

แนวความคิดการออกแบบวัดฮินดูในประเทศไทย
CONCEPT DESIGN OF HINDU TEMPLES IN THAILAND

เชอภาวจน์ โอฬารสฤษดิ์กุล
CHERKAN ORANSALITKUL

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2550

KMITL-2007-ED-M-221-053

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

แนวความคิดการออกแบบวัดฮินดูในประเทศไทย

CONCEPT DESIGN OF HINDU TEMPLES IN THAILAND

เชอกาญจน์ โอปารสฤษดิ์กุล
CHERKAN ORANSALITKUL

เลขามู.....
เลขทะเบียน..... 76691
วัน,เดือน,ปี..... - 6 S.ค. 2550

.b.....
.i.....

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ.2550

KMITL-2007-ED-M-221-053

CONCEPT DESIGN OF HINDU TEMPLES IN THAILAND

CHERKAN ORANSALITKUL

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF INDUSTRIAL EDUCATION IN ARCHITECTURE
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG**

2007

KMITL-2007-ED-M-221-053

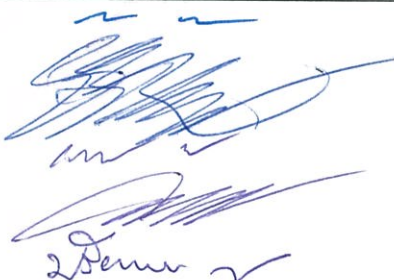
COPYRIGHT2007

SCHOOL OF GRADUATE STUDIES

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวความคิดในการออกแบบวัดฮินดูในประเทศไทย
Concept Design of Hindu Temple in Thailand
ชื่อนักศึกษา นางสาวเมธากาญจน์ โอพารสฤกษ์กุล
รหัสประจำตัว 48063427
ปริญญา ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชา สถาปัตยกรรม
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.สุรศักดิ์ กังขาว
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รศ.สมพล คำรังเสถียร
ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์		ลายมือชื่อ
อาจารย์สันติ	กวินวงศ์ไพบูลย์	
รศ.สุรศักดิ์	กังขาว	
ผศ.ดร.เลิศลักษณ์	กลิ่นหอม	
รศ.สมพล	คำรังเสถียร	
รศ.ดร.ปรียาพร	วงศ์อนุตรโรจน์	

วัน / เดือน / ปี ที่สอบ 29 สิงหาคม 2550 เวลา 09.00 น. เป็นต้นไป

สถานที่สอบ ณ ห้องเรียนปริญญาเอก คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(รศ.ดร.จารุวัตร เจริญสุข)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....15.....เดือน.....๓๐๑๑.....พ.ศ.....๒๕๕๐.....

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวความคิดการออกแบบวัดฮินดูในประเทศไทย
นักศึกษา	นางสาวเมธกาญจน์ โอพารสฤกษ์กุล
รหัสประจำตัว	48063427
ปริญญา	ครุศาสตรบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชา	สถาปัตยกรรม
พ.ศ.	2550
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รศ.สุรศักดิ์ กังขาว
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รศ.สมพล คำรังเสถียร ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้วัดฮินดูในประเทศไทย ศึกษาลักษณะทางกายภาพวัดฮินดูในประเทศไทย เสนอแนวความคิดในการออกแบบวัดฮินดูในประเทศไทย ประชากรคือผู้ที่เข้ามาสักการะในวัดฮินดูในประเทศไทย

ประชากร คือ ผู้เข้ามาสักการบูชาในวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) และโบสถ์เทพมณเฑียร จำนวน 400 คนต่อวัน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เข้ามาสักการบูชาในวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) จำนวน 50 คน และโบสถ์เทพมณเฑียร จำนวน 50 คน รวมทั้งสิ้น 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสำรวจ

ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ข้อมูลส่วนที่สำรวจและจากแบบสอบถาม แสดงค่าร้อยละสำหรับข้อมูลในเชิงปริมาณ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ประชาชนที่เข้ามาสักการะส่วนมากจะเป็นผู้ที่เลื่อมใสในสถานที่และเทวรูปบูชาโดยที่นับถือศาสนาอื่นๆ มากกว่าศาสนาฮินดู ลักษณะทางกายภาพยังขาดปัจจัยในการอำนวยความสะดวก ความเป็นระเบียบของสถานที่การจราจรติดขัด สถานที่คับแคบการระบายอากาศไม่สะดวก ส่วนการจัดวางเทวรูปและเครื่องสักการะความต้องการของประชากรคือขนาดพอเหมาะตกแต่งตามวัฒนธรรมศาสนาฮินดู

ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบวัดศาสนาฮินดูตามหลักการของทางศาสนาและให้สอดคล้องต่อความต้องการของประชากรผู้เข้ามาใช้สถานที่ โดยการออกแบบให้มีพื้นที่ใช้สอยที่เพียงพอและมีระบบระบายอากาศ โครงสร้างเป็นไปตามแบบของทางอินเดียโดยเน้นสัญลักษณ์ทางศาสนาเป็นตัวบ่งชี้ถึงวัดฮินดูในประเทศไทย จัดรูปแบบการจัดวางองค์ประกอบทางศาสนาให้ถูกต้องมีความหมายและเป็นระเบียบ รวมถึงการจัดบรรยากาศโดยการกำหนดแสงให้เป็นที่น่าเชื่อถือเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์จัดภูมิทัศน์ภายในบริเวณวัดให้ร่มรื่นมีที่นั่งพักผ่อนและเป็นการดูค้ำขวัญจากมลภาวะต่างๆ และทำให้สถานที่ดูสวยงาม

Thesis Title	Concept Design of Hindu Temple in Thailand
Student	Miss Cherkan Oransalitkul
Student ID.	48063427
Degree	Master of Industrail Education
Program	Architecture
Year	2007
Thesis Advisor	Associate Professor Surasak Kungkhao
Thesis Co-Advisor	Associate Professor Sompol Dumrongsatain Asst. Prof. Dr. Lertlak Klinhom

ABSTRACT

This research were to study about behaviors of people who using Hindu temples in Thailand, to study physical appearances of Hindu temples in Thailand, and to propose ideas for designing Hindu temples in Thailand. People mean who come to worship at Hindu temples in Thailand.

Population used in this research were 400 people who came to warhip at Wat Prasriumathewee (Wat Khaek Silom)and Thepmontein Temple. Sample used in this research were 50 people from Wat Prasriumathewee (Wat Khaek Silom) and 50 people from Thepmontein Temple, toally 100 people questionnaire and survey form

The researcher amalgamated the surveyed data and questionnaire data were analized by percentage analysis. The research result were concluded as followings. Most of people who came to worship believed in the temple and idols but they believe in other religions than Hindu. Physical appearances were still lack of convenience. The temple was untidy and narrow. Ventilation was not flow. Traffic was jam. About arrangement of idols and offerings, people wanted appropriate size with decoration based on Hindu traditions.

The researcher designed Hindu temple based on Hindu principal and needs of people who were using the temple. The design has enough usable area with ventilation system. Its structure was based on Indian style with religious signs to refer to Hindu temple in Thailand. Its arrangement was based on religious composition and meaning and tidy, including set atmosphere by using lights to make the temple have sense of believability and holy. Its landscape in the temple was set to be shady with seats and it helps absorbing polluted smokes and also makes the temple look beautiful.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ดี ด้วยคำแนะนำจาก รศ.สมพล คำรังเสถียร รศ.สุรศักดิ์ กังขาว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม อาจารย์คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ อาจารย์สันติ วงศ์กวินไพฑูรย์ ที่ให้คำแนะนำแก้ไขในข้อบกพร่อง รวมทั้งคณะอาจารย์ในภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมทุกท่านที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ให้คำแนะนำสั่งสอนมาตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษา

ขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านในการตรวจสอบเครื่องมือทำการวิจัยครั้งนี้ อาจารย์พิสุทธิ เจริญสุข อาจารย์สุทธิพงศ์ โอฬารสฤษฎ์กุล อาจารย์มฤคินทร์ นิยมทัศน์ และผู้ที่กรุณาให้ข้อมูลในการกรอกแบบสอบถามทุกท่าน

ขอกราบสักการะพระกรุณาธิคุณเทพเจ้าทุกพระองค์ของศาสนาฮินดู

ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา คุณชาย สำหรับกำลังใจ และ สนับสนุนทุนการศึกษาจนประสบความสำเร็จ

ขอขอบพระคุณ สำหรับกำลังใจที่สำคัญที่สุด คุณนที ภารสมบุรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้แนะนำให้เข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา คุณภราดร จารุภาพิพัฒน์

ขอขอบพระคุณสำหรับกำลังใจ กำลังใจ ความช่วยเหลือและคำปรึกษา คุณจุฑาทิพย์ เสียงประเสริฐ คุณณัฐพนิดา รัตนพงศ์ คุณรุ่งโรจน์ ปฐมาภิวัดน์

ขอขอบพระคุณสำหรับกำลังใจจากมิตรสหายทุกสถาบันการศึกษาที่เคยเรียนร่วมกันมา

ขอบพระคุณสำหรับกำลังใจและคำปรึกษาจาก มิตรสหาย ชาวครุฯสถาปัตยกรรมทุกท่าน ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบเกียรติแต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

เมธากาญจน์ โอฬารสฤษฎ์กุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	IV
สารบัญตาราง.....	VII
สารบัญรูป.....	IX
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 ความหมายของศาสนาฮินดู.....	6
2.2 ลักษณะของศาสนาฮินดูลัทธิและวรรณะ.....	6
2.3 พัฒนาการของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และการแบ่งวรรณะ.....	9
2.4 พิธีกรรมทางศาสนาในเทศกาลของศาสนาฮินดู.....	16
2.5 หลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนาฮินดู.....	27
2.6 ประวัตืเทพเจ้าที่สำคัญของศาสนาฮินดู.....	36
2.6.1 พระอิศวร (ศิวะ) มหาเทพแห่งการทำลาย.....	36
2.6.2 พระวิฆเนศวร (พิฆเนศวร) เทพเจ้าแห่งศิลปะปัญญาและความรู้.....	39
2.6.3 พระแม่อุมาเทวี (ปารพตีหรือกาลีทูรคา) เทวีแห่งความดีงาม.....	41
2.6.4 พระวิษณุ (นารายณ์) เทพผู้คุ้มครองโลก.....	43
2.6.5 พระแม่ลักษมี เทพธิดาแห่งความมั่งคั่ง.....	45
2.6.6 พระขันตกุมาร เทพเจ้าแห่งสงคราม.....	46
2.6.7 พระพรหม มหาเทพแห่งความเมตตา.....	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.7 ประวัติการสร้างสถาปัตยกรรมฮินดูในประเทศไทย.....	49
2.7.1 วัดพระศรีมหาอุมาเทวี.....	49
2.7.2 เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์.....	51
2.8 ศาสนาพราหมณ์ ฮินดูในดินแดนสุวรรณภูมิ.....	53
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	61
บทที่ 3 การดำเนินงานวิจัย.....	63
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	63
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
3.3 การตรวจสอบเครื่องมือ.....	64
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	64
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	66
4.1.1 การศึกษาลักษณะทางกายภาพวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม).	67
4.1.2 การศึกษาลักษณะทางกายภาพ โบสถ์เทพมณเฑียร.....	71
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	82
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และเสนอแนะ.....	102
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	102
5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	102
5.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	102
5.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	102
5.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	103
5.1.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	104
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	105
5.2.1 หลักการออกแบบแปลนรวม.....	105
5.2.2 รูปแบบทางสถาปัตยกรรม.....	106

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.2.3 ลักษณะการจัดพื้นที่ใช้สอย.....	106
5.2.4 พิธีกรรมกับรูปแบบสถาปัตยกรรม.....	107
5.2.5 การจัดผังบริเวณของศาสนสถานฮินดูที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม.....	107
5.2.6 การจัดภูมิทัศน์.....	107
5.2.7 การระบายอากาศของโบสถ์.....	108
5.2.8 ระบบแสงสว่างของโบสถ์.....	108
5.2.9 องค์ประกอบในการออกแบบและด้านประโยชน์ใช้สอย.....	109
5.2.10 การตกแต่งภายในโบสถ์.....	111
5.2.11 สิ่งอำนวยความสะดวก.....	111
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	112
5.4 ข้อเสนอแนะวิจัยครั้งต่อไป.....	112
5.5 การนำเสนอความคิดในการออกแบบ.....	112
บรรณานุกรม.....	124
ภาคผนวก.....	125
ภาคผนวก ก ภาพประกอบ.....	126
ภาคผนวก ข แบบสอบถามประกอบการวิจัย.....	131
ประวัติผู้เขียน.....	144

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างผู้เข้ามาใช้สถานที่จำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....	86
4.2 แสดงจำนวนอาชีพผู้เข้ามาใช้สถานที่ในการสักการะ.....	87
4.3 แสดงจำนวนครั้งการเข้ามาสักการะ.....	87
4.4 แสดงจุดประสงค์หลักในการเข้ามา ณ.ศาสนสถาน.....	88
4.5 แสดงจำนวนร้อยละของผู้เข้ามาใช้สถานที่ในการสักการะ จำแนกตามลักษณะการมา ร่วมพิธีบูชา ฯลฯ.....	88
4.6 แสดงการมาบูชาวันใดบ้าง.....	89
4.7 แสดงเวลาการมาบูชา.....	89
4.8 แสดงการกลับมาสถานที่อีกครั้ง.....	90
4.9 สอบถามถึงบริเวณที่น่าสนใจ.....	90
4.10 สอบถามถึงความสนใจให้มีการส่งเสริมกิจกรรม.....	91
4.11 สอบถามถึงสถานที่ในการจัดกิจกรรมบริเวณใด (วัดพระศรีมหาอุมาเทวี).....	91
4.12 สอบถามถึงสถานที่ในการจัดกิจกรรมบริเวณใด (โบสถ์เทพมณเฑียร).....	92
4.13 สอบถามถึงปัญหาที่พบเห็นภายในวัดที่ควรแก้ไข.....	92
4.14 สอบถามถึงบริเวณที่ควรปรับปรุง.....	93
4.15 สอบถามที่ว่างโล่ง (ภายนอกอุโบสถ) สำหรับการสักการบูชาที่มีความเพียงพอหรือไม่ (วัดพระศรีมหาอุมาเทวี).....	93
4.16 สอบถามที่ว่างโล่ง (ภายนอกอุโบสถ) สำหรับการสักการบูชาที่มีความเพียงพอหรือไม่ (โบสถ์เทพมณเฑียร).....	94
4.17 สอบถามที่ว่างโล่ง (ภายในอุโบสถ) สำหรับการสักการบูชาที่มีความเพียงพอหรือไม่ (วัดพระศรีมหาอุมาเทวี).....	94
4.18 สอบถามที่ว่างโล่ง (ภายในอุโบสถ) สำหรับการสักการบูชาที่มีความเพียงพอหรือไม่ (โบสถ์เทพมณเฑียร).....	95
4.19 สอบถามถึงความเห็นในการพัฒนาโคจรอบ.....	95
4.20 สอบถามถึงความเห็นควรมีสิ่งประกอบบริเวณใดบ้าง.....	96
4.21 สอบถามความเห็นขึ้นชอบความงามบริเวณใด.....	96
4.22 สอบถามความเห็นการให้โพนสีในการตกแต่ง.....	97

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.23 สอบถามความเห็นขนาดอาคารควรมีลักษณะอย่างไร.....	97
4.24 สอบถามความเห็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของศาสนสถาน.....	98
4.25 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับการประสบปัญหาในการมาร่วมพิธีบูชา (วัดพระศรีมหาอุมาเทวี).....	98
4.26 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับการประสบปัญหาในการมาร่วมพิธีบูชา (โบสถ์เทพมณเฑียร).....	99
4.27 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่สำคัญที่สุดที่สื่อถึงศาสนสถาน (วัดพระศรีมหาอุมาเทวี).	100
4.28 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่สำคัญที่สุดที่สื่อถึงศาสนสถาน (โบสถ์เทพมณเฑียร).....	101

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1.1 แสดงภาพถ่ายบริเวณรอบนอกวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม).....	3
2.1 แสดงภาพการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาฮินดู.....	18
2.2 แสดงภาพลักษณะของพระอิศวร (ศิวะ)	37
2.3 แสดงภาพที่ประทับของพระอิศวร (ศิวะ).....	39
2.4 แสดงภาพพระพิฆเนศวรเทพเจ้าของศาสนาฮินดู.....	40
2.5 แสดงภาพพระศรีมหาอุมาเทวีเทพเจ้าหญิงของศาสนาฮินดู.....	43
2.6 แสดงภาพพระวิษณุ	44
2.7 แสดงภาพพระพรหมมหาเทพแห่งความเมตตาและลิขิตชะตามนุษย์.....	48
2.8 แสดงภาพบริเวณหลังคากระเบื้องเซรามิกสถาปัตยกรรมศาสนาฮินดู.....	49
2.9 แสดงภาพบริเวณหลังคากระเบื้องเซรามิกสถาปัตยกรรมศาสนาฮินดู.....	50
2.10 แสดงภาพเทวสถานโบสถ์พราหมณ์	52
2.11 แสดงภาพเทวรูป ณ. เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์.....	52
2.12 แสดงภาพพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีชาวอินเดีย.....	54
2.13 แสดงภาพโบสถ์ฮินดูบริเวณระเบียบง.....	56
2.14 แสดงภาพโบสถ์พราหมณ์นครศรีธรรมราช.....	60
4.1 แสดงผังที่ตั้งวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม).....	67
4.2 แสดงแบบแปลนภายใน โบสถ์วัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม).....	68
4.3 แสดงแบบแปลนผังบริเวณวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม).....	68
4.4 แสดงบริเวณถนนสีลม.....	71
4.5 แสดงบริเวณถนนสีลมหน้าวัดแขกสีลม.....	71
4.6 แสดงบริเวณด้านหน้าวัดแขกสีลม.....	71
4.7 แสดงเทวรูปผนังด้านหน้า.....	71
4.8 แสดงบริเวณภายนอกโบสถ์ที่จตุรูป.....	72
4.9 แสดงบริเวณเทวรูปด้านข้างขวาโบสถ์.....	72
4.10 แสดงภาพอาคารพาณิชย์ชอยถนนปิ่น.....	72
4.11 แสดงภาพบริเวณถนนสาทร.....	72
4.12 แสดงภาพบริเวณข้างวัดแขก	72

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
4.13 แสดงภาพที่จอคอมพิวเตอร์ผู้ใช้บริการ.....	72
4.14 แสดงภาพชอยถนนวนปั่นด้านสาร.....	73
4.15 แสดงภาพชอยทะเลถนนวนสุรวงศ์.....	73
4.16 แสดงภาพ บริเวณคิวลิ้งค์	73
4.17 แสดงภาพบริเวณพระพรหมณ์.....	73
4.18 แสดงภาพ บริเวณประตูทางเข้า.....	73
4.19 แสดงภาพบริเวณร้านขายของบูชา.....	73
4.20 แสดงภาพป้ายประวัติวัดพระศรีมหาอุมาเทวี.....	74
4.21 แสดงภาพ บริเวณที่ประดิษฐานเทวรูป.....	74
4.22 แสดงภาพป้ายชื่อวัดพระศรีมหาอุมาเทวี	74
4.23 แสดงภาพมุมมองตึกโดยรอบ.....	74
4.24 แสดงภาพผังที่ตั้ง โบสถ์เทพมณเฑียร.....	75
4.25 แสดงแปลนผังบริเวณ โบสถ์เทพมณเฑียร.....	75
4.26 แสดงรูปแบบแปลน โบสถ์เทพมณเฑียร.....	76
4.27 แสดงภาพถนนศิริพงษ์ด้านหน้า โบสถ์เทพมณเฑียร.....	79
4.28 แสดงภาพหัวเสาเสารข้าง.....	80
4.29 แสดงภาพสัญลักษณ์บริเวณหัวมุมของซุ้ม.....	80
4.30 แสดงภาพอาคารเรียนอนุบาล.....	82
4.31 แสดงภาพอาคารเรียนอนุบาล.....	82
4.32 แสดงภาพอาคารเรียนประถมศึกษา.....	82
4.33 แสดงภาพอาคารเรียนประถมศึกษา.....	82
4.34 แสดงภาพอาคาร โบสถ์เทพมณเฑียร.....	82
4.35 แสดงภาพบริเวณด้านหน้าป้ายสมาคม.....	82
4.36 แสดงภาพ อาคาร โบสถ์เทพมณเฑียร.....	83
4.37 แสดงภาพอาคารเรียนโรงเรียนการตะ.....	83
4.38 แสดงภาพอาคารเรียนโรงเรียนการตะ	83
4.39 แสดงภาพเทวรูปด้านหน้าพระแม่สุรัสวดี.....	83
4.40 แสดงภาพป้ายข้อกำหนดของทางสมาคม.....	83

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
4.41 แสดงภาพวาดติดผนังทางขึ้น.....	83
4.42 แสดงภาพบริเวณหน้าต่าง.....	83
4.43 แสดงภาพบริเวณที่นั่งประกอบพิธีกรรม.....	83
4.44 แสดงภาพบริเวณที่นั่งประกอบพิธีกรรม.....	84
4.45 แสดงภาพเทวรูปพระวิษณุ-พระแม่ ลักษมี.....	84
4.46 แสดงภาพเทวรูปพระพิศเนศวร.....	84
4.47 แสดงภาพ เทวรูปพระกฤษณะ-พระมเหสี.....	84
4.48 แสดงภาพเทวรูปพระศิวะ.....	84
4.49 แสดงภาพเทวรูปพระราม-พระแม่สีดา.....	84
4.50 แสดงภาพเทวรูปพระพุทธรเจ้า	85
4.51 แสดงภาพเทวรูปพระอุมาทูรคา.....	85
4.52 แสดงภาพซุ้มเทวรูปพระพรหมณ์	85
4.53 แสดงภาพ ซุ้มศิวลึงค์ (สัญลักษณ์พระศิวะ)	85
4.54 แสดงภาพหลังคาซุ้มพระแม่ทูรคา.....	85
4.55 แสดงภาพสโสรอินคูสมาช (ชั้น 2).....	85

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูเป็นศาสนาที่มีแหล่งกำเนิดในเอเชียใต้ คือ อินเดีย มีผู้นับถือที่เรียกว่าศาสนิกชนฮินดู ส่วนมากที่ประเทศอินเดีย นอกนั้นจะมีบ้างเป็นส่วนน้อยตามประเทศต่างๆ เช่น ลังกา บาห์ลี อินโดนีเซียไทย แอฟริกาใต้ สถิติผู้นับถือประมาณกว่า 475 ล้านคน ศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูเป็นศาสนาที่เก่าแก่มากที่สุดในโลกศาสนาหนึ่ง มีอายุกว่า 4,000 ปี

เนื่องจากศาสนานี้มีวิวัฒนาการอันยาวนานผ่านขั้นตอนทางประวัติศาสตร์หลายขั้นตอน ตั้งแต่โบราณกาลถึงปัจจุบัน จึงเป็นการยากในการศึกษาเรื่องราวต่างๆ ให้แจ่มแจ้งชัดเจนยิ่งกว่าศาสนาอื่นๆ ไม่มีใครกำหนดได้ว่าศาสนาใดคือใครจนต้องถือว่าไม่มีศาสนา หรือผู้ก่อตั้งศาสนา คิดว่าเกิดจากการได้ยินได้ฟังต่อๆ กันมา หรือเกิดจากประสบการณ์ทางศาสนาของชาวฮินดูร่วมกัน เกิดเป็นคำสอนเป็นคัมภีร์ขึ้นจนผู้นับถือศาสนา มีความเชื่อและแนวทางปฏิบัติต่างกันมากมาย ทั้งในสมัยเดียวกันและสมัยต่างกัน แม้แต่ชื่อของศาสนาเอง ก็ยังเรียกต่างกันไปตามกาลเวลา เช่น สนตนธรรม แปลว่า “ศาสนาสนต” หมายความว่า เป็นศาสนาที่ดำรงอยู่เป็นนิรันดร์ ไม่มีวันเสื่อมสูญ ไวทิกธรรม แปลว่า “ธรรมที่ได้มาจากพระเวท” อารยธรรม แปลว่า “ธรรมอันดีงาม” พราหมณธรรม แปลว่า “คำสอนของพราหมณาจารย์” ฮินทุธรรม หรือฮินดูธรรม แปลว่า “ธรรมที่สอนลัทธิหรือหิงสาหรือศาสนาฮินดู”

ศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูก็คือศาสนาเดียวกันนั่นเอง การที่มีชื่อเรียกควบคู่กันไป 2 ชื่อคือ “พราหมณ์-ฮินดู” เพราะผู้ให้กำเนิดศาสนานี้ ในตอนแรกเริ่มเรียกตัวเองว่า “พราหมณ์” ต่อมาศาสนาเสื่อมลงระยะหนึ่งและได้มาฟื้นฟูปรับปรุงเพื่อให้เป็นศาสนาฮินดู โดยเพิ่มบางสิ่งบางอย่างเข้าไป มีการปรับปรุงเนื้อหาหลักธรรม คำสอนให้ดีขึ้น คำว่า “ฮินดู” เป็นคำที่ใช้เรียกชาวอารยันที่อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานในลุ่มแม่น้ำสินธุ และเป็นคำที่ใช้เรียกลูกผสมของชาวอารยันกับชาวพื้นเมืองในชมพูทวีป และชนพื้นเมืองนี้ได้พัฒนาศาสนาพราหมณ์โดยการเพิ่มเติมอะไรใหม่ๆ ลงไป แล้วเรียกศาสนาของพวกนี้ว่า ศาสนาฮินดู เพราะฉะนั้นศาสนาพราหมณ์จึงมีอีก ชื่อในศาสนาใหม่ว่า “ฮินดู” จนถึงปัจจุบันนี้

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นศาสนาเก่าแก่ที่ยากแก่การศึกษาเรื่องราวให้เข้าใจแจ่มแจ้งชัดเจนยิ่งกว่าศาสนาอื่นเพราะ

1. เนื้อหาอันเป็นแก่นแท้ของลัทธิเกิดจากแนวคิดและมโนคติที่ลึกซึ้งและสูงยิ่ง
2. มีวิวัฒนาการที่เกิดจากการผสมผสาน ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและเกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองหลายชั้นหลายชั้นจนยากแก่การจำแนกแจกแจงขั้นตอนให้เห็นเด่นชัด

3. เอกสาร (คัมภีร์ต่าง ๆ) อันเป็นหลักฐานสำคัญของศาสนานี้ แม้จะมีมากและมีมานานนับเวลาพันปีแต่ก็มิได้รับการเผยแพร่เพราะถูกสงวนไว้เป็นสมบัติส่วนตัวของพราหมณ์แต่ละตระกูลคงมีการถ่ายทอดให้แก่ทายาทผู้สืบเชื้อสายเท่านั้น เอกสารเหล่านั้น เพิ่งจะมีผู้นำมารวบรวมเป็นคัมภีร์เมื่อประมาณ พ.ศ. 1750 แต่ก็ยังเป็นหลักฐานที่มิได้มีการตรวจสอบรับรองความถูกต้องมาก่อน เพราะศาสนานี้ไม่มีศาสดาที่เป็นมนุษย์คำสอนทั้งปวงพราหมณ์อ้างว่าได้ยินได้ฟังมาจากเสียงสวรรค์จากโอษฐ์ของพระเจ้าโดยตรง อย่างไรก็ตาม คำสอนอันเป็นแก่นแท้ของศาสนาพราหมณ์ ที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระเวท ก็เป็นพื้นฐานให้เกิดศาสนาอื่นที่สำคัญ ๆ หลายศาสนา เป็นหลักฐานที่สนใจศึกษากันในหมู่นักปรัชญาทั่วไปในสมัยปัจจุบัน ยิ่งกว่านั้นคำอธิบายเรื่องกำเนิดจักรวาลของศาสนานี้ยังมีความสอดคล้องและทำทาบข้อพิศูจน์ทฤษฎีใหม่เกี่ยวกับกำเนิดของสุริยจักรวาลที่นักวิทยาศาสตร์สมัยปัจจุบันกำลังศึกษาค้นคว้ากันอยู่อีกด้วย

สัญลักษณ์ของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู คือ อักษรเทวนาครี อ่านว่า “โอม” ซึ่งย่อมาจากอักษร อ อุ และ ม หมายถึงเทพยิ่งใหญ่ทั้งสาม อักษร “อ” แทนพระวิษณุ อักษร “อุ” แทนพระศิวะ และอักษร “ม” แทนพระพรหม สัญลักษณ์ดังกล่าวนี้บางครั้งเรียกว่า “สวัสดิหรือสวัสดิกะ” ศาสนาฮินดูในประเทศไทย ศาสนาพราหมณ์เข้ามาในสุวรรณภูมิก่อนพุทธศาสนา ดังหลักฐานจากโบราณสถานต่าง ๆ โดยเฉพาะในยุคขอมเรื่องอำนาจ พิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนไทยและผสมกลมกลืนกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และเป็นพระราชพิธีที่สำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ตราบถึงปัจจุบัน ศาสนาพราหมณ์มีฐานะเป็นองค์การทางศาสนาและเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักพระราชวังคือ สำนักพราหมณ์พระราชครูในสำนักพระราชวังมีสำนักงานอยู่ที่เทวสถานโบสถ์พราหมณ์ เสาชิงช้า กรุงเทพมหานคร สำหรับศาสนาฮินดูนั้น เป็นศาสนาของชาวอินเดียที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารมีองค์การทางศาสนา 2 หน่วยงาน ได้แก่

1. สมาคมฮินดูสมาช
2. สมาคมฮินดูธรรมสภา

รูปที่ 1.1 แสดงภาพถ่ายบริเวณรอบนอกวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม)

การวิจัยเรื่องแนวความคิดการออกแบบวัดฮินดูในประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยมีผู้ที่เคารพในเทพเจ้าของทางศาสนาฮินดูเป็นจำนวนมาก จำนวนวัดฮินดูในประเทศไทยมีจำนวนน้อย ในกรุงเทพมหานครมีวัดฮินดูที่ชาวอินเดียที่นับถือศาสนาฮินดูที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ทำการสร้างขึ้น โดยเป็นที่รู้จักและมีประชากรทั้งที่นับถือและไม่ได้นับถือศาสนาฮินดูเข้าไปสักการะมีจำนวน 2 วัด คือ วัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) (รูปแบบสถาปัตยกรรมอินเดียใต้) และโบสถ์เทพมณฑิเยร (เสาชิงช้า) (รูปแบบสถาปัตยกรรมอินเดียเหนือ)

ผู้วิจัยจึงมีแนวความคิดทำการศึกษารวบรวมข้อมูลการออกแบบวัดฮินดูในประเทศไทย ให้ถูกต้องตามวัฒนธรรมของทางศาสนาฮินดู หลักการของการออกแบบวัดศาสนาฮินดูจะเป็นรูปแบบของทางประเทศกำเนิดศาสนาฮินดู คือประเทศอินเดีย ประเทศอินเดียแบ่งเป็นหลายวรรณะ และแบ่งเป็นอินเดียตอนเหนือและอินเดียตอนใต้มีหลายเผ่าพันธุ์ แต่ประชากรของประเทศอินเดียส่วนมากจะนับถือศาสนาฮินดู ดังนั้นสถาปัตยกรรมของวัดศาสนาฮินดูจึงมีหลากหลายรูปแบบจะเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมตามท้องถิ่น สิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นศาสนาฮินดูคือสัญลักษณ์ทางศาสนา ที่เป็นสิ่งบ่งบอกถึงตัวตนของบรรดาเทพเจ้าทุกพระองค์ จึงเป็นสัญลักษณ์ที่จำเป็นต้องแสดงในวัดศาสนาฮินดูต่างๆ ทุกท้องถิ่น รวมถึงวัดฮินดูในประเทศไทยที่ได้ทำการศึกษา ลักษณะสถาปัตยกรรมศาสนาฮินดูของทางอินเดียตอนใต้ ในประเทศไทยคือวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) อินเดียตอนใต้ที่นับถือศาสนาฮินดูเป็นชาวอารยันต์ สถาปัตยกรรมจะเน้นความเชื่อของเทพเจ้าจึงสร้างวัดในรูปแบบของประติมากรรม โดยมีเทวรูปติดตั้งตามแนวผนังโดยรอบและหลังจากจะเป็นเทวรูปตามประวัติความเป็นมาของเทพเจ้าแบ่งเป็นชั้นๆ

ลักษณะสถาปัตยกรรมศาสนาฮินดูของทางอินเดียตอนเหนือในประเทศไทยคือ โบสถ์เทพมณฑิเยร ตั้งอยู่ใกล้เสาชิงช้า สถาปัตยกรรมบ่งบอกถึงความเป็นอินเดียตอนเหนือคือเรียบง่ายโอโถงมีโดมตามรูปแบบของอินเดียและมีสัญลักษณ์ทางศาสนาฮินดูเป็นสิ่งบ่งบอกให้ทราบถึงสถานที่ศักดิ์สิทธิ์นี้ เทวรูปจะตั้งอยู่ภายในจัดเป็นระเบียบสวยงาม

การศึกษาแนวความคิดการออกแบบวัดฮินดูในประเทศไทยจำเป็นต้องศึกษาที่มาประวัติทางศาสนาวัฒนธรรมประเพณีหลักการที่ถูกต้องและศึกษาถึงปัญหาโดยทั่วไปเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบให้เหมาะสมกับการจัดตั้งวัดฮินดูในประเทศไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้วัดฮินดูในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพวัดฮินดูในประเทศไทย
3. เพื่อเสนอแนวความคิดในการออกแบบวัดฮินดูในประเทศไทย

1.3 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้วัดฮินดูในประเทศไทยผู้วิจัยใช้ แนวความคิดและทฤษฎีของ เกียงศักดิ์ โกวิทวานิช (2536 : 453-465) ที่กล่าวถึงเนื้อหาต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสอดคล้องต่อ แนวทางการศึกษาด้านรูปแบบศิลปพิธี ความหมายและสัญลักษณ์ที่ปรากฏในโบสถ์ที่สร้างขึ้นในประเทศไทย

การศึกษาดังการใช้ลักษณะทางกายภาพวัดฮินดูในประเทศไทยผู้วิจัยใช้แนวความคิดของ ไพศาล นาควิกรม (2000 : 1-24) ได้กล่าวถึงเนื้อหาต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสอดคล้องต่อแนวทางการศึกษาเชิงทฤษฎี การสร้างโบสถ์ โดยมีรายละเอียดในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับ หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมโบสถ์ พิธีกรรมและบทบาทที่มีต่อสถาปัตยกรรมโบสถ์ แนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบโบสถ์ แนวความคิดการพัฒนาด้านประวัติศาสตร์ และด้านทฤษฎีของการสร้างโบสถ์

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ตัวแปรที่ศึกษา

ประกอบไปด้วย

1. พฤติกรรมของผู้ใช้วัดฮินดูในประเทศไทย
2. ลักษณะทางกายภาพของวัดฮินดูในประเทศไทย

1.4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรคือ

ผู้ที่เข้ามาสักการในวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) จำนวน 300 คนต่อวัน

ผู้ที่เข้ามาสักการะโบสถ์เทพมณเฑียร จำนวน 100 คนต่อวัน

2. กลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

ผู้ที่เข้ามาสักการในวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) จำนวน 50 คน

ผู้ที่เข้ามาสักการะโบสถ์เทพมณเฑียร จำนวน 50 คน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัย

1. **วัดอินดู** หมายถึง สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของศาสนาฮินดู ตามขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม และเป็นสถานที่สักการะบูชาเทพเจ้าของศาสนาฮินดู
2. **วัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม)** หมายถึง เป็นวัดที่สร้างขึ้นถวายแด่เทพเจ้าของศาสนาฮินดูพระองค์หนึ่ง มีพระนามว่า พระศรีมหาอุมาเทวี หรือ พระแม่อุมา พระแม่ปารวตี เป็นเทพเจ้าหญิงองค์หนึ่งของชาวฮินดู ที่เชื่อกันว่า เป็นเทพเจ้าที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นพระมเหสีของพระอิศวร หรือพระศิวะมหาเทพ วัดนี้สร้างขึ้นโดยชาวอินเดียที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยนับแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งอยู่ ณ.ถนนสีลม จึงเรียกกันว่า วัดแขกสีลม
3. **พราหมณ์** หมายถึง นักบวชผู้ทำการประกอบพิธีบูชาเทพเจ้าของศาสนาฮินดู พราหมณ์ที่อยู่ในวัดแขกจะเป็นชาวอินเดียเปรียบเทียบกับพระสงฆ์ของศาสนาพุทธและบาทหลวงในศาสนาคริสต์
4. **ผู้เข้ามาใช้บริการ** หมายถึง ผู้ที่เข้ามาสักการะในวัดพระศรีมหาอุมาเทวี ทุกชาติ ทุกศาสนา ไม่จำกัดศาสนา
5. **ความคิดศรัทธา** หมายถึง ความเคารพเชื่อถือนในสถานที่จุดศูนย์รวมแห่งศรัทธาที่ประชาชนทุกสารทิศเข้ามาทำการสักการะบูชาต่อสถานที่ที่ศักดิ์สิทธิ์ ความเลื่อมใสในเทพเจ้าทุกๆ พระองค์ที่ประดิษฐานในวัดพระศรีมหาอุมาเทวี
6. **พิธีบวงสรวง** หมายถึง พิธีการของทางศาสนาฮินดูที่ปฏิบัติทุกเช้าเย็นโดยพราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมบูชาเทพเจ้า รวมทั้งการสวดสรรเสริญเทพเจ้าทุกพระองค์
7. **นوراتรี** หมายถึง งานประเพณีที่สืบเนื่องมาตั้งแต่โบราณสมัยพระเวทของศาสนาฮินดู ที่ทำการบูชาพระแม่อุมาเทวี ในประเทศไทยงานนوراتรีจะจัดประมาณเดือนตุลาคมของทุกปี เป็นเวลา 10 วัน 10 คืน โดยคืนสุดท้ายจะมีการจัดขบวนแห่พระแม่อุมาเทวีและเทพเจ้าองค์อื่นๆ ไปรอบๆ ถนนสีลม
8. **สถาปัตยกรรมฮินดู** หมายถึง สิ่งก่อสร้างเพื่อเป็นสถานที่สักการบูชาของศาสนิกชนที่ให้ความเคารพเลื่อมใสในศาสนาฮินดู ก่อสร้างตามแบบของความเชื่อทางศาสนาฮินดู โดยใช้สัญลักษณ์เป็นสิ่งแสดงให้ทราบว่าเป็นศาสนสถานฮินดู
9. **ลักษณะทางกายภาพ** หมายถึง สิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกวัดที่ถูกจัดสร้างขึ้นให้เข้ากับบรรยากาศของวัดศาสนาฮินดู
10. **พฤติกรรม** หมายถึง การกระทำการแสดงออกของผู้เข้ามาใช้สถานที่ในการสักการะหรือการปฏิบัติตนในการเข้ามาใช้สถานที่ในการสักการะและประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การเข้ามาเป็นเวลา การเดิน การใช้พื้นที่ในการกราบไหว้ การสวดมนต์ ตามรูปแบบวัฒนธรรมของทางศาสนาฮินดู

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งขอนำเสนอเป็นข้อๆ ดังนี้

- 2.1 ความหมายของศาสนาฮินดู
- 2.2 ลักษณะของศาสนาฮินดู ลัทธิ และ วรรณะ
- 2.3 พัฒนาการของศาสนา ฮินดู และ การแบ่งวรรณะ
- 2.4 พิธีกรรมทางศาสนาในเทศกาลของศาสนาฮินดู
- 2.5 หลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนาฮินดู
- 2.6 ประวัติเทพเจ้าของศาสนาฮินดู
- 2.7 ประวัติการสร้างสถาปัตยกรรมฮินดูในประเทศไทย
- 2.8 ศาสนาฮินดูในดินแดนสุวรรณภูมิ
- 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของศาสนาฮินดู

ศาสนาฮินดู กรฺณา กุศาลาลย์ (2542 : 5) กล่าวว่าศาสนาเกิดที่ดินแดนชมพูทวีป (ประเทศอินเดีย)พร้อมชาวอารยันต์ ก่อนพุทธศาสนา ซึ่งไม่ปรากฏแน่ชัดว่าใครเป็นศาสดา มีคัมภีร์ศาสนาเรียกว่า พระเวท มีพัฒนาการสืบต่อยาวนาน นับจากลัทธิพราหมณ์ จนถึงยุคที่เรียกว่าศาสนาฮินดู จึงมักเรียกรวมๆ กันว่า ศาสนาฮินดู ศาสนานี้นับถือเทพเจ้าหลายองค์ เรียกว่า "พหุเทวนิยม" เทพเจ้าแต่ละองค์ในแต่ละยุคสมัย มีบทบาท และตำนานต่างกันไป ในแต่ละท้องถิ่นยังมีความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าองค์หนึ่งๆ แตกต่างกันไปด้วย โดยทั่วไป ถือว่าชาวฮินดูเชื่อว่ามีเทพเจ้าสูงสุด 3 องค์ คือ พระพรหม ซึ่งเป็นผู้สร้างโลก พระศิวะ เป็นผู้ทำลาย และพระวิษณุ หรือ พระนารายณ์ เป็นผู้ปกป้องและรักษาโลกด้วย ศาสนาฮินดูเป็นศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดของโลกกำเนิดก่อนพุทธศาสนากว่า 1000 ปีเป็นศาสนาที่มีการนับถือมากเป็นอันดับที่ 3 ของโลกรองมาจาก ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม

2.2 ลักษณะของศาสนาฮินดู ลัทธิ และ วรรณะ

ศาสนาพราหมณ์กับศาสนาฮินดูเป็นศาสนาเดียวกัน กรฺณา กุศาลาลย์ (2542 : 15-18) กล่าวว่าโดยศาสนาฮินดูพัฒนามาจากศาสนาพราหมณ์เกิดขึ้นในยุคพระเวท พวกอารยันซึ่งเป็นผิวขาวได้เดินทางมาจากตอนใต้ของรัสเซียเข้ามาขับไล่พวกดราวิเดียน ซึ่งเป็นพวกผิวดำและเป็นชนพื้นเมืองเดิมของอินเดีย พวกดราวิเดียนบางพวกได้พากันหนีไปอยู่ศรีลังกาและไปเป็นชนพื้นเมืองเดิมของศรีลังกา บางพวกก็ได้สืบเชื้อสายผสมผสานเผ่าพันธุ์กับพวกอารยันกลายเป็นคนอินเดียในปัจจุบัน

คนอารยันนับถือพระอาทิตย์ ส่วนพวกชนพื้นเมืองเดมิบรูชาและนับถือไฟ พวกอารยันเห็นว่าความเชื่อของตนเข้ากันได้กับความเชื่อของพวกคราเวเดียนจึงได้พยายามเผยแพร่ความเชื่อของตน โดยชี้ให้เห็นว่าดวงไฟที่ยิ่งใหญ่นั้นคือดวงอาทิตย์ จึงควรนับถือพระอาทิตย์ซึ่งเป็นที่มาของไฟทั้งปวงในโลกมนุษย์ โดยวิธีนี้ทำให้แนวความคิดทางศาสนาของชนพื้นเมืองเดมิบรูชากับพวกอารยันผสมผสานเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นศาสนาพราหมณ์ขึ้น เนื่องจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ได้เกิดขึ้นและพัฒนามาเป็นเวลานานตั้งแต่ 1,000 ปีก่อนพุทธกาลระยะเวลาอันยาวนานนี้ทำให้แนวความคิดทางศาสนาแตกต่างกันออกไปมาก โดยแบ่งออกเป็นยุคต่าง 3 ยุคคือ

1. ยุคพระเวท ประมาณ 1,000-100 ปีก่อนพุทธกาล
2. ยุคพราหมณ์ ประมาณ 100 ปีก่อนพุทธกาล
3. ยุคฮินดู ตั้งแต่ พ.ศ.700 เป็นต้นมา

2.2.1 อาศรม คำว่า **อาศรม (Ashrams)** ในความหมายโดยทั่วไป หมายถึงที่อยู่อาศัยของนักบวชหรือดาบส แต่ในที่นี้หมายถึง ช่วงระยะเวลาของชีวิตที่ต้องปฏิบัติตาม คนในวรรณะสูงทั้งสามคือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพทย์ (เว็นศูทร) ต้องปฏิบัติตามอาศรม 4 อย่างนี้คือ

1. **พรหมจารี** คือ ช่วงชีวิตสำหรับการศึกษาเล่าเรียน เพื่อนำความรู้มาแสวงหาทรัพย์สมบัติทางโลกบุคคลที่อยู่ในอาศรมคือพรหมจารีต้องปฏิบัติตามคำสั่งสอนอย่างเคร่งครัด

2. **กฤหัสถ์** คือ ช่วงหาความสุขทางโลก มีครอบครัว มีบุตรธิดา แสวงหาทรัพย์สมบัติ ประกอบโยยพินิ และรับผิดชอบต่อชุมชน บุคคลที่อยู่ในช่วงนี้คือกฤหัสถ์

3. **วนปรตต์** คือ ช่วงที่จะต้องปล่อยวางวิถีชีวิตกฤหัสถ์แล้วหันมาปฏิบัติธรรม ทำตนให้สมบูรณ์ด้วยคุณธรรม โดยการออกไปพำนักอยู่ในอาศรมในป่า บำเพ็ญตบะและข้อปฏิบัติอื่นๆ ทางศาสนาอย่างเคร่งครัด เรียกว่า วนปรตต์

4. **สันยาสี** คือการปฏิบัติเพื่อบรรลุโมกษะ อันเป็นจุดหมายของชาวฮินดู เป็นช่วงที่สละทุกอย่างเหลือแต่ผ้านุ่งกับภาชนะสำหรับภิกขาจารและหม้อน้ำ เทียวจาริกทั่วไป บุคคลที่อยู่ในอาศรมนี้เรียกว่า สันยาสี ทั้งสี่อาศรมนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอัสตะ กามะ ธรรม โมกษะ

2.2.2 วรรณะทั้ง 4 (4 Castes) ชนชาวอารยันนับเป็นชนชาติเดียวในโลกที่แบ่งคนออกเป็น 4 วรรณะตามความเชื่ออย่างเคร่งครัด ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ดั้งเดิม วรรณะทั้ง 4 คือ

2.2.2.1 กษัตริย์ (Kshatriya) เกิดจากอกของพระพรหม ถือว่าสืบเชื้อสายมาจากพระอาทิตย์ มีเครื่องแต่งกายสีแดง เป็นชนชั้นปกครองหรือนักรบ ปัจจุบันวรรณะนี้เป็นบุคคลทั่วไป ไม่จำเป็นต้องกษัตริย์เสมอไป

2.2.2.2 พราหมณ์ (Brahmana) เกิดจากพระโอษฐ์ของพระพรหม มีเครื่องแต่งกายประจำคือสีขาว อันแสดงถึงความบริสุทธิ์ มีหน้าที่กล่าวมนต์ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาให้แก่ผู้คนโดยทั่วไป เป็นพวกศึกษาเล่าเรียน คัมภีร์พระเวท เป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า

2.2.2.3 แพศย์ (Vaishaya) เกิดจากตะ โปก (บางแห่งว่าจากคัก) ของพระพรหม มีเครื่องแต่งกายประจำคือสีเหลือง เป็นพวกแสวงหาทรัพย์สมบัติจัดเป็นพวกพ่อค้า วาณิช ทำเกษตรกรรม เป็นพลเรือนโดยทั่วไป

2.2.2.4 สูทร (Sudra) เกิดจากฝ่าเท้าของพระพรหม มีเครื่องแต่งกายคือสีดำหรือสีอื่น ๆ ที่ไม่มีความสดใส เป็นกรรมกร มีอาชีพชั้นต่ำ เป็นที่ดูถูกในสังคม และยังมีวรรณะพิเศษอีกพวกที่ไม่ถูกจัดเข้าพวกนั้นคือจัณฑาลหรืออธิสูทร (Adhisudra) หรือหริชน เป็นวรรณะที่ต่ำต้อยที่สุดที่ไม่ได้รับอภิสิทธิ์ใด ๆ จากสังคม มีสถานะต่ำกว่าสัตว์เสียอีก พวกวรรณะจัณฑาลกล่าวกันว่ามาจากพวกที่แต่งงานข้ามวรรณะลูกที่ออกมาจึงกลายเป็นจัณฑาล ทฤษฎีนี้ไม่ถูกต้องเสมอไป มีอีกมากมาย ที่คนแต่งงานข้ามวรรณะแล้วก็ยังมีหน้ามีตาทางสังคม ปัจจุบันวรรณะนี้มีหลายร้อยล้านคนในอินเดีย

2.2.3 สำนักปรัชญาทั้ง 6 (6 Theories)

2.2.3.1 ลัทธิเวทานตะ (Vedanta) ลัทธินี้แปลว่า ตอนสุดท้ายแห่งพระเวท โดยแสดงว่าความจริงอย่างแท้จริงมีอยู่สิ่งเดียวคือปรมาตมัน ๆ แยกตัวจากอาตมันคือวิญญาณของบุคคล มันสิ่งอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน เพียงแต่เขาอาจจะไม่ทราบเท่านั้น หลักการนี้พุทธศาสนาเมฆายานก็นำไปใช้ โดยกล่าวว่ามนุษย์ทุกคนมีธาตุแห่งความเป็นพุทธะอยู่แล้วในตัวทุกคน ลัทธินี้เป็นระบบปรัชญาที่เกิดจากอุปนิษัต โดยอุปนิษัตเรียกร่องศรัทธา เวทานตะเรียกร่องเหตุผลจากมนุษย์ ปรัชญาหลักของเวทานตะคือ ความไม่รู้ทำหั่นความจริงที่ว่า จิตของเราแต่ละคนเป็นอาตมัน เป็นอย่างเดียวกับจิตของพรหมคือ ปรมาตมัน คนเราจึงกระทำการกรรมดีกรรมต่าง ๆ เป็นตัวตนของเขา ดังนั้นจึงเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในโลกนี้ เมื่อใดกำจัดอวิชชา ความไม่รู้ให้หมดไปแล้วอาตมันจะเข้าร่วมกับปรมาตมันคนที่สำเร็จจะกลายเป็นพรหม ลัทธินี้รวบรวมโดยอวยาส

2.2.3.2 ลัทธินิยายะ (Nyaya) แปลว่าเข้าไปในธรรม เป็นหลักการค้นคว้าหาความจริงอย่างอนุমানและพิจารณาเรื่องทุกข์ ชาติ พดติกรรมโทษพร้อมทั้งอวิชชา ซึ่งนิยายะสอนให้เปลื้องตั้งแต่ปลายไปหาต้น แล้วจะบรรลุความหลุดพ้น วาตสยาณะ อาจารย์สอนชื่อดังของลัทธินี้กล่าวว่า "อวิชชา คือ ความไม่รู้นำมาซึ่งความเกาะเกี่ยว ความแห้งแล้ง ความริษยา ความเห็นผิดความประมาท อหังการและความโลกตามลำดับ บุคคลผู้มีอวิชชา ย่อมประกอบประทุษกรรมต่าง ๆ มีการลักขโมย ประพฤติผิดในกาม เป็นต้นนี้เป็นอกุศลทั้งสิ้น บุคคลใดมีความประพฤติดีรู้จักให้ทาน มีความเมตตากรุณา มีความสัตย์ บำเพ็ญประโยชน์ พุจฉามีสาระย่อมได้ชื่อว่าประกอบกุศลกรรม การเกาะเกี่ยวชีวิต ทำให้มีการเกิดและนำมาซึ่งความทุกข์ อุปมาว่าอาหารที่คลุกเคล้าด้วยน้ำผึ้งและยาพิษก็ควรทิ้งไปให้หมดเพราะเป็นสุขที่เจือด้วยทุกข์" ลัทธินี้รวบรวมโดยท่านฤาษีโคตมะ ซึ่งมีชื่อพ้องกับพระพุทธเจ้าและหลักคำสอนก็คล้ายคลึงอย่างมาก

2.2.3.3 ลัทธิไวเศษิกะ (Vaisesika) ลัทธินี้สอนว่าโลกเกิดจากพลังอันมองไม่เห็นที่สืบมาจากกรรมในภพก่อน แต่ก็มีจิตอันยิ่งใหญ่ที่สุดคือปรมาตมันเป็นใหญ่อยู่ในสากลโลก จิตอันยิ่งใหญ่

นี้แยกเป็นวิญญาน ส่วนบุคคลเรียกว่าชีวาตมัน ปริมาณมันเป็นอมตะ ไม่มีต้นไม่มีปลาย ไม่มีการทำลายแตกดับแผ่ซ่านทั่วไปโดยปราศจากรูปร่างและเป็นผู้สร้างสากลโลกขึ้นก่อตั้งโดยกษัตริย์

2.2.3.4 ลัทธิสาขยยะ (Sankhya) มาจากคำว่าสังขยา แปลว่าการนับก่อตั้งโดยกบิลมูนี เป็นลัทธิที่มีอิทธิพลมากพอสมควรในยุคก่อนพุทธกาล แนวปรัชญาของลัทธินี้อยู่ในประเภททวินิยม คือสองส่วน โดยชี้ให้เห็นว่าปุรุชะถูกขังอยู่ในประภฤติ จึงได้ประกอบกรรมอันนำมาซึ่งความทุกข์ เมื่อทราบดังนี้แล้วจึงต้องพยายามหาทางถอนวิญญานของตนออกจากวัตถุธาตุทั้งมวล เพื่อเข้าร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับวิญญานสากล หรือปริมาณมันต่อไป

2.2.3.5 ลัทธิโยคะ (Yoga) ก่อตั้งโดย ฤาษีตัณชลี ในยุคต้นฝึกบำเพ็ญตบะ โดยหวังไปทางโลกิตสุข ต่อมาฝึกเน้นหนักไปในทางทำจิตให้สะอาดเพื่อจะได้ร่วมกับพระพรหมในโอกาสต่อไป คำว่าโยคะแปลว่าการดับพฤติของจิต หรือสกัดกั้นความเคลื่อนไหวของจิต ลัทธินี้ให้หลักการไว้ว่า จิตมักจะแสดงอาการให้เห็น 4 ลักษณะ คือ 1. พุทชะ ความเข้าใจหรือแนวแน่ 2. จิตความตริตตรง 3. สมฤติ ความระลึกรทงจำ 4. อหังการ ความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งต่าง ๆ จิตมีฤติ 4 ประการ คือ 1. ประมาณความวิปลาต 2. ความสมมติพิค 3. ความหลับ 4. และความระลึกรทงจำ

วิธีการของโยคะคือบังคับการระบายและตั้งลมหายใจเข้าออก เฟ่งบางส่วนของร่างกายให้เกิดสมาธิ ต้องมีความข่มการคั่นรนให้หมดไป โดยตั้งใจเฟ่งพระอิศวรเป็นใหญ่ ซึ่งเป็นบุรุษหรืออาตมัน อันพ้นแล้วจากกรรมหรือความเสื่อมเสียทั้งปวง มีทางเข้าถึงโยคะ 8 สาย การปฏิบัติโยคะนี้ต้องปฏิบัติเป็นขั้น ๆ ไป และจะเกิดความสำเร็จเป็นขั้น ๆ เช่นกัน บางครั้งอาจเกิดมีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ขึ้นมา ซึ่งเป็นผลพลอยได้ แต่เป้าหมายที่แท้จริงก็เพื่อการดับพฤติของจิต ปัจจุบันลัทธินี้ยังคงแพร่หลายแม้ในเมืองไทยเราเอง ก็มีการเปิดหลักสูตร โยคะอยู่ทั่วไป

2.2.3.6 ลัทธิมิมางสา (Mimamsa) ลัทธินี้มีหลักคล้ายโยคะมาก ผิดกันเฉพาะตอนที่สอนให้ทำพิธีต่าง ๆ ไม่ได้สอนให้ใช้การเฟ่งด้วยการคิดอันเป็นหลักของโยคะ ก่อตั้งโดยไซมินิ จึงไม่มีความสำคัญมากนัก

2.3 พัฒนาการของศาสนา ฮินดู และการแบ่งวรรณะ

ในยุคพระเวท ได้เกิดคัมภีร์ทางศาสนาขึ้น คือคัมภีร์พระเวท ประกอบด้วยคัมภีร์ต่าง ๆ 4 เล่มคือ

1. ฤคเวท ใช้สวดสรรเสริญเทพเจ้า
2. ยชุรเวท ว่าด้วยระเบียบวิธีในการประกอบพิธีกรรมบูชาขัณธุและบวงสรวงต่าง ๆ
3. สามเวท สำหรับสวดในพิธีถวายน้ำโสมแก่พระอินทร์ และขับกล่อมเทพเจ้า
4. อถรรพเวท เป็นที่รวบรวมคาถาอาคม หรือ เวทมนต์ในตอนปลายของยุคพระเวท อิทธิพลของพราหมณ์ได้ก้าวถึงขีดสูงสุด ถึงขั้นผูกขาดการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาในทุกกรณี

พิธีกรรมมีความสลับซับซ้อนขึ้นจนกลายเป็นสิ่งที่มีความขลังและศักดิ์สิทธิ์ในตัวของมันเอง ทั้งนี้รวมไปถึงการแปลความหมายของคัมภีร์พระเวทและได้เกิดระบบวรรณะขึ้นมี 4 วรรณะ ได้แก่

1. วรรณะพราหมณ์ มีหน้าที่ติดต่อกับเทพเจ้า สั่งสอนศาสนาและประกอบพิธีกรรมแก่ประชาชนทุกวรรณะ มีหน้าที่ศึกษา จดจำและสืบทอดคัมภีร์พระเวท

2. วรรณะกษัตริย์ ได้แก่ พวกนักรบ ทำหน้าที่ป้องกันชาติบ้านเมืองและทำศึกสงคราม

3. วรรณะแพศย์ เป็นวรรณะของคนส่วนใหญ่ในสังคม ได้แก่ ผู้ประกอบพาณิชย์กรรม เกษตรกรรม

4. วรรณะศูทร เป็นวรรณะของพวกกรรมกรผู้ใช้แรงงานนอกจากนี้ ยังมีพวกนอกวรรณะ ซึ่งเกิดจากการแต่งงานข้ามวรรณะ เรียกว่า จันฑาล จะได้รับการรังเกียจของทุกวรรณะ

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ในยุคพราหมณ์นี้ คือความเชื่อถือแบบเอกเทวนิยมอย่างเต็มที่ การยกย่องเทพเจ้าองค์เดียวให้เป็นผู้ยิ่งใหญ่กว่าองค์อื่น ๆ ได้เกิดขึ้น ได้แก่ พระพรหมเป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่งความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าได้เปลี่ยนไปในลักษณะที่ไม่มีตัวตน ไม่มีขอบเขตจำกัด ไม่ถูกจำกัดด้วยสถานที่และเวลา เป็นที่เกิดขึ้นของสากลจักรวาล เป็นสิ่งแท้จริงอันติมยะ (Ultimate Reality) เรียกว่า พรหมัน ในยุคนี้เป็นยุคที่มีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม การเวียนว่ายตายเกิด และการเกิดใหม่ก่อนข้างชัดเจนแต่เป็นไปในลักษณะที่เกี่ยวข้องและผูกพันกับพรหมัน

เมื่อศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ได้พัฒนาจากยุคพราหมณ์มาถึงยุคฮินดูนั้น ความคิดแบบเอกนิยมได้พัฒนากลับไปเป็นพหุเทวนิยมอีกครั้งหนึ่ง ในยุคนี้ได้เกิดเทพเจ้าขึ้น 3 องค์ พระพรหม พระวิษณุ หรือพระนารายณ์ และพระศิวะ หรือพระอิศวร รวมเรียกว่า ตริมูรติ แปลว่า ผู้ให้กำเนิด หรือ ผู้ยิ่งใหญ่ทั้งสาม โดย พระพรหมทำหน้าที่เป็นผู้สร้าง พระวิษณุ หรือพระนารายณ์ เป็นผู้พิทักษ์รักษา และพระศิวะ หรือพระอิศวร คือ ผู้ทำลาย

เมื่ออารยธรรมอารยันเจริญรุ่งเรืองบนแผ่นดินอินเดียมาได้ประมาณ 1,000 กว่าปี พัฒนาการในเชิงการเปลี่ยนแปลง ได้ปรากฏชัดเจนในลักษณะปฏิพัฒนา (Dialectics - วิชาวิธี) นั่นคือ มีการนำเสนอแล้วมีการโต้ตอบ ที่สุดก็นำไปสู่การได้ข้อสรุปใหม่ (Thesis, Anti-thesis, Synthesis) ด้วยการปรับปรุงข้อสรุปเก่าให้เหมาะสมยิ่งขึ้น กระแสความคิดหลักของพวกพราหมณ์ที่เป็นชนชั้นนำในสังคมอารยัน ได้ถูกโต้ตอบจากคนกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม

เมื่อมาถึงยุคที่สุดแห่งพระเวท (ยุคเวทันต) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ยุคอุปนิษัต คือ ยุคที่ศิษย์แสวงหาครูแล้วมอบตัวเป็นศิษย์ ด้วยการเข้าไปนั่งใกล้ ๆ ครู (อุปนิษัต แปลว่า เข้าไปนั่งใกล้) ปฏิกริยาโต้ตอบกับผู้นำทางสติปัญญาคือ พราหมณ์ นั้น ได้ปรากฏชัดเมื่อบุคคลกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่พราหมณ์ แต่เสนอตัวเองมาทำหน้าที่เป็นผู้นำทางสติปัญญาเช่นเดียวกับพราหมณ์ บุคคลเหล่านี้รู้จักกันในชื่อว่า "สมณะ" สมณะ (แปลว่าผู้สงบ) นั้น เป็นใคร จากวรรณะใดก็ได้ ความสำคัญของสมณะไม่ได้อยู่ที่วรรณะ หรือโคตรสกุล แต่อยู่ที่ "ความรู้" สมณะผู้ได้รับการยอมรับจากสังคม เป็นตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อถือในชาติกำเนิดเริ่มอ่อนแอลง เพราะมีข้อเสนอโต้ตอบเรื่องความรู้

ความสามารถ ที่ถูกสร้างขึ้นด้วยฝีมือมนุษย์ อันมิใช่ข้อกำหนดจากเทพเจ้า การปรากฏขึ้นของสมณะ ในสังคมอินเดีย เป็นหลักฐานยืนยันว่า กระบวนการโต้ตอบกับพราหมณ์ประสบความสำเร็จ และ ตัวอย่างอธิบายความสำเร็จนี้ได้ชัดเจนที่สุด คือ การเกิดขึ้นของพุทธศาสนา ภาพแห่งความสำเร็จของพุทธศาสนา ไม่ใช่เป็นภาพของความสำเร็จที่เป็นปัจเจกบุคคล หากแต่เป็นภาพแสดงความสำเร็จที่เป็นชุมชน สังคม ที่เรียกว่า "สงฆ์"

ความสำเร็จนี้ ทำความเข้าใจได้ผ่านบทบาทของพระสมณโคดม ที่มาจากศากยสกุล วรรณกษัตริย์ แต่ได้ละทิ้งภาระกิจหน้าที่ตามข้อกำหนดโดยวรรณะ ที่จะต้องแสวงหาอำนาจทางการเมืองการปกครอง แต่มาแสวงหาความรู้ความเข้าใจโลกและชีวิตใหม่ นอกไปจากชุดความรู้ที่พวกพราหมณ์สร้างไว้ เมื่อพระสมณโคดมค้นพบคำอธิบายชุดใหม่ ที่อยู่นอกกรอบคำอธิบายของพวก พราหมณ์ พระองค์ได้ประกาศคำอธิบายชุดใหม่นั้นให้ผู้อื่นได้รับรู้ และทำให้ผู้ที่ได้รับรู้นั้นเข้าใจว่า ชีวิตตามความหมายที่พระองค์ทรงค้นพบนั้น มีเป้าหมายอยู่ที่ไหน และเข้าถึงเป้าหมายนั้นได้อย่างไร

ด้วยพลังแห่งความรู้ที่พระสมณโคดมมีอยู่ ทำให้ตัวท่านเองถูกเรียกขานกันในชื่อว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้า(ผู้ค้นพบความรู้ด้วยตนเองโดยชอบ) และคำอธิบายความหมายและคุณค่าต่าง ๆ ของพระองค์ ถูกรู้จักกันในชื่อว่า พุทธศาสนา (คำสอนของผู้รู้)

- พราหมณ์สอนเรื่อง "อาดมัน" ว่าเป็นตัวตนที่ถาวร อมตนิรันดร์
- พุทธศาสนาสอนเรื่อง "อนัตตา" (อนาคมัน) ว่า คนเราไม่มีตัวตนที่ถาวรตายตัว
- พราหมณ์สอนเรื่อง "พรหมัน" ว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต เป็นเป้าหมายที่มนุษย์เรา

จะบรรลุถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเทพเจ้า

- แต่พุทธศาสนาสอนเรื่อง "นิพพาน" ว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต เป็นเป้าหมายแห่งความดับลง ซึ่งอุปทานในสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ว่าเป็นตัวเรา หรือของๆ เรา

- พราหมณ์สอนให้เชื่อในอำนาจขององค์เทพเจ้าผู้ลิขิตชะตาชีวิตของมนุษย์

- แต่พุทธศาสนาสอนให้เชื่อมั่นในการกระทำของมนุษย์เอง ที่ไม่มีอำนาจของเทพเจ้าองค์ใดมาแทรกแซงได้ ความเชื่อและคำอธิบายอันเป็นรากฐานนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อคำอธิบายปลีกย่อยเกี่ยวกับชีวิตและสังคม รวมถึงกระทบต่อโครงสร้างสังคม ที่ถูกกำหนดไว้ด้วยระบบความเชื่อตามชุดคำอธิบายจากคัมภีร์พระเวท โครงสร้างสังคมที่ถูกกำหนดไว้ด้วยระบบวรรณะได้คลายออก เกิดการกำหนดใหม่ด้วยระบบคุณค่าจากการกระทำ

คำอธิบายความเป็นไปต่าง ๆ ในชีวิตที่เคยอธิบายด้วยเทวลิจิต ก็เปลี่ยนมาเป็นการทำความเข้าใจจากเหตุปัจจัยในทางสังคม ความตายตัวในรูปแบบและจารีตที่เคยถูกกำหนดด้วยความเชื่อในข้อกำหนดจากสวรรค์ ก็คลี่คลายมาเป็นการอธิบายด้วยความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลที่เป็นประจักษ์ ตัวอย่างเรื่องนี้เช่น เรื่องสถานภาพของสตรี วัฒนธรรมในการรับประทานอาหาร เป็นต้น สถานภาพของสตรีตามความเชื่อโบราณ

สถานภาพของสตรีนั้นเป็นผลมาจากการต่อสู้ทางวัฒนธรรม ระหว่างชาวอารยันที่กำหนดสายสัมพันธ์ทางโลหิตผ่านผู้ชาย ขณะที่ทราวีก (ดราวิเดียน หรือ มลิกข) นั้น กำหนดสายสัมพันธ์

ผ่านผู้หญิง ความแตกต่างเชิงวัฒนธรรมนี้ โยงไปสู่ระบบความเชื่อทางศาสนาที่ถูกสร้างขึ้นจากฐานทางวัฒนธรรม พวกอารยันนั้น นับถือเทพเจ้าที่สถิตอยู่บนฟ้า และเมื่อพวกอารยันยกย่องให้ผู้ชายเป็นใหญ่ เทพเจ้าของอารยันจึงเป็นเทพผู้ชาย เช่น สุริยเทพ ขณะที่พวกทราวิทนั้นเคารพ แผ่นดิน, แม่น้ำ ดังนั้น เทพเจ้าของทราวิทจึงเป็นผู้หญิงตามคติของเผ่าชน เทพเจ้าประจำแผ่นดิน จึงเป็นพระแม่ธรณี เทพเจ้าประจำแม่น้ำ คือ พระแม่คงคา เป็นต้น

ด้วยความแตกต่างกันทางจารีตวัฒนธรรมเช่นนี้ เมื่อต้องมาต่อสู้กัน ความเป็นหญิง เป็นชาย จึงกลายมาเป็นเดิมพันกันทางสงครามวัฒนธรรม และเมื่อพวกอารยันมีชัยเหนือพวกทราวิท ความเป็นชายก็มีชัยเหนือความเป็นหญิง เทพเจ้าสูงสุดเป็นเทพเจ้า(ชาย) ส่วนพระแม่เจ้า(หญิง) ก็ถูกลดลงมาเหลือเพียงแค่ "ศักดิ์" (ชายา) ของมหาเทพเท่านั้น และนี่ ก็ส่งผลกระทบต่อเนื่องมาถึงสังคมด้วย เมื่อวัฒนธรรมอารยันเป็นวัฒนธรรมกระแสหลักของอินเดีย ผู้ชายจึงเป็นใหญ่ ส่วนผู้หญิงมีสถานภาพเป็นเพียงแค่สมบัติของผู้ชาย ดังเช่นที่กล่าวไว้ในคัมภีร์มनुธรรมศาสตร์ว่า ผู้หญิงเมื่อเป็นเด็กเป็นสมบัติของพ่อ เมื่อโตแต่งงานแล้วเป็นสมบัติของสามี และเมื่อแก่ตัวลงเป็นสมบัติของลูกชาย

วัฒนธรรมไทยที่รับมาจากอินเดียก็ยังมีร่องรอยนี้อยู่ เช่น สังคมไทยเรียกผู้ชายที่แต่งงานว่าเป็น "สามี" ของสตรีที่เป็นคู่สมรส คำว่า "สามี" ซึ่งมีความหมาย หรือแปลว่า เจ้าของ นั่นคือเมื่อคุณสมชายเป็นสามีคุณสมหญิง ก็หมายความว่า คุณสมชายเป็นเจ้าของคุณสมหญิง นั่นเอง

ด้วยความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นหญิงเป็นชายในยุคพระเวท ที่ถูกกำหนดโดยวัฒนธรรมอารยัน ผู้หญิง จึงไม่มีโอกาสที่จะเข้าไปเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และสติปัญญาของสังคมได้ นักบวชผู้หญิงจึงไม่มีในสังคมอินเดียช่วงยุคพระเวท แต่เมื่อเกิดพุทธศาสนาขึ้น กระบวนการได้ตอบกับระบบความเชื่อแบบพราหมณ์ก็ปรากฏชัดเจน และในที่สุดก็เกิดนักบวชหญิง คือ ภิกษุณี ขึ้นในชุมชนของชาวพุทธ

วัฒนธรรมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโบราณ

วัฒนธรรมการบริโภคอาหาร ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่อธิบายสถานการณ์ทางสังคมของอินเดียได้ดี สังคมอารยันนั้นเป็นสังคมที่ร่ำรวยผจญภัย การเลี้ยงสัตว์ เป็นการเลี้ยงไว้เพื่อเป็นยุทธปัจจัยและเป็นพาหนะ หรือถ้าจะเป็นอาหารได้ก็เพียงแค่น้ำนมของสัตว์ที่เลี้ยง การฆ่าสัตว์เลี้ยงเป็นอาหารจึงเป็นข้อห้ามทางจารีตประเพณีของชาวอารยันที่เดินทางเข้ามาสู่อินเดีย อาหารหลักของอารยันจึงเป็นพืชขณะที่พวกทราวิทนั้นเป็นชุมชนหรือสังคมที่อยู่กับที่ ไม่เคลื่อนย้าย มีอาชีพทำการเกษตรและปศุสัตว์ สัตว์ที่เลี้ยงไว้ นั้น เป็นการเลี้ยงไว้เพื่อใช้แรงงานและเป็นอาหารด้วย พวกทราวิทจึงรับประทานเนื้อสัตว์เป็นอาหาร แต่เมื่อวัฒนธรรม 2 สายนี้ต้องมาปะทะกัน สงครามทางวัฒนธรรมก็เกิดขึ้น สุดท้ายเมื่อวัฒนธรรมอารยันมีชัยเหนือวัฒนธรรมทราวิท การบริโภคเนื้อสัตว์จึงกลายเป็นความชั่ว-บาป และเป็นการบริโภคของคนชั้นต่ำ ที่คนชั้นสูงคือ พวกอารยัน รู้สึกชิงชังรังเกียจเป็นอย่างยิ่ง ประเด็นเรื่องการรับประทานอาหารมีเนื้อหรือไม่มีเนื้อนี้ ถูกได้ตอบกลับด้วยข้ออ้างเรื่องเมตตากรุณาจากพวกพราหมณ์ แต่นั่นก็ดูเหมือนว่าจะเป็นการข้ออ้างเชิงปัจเจกบุคคล ซึ่งพุทธศาสนาใน

ยุคนั้นพยายามยืนยันหลักชุมชน และเคารพวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน และหลักเมตตาศรัทธาของ พุทธเป็นสภาวะธรรมในมิติทางสังคม มากกว่าจะเป็นการครุ่นคิดเชิงปัจเจก

นอกจากแง่มุมเชิงวัฒนธรรม ในมิติของความหมายและคุณค่าของชีวิตเป็นรายย่อยแล้ว กระบวนการได้ต่อกับกระแสความคิดของพวกพราหมณ์ยังมีผลกระทบต่อในมิติความหมายของสังคม ดังเช่นกรณีโครงสร้างสังคมที่ก่อนหน้านี้พุทธศาสนา ศูนย์กลางอำนาจรวมศูนย์อยู่ที่พวกพราหมณ์ แต่หลังจากการเกิดขึ้นของพุทธศาสนาแล้ว อำนาจของสังคมก็เคลื่อนย้ายไปสู่พวกกษัตริย์นักปกครอง แม้กระทั่งการเอ่ยชื่อวาระเวลาที่กล่าวเป็นลำดับว่า พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ ศูทร กลายมาเป็นกษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ที่ความสำคัญเปลี่ยนไปเช่นนี้ เป็นข้อยืนยันได้อย่างดีก็คือ นับจากยุคพุทธ ศาสนามาแล้ว กระบวนการบันทึกความเป็นอินเดีย ก็เปลี่ยนแปลงจากที่เคยบันทึกไว้ตามหลักการ ศาสนา กลายมาเป็นบันทึกไว้จากหลักการปกครองของพวกนักปกครอง

จากศาสนาสู่การปกครอง (ยุคอินดู)

ก่อนการเกิดขึ้นของพุทธศาสนา ศูนย์กลางการเคลื่อนย้ายเปลี่ยนแปลงทางสังคมของอินเดีย รวมศูนย์อยู่ที่ศาสนา วัดหรือศาสนสถาน เป็นศูนย์กลางของสังคมอินเดีย แต่ภายหลังการเกิดขึ้น ของพุทธศาสนาแล้วปรากฏว่า ศูนย์กลางของสังคมได้เปลี่ยนไปจากวัดทางศาสนา ผู้วังของกษัตริย์ ผู้ปกครอง ความชัดเจนในเรื่องนี้ปรากฏชัด นับจากการปกครองของราชวงศ์เมารยะเป็นต้นมา โดยเฉพาะพระเจ้าอโศกมหาราช แห่งราชวงศ์เมารยะ เป็นหลักฐานยืนยันว่า ทิศทางของอินเดียถูก กำหนดโดยนักปกครอง ไม่ใช่นักบวชอย่างในอดีตที่ผ่านมา แต่ทั้งนี้ก็ต้องเข้าใจด้วยว่า แม้อำนาจ จะอยู่ที่นักปกครอง แต่นักปกครองอินเดียในช่วงนั้น ก็ถูกกำหนดโดยลัทธิความเชื่อทางศาสนาอีก ทอดหนึ่ง ดังกรณีของพระเจ้าอโศกมหาราช ที่เป็นนักปกครองผู้ยิ่งใหญ่ แต่ทิศทางในการปกครอง ก็ถูกกำหนดด้วยความเชื่อในพุทธศาสนา แล้วความแตกต่างอยู่ตรงไหน ความแตกต่างอยู่ตรงที่ว่า นักปกครองต้องเลือกว่าจะใช้ระบบความเชื่อแบบใดมาเป็นหลักในการปกครอง นักศาสนาเป็นผู้ผลิต ระบบความเชื่อเสนอต่อสังคม และสังคมต้องครุ่นคิดพิจารณาว่า จะเสนอชุดความเชื่อแบบใดออกไป เพราะผู้ที่นำระบบความเชื่อ นั้นไปใช้ ก็ต้องตระหนักในผลที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามระบบ ความเชื่อ นั้นอีกทอดหนึ่ง กรณีของพุทธศาสนากับพระเจ้าอโศกมหาราช เป็นกรณีตัวอย่างที่ดีในการ อธิบายความหมายเชิงปฏิบัติของนักบวชและนักปกครอง การเกิดขึ้นของราชวงศ์คุปตะในทางภาคเหนือ ของอินเดีย และราชวงศ์ปัลลวะทางภาคใต้ เป็นปรากฏการณ์ในอดีต ที่สามารถอธิบายความหมาย แห่งความเป็นอินเดีย ที่เป็นไปภายใต้การกำหนดทิศทางของนักปกครองได้อย่างชัดเจน นักปกครอง ไม่ใช่ศาสดาผู้ซึ่งผลิตความเชื่อและคำอธิบายความหมายของชีวิตและโลก แต่เป็นนักปฏิบัติที่สามารถจะ เลือกเอาความเชื่อและคำอธิบายชุดใดมาใช้ก็ได้ เป้าหมายของนักปกครองอยู่ที่ผลของการใช้ความ เชื่อหรือคำอธิบายชุดใดก็ได้ ขอเพียงแต่ให้เกิดผลคือ สันติสุขของประชาราษฎร์ อินเดียภายใต้ การกำหนดทิศทางของนักปกครอง (พระราช) จึงเป็นอินเดียที่เกิดกระแสการสังเคราะห์ระบบความเชื่อ ที่ถูกผลิตขึ้นภายในสังคมอินเดีย ให้เป็นระบบความเชื่อที่มีความหลากหลาย แต่เป็นไปเพื่อเป้าหมาย

เดียวกันคือ สันติสุขของอาณาประชาราษฎร์ และระบบความเชื่อที่ถูกสังเคราะห์ขึ้นใหม่นี้ รู้จักในชื่อว่า "ฮินดู"

ฮินดู เป็นวิถีแห่งชีวิตของชาวอินเดีย ที่ถูกปรับระดับประคองแต่งให้คงงามอลังการณด้วยจินตนาการแห่งชีวิตและโลก

1. สังคม

อินเดียเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์อันเก่าแก่และยาวนาน มีอารยธรรมที่สืบต่อกันมานานหลายพันปี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สามารถย้อนโยงให้เห็นถึงความเป็นมาที่สืบต่ออย่างไม่ขาดตอน ไม่น้อยกว่า 5,000 ปี

- อารยธรรมลุ่มน้ำสินธุ เป็นอารยธรรมที่เจริญรุ่งเรืองมากกว่า 5,000 ปี และได้สร้างอารยธรรมขึ้นมาเหนือแผ่นดินอินเดีย

- การเข้ามาของอารยัน ก่อให้เกิดการผสมผสานอารยธรรมเดิมกับอารยธรรมอารยัน ซึ่งเป็นผลตกทอดต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้

การผสมผสานวัฒนธรรม วิถีชีวิต และแนวคิดต่าง ๆ ของประชาชนอินเดีย ได้ผลิตดอกออกผลเป็นลัทธิศาสนา ที่มีความหมายอย่างยิ่งต่อประชาชนอินเดียและชาวเอเชียทั้งหมด ตัวอย่างที่เด่นชัดคือ การเกิดขึ้นของพุทธศาสนาเมื่อ 500 กว่าปีก่อนคริสต์ศักราช และต่อมาประมาณ 300 กว่าปีก่อนคริสต์ศักราช อินเดียได้รับอิทธิพลจากชาวกรีกอีกครั้ง จากการยกทัพเข้ามาของกษัตริย์เล็กซานเดอร์มหาราช ประมาณ 200 กว่าปีก่อน ค.ศ. พระเจ้าอโศกมหาราช แห่งแคว้นมคธ ได้แผ่ขยายอิทธิพลของอินเดียให้ปกคลุมไปทั่วภาคพื้นประเทศอินเดีย ความเป็นอินเดียได้ขยายไปตลอดช่วงของราชวงศ์ต่าง ๆ ของอินเดีย เช่น ราชวงศ์โมริยะ ราชวงศ์คุปตะ ราชวงศ์โจละ ราชวงศ์วัณณะ

ประวัติศาสตร์ชาติอินเดียได้เปลี่ยนแปลงอย่างยิ่งใหญ่อีกครั้ง เมื่อประมาณต้นศตวรรษที่ 11 เมื่ออำนาจของชาวมุสลิมรุ่งเรืองเข้มแข็งในแถบตะวันออกกลาง แล้วแผ่ขยายเข้ามาสู่อินเดีย และในช่วงปลายศตวรรษที่ 12 อำนาจของกษัตริย์มุสลิมก็เข้ามาสู่อินเดีย และสามารถยึดครองอินเดียไว้ได้ ในตอนต้นศตวรรษที่ 17 ชาวอังกฤษเริ่มเข้ามาค้าขายในอินเดีย และแล้วอินเดียก็ต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของชาวอังกฤษในช่วงกลางศตวรรษที่ 18 เมื่อกองกำลังทหารอังกฤษเข้ามายึดครองอินเดียด้วยการอ้างว่า เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของบริษัทการค้าของอังกฤษ ร่วม 200 ปี ที่อินเดียตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ วันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ.1947 อินเดียได้รับอิสรภาพจากอังกฤษ แต่อินเดียก็ต้องถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ฮินดูสถาน และปากีสถาน

อินเดียในปัจจุบัน คือ ฮินดูสถานหรือภารตที่ได้รับความบอบช้ำจากการเข้ามามีอำนาจการปกครองจากภายนอกอย่างยาวนาน ประชาชนชาวอินเดียในปัจจุบัน จึงอยู่ในสภาพของบุคคลที่กำลั่งฟื้นฟูความรู้สึกแห่งความเป็นอินเดีย ที่บอบช้ำจากการรุกรานของคนต่างวัฒนธรรม ความรู้สึกเจ็บปวดจากการถูกข่มขู่โดยคนต่างวัฒนธรรมนี้ ทำให้ชาวอินเดียมีท่าทีต่อคนต่างชาติในลักษณะที่บางครั้ง ชาวต่างประเทศที่ไปเยือนอินเดียก็ยากที่จะเข้าใจ การที่จะมองสังคมอินเดียให้เห็นความ

เป็นอินเดียที่ชัดเจนได้นั้น ต้องมองด้วยสายตาที่เห็นใจและเข้าใจในความเป็นอินเดีย ที่ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขอันยุ่งยากและซับซ้อนหลายประการ ด้วยประชากรที่มากกว่า 1 พันล้านคนในปัจจุบัน อีกทั้งมีความต่าง ทั้งทางด้านชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ความเชื่อ

ก. ไทยและอินเดียในอดีต

ความสัมพันธ์ไทย-อินเดียในอดีต เป็นความสัมพันธ์กันในมิติทางศาสนาและวัฒนธรรม ความสัมพันธ์กันในมิตินี้ มีความเก่าแก่ยิ่งกว่าประวัติศาสตร์ชาติไทย นั่นคือ ขณะที่เราเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทยย้อนหลังไปได้ประมาณ 700 - 1,000 ปี แต่ความสัมพันธ์ของประชาชนบนแผ่นดินที่ปัจจุบันเป็นประเทศไทย มีความสัมพันธ์กับอินเดียมานานกว่า 1,000 ปี

ศาสนาของชาวอินเดียทั้งพุทธและพราหมณ์ ได้เข้ามามีอิทธิพลเหนือจิตใจของประชาชนแถบนี้มานานนับพันปีแล้ว ไม่ว่าจะในช่วงอาณาจักรสุโขทัย อาณาจักรล้านนา หรือกรุงศรีอยุธยา ล้วนแต่พบว่า ชาติไทยถูกสร้างขึ้นมาจากความรู้สึกสำนึกภายในกรอบของความเชื่อแบบอินเดีย ที่เสนอผ่านศาสนาพุทธและพราหมณ์ ความเป็นชุมชนไทยที่วางตั้งอยู่บนความสัมพันธ์ ที่มีหลักธรรมในพุทธศาสนาเป็นฐานรองรับ ความเป็นรัฐไทย ที่มีโครงสร้างของอำนาจที่กำหนดไว้ตามคติแห่งพุทธและพราหมณ์ ล้วนแต่เป็นผลผลิตทางความคิดจากอินเดีย จึงไม่เกินความเป็นจริงหากจะกล่าวว่า เราสร้างสังคมไทยและชาติไทยขึ้นมา จากองค์ประกอบทางความเชื่อที่นำเข้ามาจากอินเดีย แม้เมื่อเราได้สร้างสังคมและชุมชนด้วยองค์ประกอบทางความคิดจากอินเดียแล้ว เรายังนำเอาจารีต วัฒนธรรมต่าง ๆ จากอินเดียเข้ามาเป็นระยะ ไม่ว่าจะเป็นภาษา วรรณกรรม ศิลปกรรมและวัฒนธรรม อีกทั้งประเพณีต่างๆ ก็นำมาจากอินเดีย แล้วปรุงแต่งให้เหมาะสมกับชุมชนและสังคมไทยตลอดมา ความสัมพันธ์กันในมิติทางศาสนาและวัฒนธรรมระหว่างไทยและอินเดีย มาสาคุดหยุดลงเมื่ออินเดียอ่อนแอลงในทางวัฒนธรรมและศาสนา สินค้าทางวัฒนธรรมที่ผลิตขึ้นในอินเดียเริ่มขาดแคลนและลดน้อยลงสำหรับสังคมไทย ทั้งนี้ก็เพราะ อินเดียซึ่งเป็นดินแดนที่ผลิตศาสนาและวัฒนธรรมส่งออก มีปัญหาภายในที่ถูกรุกรานโดยชาวต่างชาติต่างวัฒนธรรม จึงไม่อยู่ในวิสัยที่จะผลิตวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ให้กับสังคมโลกได้ ในช่วงนี้เอง ที่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและอินเดียสะดุดลง

ข. ไทยและอินเดียในปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ไทย-อินเดียในยุคปัจจุบันเริ่มฟื้นคืนขึ้นมาอีกครั้ง ในช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ขณะที่เป็ญยุวษครีย์ ได้เสด็จประพาสอินเดีย ในปี ค.ศ.1872 ซึ่งขณะนั้นอินเดียเป็นประเทศอาณานิคมของอังกฤษ และความสัมพันธ์ไทย-อินเดียปรากฏชัดยิ่งขึ้น

ในช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 ซึ่งพระองค์ได้ทรงเคยศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษ พระองค์ทรงสนพระราชหฤทัยวรรณกรรมของอินเดีย จนถึงกับทรงมีพระราชนิพนธ์งานหลายชิ้น ที่เป็นการรื้อฟื้นกลิ่นอายของอินเดียให้มาปรากฏในความรู้สึก

ของประชาชนคนไทยอีกครั้ง ดังงานพระราชนิพนธ์ เช่น รามเกียรติ์ ศกุนตลา มัทนะพาธา ฯลฯ เป็นต้น

นอกจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 แล้ว ก็ยังมีนักปราชญ์ท่านอื่นที่ให้ความสำคัญกับความเป็นอินเดีย ด้วยการถ่ายทอดความเป็นอินเดียให้ปรากฏในงานวรรณกรรมมาสู่ภาคภาษาไทย

2.4 พิธีกรรมทางศาสนาในเทศกาลของศาสนาฮินดู

พิธีกรรม คือ การประกอบพิธีเพื่อบูชาเทวะทุกพระองค์ตามหลักการทางศาสนาของฮินดู ที่กระทำกันเพื่อเป็นการนมัสการเคารพบูชาพระเจ้า เป็นวัตรปฏิบัติที่ทำประจำทุกวัน ตามศาสนสถาน วัตรฮินดูทั่วไป โดยมีพราหมณ์ซึ่งเปรียบเสมือนพระในศาสนาพุทธ

ชาวฮินดูที่อยู่ในประเทศไทย จะไปร่วมพิธีกรรมทางศาสนาภายในโบสถ์เทพมณเฑียร และ วัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) ทุกวันเวลา 6.00-8.00 น. และ 18.30-19.30 น. พราหมณ์บัณฑิตเป็นผู้นำสวดมนต์สรรเสริญ อ้อนวอนขอพรจากเทพเจ้า อบรมศีลธรรม จริยธรรม โดยถือหลักอหิงสา เพื่อให้เกิดความสันติสุขในสังคมการ

พิธีสำคัญของศาสนา

พระราชพิธีพืชมงคล - จรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นพระราชพิธีสองพิธีต่อเนื่องกัน คือ พระราชพิธีพืชมงคล เป็นพิธีสงฆ์ ประกอบพิธีในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ส่วนพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นพิธีพราหมณ์ประกอบพิธีที่มณฑลท้องสนามหลวง แต่เดิมมีแต่พิธีพราหมณ์มาเริ่มมีพิธีสงฆ์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พิธีแรกนาขวัญมีปรากฏในคัมภีร์เรื่อง รามายณะ ตอนที่ท้าวนกไถนา พบนางสีดา ณ เมืองมิลิตา

พระราชพิธีตรียัมปวาย-ตรีปวาย เป็นสองพิธีต่อกันคือ พิธีตรียัมปวาย กับพิธีตรีปวาย กระทำในเดือนยี่ ของทุกปี เป็นเวลา 15 วัน ตลอดเวลาดังกล่าวมีการอ่านโศลกสรรเสริญ และถวายโภชนาหารแด่เทพเจ้า พิธีนี้เกี่ยวข้องกับพิธีแรกนาขวัญ ซึ่งเป็นพิธีขอพรให้พืชพันธุ์อุดมสมบูรณ์ เป็นต้นฤดูกาลเพาะปลูก

ส่วนพิธีตรีปวาย เป็นพิธีที่ทำหลังจากการเก็บเกี่ยวแล้ว พราหมณ์จึงจัดของถวายเป็นการระลึกถึงเทพเจ้า ที่กรุณาให้พืชพันธุ์แก่มนุษย์ พิธีนี้จะมีพิธีโล้ชิงช้ารวมอยู่ด้วย หมายถึงการขังความมั่นคงของแผ่นดิน และเป็นการเสริมสร้างให้แผ่นดินมีความมั่นคงยิ่งขึ้น เป็นคติแต่โบราณ

ลำดับการดำเนินการของพระราชพิธีดังกล่าว มีดังต่อไปนี้

- พิธีเปิดประตูศิวาลัย เชิญเทพเจ้าเพื่อประทานพร จากนั้นเป็นพิธีโล้ชิงช้าของนาถวัน
- การถวายสักการะด้วยโภชนาหาร มีข้าวดอกคอกไม้ เป็นต้น โดยการอ่านโศลกสรรเสริญ

เทพเจ้า

- การสร้งน้ำเทพเจ้า แล้วเชิญขึ้นบรมหงส์ เป็นการส่งเทพเจ้ากลับเรียกว่า กล่อมหงส์ หรือ ช้ำหงส์

ในวันสุดท้ายของพิธีพราหมณ์ จะทำบุญตามศาสนา มีการตัดจุกให้แก่เด็กทั่ว ๆ ไป และถวายภัตตาหารแก่พระสงฆ์ เป็นเสร็จพิธี

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก เป็นพระราชพิธีสถาปนาพระเจ้าแผ่นดินขึ้นเป็นสมมติเทพ ปกครองแผ่นดิน เป็นใหญ่ในทิศทั้งแปด และเป็นการประกาศให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน ตามคติพราหมณ์จะทำพิธีอัญเชิญเทพเจ้า เพื่อทำการสถาปนาให้พระมหากษัตริย์ขึ้นเป็นสมมติเทพ ดำรงธรรมสืบประการ ปกครองประเทศด้วยความร่มเย็น มีลำดับพิธีโดยย่อคือ

- ทำน้ำอภิเษก เปิดประตูวิลาสัย อัญเชิญพระอิสวรร เพื่อประทานพร
- สรงมูรธาภิเษก คือการสร้งน้ำเพื่อความมงคล
- ถวายสังวาลย์พราหมณ์ แสดงว่าพระองค์เป็นพราหมณ์
- ถวายพระมหาพิชัยมงกุฎ ประกาศปกครองประเทศโดยธรรม
- เลียบพระนคร เพื่อแสดงพระองค์แก่ทวยราษฎร์ และประทักขนิณพระนคร ให้ประชาราษฎร์

มีสันติสุข

พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา เป็นพิธีสาบานตน ในการรับราชการว่าจะซื่อตรงต่อแผ่นดิน และปกป้องชาติบ้านเมืองให้เกิดความสงบสุข โดยบรรดาข้าราชการจะต้องคิมน้ำสาบานตนจำเพาะพระพักตร์พระมหากษัตริย์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวง โดยพราหมณ์จะทำพิธีเสกน้ำสาบานนี้แล้วนำพระแสง (ศาสตราวุธ) ต่าง ๆ ของพระมหากษัตริย์ลงชุบในน้ำที่เสกนั้น เพื่อหมายให้ผู้ที่ไม่ซื่อตรงต่อแผ่นดิน จะต้องได้รับโทษต่าง ๆ นานา

ปัจจุบัน จะประกอบพระราชพิธีนี้ รวมกับการพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ อันมีศักดิ์รามาริบัติ เฉพาะบุคคลที่ได้รับพระราชทานเท่านั้น

พิธีทำในเทวาลัยต่าง ๆ มีอยู่หลายพิธีด้วยกัน ดังนี้

พิธีเนาวราตรี บูชาพระแม่อุมาเทวี หรือพระแม่ทูลศากเทวี จัดที่วัดเทพมณเฑียร และวัดวิษณุ ในวันขึ้น 1 ค่ำ ถึงขึ้น 9 ค่ำ เดือนห้า ของทุกปี และจัดที่วัดวิษณุ วัดเทพมณเฑียร และวัดศรีมหาอุมาเทวี ในวันขึ้น 1 ค่ำ ถึงขึ้น 9 ค่ำ เดือนสิบเอ็ด รวม 9 วัน 9 คืน

พิธีฉลองวันอวตารพระราม ในวันขึ้น 9 ค่ำ เดือนห้าของทุกปี จัดที่วัดเทพมณเฑียรและวัดวิษณุ

พิธีสงกรานต์ ในวันที่ 13 เมษายนของทุกปี จัดที่วัดเทพมณเฑียร

พิธีวันวิสาขบูชา ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนหก จัดที่วัดเทพมณเฑียร

พิธีบูชาพญานาคและหนูมาน ในวันขึ้น 5 ค่ำ เดือนเก้า จัดที่วัดวิษณุ

พิธีฉลองวันอวตารพระกฤษณะ ในวันแรม 8 ค่ำ เดือนแปด จัดที่วัดวิษณุ และวัดเทพมณเฑียร

พิธีฉลองวันวิษยาทศนี หรือทศราหรือคูเซร่า ในวันขึ้น 10 ค่ำ เดือนสิบเอ็ด จัดที่วัดวิษณุ วัดเทพมณเฑียร และวัดศรีมหาอุมาเทวี

พิธีดูเซวราหรือเนาวราตรี เป็นพิธีเก่าแก่สืบเนื่องมาแต่โบราณในสมัยพระเวท และได้คทอมาสู่เมืองไทย โดยชาวอินเดียยุคโบราณ มีการประกอบพิธีบูชาองค์เจ้าแม่และองค์เทพต่าง ๆ รวม 10 วัน 10 คืน ในคืนสุดท้ายจะมีการเชิญองค์เจ้าแม่นำหน้าขบวนแห่ออกไปนอกเทวาลัย

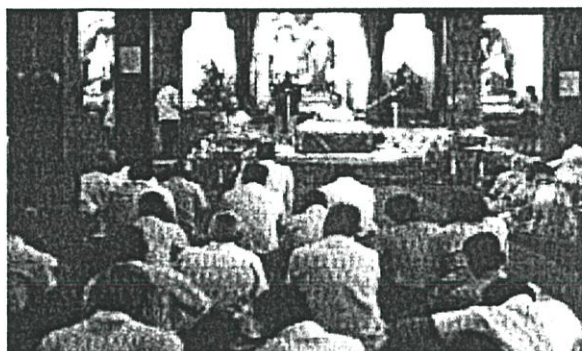
ในงานพิธีประชาชนจะพากันถือศีลกินมังสะวิรัต บ้างก็บำเพ็ญกุศลบนบานศาลกล่าวขอโชคลาภ ในวันวิชัยทัตสมิ เจ้าแม่อุมาเทวีจะมาปรากฏในร่างของคนทรงเพื่อแสดงนาฏลีลา นำหน้าขบวนแห่ไปเยี่ยมเยียนบรรดาสานุศิษย์ผู้ศรัทธาตามเคหะสถานบ้านเรือนต่าง ๆ

การประกอบพิธีมีการปลุกเสกร่ายพระเวทรวม 9 วัน 9 คืน ถือกันว่าผู้ที่มาร่วมพิธีจะได้รับพระหัตถ์มงคลเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว

พิธีประจำสัปดาห์ จัดให้มีทุกวันอาทิตย์ที่วัดเทพมณเฑียร เวลา 08.00 - 10.00 น. ที่วัดอารยสมาช เวลา 09.00 - 12.00 และที่วัดวิษณุ เวลา 13.00 - 12.00 น.

เทศกาลบูชาเทพเจ้าศาสนาฮินดู

บูชาพระอิศวร (ศิวะ) การประกอบพิธีกรรมเพื่อสักการะบูชาองค์พระศิวะมหาเทพนั้น ได้มีการกำหนดช่วงเวลาไว้ หลายช่วงเวลาด้วยกัน ขึ้นอยู่กับว่าแห่งใดจะยึดถือเอาตามคัมภีร์ใด ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะมีการประกอบพิธีการสักการะบูชาอยู่ 4 ช่วงตามลักษณะของเทศกาลทั้ง 4 ดังนี้

รูปที่ 2.1 แสดงการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาฮินดู

นิตยศิวาราตรี

ในเทศกาลนี้จะระบุไว้ว่าสามารถสักการะบูชาองค์พระศิวะมหาเทพได้ตลอดปี โดยให้กระทำในวันจันทร์ที่เป็นวันข้างขึ้นของทุก ๆ เดือนตลอดปี โดยจะเลือกบูชาวันใดก็ได้แต่ขอให้ในวันจันทร์ข้างขึ้นด้วยเท่านั้น

มาสศิวาราตรี

ในเทศกาลนี้ได้ระบุไว้ว่าจะต้องประกอบพิธีบวงสรวงบูชาพระศิวะได้ทุกเดือนตลอดปี แต่จะต้องเป็นวันแรม 15 ค่ำของในแต่ละเดือนเท่านั้น

มาฆาติวาราศรี

เทศกาลนี้เป็นเทศกาลที่ส่งเสริมให้ทำพิธีสักการะบูชาองค์พระศิวะมหาเทพ ได้เฉพาะในเดือนมาฆะหรือเดือนที่ 3 ของปี และในเดือนมาฆะนี้นั้นจะต้องประกอบพิธีกรรมในวันแรม 14 ค่ำ จะเป็นวันแรมอื่น ๆ ไม่ได้เด็ดขาด

มหาติวาราศรี

เทศกาลนี้สามารถประกอบพิธีบวงสรวงบูชาองค์พระศิวะได้ในวันขึ้น 15 ค่ำ ของเดือนมาฆาคือเดือน 3 เช่นเดียวกันกับเทศกาลมาฆาติวาราศรี ต่างกันตรงที่ว่าในเทศกาลมหาติวาราศรี นั้นนั้น จะต้องประกอบพิธีกรรมในวันที่ ขึ้น 15 ค่ำเท่านั้น แต่โดยหลักทั่วๆ ไปที่ยึดถือกันโดยแพร่หลายก็คือการไปร่วมสักการะบูชาในพิธีที่ค่อนข้างใหญ่โตที่สุด นั่นก็คือพิธีมหาติวาราศรีที่ได้ระบุไว้ว่า สามารถสักการะบูชาพระศิวะได้ในเดือนมาฆะ แต่จะต้องเป็นวันขึ้น 15 ค่ำ ซึ่งในวันขึ้น 15 ค่ำเดือนมาฆะนี้ หมายถึงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม ซึ่งจะเป็นเดือนที่ 3 ของปี และจะมีช่วงเวลาใกล้เคียงหรือตรงกับวันมาฆบูชาด้วยนั่นเอง ดังนั้นในพิธีกรรมช่วงนี้จึงมีผู้ประกอบพิธีกันอย่างกว้างขวางและแพร่หลายกว่าในช่วงเวลาอื่นๆ หากใครที่จะบวงสรวงบูชาศิวลึงค์ในช่วงเวลาเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม หรือเรียกว่าเดือนมาฆะนี้แล้วนั้นมักจะต้องระกอบในวันขึ้น 15 ค่ำ แล้วจึงจะต้องมีการประพุดิตนตามธรรมเนียมอีกด้วย คือจะต้องงดการรับประทานอาหารและเครื่องดื่มนานาชนิด นอกจากจะต้องอดข้าวอดน้ำแล้ว บรรดาผู้ที่บูชาบวงสรวงศิวะลึงค์ในพิธีมหาติวาราศรี นี้ ยังจะต้องสวดมนต์บูชาสรรเสริญพระศิวะตลอด 24 ชั่วโมง จึงค่อยพักและทำการสวดมนต์สรรเสริญด้วยบทธรรมคา จากนั้นก็จึงจะได้รับอนุญาตให้รับประทานอาหารและดื่มน้ำได้บ้างผู้ที่ประกอบพิธีการบวงสรวงบูชาศิวลึงค์ โดยอดอาหาร อดเครื่องดื่มและอดหลับอดนอนจนครบ 24 ชั่วโมงนี้แล้วนั้น ยังมีการนำขี้เถ้ามาลูบไล้บนร่างกายให้ทั่ว ๆ อีกด้วย สำหรับบางแห่งที่นิยมทำเช่นนี้นั้น จะมีการเผามูลวัวกับกำยาน เครื่องหอมต่าง ๆ แล้วก็นำเอามูลวัวเผา หรือเศษเถ้าที่ได้จากการเผากำยานและเผามูลวัวนั้นมาทาร่างกายเพื่อให้เกิดสิริมงคลจะทำให้เกิดความสุขและความสำเร็จได้ในเร็ววันอีกด้วย ตำนานของการประกอบพิธีกรรมบวงสรวงบูชาพระศิวะมหาเทพนี้ได้เล่าไว้ในสมัยโบราณ ได้มีนายพรานคนหนึ่ง ซึ่งกลับจากการล่าสัตว์แล้วก็ได้ปีนขึ้นไปสร้างห้างค้ำงแรมอยู่บนต้นไม้ใหญ่เพื่อจะพักกายอาศัยหลับนอนก่อนที่จะตื่นขึ้นในรุ่งเช้า และเดินทางกลับบ้านต่อไปในคำคืนนั้นนายพรานนอนตากน้ำค้าง ลั่นหนาวและหิวโหย จึงคืนกระสับกระส่ายเคลื่อนไหวร่างกายตลอดทั้งคืน อันเป็นเหตุให้ไบบะตุมและหยาดน้ำค้างที่เกาะอยู่ตามผิวไม้และไบบะตุมนั้นได้ร่วงพราวลงสู่ศิวลึงค์ที่ประดิษฐานอยู่ ณ ใต้ต้นมะตุมนั้น องค์พระศิวะที่ประทับอยู่ ณ เขาไกรลาส จึงได้หยั่งรู้และสำคัญไปว่ามีนายพรานผู้หนึ่งได้ทำการสักการะบูชาพระองค์ด้วยไบบะตุมและน้ำค้างบริสุทธิ์ตลอดคืนพระองค์จึงประทานพรให้นายพรานผู้นั้น กลายเป็นผู้บริสุทธิ์พ้นจากบาปที่ได้เกิดจากการล่าสัตว์มาตลอดครึ่งชีวิตแล้ว พิธีกรรมบวงสรวงบูชาองค์พระศิวะมหาเทพ ที่

ได้มีการโปรยใบมะตูม พวงมาลัยดอกไม้และมีการรดหัวบอดนอน อดข้าวอดน้ำ เพื่อสังเวงองค์พระศิวะ จึงได้มีการกำเนิดขึ้นมาเพราะเหตุนี้นั่นเอง

พิธีมหาศิวาราตรี

สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ทรงเล่าถึงรายละเอียดของพิธีศิวาราตรี ที่เมืองพาราณสี ซึ่งพระองค์ได้เสด็จไปทอดพระเนตรด้วยพระองค์เอง ดังจะขออัญเชิญมาต่อไปนี้.....“พิธีศิวาราตรี นี้เป็นพิธีลอยบาปของพราหมณ์คล้าย ๆ มหาปวารณาจึงโปรดให้ทำตามธรรมเนียมเดิม พิธีนี้ทำในวันเดือนสามขึ้น 15 ค่ำ คือเวลาค่ำพระมหाराชครูทำพิธี เริ่มแต่กระทำสูติหรืออาตมสูติตามแบบเหมือนพิธีทั้งปวงแล้วเอาเสาปักสี่เสา เชือกผูกคอหม้อโยงเสาทั้งสี่ ภายใต้อ้อมตั้งพระศิวะลึงค์ เจาะหม้อให้น้ำหยดลงมาได้ที่ละน้อยเอาขาลงสอดไว้ในช่องหม้อที่เจาะนั้นเฉพาะตรงพระศิวะลึงค์ให้น้ำหยดลงถูกพระศิวะลึงค์ที่ละน้อย แล้วไหลลงมาตามรางซึ่งรองรับพระศิวะลึงค์ ซึ่งพราหมณ์ในประเทศอินเดีย ซึ่งข้าพเจ้าเคยไปเห็นเรียกว่า โชนีแล้วมีหม้อรองที่ปากรางนั้นเติมน้ำและเปลี่ยนหม้อไปจนตลอดรุ่ง เวลาใกล้รุ่งทำพิธีหุงข้าวหม้อหนึ่งในเทวสถาน เจือน้ำผึ้ง น้ำตาล นม เนยและเครื่องเทศต่าง ๆ สุกแล้วแจกกันกินคนละเล็กคนละน้อยทุกคนทั่วกัน พอได้อรุณก็พากันลงอาบน้ำในคลองสระผสมด้วยน้ำที่ตรงพระศิวะลึงค์ ผมที่ร่วงในเวลาสระน้ำก็ปลอยไปตามน้ำ แต่การพิธีนี้ไม่มีของหลวงพระราชทาน เป็นของพราหมณ์ทำเองเมื่อพิเคราะห์ดูการที่ทํานี้เห็นว่าจะเป็นการยอมมาเสียแต่เดิมแล้ว”

คำบูชาพระอิศวร (ศิวะ)

โอม...อิศราเม ศิวะเทวัญจะ ภาวันตุเม ทูคิยัมปี...อิศราเม ศิวะเทวัญจะ ภาวันตุเม ตะคิยัมปี...
อิศราเม ศิวะเทวัญจะ ภาวันตุเม ฯ

บทอธิฐานขอพรพระอิศวร (ศิวะ) โอม...กรรปุระเคารัม กรูณาวะดาร์รัม สัมสาระสารัม
ภูชะเคน ทะระ หารัม สะทะวะสันตัม หฤทะยาระวินเท ภาวันภาวันี สาหิตัม นะมามิ ฯ

การบูชาพระพิฆเนศ

มนต์แห่งพระกณศเป็นมนต์ที่ให้พลังอำนาจยิ่งใหญ่ มนต์แต่ละบทประกอบไปด้วยอำนาจพิเศษของพระกณศ เมื่อใดก็ตามที่ได้ท่องสวดพร้อมกับการปรันยัน (อาบน้ำชำระร่างกาย) แล้วประกอบพิธีบูชาจะนำมาซึ่งผลบุญที่ดี สิ่งสำคัญที่ลืมไม่ได้ก็คือ ผู้ที่จะสวดมนต์แก่พระกณศควรจะต้องอาบน้ำชำระร่างกายหรือล้างมือล้างเท้าก่อนที่จะนั่งและสวดมนต์ทั้งหลายนี้ เช่นเดียวกันเขาจะต้องทำปรันยันสามหนหรือมากกว่าก่อนที่จะสวด ต้องสวดมนต์อย่างน้อยให้ได้หนึ่งรอบของลูกประคำ (108ครั้ง) และจะต้องกำหนดชั่วโมงและสถานที่เพื่อการท่องสวดมนต์จะต้องทำติดต่อกันเป็นประจำ 48 วัน นั้นหมายความว่าตั้งใจประกอบสมาธิจามาซึ่งสิทธิ์และอำนาจอันเร้นลับ ข้อเตือนก็คือ ผู้บูชาจะต้องมีร่างกายที่แข็งแรงไม่เจ็บไข้ในเวลาท่องสวดมนต์และจะไม่กระทำเพื่อผลประโยชน์

ของตนเองอำนาจทั้งหลายนี้จะไม่บังเกิดผล หรือใช้ในทางที่ผิดจะเป็นผลตรงกันข้าม และเป็นที่
สาปแช่งของเทวะ

โอมุ คัม คณะปัตเตย นะมะหะ มนต์นี้ได้มาจากพระคัมภีร์ คณศ อุปนิษิต ทุก ๆ ครั้งจะต้อง
เริ่มต้นการสวดมนต์นี้ก่อนออกเดินทางหรือในการเริ่มต้นบทเรียนใหม่ หรือก่อนเริ่มต้นการทำสัญญา
ธุรกิจใหม่ ก็เพื่อขจัดอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น ต่อไปจะนำมาซึ่งความสำเร็จสมประสงค์

โอมุ โนมุ ภักวเต คชานนายะ นะมะหะ มนต์นี้เป็นมนต์แห่งการกราบไหว้บูชาที่พระคณศ
ทรงโปรดมาก

โอมุ ศรี คณศายะ นะมะหะ มนต์นี้ส่วนมากจะต้องสั่งสอนให้เด็ก ๆ ท่องสวดเพื่อความรู้
ความฉลาดที่จะได้รับ เพิ่มพลังการจดจำและให้ผลสำเร็จในการสอบ การเล่าเรียน เช่นเดียวกันคน
ทั่ว ๆ ไปอาจใช้มนต์นี้ได้ เพื่อความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในธุรกิจ

โอมุ วักรตุนทายะ ฮัม มนต์นี้เป็นมนต์ที่มีอำนาจมากตามที่พรรณนาไว้ใน พระคณศ
ปุราณะ เมื่อใดเกิดเหตุขัดข้อง ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้แล้วหรือเกิดเหตุร้ายขึ้น ควรทำสมาธิ
รำลึกถึงพระคณศด้วยการสวดมนต์นี้ตลอดเวลา

โอมุ กษิปพะ ปรัศทายะ นะมะหะ คำว่ากษิประ หมายความว่าความรวดเร็ว ถ้าหากว่าเกิด
อุบัติเหตุหรือเกิดบางสิ่งบางอย่างกับตัวท่านหรือบางอย่างเกี่ยวกับธุรกิจการงานที่ไม่รู้จะแก้ไขอย่างไร
แล้วควรจะต้องจิตมั่นบูชาพระคณศด้วยการสวดมนต์นี้โดยเร็ว เพื่อที่จะได้รับพรให้หลุดพ้นจากเรื่องร้าย
หรือภัยที่ร้ายแรงได้

โอมุ ศรีม ฮริม กลิม คัม คณะปัตเตย วร วรัท สรวะ ชันมัย วศัมนายะ สวาห ในมนต์
บทนี้มีพีชมนต์อยู่มากมาย (พีช-เมล็ด) อันความหมายอย่างอื่นคือ "แสดงถึงการให้พรแห่งความสุข
สำหรับตัวท่าน ข้าพเจ้าขอทูลถวายตัวเองเป็นทาสรับใช้พระคณศ"

โอมุ สุมุขายะ นะมะหะ มนต์นี้มีความหมายอยู่มากมายแต่ทุกความหมายนั้นง่ายต่อความ
เข้าใจ มนต์นี้หมายความว่า ท่านจะต้องมีจิตใจที่งาม มีวิญญานอันบริสุทธิ์ในความเป็นจริงในทุก ๆ สิ่ง
ด้วยการประกอบสมาธิบูชาด้วยมนต์นี้ขอให้บังเกิดสิ่งที่ดีงามและของสวยงามกลับมายังตัวท่าน พร้อม
ด้วยความสุขสันติซึ่งมันคงคิดแน่วดวงตาของท่านไปนานแสนนานและคำพูดทุกถ้อยคำ ซึ่งท่านได้
พูดออกมาขอให้เต็มไปด้วยพลังแห่งความรัก

โอมุ เอกทันตายะ นะมะหะ เอกทันตะ หมายถึงพระผู้ทรงมีขาเพียงข้างเดียวแห่งเศียรเป็น
ข้าง ซึ่งหมายความว่า พระองค์ทรงแบ่งแยกความดีและความชั่วออกเป็นสองฝ่ายและนำท่านไปสู่
ความดีและเป็นที่ยอมรับของพระองค์ตลอดกาล ใครก็ตามที่มีจิตใจเป็นหนึ่งแน่วแน่ต่อการกราบไหว้
บูชาแล้วจะได้ผลบุญตามที่ตนเองที่ปรารถนาอยากได้

โอมุ กปิลายะ นะมะหะ กปิล หมายถึงว่าท่านสามารถที่จะแต่งเติมแค้นแห่งอายุรเวท ท่าน
สามารถสร้างสี่สนรอบ ๆ ตัวท่านเองและรอบผู้อื่นได้ด้วยมนต์นี้ จงอาบน้ำชำระสิ่งทั้งหลายและ
อบแต่งมันให้สวยงามและเขียวยาให้ดีขึ้นได้ ตามมนต์ที่ท่านได้สวดขึ้นนี้จะทำให้ท่านสามารถ

สร้างสีสันสวยงามได้ตามที่ต้องการและจะเป็นจริงเสมอ เพราะว่ามีอำนาจในมนต์เมื่อใดที่ท่านต้องการ โดยเฉพาะอย่างในการรักษาผู้อื่นจะเป็นผลได้ในทันที

โอมุ คชากรันกายะ นะมะหะ พระกรรมแห่งพระคณศ ทรงกว้างใหญ่ ซึ่งหมายความว่าผู้บูชาไม่จำเป็นต้องกล่าวความยาว แต่ทว่าเขาจะไม่ได้รับในสิ่งที่ไร้ค่า นอกจากสิ่งที่สำคัญที่สุด มันหมายความว่าเขาจะไปอยู่ ณ ที่แห่งหนใดก็ตาม พระองค์จะทรงเสด็จไปได้

โอมุ สัมโพธรายะ นะมะหะ หมายความว่าโลกทั้งหมดอยู่ในพระองค์ด้วยคำว่า "โอม"

โอมุ วิคตายะ นะมะหะ หมายความว่าในความเป็นจริงของโลกใบนี้เหมือนความฝันหรือเป็นการเล่นละครเท่านั้น เมื่อมีความเข้าใจดีทุกอย่างว่าโลกทั้งหมดนี้เหมือนความฝันโดยมีพวกเราทั้งหมดเป็นตัวแสดง โดยที่เราแสดงบทเป็นลูก เป็นพ่อ เป็นแม่ ในความฝันนี้เราอาจถูกงูเห่ากัดตาย แต่เมื่อตื่นขึ้นมาไม่เป็นอะไรเลย ชีวิตคือการแสดง ดังนั้นทุกสิ่งทุกอย่างเราพิจารณาเหมือนหนึ่งการ เล่นละคร มนต์นี้จะทำให้ผู้สวดเข้าใจดีถึงเรื่องราวทั้งหมด

โอมุ วิมละ นัยนายะ นะมะหะ ในความเป็นจริงของทั้งหมด พระเจ้าทรงจัดสิ่งกีดขวางหรืออุปสรรคทั้งหลายให้หมดสิ้นไปจากชีวิตเรา ด้วยความรู้แห่งมนต์นี้อุปสรรคทั้งหมดและพลังอำนาจแห่งเครื่องกีดขวางทางทั้งหลายก็จะถูกทำลายลงไปได้

การขอพรพระพิฆเนศ

ในการบูชาพระคณศนั้น ท่านนักปราชญ์โบราณได้มีบทสวดบทบูชาเพื่อขอพรต่อพระคณศ ซึ่งบทสวดนี้อาจจะมีความยาวมากนิดหน่อยข้อแต่บทสวดบูชาบทนี้นั้น กล่าวว่ถ้าผู้ใดได้ห่มันสวดท่องบูชาเป็นประจำ ผู้นั้นจะประสบความสำเร็จ ตามความประสงค์ทุกประการ บทสวดนี้อันที่จริงเป็นภาษาบาลี แต่เพื่อให้สะดวกในการใช้งาน จะใช้ภาษาไทยสวดทดแทนกัน บทสวดบูชาขอพรต่อพระคณศด้วย โสลกแปดบท

"ขอน้อมนมัสการแด่พระศรีคณศ"

1. ขอนมัสการ พระคณนายก พระผู้ ซึ่งมีงาช้างเดียว มีกายยิ่งใหญ่ มีผิวพรรณเสมือนทองคำที่ร้อน มีท้องใหญ่ มีเนตรไพศาล
2. ขอนมัสการ พระคณนายก ซึ่งพระองค์รัศเควไว้ด้วยเชือกหญ้าคา และหนังกวางดำ มีงูเป็นอักษฺโณปวีต (อักษ-ชะ-โย-ปะ-วีต) บนหน้าผากมีพระจันทร์เล็ก
3. ขอนมัสการ พระคณนายก ซึ่งพระองค์ได้ประดับเพชร อัญมณีนานาปนร่าง และสวมมาลัยไว้อย่างแปลกตา และสามารถแปลงรูปได้ตามประสงค์
4. ขอนมัสการ พระคณนายก พระองค์มีพระพักตร์ เป็นช้าง พระองค์เป็นเทพที่สูงหูพระองค์ใช้โบกปิดเหมือนเส้จามรี ท่านถืออาวุธปาศ และอังกฤษ
5. ขอนมัสการ พระคณนายก พระองค์มีความเข้ยมมาก พระองค์ไปร่วมสงครามดอนเทวดากับอสูร ทำสงครามกัน โดยขึ้นบนหลังหนูเป็นพาหนะ

6. ขอนมัสการ พระคณนายก พระองค์ผู้มีแขนยาว และได้รับการสวดดีโดยพวกยักษ์ กิณนร คนธรรพ์ ลีลิตี และวิทยาธร เสมอไป

7. ขอนมัสการ พระคณนายก พระองค์ผู้ทรงเป็นที่พึ่ง มีความจงรักภักดี พระองค์เป็นผู้ประทานความสุขแก่เจ้าแม่อัมพิกา (คือมารดาของพระคณเศศ) และพระองค์ทรงห้อมล้อมไปด้วย มาตฤกา (เจ้าแม่) ทั้งหลายและมีน้ำมันอันไหลย้อยจากศีรษะ

8. ขอนมัสการ พระคณนายก พระองค์เป็นเทวดาขจัดอุปสรรคทั้งปวง พระองค์ปราศจากอุปสรรคทั้งหลาย พระองค์ทรงประทานความสำเร็จทุกประการ บทสวดทั้งแปด โสลกนี้บุคคลผู้ได้อ่านเป็นประจำ ผู้นั้นจะประสบความสำเร็จ ความประสงค์ทุกประการผู้นั้นเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิทยา และทรัพย์

อ่านบทสวดแปด โสลกแล้ว อ่านต่ออีก 2 โสลก

1. ขอนมัสการพระเทพซึ่งอยู่ในรูปช้าง อยู่ในรูปพระพรหม อยู่ในรูปพระวิษณุ และอยู่ในรูปพระศิวะ

2. และในการสวดบูชาพระคณเศศนี้ (ข้าพเจ้า) ที่ได้กระทำมากหรือน้อย ด้วยการกระทำทั้งหมดของข้าพเจ้านี้ ขอพระสรวาตมา (พระคณเศศ) ขอพระองค์ทรงอวยพรแก่ข้าพเจ้าทุกประการเทอญ บทสวดบูชาขอพรที่กล่าวมาทั้งหมด ให้กล่าวบทสวดบูชาก่อนแล้วค่อยขอพร ตามที่ตนเองต้องการ และตั้งใจให้มั่นให้เป็นสมาธิระลึกถึงองค์พระคณเศศผู้ขจัดอุปสรรคทั้งปวง ขอให้พระองค์ทรงพระกรุณาประสิทธิประสาทพรให้ตามที่ขอทุกประการ และอย่าลืมนมที่ขอนั้นขอให้ตั้งอยู่บนหลักเหตุ และผลในความเป็นไปได้ด้วย

พิธีกรรมการบูชาพระพินนเศศ

การนับถือบูชาพระคณเศศในประเทศไทยปรากฏเป็นรูปธรรมอย่างเด่นชัดในสมัยกรุงศรีอยุธยา และกรุงรัตนโกสินทร์ เพราะว่พระราชพิธีที่สำคัญ ๆ ในราชสำนักจะมีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการบูชาพระคณเศศประกอบเข้ามาในพิธีต่าง ๆ ดังกล่าวด้วย ซึ่งพิธีกรรมต่าง ๆ ที่มีการบูชาพระคณเศศตามคติพราหมณ์ที่ปฏิบัติอยู่ในประเทศไทย สมัยปัจจุบันก็คือ พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พระราชพิธีตรียัมปวาย-ตรีปวาย พระราชพิธีบรมราชาภิเษก และพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์ สัตยาพระราชพิธีต่าง ๆ เหล่านี้จะมีการอ่านโศลกสรรเสริญบูชาเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ โดยจะเริ่มด้วยคาถาบูชาพระคณเศศก่อนเป็นอันดับแรกสุด ก่อนจะบูชาพระศิวะเสียอีกทั้งนี้เพื่อให้พระคณเศศประทานพรให้สามารถทำพิธีนั้น ๆ ให้สำเร็จไปได้ด้วยดี พิธีกรรมที่มีการบวงสรวงบูชาพระคณเศศในฐานะเทวรูปประธานในพิธีที่น่าสนใจได้แก่

1. พระราชพิธีตรียัมปวาย-ตรีปวาย พระราชพิธีนี้เป็น 2 พิธีต่อเนื่องกันคือ พิธีตรียัมปวาย กับพิธีตรีปวายจะกระทำในเดือนยี่ของทุกปีเป็นเวลา 15 วัน พิธีนี้จัดเป็นพิธีใหญ่ของศาสนาพราหมณ์ และแต่เดิมจะมีการโล้ชิงช้าด้วย ในพิธีดังกล่าวจะมีการอ่านโศลกสรรเสริญ และถวายโภชนาหารแด่เทพพระเจ้า ณ เทวสถานทั้ง 3 หลัง คือ สถานพระอิศวร สถานพระคณเศศ และสถานพระนารายณ์

เรียงกันไปตามลำดับ มีการอัญเชิญเทวรูปพระอิศวร พระอุมา พระมหาวิฆเนศวร และ พระนารายณ์ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจิมแล้วอัญเชิญมาเข้าพิธีโดยรถยนต์หลวง

2. พิธีจับเชิงช้างเผือก พิธีนี้เป็นการขอมมาลาโทษต่อช้างที่สำคัญ ซึ่งจะได้เป็นใหญ่เป็นโตต่อไป พิธีนี้ต้องมีการผูกมัดช้างเพื่อฝึกสอนช้าง การฝึกบางครั้งต้องดูหรือลงโทษประกอบด้วย จึงต้องขอมมาเสี้ยก่อน และเพื่อเป็นการกล่อมเกลานิสัยช้างป่าที่ดุร้ายให้เชื่องขึ้น พิธีจับช้างนี้ภายในปะรำพิธีตรงข้ามกับเบญจภาคจะจัดตั้งโต๊ะ หมูบูชาพระมหาวิฆเนศวรอันประกอบด้วยดอกไม้ รูปเทียนชั้นน้ำมันต์ (ชั้นสาคร) และ กำภู้าคา ถัดไปทางซ้ายตั้งโต๊ะเชือกบาศก์ ชนัค (ขอสับช้าง) และเชือกมะนิลาหุ้มด้วยผ้าขาว พิธีนี้จะมีการบูชาพระรัตนตรัย บูชาพระมหาวิฆเนศวรโดยกราบตามวิธีรำพัดชากล่าวคำสรรเสริญพระมหาวิฆเนศวรและขอพรตามแต่ปรารถนา เสร็จแล้วอัญเชิญพระมหาวิฆเนศวรลงสรลงในชั้นน้ำมันต์ แล้วอัญเชิญกลับไปยังโต๊ะหมูบูชา น้ำสรงในชั้นสาครนี้จะใช้พระพรหมให้ผู้ฝึกช้างทุกคนถือเป็นสวัสดิพิพัฒน์มงคล

3. พิธีน้อมเกล้าถวายและพระราชพิธีขึ้นระวางสมโภชในวันพระราชพิธีฯ จะมีการแห่ช้างสำคัญในกระบวนแห่ พราหมณ์จะอัญเชิญพระเทวกรรมเข้าในพิธีด้วย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินมายังโรงพิธี ทรงจุดรูปเทียนบูชาพระพุทธรูปปฏิมาพระชัยหลังช้าง และจุดรูปเทียนบูชาพระเทวกรรม พร้อมกับทรงศีลในตอนท้ายพระราชพิธีนี้ พร้อมทั้งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พราหมณ์คู่สวดอ่านฉันทคุชฎีสังเวศกล่อมช้างเป็นอันเสร็จพระราชพิธี

4. พิธีบวงสรวงพระคเณศก่อนการดำเนินการจัดสร้างพระเมรุมาศ การจัดสร้างพระเมรุมาศเพื่อใช้ในพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์องค์สำคัญ ๆ ณ บริเวณท้องสนามหลวง ก่อนที่จะดำเนินการจัดสร้างพระเมรุมาศจะต้องประกอบพิธีบวงสรวงพระพิฆเนศวรเสี้ยก่อน เพื่อความสวัสดิและการจัดสร้างจะได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แต่ในพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพจะไม่มีการอัญเชิญพระพิฆเนศวรมาเข้าพิธี แสดงว่าพระพิฆเนศวรจะเกี่ยวกับพิธีทางช้างเท่านั้น (พิธีศพ ไม่เกี่ยว)

5. พิธีไหว้ครูทางนาฏกรรมและการช่าง ในทางนาฏกรรมนั้น บรมครูจะปรากฏรูปเคารพในลักษณะของหัวโขนซึ่งจะอัญเชิญมาประกอบไว้ไหว้ครูพร้อมกับเครื่องใช้ในการแสดงต่างๆ หัวโขนที่ใช้ประกอบการแสดงอันได้แก่ ศิระษะของเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ (เทพเจ้าสูงสุด) คือพระอิศวร (ศิวะ) พระพรหม พระวิษณุ (นารายณ์) หรือที่เรียกกันว่าตรีมูรติ และยังมีพระอินทร์ พระคเณศ พระปรคนธรรพ์ พระปัญจสีขร ซึ่งเป็นเทพเจ้าฝ่ายคุรียงค์ศิลป์ โดยเฉพาะศิระษะพระคเณศนั้นจะอัญเชิญไปประดิษฐานไว้โต๊ะหมูบูชาที่จัดไว้โดยเฉพาะแยกจากศิระษะเทพองค์อื่น ๆ สำหรับการบูชาเป็นพิเศษส่วนศิลปะทางการช่างนั้น แม้จะไม่ได้นับถือพระคเณศเป็นเทพสำคัญโดยตรง เช่นเดียวกับพระวิศวกรรม แต่พระคเณศก็มีบทบาทไม่น้อยในพิธีไหว้ครูศิลปะการช่าง ตามคติดั้งเดิมที่ว่า ในการเล่าเรียนศิลปวิทยาการทั้งปวงต้องมีการสวดบูชาพระคเณศก่อน ซึ่งพระคเณศนั้นทางนาฏศิลป์ถือว่ามีอานุภาพศักดิ์สิทธิ์มาก ผู้ศึกษาทางการนี้จะเชื่อกันว่าครูแรง หากไม่เคารพบูชาหรือทำการใดๆอันไม่เหมาะสมเป็นการลบหลู่ก็มักจะประสบภัยพิบัติ

6. การไหว้ครูของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยช่างศิลป์ นาฏศิลป์ สถาบันต่าง ๆ เหล่านี้มีรูปของพระคเณศเป็นตราสัญลักษณ์ ของสถาบันเมื่อมีการไหว้ครู ก็จะต้องไหว้บรมครูทางงานศิลปะคือพระคเณศเสียก่อน โดยจะมีการประกอบพิธีตามรายละเอียดที่กล่าวไว้แล้วในข้างต้น

7. การบูชาพระคเณศในพิธีคเณศจตุรฤดี พิธีคเณศจตุรฤดีหรือพิธีอุทิศต่อพระคเณศนี้เป็นพิธีที่ชาวฮินดูในประเทศอินเดียกระทำกันในวันขึ้น 4 ค่ำ เดือน 10 ดังได้กล่าวรายละเอียดไว้แล้ว

8. การบูชากราบไหว้พระคเณศของคนธรรมดาทั่วไป การบูชาพระคเณศจากคติความเชื่อของพ่อค้าวาณิชในสมัยโบราณ โดยเฉพาะพ่อค้าชาวอินเดีย จะกราบไหว้บูชาพระคเณศในแง่ของเทพผู้อำนวยความสะดวกทางการค้าและความร่ำรวย จวบจนกระทั่งปัจจุบันคติความเชื่อดังกล่าวกลับมาได้รับความนิยมกันอีก ดังจะเห็นได้จากบรรดาร้านค้าต่างๆ จะมีหิ้งบูชาพระคเณศ เป็นการบูชาพระคเณศเพื่ออำนวยความสะดวกและความร่ำรวยทางการค้าให้แก่ผู้บูชาโดยจะบูชาทุกวัน ด้วยผลไม้บ้าง ขนมหวานบ้าง อ้อยควั่น ดอกไม้สีแดงสดใส นำนมเปรี้ยว น้ำสะอาด ฯลฯ

การบูชาพระพิฆเนศในโอกาสต่าง ๆ

ในพิธีคเณศจตุรฤดี จะต้องใช้ใบไม้และดอกไม้ต่าง ๆ ถึง 21 ชนิดนำมาบูชาเรียงรายตามลำดับไปทั้ง 21 วัน ตลอดเทศกาลพร้อมทั้งกล่าวคำบูชาไปด้วย (โดยไม่ซ้ำกัน) ดังต่อไปนี้

1. ใช้ใบมาจีปัตร หรือ ใบมาจี ซึ่งมีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า (*Imperata Cylindrica*) ตรงกับต้นหญ้าคาของไทย พร้อมกับคำบูชาว่า “สุขุมาย นมะ มาจีปตรี ปุชยามิ”
2. บูชาด้วยใบพุดหี ชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า (*Carissa Carandas*) ตรงกับชื่อภาษาไทยว่า หนามแดง มะนาวไม่รู้โห่ หนามขี้แฮด หนามพรหม อยู่ในประเภทของมะเขือพวงหรือมะแว้ง มีสรรพคุณแก้ไอ บรรเทาเจ็บคอและแก้โรคเบาหวาน และมีคำกล่าวบูชาว่า “คณาธิปาย นมะ พุดหี ติปตรี ปุชยามิ”
3. บูชาด้วยใบพิลิว คือใบมะตูม มีคำกล่าวบูชาว่า “อุมานุตราย นมะ พิลิวตรี ปุชยามิ”
4. บูชาด้วยใบทูลาวา ชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า (*Cynodon Daetylon*) คือหญ้าแพรก คำกล่าวบูชาว่า “คชานนาย นมะ ทูลาวายุม ปุชยามิ”
5. บูชาด้วยใบทุตุระ ชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า (*Stramonium*) คือต้นลำโพง หรือ ชุมเห็ดเทศ ใช้แก้พิษแมลงกัดต่อยได้ดี คำกล่าวบูชาว่า “หรสุนเว นมะ ทุตุรปตรี ปุชยามิ”
6. บูชาด้วยใบพทรี คือใบพุทรา มีคำกล่าวบูชาว่า “ลปโพทราย นมะ พทรีปตรี ปุชยามิ”
7. บูชาด้วยใบอปามารค ชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า (*Achyranthus Aspera*) คือต้นพันธุ้ง ใช้รักษาพิษจาก สัตว์กัดต่อย โดยใช้ใบมาคั้นน้ำ มีคำกล่าวบูชาว่า “คุหาครูชย นมะ อปามารคปตรี ปุชยามิ”
8. บูชาด้วยใบตุลสี คือใบกระเพรา มีคำกล่าวบูชาว่า “คชกรณาย นมะ ตูลสีปตรี ปุชยามิ”
9. บูชาด้วยใบมะม่วง มีคำกล่าวบูชาว่า “เอกทนต์าย นมะ จุตปตรี ปุชยามิ”
10. บูชาด้วยใบกรวีระ ชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า (*Thevetia Nerifolium*) คือต้นรำแพน หรือ ยี่โถฝรั่ง มีคำกล่าวบูชาว่า “วิกฺฎาย นมะ กรวีรปตรี ปุชยามิ”

11. บูชาด้วยใบวิญญกรานตะ ชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า (Evolvulus Alisnoides) มีคำกล่าวบูชาว่า “ภินนทนต์าย นมะ วิญญกรานตปตฺรึ ปุชยามิ”
 12. บูชาด้วยใบทาทิมิ คือใบทับทิม มีคำกล่าวบูชาว่า “วภูเว นมะ ทาทิมิปตฺรึ ปุชยามิ”
 13. บูชาด้วยใบเทวมารู ชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า (Cedrus Deodora) ใบเล็กกลมมีกลิ่นหอม ป้องกันยุงและแมลงได้ดี มีคำกล่าวบูชาว่า “สรวศวราย นมะ เทวทารูปตฺรึ ปุชยามิ”
 14. บูชาด้วยใบมรูก หรือ มทนา ชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า (Origanum Vulgra) กล่าวคำบูชาว่า “ผาด จนทราย นมะ มรูกปตฺรึ ปุชยามิ”
 15. บูชาด้วยใบสินธุวาร คือใบคนที่เขมา มีคำกล่าวบูชาว่า “เหมมทาย นมะ สินธุวารปตฺรึ ปุชยามิ”
 16. บูชาด้วยใบชาชี คือใบจันทร์เทศ มีคำกล่าวบูชาว่า “สุรกรณาย นมะ ชาชีปตฺรึ ปุชยามิ”
 17. บูชาด้วยใบคันทาลี มีดอกสีขาว มีคำกล่าวบูชาว่า “สุราครชย นมะ คณฑาลีปตฺรึ ปุชยามิ”
 18. บูชาด้วยใบสมิ มีคำกล่าวบูชาว่า “อภิวคตราย นมะ สมิปตฺรึ ปุชยามิ”
 19. บูชาด้วยใบอัสวัตถ หรือ อัสสัตถ คือไม้โพ มีคำกล่าวบูชาว่า “วินายกาย นมะ อสวตปตฺรึ ปุชยามิ”
 20. บูชาด้วยใบอรชุนตรงกับไม้ไทยว่า ต้นสลักหลวง ต้นสลักป่า ต้นยอป่า มีคำกล่าวบูชาว่า “สุรวเสวิตาย นมะ อรชุนปตฺรึ ปุชยามิ”
 21. บูชาด้วยใบORK คือต้นรักของไทยเรามีคำกล่าวบูชาว่า “กปีลาย นมะ อรปตฺรึ ปุชยามิ”
- คำบูชาพระพิฆเนศ โอม...พระพิฆเนศวร สิทธิ ประสิทธิเม มหาลาโก ทูติยัมปี...พระพิฆเนศวร สิทธิ ประสิทธิเม มหาลาโก ตะติยัมปี...พระพิฆเนศวร สิทธิ ประสิทธิเม มหาลาโก ฯ
- บทอธิษฐานขอพร พระพิฆเนศ โอม...คะขานะนัม ภูตะคะณาทิเสวิตัม กะปีตะตะชัมพูพะละ จารุกัษณะนัม อุมาสุตัม โสกะวินาสะ การะกัม นะมามิ วิฆเนศวะระ ปาทะ ปัมกะชัม ฯ

อารตี การบูชาไฟประเพณีขอพรศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาฮินดู

ในคัมภีร์ฤคเวทย์ ได้กล่าวถึง อารตี หรือการบูชาไฟ ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่สำคัญ เพื่อขอพรจากเทพเจ้าให้ประทานมอบคุณสุขและความ โชคดีให้แก่ผู้ที่บูชานั้น

การอารตีหรือการบูชาไฟนั้น ตามตำนานโบราณถือว่า เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการบูชาเทพ ด้วยชาวฮินดูถือว่า พิธีกรรมทั้งหลายนั้นจะไม่ สมบูรณ์หากขาดการบูชาไฟ หลังผ่านพิธีดังกล่าว จะวางตะเกียงอารตีไว้หน้าแท่นบูชา แล้วผู้ร่วมพิธีนิยมใช้ฝ่ามือทั้ง 2 ข้างคว่ำลงเปล่งไฟในระยะที่ห่างพอสมควร แล้วนำฝ่ามือขึ้นมาแตะที่หน้าผาก ดวงตา และใบหู เพื่อเปิดทวารในการรับรู้ซึ่งสัมผัสพิเศษ และขับไล่สิ่งอัปมงคลทั้งหลายให้หมดไป

การถือตะเกียงอารตีควรถือด้วยมือขวา โดยใช้มือซ้ายประคองอีกทีแล้วเวียนไปทางขวา (ตาม การหมุนเข็มนาฬิกา) ระหว่างที่วน ต่อหน้าแท่นรูปควรจะร้องสวดหรือท่องมนตร์เพื่อบูชาเทพเจ้า หรือ อาจจะใช้การเปิดเทป ซิตีสวดอารตีแทนก็ได้ หากเป็นการบวงสรวงในพิธี จะมีการ ประโคมดนตรี

เช่น บัณเฑาะว์ เป่าสังข์และตีระฆังเป็นจังหวะให้ผสมผสานกันไป หลังจากเสร็จพิธี ควรตั้งจิตบริสุทธิ์ อธิษฐานเพื่อแผ่เมตตาให้กับสรรพสัตว์ในโลกว่า " โอม สานติ สานติ สานติ " เป็นอันสำเร็จพิธีอารตี สมบูรณ์บริบูรณ์ทุกประการ

2.5 หลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนาฮินดู

ธรรมแปลได้หลายอย่าง คือแปลว่าหน้าที่ก็ได้ แปลว่าสิ่งที่ควรทำก็ได้ นอกจากนี้ยังแปลได้ว่าความเจริญ ความรู้ของจริง การรู้ความถูกต้อง และรู้ตรรกศาสตร์ ตัวอย่างเช่น ความร้อนเป็นธรรมชาติของไฟ ความสว่างและความร้อนเป็นธรรมชาติของดวงอาทิตย์ ความเย็นเป็นธรรมชาติของหิมะ การมองเห็นเป็นธรรมชาติของดวงตา เป็นต้น

หลักธรรมสำคัญ มีอยู่สี่ประการด้วยกัน คือการปฏิบัติธรรมของพระพรหม เรียกว่าพรหมธรรม คือ

เมตตา หมายถึง ความรัก ความสงสาร ที่เกิดจากจิตใจโดยไม่มีตัณหาเข้ามาเกี่ยวข้อง จะต้องพร้อมทั้งกาย วาจา ใจ เป็นความคิดปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นมีความสุข

กรุณา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข โดยที่ตนจะทำการช่วยเหลือเมื่อมีโอกาส และต้องทำทั้งกายวาจา ใจ โดยไม่มีตัณหาเกี่ยวข้อง เป็นความคิดปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

มุทิตา หมายถึง ความยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข ต้องทำทั้งกายวาจา ใจ โดยไม่มีตัณหาเข้ามาเกี่ยวข้อง

อุเบกขา หมายถึงการวางเฉยในสิ่งที่ให้ร้ายแก่ตน และการวางเฉยในฐานะที่เราไม่สามารถที่จะช่วยเหลือได้ จะต้องพร้อมทั้งกาย วาจา ใจ

ลักษณะธรรมในพระธรรมศาสตร์ มีอยู่สิบประการด้วยกันคือ

ธฤติ หมายถึง ความพอใจ คล้ายกับคำว่าสันโดษ มีความพยายามอยู่ด้วยความมั่นคงเสมอ มีความรู้สึกยินดี และพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ โดยปราศจากความโลภ

กษมา หมายถึง ความอดกลั้นหรือความอดโทษ มีความพากเพียรพยายามอดทน โดยถือเอาความเมตตากรุณาเป็นที่ตั้ง

ทมะ หมายถึง การระงับจิตใจ รู้จักข่มใจของตนด้วยความสำนึกในเมตตาและมีสติอยู่เสมอ ไม่ปล่อยให้หวนไหวไปตามอารมณ์ได้ง่าย

อัสเตยะ หมายถึง ไม่ลัก ไม่ขโมย

เสาะจะ หมายถึง ความบริสุทธิ์ การทำตนเองให้มีความบริสุทธิ์ทั้งกายและใจ

อินทริยนิกรหะ หมายถึง การปราบปรามอินทรีทั้งสิบ การอดกลั้นหรือการระงับอินทรีทั้งสิบ ได้แก่ประสาท ความรู้สึก ทางความรู้สึก คือ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง กับประสาทความรู้สึกทางการกระทำ มีมือ เท้า ทวารหนัก ทวารเบา และลำคอ

ธี หมายถึง เหมือนกับคติหรือธีหรือพุทธิ หมายถึงปัญญา สติ ความคิด ความมั่นคงยืนนาน
 วิทยา หมายถึง ความรู้ทางปรัชญาศาสตร์คือ ฐิติซึ่งและมีความรู้เกี่ยวข้องกับชีวะกับ
 มายาและกับพระพรหม

สตะ หมายถึง ความจริง ความเห็นอันสุจริต ความซื่อสัตย์ต่อกัน จนเป็นที่ไว้วางใจกัน
 เชื่อใจกันได้

อโภระ หมายถึง ไม่โภระ มีความอดทน สงบเสงี่ยม รู้จักทำจิตใจให้สงบ

ธรรม อรรถ กาม และโมกษ ผู้ใดปฏิบัติได้สำเร็จเรียกว่าสำเร็จขั้นกรรมโยค ในศาสนา
 พราหมณ์ ฮินดู คัมภีร์ทุกเล่มอ้างไว้เหมือนกันว่า กรรมเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตของมนุษย์ ชีวะ
 ของแต่ละคนล้วนเวียนว่ายตายเกิด ประสบทุกข์ สุข โดยอาศัยกรรมทั้งสิ้น กรรมใดที่ได้เลือก
 กระทำโดยใช้ชญาณ (ความรู้ความถูกต้อง) และถือเอาภักติเป็นทางเลือก กรรมนั้นย่อมเป็นเหตุแห่ง
 ความสุข แห่งยศ และแห่งเกียรติ ในยามที่บุคคลนั้นยังมีชีวิตอยู่ และจะได้ประสบสุขในชีวิตหน้า
 ต่อไปอีก ตรงกันข้ามกรรมใดที่เลือกทำโดยปราศจากชญาณ และโดยไม่ถือเอาภักติเป็นเกณฑ์
 กรรมนั้นย่อมเป็นเหตุ แห่งความทุกข์ ความเสื่อมยศ และความเสื่อมเกียรติทั้งในชีวิตนี้ และชีวิตหน้า

หลักกรรมธรรม ในคัมภีร์ต่าง ๆ ของฮินดูธรรมได้สอนไว้ว่า การกระทำทุกอย่างในโลก
 นี้ ถ้าจะให้ได้ผลสำเร็จตามความประสงค์แล้ว ควรจะต้องประกอบด้วยองค์สามคือ ชญาณ วิชญาณ
 และภักติ ถ้ามนุษย์ต้องการจะเข้าให้ถึงองค์สามแห่งการปฏิบัติกรรมโยคแล้ว ก็ควรมีหลักทาง
 วรรณะเข้าประกอบด้วย มนุษย์แบ่งออกเป็นวรรณะใหญ่ ๆ สี่วรรณะด้วยกันคือ พราหมณ์ กษัตริย์
 แพศย์ และศูทร

พราหมณ์ คำว่าพราหมณ์หมายถึง ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับพระพรหม พระเวท และอาตมา
 ในคัมภีร์ธรรมศาสตร์บอกไว้ว่า ผู้ที่มีลักษณะ 11 ประการ ผู้ที่กำหนดผู้นั้นย่อมเป็นพราหมณ์
 ได้แก่

สมะ หมายถึง สภาพที่ภายในจิตใจไม่มีความยุ่งยากหรือปั่นป่วนด้วยกาม โภคะ โลภ หลง
 แต่ประการใด เป็นธรรมชาติของเขาเช่นนั้นตั้งแต่ด้วยเด็กมา

ทมะ หมายถึง สภาพที่จิตใจได้รับการระงับไว้แล้ว สำนึกในเมตตา และมีสติอยู่เสมอ

ตบะ หมายถึง ฝึกฝนแต่ในความประพฤติที่จะหาความรู้ ความจริง

เตาจะ หมายถึง การทำตนเองให้บริสุทธิ์ทั้งกายและใจ

สันโดษ หมายถึง สภาพที่พอใจ หรือมีความสุขอยู่แล้วในทางสันติ

กษมา หมายถึง ความอดกลั้น หรือความอดโทษ ถือเอาความเมตตากรุณาเป็นที่ตั้ง

สรลตา ความซื่อตรง โดษนิสัย พுகตรงและทำตรง

ชญาณะ ความรู้ ความเห็น ความชอบ ความถูกต้อง หรือความวิเวก

ทยา ความมีเมตตากรุณาต่อชีวะทั้งหลาย

อาสติกตา ความเห็นอันสุจริต

ทั้งหมดเป็นพระบรมมหาราชวัง นอกจากนี้ในพระธรรมศาสตร์ ยังได้กำหนดการกระทำของชนในแต่ละวรรณะไว้ด้วยว่า วรรณะใดมีการกระทำชนิดใดบ้าง เพื่อสะดวกในการครองชีพของแต่ละวรรณะ เช่น วรรณะพราหมณ์ มีสิทธิ หรือมีหน้าที่ 6 ประการคือ

ปฐนัง ได้แก่ การศึกษาชั้นสูง และพยายามแสวงหาความจริง

ปารนัง ได้แก่ การให้การศึกษาแก่ผู้อื่น เช่น เป็นครู อาจารย์

ยชนัง ได้แก่ การทำพิธีบูชาต่าง ๆ เช่น พิธียัญญ์ (ยัญญกรรม) การจัดพิธีการกุศลต่าง ๆ

ยาชนา ได้แก่ การทำพิธีบูชาต่าง ๆ เช่น พิธียัญญกรรม และพิธีการกุศลอื่น ๆ ตามความประสงค์ของผู้ใดผู้หนึ่ง

ทานัง ได้แก่ การทำบุญให้ทาน แก่ผู้อื่นตามกำลังเท่าที่จะสามารถทำได้

ประติครหะ ได้แก่ การรับบุญจากผู้มีจิตศรัทธา

นอกจากสิทธิและหน้าที่ดังกล่าวแล้ว หากจำเป็นในยามวิบัติกาล ก็อาจประกอบภารกิจกรรมการค้าขาย หรือธุรกิจอื่น ๆ อีกได้

กษัตริย์ คำว่า กษัตริย์ แปลว่า นักรบ หรือผู้ป้องกันภัย เป็นวรรณะที่สองรองจากวรรณะพราหมณ์ มีสิทธิปกครองประเทศชาติ คือ ทำหน้าที่เป็นพระเจ้าแผ่นดิน คัมภีร์ธรรมศาสตร์บ่งไว้ว่า ผู้ที่มีลักษณะ 11 ประการ ที่กำหนด ผู้นั้นย่อมเป็นกษัตริย์ ได้แก่

ศูรตา ความกล้าหาญ ไม่ขลาดกลัว

วิริยะ แรงหรือกำลัง หรืออำนาจ ความเพียร ความมั่นคงในการรู้เผชิญภัย รบทัพจับศึก

ไชริยะ ความมั่นคง ไม่รู้จักเบื่อหน่ายที่ถ้อยคำ มีแต่ความเพียรพยายามอย่างมั่นคงเสมอ เป็นนิตย์

เตชะ หมายถึง ความมียศ และมีเกียรติ รู้จักใช้อำนาจในทางที่ถูกต้อง และสุจริต

ทานะ การให้ หมายถึง ความมีจิตใจที่เต็มไปด้วยอุปการะ ชอบอุปถัมภ์ บำรุงผู้อื่นเป็นนิตย์

ทมะ เหมือนกับของพราหมณ์

กษมา เหมือนกับของพราหมณ์

พราหมณภักติ ความภักดีต่อพราหมณ์

ปรสันนตา ความร่าเริงยินดี คือความไม่รู้จักวิตก และก่อให้เกิดความปลื้มปิติแก่ผู้อื่น

รักษภาวะ หมายถึง ความเตรียมตัวพร้อมอยู่เสมอ ที่จะปกป้องรักษาประเทศชาติ และช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ หรือเพื่อรักษาความยุติธรรม

สัตยะ ความเห็นอันสุจริต

ทั้งหมดเป็นพระบรมมหาราชวัง นอกจากนี้ผู้เป็นวรรณะกษัตริย์ ควรมีการกำหนดไว้ด้วยว่า หน้าที่ของตนมีสี่ประการคือ

ปฐนัง ยชนัง ทานัง เหมือนที่กล่าวไว้แล้วในหน้าที่ของพราหมณ์

รักษา เป็นผู้รักษา หรือคุ้มครองป้องกัน รู้จักใช้อาวุธต่าง ๆ รู้จักยุทธวิธี ตลอดจนรู้จักหลักวิชากฎหมายคือ นิติศาสตร์ด้วย

นอกจากสิทธิและหน้าที่ ทั้งสี่ประการดังกล่าวแล้ว หากจำเป็นในยามวิบัติกาล พระธรรมศาสตร์ยังอนุญาตให้ผู้ที่ เป็นกษัตริย์ ประกอบอาชีพอื่นได้ เช่น เป็นครู อาจารย์ ทำพิธีชุธู และการกุศลต่าง ๆ ทำการกุศลกรรม และการค้าขายเพื่อการครองชีพได้

แพศย์ เป็นวรรณะที่สาม หมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่ประกอบการค้า และพาณิชย์การต่าง ๆ คัมภีร์ธรรมศาสตร์ บ่งไว้ว่าผู้ที่มีลักษณะสี่ประการที่กำหนดได้ชื่อว่า เป็นแพศย์ คือ

- มีความเฉลียวฉลาดในการแลกเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ คือ การค้าขาย มีความมั่นใจในอุตสาหกรรมต่าง ๆ
- มีสมมติในการคิดเลข คำนวณต้นทุนกำไร รู้จักว่าเมื่อไรควรเสีย เมื่อไรควรได้ มีความรอบคอบอยู่เสมอ
- มีความเชื่อถือ และความจงรักภักดีต่อพระเจ้าคือ พระพรหม ตลอดจนคำสอนของพระพรหมด้วย
- มีความนับถือวรรณะพราหมณ์ และวรรณะกษัตริย์

ข้อควรปฏิบัติของชนในวรรณะแพศย์คือ ให้ทำการประกอบอาชีพกสิกรรม และการค้าขาย แต่ในยามวิบัติกาลพระธรรมศาสตร์ ก็อนุญาตให้ประกอบอาชีพได้ทุกอย่างตามกาลเทศ โดยต้องเป็นอาชีพที่สุจริตเท่านั้น

ศูทร เป็นวรรณะที่สี่ เป็นผู้รับใช้ในกิจการงานต่าง ๆ โดยทั่วไป คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ บ่งไว้ว่าผู้ที่มีลักษณะเจ็ดประการ ที่กำหนดได้ชื่อว่า เป็นศูทร คือ

นินรตา แปลว่า ความถ่อม น้อม หรือคดโค้ง งอ อันเป็นลักษณะของผู้ที่ต้องค้อมตัว คอยรับใช้ผู้อื่นอยู่เสมอ ด้วยความเสงี่ยมเจียมตน

นิยภฎตา ความเป็นผู้ปราศจากความเฉื่อยชา ปราศจากการล่อลวง ตลบตะแลง คดโกง มีแต่ความซื่อสัตย์เที่ยงทาส และผู้รับใช้ที่ดีมีหลักธรรม และความเจียมตัวเจียมกายแล้วทั้งปวง

เสาจะ อาสติกตา เหมือนของพราหมณ์ ที่กล่าวแล้ว

อสเตยะ ไม่ลัก ไม่ขโมย

สัตตะ เหมือนของพราหมณ์ที่กล่าวแล้ว

อาทรภาวะ เป็นภาวะดีแห่งความเคารพนับถือที่แสดงต่อ หรือมีต่อผู้อื่น ในที่นี้หมายถึง ความเคารพนับถือและจงรักภักดีต่อชนในวรรณะที่สูงกว่า

นอกจากชนในสี่วรรณะดังกล่าวแล้ว ยังมีการกล่าวถึงชนอีกวรรณะหนึ่งที่เรียกว่า จันฑาล ชื่อของวรรณะนี้ไม่เคยมีปรากฏในพระเวท

ในคัมภีร์ต่าง ๆ ของศาสนาพราหมณ์อันได้สอนไว้ว่า ผู้ที่ถือกำเนิดมาเป็นมนุษย์ทุกคน ควรทำตนให้เป็นไปตามวรรณะ ที่ได้กำหนดไว้แล้ว ตอนหนึ่งของพระเวทบ่งไว้ว่า วรรณะย่อมมีติดมากับทุก ๆ คนตั้งแต่เกิด แต่อีกตอนหนึ่งก็บอกว่า วรรณะทั้งสี่มีลักษณะแต่ละวรรณะเป็น

อย่างไรบ้าง ก็แล้วแต่คนได้มีลักษณะตรงกับวรรณะใด ก็ให้ถือว่าคน ๆ นั้น เป็นวรรณะนั้น

ในสมัยโบราณผู้เป็นพ่อแม่มักจะพยายามหาวิธีตรวจพิจารณาว่า เด็กของตนมีลักษณะตรงกับวรรณะใด อาจจะใช้ความตั้งใจสังเกตเอาว่าเด็กนั้นมีนิสัยอย่างไร ชอบของสิ่งใด ชอบกินอะไร ชอบเล่นของเล่นชนิดไหน เขาจะทดลองสังเกตมาตั้งแต่เด็กอายุได้ 1-8 ขวบ เมื่อทราบได้แน่นอนแล้วว่า เด็กคนนั้นมีลักษณะส่วนมากไปตรงกับวรรณะใด เขาก็จะจัดการให้ได้เรียนไปตามวรรณะนั้นต่อไป ซึ่งคล้ายกับวิธีแนะนำในสมัยปัจจุบัน วิธีการดังกล่าวได้กลายเป็นพิธีการทางศาสนา หรือทางขนบธรรมเนียมประเพณี กล่าวคือ พอเด็กอายุได้หกเดือนขึ้นไป ก็จะทำพิธีการป้อนข้าวเด็กเป็นครั้งแรก ในพิธีนี้เมื่อเริ่มทำพิธีบูชาด้วยการสวดมนต์เสร็จแล้ว เขาก็จะนำสิ่งของต่าง ๆ มารวมวางไว้ ณ ที่แห่งหนึ่ง เช่นของกินและของเล่นต่าง ๆ นอกจากนั้นก็ยังมีหนังสือ ปากกา อาวุธ เครื่องใช้ในการแพทย์ เครื่องใช้ในการฝีมือต่าง ๆ ฯลฯ แล้วก็เสียดาย โดยให้เด็กออกไปอยู่ท่ามกลางสิ่งของเหล่านั้น เมื่อเด็กจับสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมา พวกผู้ใหญ่ก็มักจะถือเอาสิ่งนั้นเป็นหลัก พิสูจน์ถึงกาลอนาคต เช่น ถ้าเด็กจับหนังสือก็ว่าเด็กนั้นมีลักษณะจะเป็นพราหมณ์ ถ้าจับอาวุธก็ว่า จะเป็นกษัตริย์ เป็นต้น ปัจจุบันพิธีนี้จัดทำกันครั้งเดียวระหว่างที่เด็กอายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี แต่ในสมัยโบราณพิธีนี้ใช้กับเด็กอายุ 1 ขวบ ถึง 8 ขวบ ทุก ๆ ปี หรือทุก 6 เดือน

หลักแห่งอาศรม อันเป็นสถาบันหนึ่งของศาสนาพราหมณ์ฮินดู ได้แบ่งชีวิตมนุษย์ออกเป็นส่วนสี่ตอน แต่ละตอนเรียกว่า อาศรม โดยถือว่ามนุษย์เรานี้ส่วนเฉลี่ยอายุได้ 100 ปี แบ่งออกเป็นสี่ภาค หรือสี่อาศรม แต่ละอาศรมเป็นเวลา 25 ปี คือ

พรหมจรรย์อาศรม ในช่วงเวลา 25 ปีแรก มนุษย์มีหน้าที่รับแต่การศึกษาไปตามวรรณะของตน ผู้ที่เข้ามาอยู่ในอาศรมนี้เรียกว่า พรหมจรรย์ เข้ามาอยู่โดยประกอบพิธีที่เรียกว่าอุปนยสนสังการ ซึ่งจัดทำแก่เด็กขณะมีวัยได้ 8 -12 ขวบ ส่วนมากเด็กที่เป็นพราหมณ์จะทำพิธีนี้เมื่ออายุได้ 8 ขวบ เด็กที่มีลักษณะวรรณะกษัตริย์จะทำพิธีนี้เมื่ออายุ 11 - 12 ขวบ เด็กที่มีลักษณะวรรณะแพศย์จะทำพิธีนี้เมื่ออายุ 12 ขวบ หรือลงกว่านั้นไปเล็กน้อย ส่วนเด็กที่มีลักษณะวรรณะศูทร ไม่มีการกำหนดอายุ เพราะพวกนี้ต้องรับการศึกษาภาคปฏิบัติมากกว่าวิชาหนังสือ บรรดาพรหมจรรย์จะต้องอยู่ในพรหมจรรย์ อาศรม จนถึงอายุ 25 ปี เต็ม

ภฤหัสถ์อาศรม เป็นระยะที่สองแห่งชีวิต กล่าวคือ เมื่อสำเร็จการศึกษาออกมาแล้ว ก็มาช่วยแบ่งเบาภาระจากบิดามารดา ด้วยการช่วยทำงาน และจัดแจงพิธีสมรสเพื่อรักษาวงศ์ตระกูล ให้มั่นคงยืนนานต่อไป กับทั้งยังเข้าสู่ความเป็นภฤหัสถ์ หรือฆราวาส แล้วจัดการงานไปตามวรรณะของตน เพื่อการครองชีพต่อไปเป็นระยะเวลาอันอีกประมาณ 25 ปี จนถึงอายุประมาณ 50 ปี หรือจนถึงบุตรธิดาของตนเป็นภฤหัสถ์ไปแล้ว

วานปรสทาศรม เป็นช่วงระยะที่สามแห่งชีวิต เมื่อบุตรธิดาได้สำเร็จการศึกษาออกไปเป็นภฤหัสถ์แล้ว ตัวบิดามารดาผู้ชราก็ควรยกทรัพย์สมบัติมอบให้บุตรธิดา แล้วตนเองก็ออกไปอยู่ที่อาศรม อันตั้งอยู่ในป่าเพื่อเสียดสละอุทิศ กำลังร่างกายของตนทำงานให้แก่สังคมส่วนรวม ด้วยการเป็นครูบาอาจารย์ทำหน้าที่ให้การศึกษ และนึกคิดแต่ในทางที่จะทำให้สังคมเจริญ สำหรับสตรีถ้า

ไม่มีความประสงค์จะไปอยู่ในอาศรมในป่ากับสามี ก็อาจจะอยู่กับบุตรธิดา ต่อไปได้ ส่วนผู้ใดไม่ต้องการจะออกไปอยู่ ณ อาศรมในป่า ก็อาจอยู่ที่บ้านได้ แต่ต้องบำเพ็ญกิจเพื่ออุทิศตนให้แก่สังคมต่อไป จนถึงอายุ 75 ปี

สณฺยัสตาศรม เป็นระยะสุดท้ายแห่งชีวิตคือ อายุย่างเข้า 75 ปี ก็พาตนไปบวชเป็น สันยาสี บำเพ็ญสมาธิ และพยายามแสวงหาโมกษธรรม หรือความจริงว่าตนเองเป็นใคร พระพรหมคือใคร ในโลกนี้มีสารวัศคอะไรบ้าง ฯลฯ เมื่อได้คำตอบสำหรับตนเองแล้ว ก็เผยแพร่คำตอบนั้นให้ได้เป็นที่รู้จักกันไปทั่ว โดยถือว่ามนุษย์ทั้งปวงเป็นประจักษ์มาชิกในครอบครัวของตนเอง และในทำนองเดียวกันก็เป็นส่วนหนึ่งของพระพรหมด้วย

หลักคำสอนทางศาสนา

คำสั่งสอนทางศาสนาของครูอาจารย์คือ นิลิต นักศึกษา ตอนที่เขาเหล่านั้นลาครูกลับบ้าน หลังจากเรียนสำเร็จแล้ว ซึ่งเป็นสาระสำคัญของธรรมคือ

1. จงพูดแต่ความสัตย์
2. จงกระทำปฏิบัติแต่ทางธรรม
3. อย่าประมาทในการอ่านหนังสือธรรม จงพยายามหาเวลาอ่านหนังสือเกี่ยวกับธรรม

พอสมควร ให้เป็นนิคย

4. จงเอาจุดปัจจัยถวายแก่ครูอาจารย์แล้วตนเองก็เข้าสู่เพศฆราวาส อย่าทำให่วงศ์ตระกูลต้องขาดสาย จงปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เหมาะสมกับสามีที่ดี ซื่อสัตย์ต่อภรรยา และบิดาที่ดีต่อบุตร

5. จงอย่าประมาทในการพูดความจริง
6. จงอย่าประมาทในการกระทำ จงพยายามทำกุศลกรรม
7. จงอย่าประมาทในการปฏิบัติธรรม
8. อย่าประมาทในการทำให้มีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ
9. อย่าประมาทในการค้นหาความรู้ทางธรรม และในการเผยแพร่ธรรม และปาฐกถา
10. จงอย่าประมาทในการบูชาสักการะเทพเจ้า เทวดา และบรรพบุรุษของตน
11. จงถือว่ามารดาเป็นเสมือนพระเจ้าองค์หนึ่ง
12. จงถือว่าบิดาเป็นเสมือนพระเจ้าองค์หนึ่ง
13. จงถือว่าครูอาจารย์เสมือนพระเจ้าองค์หนึ่ง
14. ถือว่าแขกที่มาสู่บ้าน โดยบังเอิญ เป็นเสมือนเทพเจ้าองค์หนึ่ง
15. จงกระทำในสิ่งที่ดีที่ไม่เป็นที่คิดฉินนิทา นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติตาม และยึดถือ

ขนบธรรมเนียม ประเพณีแต่โบราณด้วย

16. บรรพบุรุษได้สร้างทางแห่งความสุจริตไว้ จงเดินบนทางนั้น
17. จงฟังและเคารพบุคคลที่มีวิญญูติและคุณวิญญูติ
18. สิ่งที่จะมอบให้ผู้อื่น จงให้ด้วยความศรัทธา ด้วยความเต็มใจและศึใจ ด้วยความรัก

และความอ่อนหวาน อย่าให้ด้วยความไม่ศรัทธา ด้วยความกลัว หรือการถูกบังคับ

19. จงไปหาผู้อาวุโส หรือผู้ปฏิบัติธรรม เมื่อสงสัยในข้อปฏิบัติว่าถูกต้องหรือไม่ เพื่อให้ท่านเหล่านั้นขจัดข้อข้องใจให้

20. สิ่งเหล่านี้เป็นคำสั่ง เป็นคำสั่งสอนจากพระเวท และอุปนิษัต เป็นคำสั่งสอนของครู จึงควรปฏิบัติตาม

การปฏิบัติระหว่างบุคคลต่อบุคคล ในคัมภีร์ และตำราของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ได้บัญญัติการปฏิบัติระหว่างบุคคลไว้เป็นอันมาก เช่น

บิดาธรรม คือ การปฏิบัติหน้าที่ของบิดาต่อบุตร บิดาต้องรับหน้าที่เลี้ยงดูบุตร ถึงบุตรมีอายุบรรลุนิติภาวะในการเลี้ยงดูบุตรนั้น

มารดาธรรม คือ การปฏิบัติหน้าที่ของมารดาต่อบุตร มารดาจะต้องรับหน้าที่เหมือนบิดา แต่เอาใจใส่เป็นพิเศษกับบุตร ตอนที่บุตรอยู่ในบ้าน หากบุตรนั้นเป็นเพศหญิง จะรับหน้าที่อบรมสั่งสอนเป็นพิเศษ เพื่อสร้างอนาคตของบุตรหญิงนั้น ๆ มารดาเป็นครูคนแรกของเด็ก ๆ มารดาจึงต้องระมัดระวัง สร้างนิสัย อุปนิสัยเด็กก่อน

อาจารย์ธรรม คือ การปฏิบัติหน้าที่ของครู อาจารย์ต่อศิษย์ครูอาจารย์จะต้องรับหน้าที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ ให้แก่ศิษย์อย่างถูกต้อง ยุติธรรม เลี้ยงดูลูกศิษย์อย่างพ่อแม่เลี้ยงดูบุตร สร้างและแก้ไขความประพฤติ นิสัย อุปนิสัยของลูกศิษย์ ร่วมกับพ่อแม่ของลูกศิษย์

บุตรธรรม และศิษย์ธรรม คือ การปฏิบัติหน้าที่ของบุตรต่อบิดามารดา และการปฏิบัติหน้าที่ของลูกศิษย์ต่อครู ในตำราของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลที่จงรักภักดีต่อบิดา ผู้นั้นเป็นผู้ชนะโลกนี้ บุคคลที่จงรักภักดีต่อบิดา ผู้นั้นย่อมชนะโลกสวรรค์ และบุคคลที่จงรักภักดีต่อครู - อาจารย์ ผู้นั้นย่อมชนะโลกพระพรหม (พรหมโลก)

ภราตธรรม คือ การปฏิบัติของพี่น้อง และร้องต่อพี่ น้องต้องเคารพนับถือที่เหมือนบิดามารดา และครูจึงมีบัญญัติว่า จะถือว่าครู อาจารย์เป็นรูปพระปรมาत्मัน บิดาเป็นรูปพระประชาบดี มารดาเป็นรูปพระแม่ธรณี และพี่เป็นรูปพระครู จงอย่าดูถูกทั้งบิดามารดา ครู และพี่ ไม่ว่าจะตนเองอยู่ในฐานะใดก็ตาม

ปติธรรม คือ การปฏิบัติหน้าที่ของสามีต่อภรรยา ผู้เป็นพี่ชายต้องเลือกเจ้าสาว ผู้ที่เหมาะสมแก่ตระกูลของตน เหมาะต่อสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ดังนั้น ก่อนเลือกเจ้าสาวจึงต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ใหญ่ก่อน เมื่อเป็นภรรยาแล้วก็ต้องเลี้ยงดูกันไปตลอดชีพ เอาใจใส่ต่อภรรยาอย่างจริงจัง ถือว่าผู้หญิงอื่น ๆ เป็นเสมือนมารดา พี่น้อง หรือลูกหลาน (ตามวัย) ของตน ได้มีบัญญัติไว้ว่า ที่ไหนสตรีเพศ (ภรรยา) ได้รับความนับถือจากฝ่ายชาย (สามี) ที่นั้นย่อมมีเทพทั้งหลายอาศัยอยู่ตลอดเวลา ที่ไหนภรรยาได้รับแต่อาหาร ที่นั้นการกระทำการกุศลของฝ่ายชายกลายเป็นโมฆะ ตระกูลใดหรือครอบครัวใดในระหว่างสามีกับภรรยา มีความพอใจซึ่งกันและกัน ตระกูลนั้น หรือครอบครัวนั้น ย่อมมีแต่ความสุขความเจริญอย่างแน่นอน

ปตนิธรรม คือ การปฏิบัติหน้าที่ของภรรยาต่อสามี ผู้เป็นภรรยาต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อสามีด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ต้องเอาใจใส่ต่อสามีอย่างจริงจัง อยู่ในโอวาทและความควบคุมดูแลของ

สามิตลอค

สวามี - เสวกธรรม คือ การปฏิบัติหน้าที่ของสวามี (นายจ้าง) ต่อเสวก (ลูกจ้าง) และการปฏิบัติหน้าที่ของเสวกต่อสวามี ผู้เป็นนายจ้างมีหน้าที่เลี้ยงลูกจ้าง และครอบครัวของเขา จ่ายเงินเดือนหรือให้ตอบแทนประการใด ก็ควรพิจารณาก่อนว่า ปัจจัยที่มอบให้แก่ลูกจ้างนั้น มีเพียงพอเพื่อการครองชีพของเขา และครอบครัวหรือไม่ ต้องเอาใจใส่ในทุกข์สุขของเขา เช่นเดียวกับผู้เป็นลูกจ้าง ต้องปฏิบัติงานซื่อสัตย์ต่อนายจ้าง และทำอย่างที่นายจ้างได้รับผลมากที่สุด

ราชธรรม คือ การปฏิบัติหน้าที่ของพระราชาต่อประชาชน กับปฏิบัติหน้าที่ของประชาชนต่อพระราชา จงถือว่าประชาชนเป็นเสมือนบุตรหลาน และเอาใจใส่ความสุขทุกข์ของประชาชนอย่างใกล้ชิด ในด้านประชาชนมีหน้าที่ต้องถวายความเคารพนับถือพระราชาอย่างสูงสุด พระราชาธิราชเจ้าทรงเป็นเสมือนเทพเจ้าแปดองค์คือ พระอินทร์ พระยมราช พระวายุ พระสุรย์ พระอัคนี พระวรุณ พระจันทร พระกุเวร ในคัมภีร์ได้กล่าวไว้ว่า พระพรหมธาดาได้แต่งตั้งพระมหากษัตริย์ โดยเอาพระเดชบารมีของเทพเจ้าทั้งแปดองค์แล้ว เพื่อปกป้องปกครองและรักษาประชาชน ศาสนา พราหมณ์ - ฮินดู ได้ถวายความเคารพนับถือพระราชาเสมือนดังพระนารายณ์ด้วย

มานวธรรม มีการสั่งสอนไว้หลายประการด้วยกัน เช่น

- หากเกิดมาเป็นมนุษย์ จงปฏิบัติแต่ทางกุศล
- บุคคลที่ได้กระทำโดยการพูด โดยกาย โดยใจ แล้ว ผลแห่งการกระทำนั้นก็จักอำนาจให้แก่บุคคลนั้น เป็นอุคมคติ จึงจงทำแต่ดีตลอด
- คิดแต่ทรัพย์สมบัติของผู้อื่น คิดแต่ทำเสียประโยชน์ของผู้อื่น ไม่ยอมนับถือผู้ใหญ่ เป็นโทษทางจิตใจ จงอย่าทำ
 - ก่อนจะลงมือกระทำใด ๆ จงพิจารณาว่าขัดกับธรรมเนียมประเพณีของประเทศชาติ หรือขัดแย้งกับขนบธรรมเนียมของตระกูลตนเอง หรือของสังคมที่ตนสังกัดอยู่หรือไม่ หากไม่ขัดแล้ว จึงลงมือทำ
 - บุคคลใดไม่ซื่อตรงต่อมิตร ไม่รู้จักบุญคุณ หักหลังผู้อื่น ต้องไปตกนรก
 - บุคคลใดที่เสียสละชีวิตเพื่อประเทศชาติ เพื่อธรรมบุคคลนั้นจะไปสุคติสูงสุด โดยผ่านสุริยจักรวาลไป
 - ในโลกนี้ ใครมาแย่งที่ดิน (ประเทศชาติ) ของเรา ซึ่งปู่ย่าและบิดามารดาได้รักษาไว้ ผู้นั้นจะเป็นศัตรูที่หนึ่งของเรา ขอให้ทำลายผู้นั้นเสีย ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นญาติมิตรก็ตาม
 - พระราชาเป็นญาติของผู้ที่ไม่มีญาติ เป็นตาของผู้ที่ไม่มีดวงตา เป็นบิดาและมารดาของประชาชน ที่เดินบนทางยุติธรรม
 - ทรัพย์สมบัติเงินทองมรดก 3 ประการ คือ จ่ายออกโดยจัดทานในกุศลธรรมต่าง ๆ จ่ายออกเพื่อหาเครื่องอุปโภคบริโภค หากไม่จัดทำทั้งสองประการนี้แล้ว ก็ถูกวินาศไป
 - จงฟังสาระสำคัญธรรม คือ สิ่งที่ตนเองไม่ชอบ สิ่งนั้นอย่าอำนาจให้แก่ผู้อื่น การกระทำของผู้อื่นประการใดที่เราไม่ชอบ อย่ากระทำการนั้นต่อผู้อื่น สารธรรมนี้จึงถือไว้ตลอดไป ก็มีแต่

ความสุขสันต์เป็นนิตย์

ปรัชญาในภควัทคีตา คำสั่งสอนของพระกฤษณะที่กล่าวในภควัทคีตา มิใช่เพียงสั่งสอน อรชุนเท่านั้น หากยังเหมาะสำหรับทุกคน เพราะแต่ละคำสอน จะสามารถอธิบาย และครอบคลุม ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิด หรือสิ่งที่อยู่ในใจของศาสนิกชนให้หมดสิ้นเช่น ใครเป็นผู้สร้างจักรวาลและสิ่ง ต่าง ๆ ในจักรวาล ที่ปัญหานี้อรชุนได้ถามพระกฤษณะ คำตอบคือ พระองค์นั่นเองเป็นผู้สร้าง และเป็นผู้ทำลาย พระองค์จะมาในรูปแบบที่ต่างกัน ทุก ๆ สิ่งในจักรวาล จะมีพระองค์เป็นส่วน หนึ่งเสมอ แม้สิ่งมีชีวิตที่เล็กที่สุด สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของพระองค์ และเขาเหล่านั้น ก็ พยายามที่จะกลับไปสู่จุดหมายอันเดียวกันนั่นคือ พระองค์ หรือพระกฤษณะนั่นเอง เมื่อใดเขา เหล่านี้สามารถที่จะกลับมาพบพระองค์แล้ว วิญญาณนั้นก็ถือว่าเป็นอมตะ และเมื่อสิ่งใดหรือเขา เหล่านี้ได้กลับมาพบกับพระกฤษณะ การพบนี้ก็เรียกว่า นิรวาน トラบใดที่สิ่งเหล่านั้นไม่ถึงนิรวาน วิญญาณก็จะไม่มีการสิ้นสุด จะเวียนว่ายตายเกิดไปเรื่อย ๆ โดยจะเปลี่ยนแปลงไปตามกรรม ที่แต่ละ บุคคลได้กระทำขึ้น ซึ่งจะเปลี่ยนแปลง เกิดในสิ่งต่าง ๆ ถึง 8 ล้าน 6 แสน 4 หมื่นชนิด

ในจำนวนสัตว์ทุกชนิดนั้น มนุษย์ถือว่าเป็นสัตว์ชั้นสูงที่สุด ประเสริฐที่สุด แต่การที่จะเกิด เป็นมนุษย์ได้นั้นยากมากเพราะจะต้องสร้างกรรมดีมาตลอด มนุษย์สามารถมีอิสระที่จะทำความดีได้ และอาจจะบรรลุถึงนิพพาน

กรรมในภควัทคีตา กรรมที่จะทำขึ้นในมนุษย์ประกอบด้วยกรรมสามชนิดคือ กรรมดี กรรมชั่ว และกรรมที่เป็นไปตามปกติ สม่่าเสมอ

ยังมีกรรมวีกประเภทหนึ่งถือว่าเป็นกรรมชั้นสูงที่สุดคือการสร้างกรรมหรือกระทำความดี สิ่งหนึ่ง โดยไม่หวังผลตอบแทน ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตน ทำเพื่อคนอื่น ในการทำกรรมนี้ มนุษย์ต้อง เสียสละตนเองเพื่อประเทศชาติ

กรรมชั้นสอง คือ การปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสมในอันที่ควร เช่นนักเรียนควรมี หน้าที่ศึกษา

กรรมชั้นสาม คือ กรรมที่ทำเพราะความจำเป็น

การปฏิบัติประจำวันทางศาสนา คือ ทำบูชาห้าประการหรือการกระทำพิธีอัญญาห้าประเภท พรหมยัญญา ได้แก่ การตั้งจินตนาการถึงเฉพาะแต่พระปรมาत्मันและอาดมา โดยตั้ง สมาธิทางลัทธิโยคะ หรือกระทำพิธีบูชาตามคำสั่งสอนของคัมภีร์พระเวท หรือมิฉะนั้นก็ทำการศึกษา พระธรรมให้แตกฉานยิ่งขึ้น ผู้บรรลุพรหมยัญญาจะสามารถบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่คนทั้งปวงได้ ด้วยใจบริสุทธิ์ โดยมีได้เลือกหน้า

พรหมยัญญา กระทำสามเวลา ตอนเช้าระหว่าง 04.00 น. ถึง 08.00 น. ตอนกลางวัน ระหว่าง 11.30 น. ถึง 13.00 น. ตอนเย็นระหว่าง 17.15 น. ถึง 20.00 น. ตอนเช้าตื่นขึ้นมาแล้วชำระ ร่างกายให้บริสุทธิ์ก่อนเข้าพิธี ใช้คาถาพระคยาตรีอ่านในใจและจินตนาการ พระรูปกายตรีปางทรง พรหมา ไปพร้อมกัน กลางวันอ่านคาถาพระกายตรีและจินตนาการพระแม่กายตรีปางพระนารายณ์ ตอนเย็นอ่านคาถาพระกายตรีและจินตนาการรูปพระแม่กายตรีปางพระศิวะ

การอ่านพระคาถากายตรีต้องอ่านหนึ่งพันครั้งในแต่ละเวลา หากปฏิบัติได้ 12 ปี ก็จะมีบารมีสูงขึ้นในร่างกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติ มีความศักดิ์สิทธิ์ในตัวเองเป็นพิเศษ หากไม่สามารถปฏิบัติได้ถึงขั้นนี้ ก็ต้องอ่านหนึ่งร้อยแปดครั้งในแต่ละเวลา ถ้าเห็นว่ายังทำไม่ได้ก็อ่านเพียงสองเวลาเช้า เย็น

เทวัญญู ได้แก่ การทำพิธีบูชาไฟชนิดที่เรียกว่า การหวน หมายถึงการเวียนกลับหรือหมุนเวียนกลับ ในการบูชาไฟย่อมมีสิ่งของต่าง ๆ เช่น เนยงาคำ รูป ผง ไม้จันทน์ กายาน ฯลฯ ของเหล่านี้เมื่อนำมาเผาทำให้เกิดควัน ควันเหล่านี้ก็จะกลายมาเป็นเมฆ เมฆกลายมาเป็นฝน

ปิตฤยัญญู ได้แก่ การสักการะบูชาบรรพบุรุษ ทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่ และล่วงลับไปแล้ว มีสี่ประเภทด้วยกันคือ

- บิดามารดา น้ำ อา ป้า ลุง ที่เป็นบรรพบุรุษสายเลือดแห่งตระกูล ที่ยังมีชีวิตอยู่
- ครู อาจารย์ ผู้สอนศาสนา ตลอดจนผู้เขียนหนังสือธรรมะ นักบวช พระเจ้าแผ่นดินที่ยังมีชีวิตอยู่
- สิ่งที่มีประโยชน์แก่มนุษย์ชาติโดยธรรมชาติเช่น มาตุภูมิ ดิน น้ำ ลม ไฟ พระอาทิตย์ พระจันทร์ ฯลฯ

- บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

มनुษยัญญู ได้แก่ การรู้จักต้อนรับแขก และการปฏิบัติในทางที่ดีต่ออากันตูกะ ผู้มาเยี่ยมเยียน รวมถึงการกระทำเพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษย์

ภูตัญญู ได้แก่ การมีอุปกะระและเมตตากฎวณาต่อชีวะทุกประเภททั่วโลกคือการไม่เบียดเบียนใคร

2.6 ประวัติเทพเจ้าที่สำคัญของศาสนาฮินดู

2.6.1 พระอิศวร (ศิวะ) มหาเทพแห่งการทำลาย

บทบาทความสำคัญ พระศิวะทรงเป็นมหาเทพผู้เป็นใหญ่ในจักรวาล พระองค์จะทรงประทานพรวิเศษให้แก่คนผู้หมั่นทำความดี และขี้ดมั่นในศีลธรรมเท่านั้น หากผู้ใดประพฤติเพื่ออุทิศถวายแก่พระองค์แล้วปรารถนาสิ่งวิเศษใด ๆ ก็ให้พรนั้น พระศิวะจะประทานสิ่งวิเศษให้ในไม่ช้า แต่เมื่อได้พรสมปรารถนาแล้ว วันหน้าหากกระทำผิดไปจากความดีงามคนผู้นั้น จะเกิดวิบัติในชีวิต พระศิวะเทพผู้จะกลายเป็นเทพผู้ทำลายทันที มีความเชื่อกันว่าพระศิวะนั้นสามารถช่วยปิดเป่ารักษาเย็บวยาอากาศเจ็บไข้ได้ป่วยต่าง ๆ ได้อย่างมหัศจรรย์นัก หากผู้ใดที่เจ็บป่วยหรือต้องการขอพรให้คนในครอบครัวหายเจ็บไข้ได้ป่วย หากบวงสรวงบูชาและขอพรจากพระศิวะ ก็มักปรากฏว่าความเจ็บไข้ได้ป่วยนั้นจะถูกปิดเป่าให้หายไปได้โดยสิ้นในเร็ววัน ผู้ที่มีความทุกข์ไม่ว่าจะเป็นในทางใด หากบวงสรวงบูชา ขอพรให้พ้นทุกข์ พระศิวะก็จะประทานพรให้ผู้นั้นได้พ้นจากห้วงแห่งความทุกข์ได้เช่นกัน

รูปที่ 2.2 แสดงภาพลักษณะของพระอิศวร (ศิวะ)

รูปลักษณ์ของพระศิวะนั้นมีปรากฏมากมายหลายลักษณะด้วยกัน แต่จุดเด่นที่ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของพระศิวะก็คือ รูปพระจันทร์เสี้ยวและดวงดาวดวงที่ 3 บนหน้าผาก สร้อยประคำที่เป็น ห้วกะโหลกและงูที่คล้องพระศอกหรือคอของพระองค์อยู่นั้น ก็ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของพระศิวะ ที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย เล่ากันว่า ที่มาของงูพิษที่พระศิวะทรงคล้องคอไว้ประดับองค์เป็นเอกลักษณ์ พิเศษนั้นไม่ธรรมดาเลยทีเดียวเพราะพระองค์ไม่ได้ไปจับมาจากพงหญ้าป่าใหญ่ที่ไหน แต่มีผู้ส่งมา มาให้พระองค์โดยเฉพาะ คนผู้นั้นก็คือนักบวชผู้นี้มีภรรยาหลายคนแต่บรรดาภรรยาของเขาเกิดมา หลงใหลในเสน่ห์อันล้ำลึกขององค์พระศิวะ ด้วยความไม่พอใจเป็นอย่างยิ่ง นักบวชจึงส่งเสื่อร้าย ตัวโตไปจัดการสังหารพระศิวะ แต่ว่าพระศิวะเป็นกลับเป็นฝ่ายพิชิตเสื่อด้วยพระหัตถ์ของพระองค์ อย่างสบาย ๆ แลเมย์ฉีกเอาหนังเสื่อมาเป็นที่ปูพื้นไว้รองนั่งอีกด้วย เมื่อส่งเสื่อมาไม่ได้ผล นักบวชผู้ เดียดเค้นแสนริษยา ก็ส่งสรพิษร้ายตัวใหญ่มาจัดการพระศิวะ แต่สรพิษร้ายกับถูกพระศิวะร้ายเวทมนต์ สยบเอาไว้ได้โดยที่ แล้วพระองค์ก็จับเอางูพิษนั้นมาคล้องคอเป็นเครื่องประดับสุดพิสดารไม่ซ้ำแบบใคร นักบวชผู้ไม่ยอมแพ้ยังคงคิดลอบของ ส่งอสูรร้ายมาสังหารพระศิวะในเวลาต่อมา และพระศิวะก็ ทรงสยบอสูรร้ายตนนั้นได้ด้วยท่าทีลีลาร้ายรำอันน่าพรันพรึง ซึ่งสะท้อนสวรรค์สะท้อนดิน แม้แต่ บรรดาทวยเทพทั้งปวงก็พากันมาเคารพนบถยอมรับในความยิ่งใหญ่ของมหาเทพองค์นี้ มหาเทพ องค์อื่น ๆ นั้น ก็ล้วนแล้วแต่รูปลักษณ์มากมายหลายรูปที่แตกต่างกันไป แต่ในรูปที่แตกต่างนั้นก็จะมี ส่วนที่ละม้ายคล้ายคลึงกันบ้าง ในรายละเอียดของสีพระวรกายหรือสิ่งของที่ทรงถือไว้ในพระหัตถ์ แต่สำหรับพระศิวะนั้น กล่าวได้ว่ารูปลักษณ์ของพระองค์นั้นค่อนข้างจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถ สังเกตได้ง่ายไม่สับสนวุ่นวายเหมือนกับจดจำรูปลักษณ์ของมหาเทพองค์อื่น ๆ เป็นแน่ พระศิวะนั้น เป็นเทพที่นิยมประพุดต่องค์เป็น โยคีหรือผู้ถือศีล ดังนั้นรูปของพระองค์จึงมักปรากฏเป็นเทพที่ทรง เครื่องแบบที่ค่อนข้างคิดคินสักหน่อย เป็นต้นว่า ทรงแต่งองค์คล้าย ๆ พวกโยคีหรือพวกฤาษีสวย งามแล้วมันมวยผมเป็นชฎาบนศีรษะ ทรงนุ่งห่มด้วยหนังกางบัง หนังเสื่อบ้าง คัมภีร์โบราณ หลายเล่มนั้น กล่าวถึงสีพระวรกายของพระศิวะแตกต่างกันไป บางคัมภีร์ระบุว่าพระวรกายของ พระศิวะนั้นเป็นสีแดงเข้มราวกับเปลวไฟหรือโลหิต บางคัมภีร์ว่าพระวรกายขององค์พระศิวะนั้น เป็นสีขาว นวล บริสุทธ์ คังสีของพระจันทร์ แต่หลาย ๆ คัมภีร์กล่าวไว้ตรงกันว่า พระศิวะนั้นเป็น

เทพที่มีพระเนตร 3 ดวง คือดวงที่ 3 นั้นจะปรากฏขึ้นอยู่บนหน้าผากขององค์โดยปรากฏเป็นดวงคา
รูปแวนอนบ้าง รูปตั้งทรงพุ่มข้าวบิณฑ์บ้าง และดวงตาที่ 3 นี้สามารถมองเห็นอดีตและอนาคตได้
อีกด้วย รูปลักษณะของพระศิวะนั้น มีรายละเอียดแตกต่างกันไปตามแต่ละปาง

อาวุธของพระอิศวร (ศิวะ) อาวุธในปางต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมายหลายสิบปางนั้น มักจะ
ปรากฏพระกรแต่ละข้างของพระศิวะนั้นทรงถืออาวุธที่แตกต่างกันไป แต่ส่วนใหญ่อาวุธที่ถือได้ว่า
เป็นเอกลักษณ์ของพระองค์นั้น คือคทา - ที่ยอดเป็นรูปห้วกะโหลก ชื่อ ชฎวงค์ตรีศูล - ชื่อ ปีนาก
คันศร - ชื่อ อชคพนอกจากนั้นอาวุธของพระศิวะที่ปรากฏว่าทรงถืออยู่ในหลาย ๆ ปางหลาย ๆ
รูปลักษณะก็คือ บัณเฑาะว์ พระสังข์ บ่วงบาศ เปลวเพลิง พระขรรค์ พาหนะของพระอิศวร (ศิวะ)
โคที่มีนามว่า อุกุกราช คือ โคนเือกที่เป็นพาหนะประจำขององค์พระศิวะโค อุกุกราช นี้บางครั้งก็มี
ชื่อเรียกกันไปอีกว่า โคนนทிரาช ซึ่งกำเนิดที่ไม่ธรรมดาคือโคนี้ไม่ได้เกิดขึ้นมาจากพ่อโค แม่โค
เหมือนกับโคอื่น ๆ แต่ทว่ากำเนิดเกิดจากมหาเทพเลยทีเดียวเรื่องของเรื่องก็มีอยู่ว่าในการกวนเกษียรสมุทร
ครั้งยิ่งใหญ่ของทวยเทพทั้งปวงนั้น ก็ได้มีสิ่งพิเศษเกิดขึ้นมากมายหลายสิ่งด้วยกัน และนางโคสุรกี
ก็เป็นของของวิเศษอีกสิ่งหนึ่งที่ได้เกิดขึ้นมาจากการกวนเกษียรสมุทรครั้งนั้น พระกศยปะนั้นก็มี
ความต้องการที่จะได้นางโคสุรกีเอาไว้เป็นพาหนะประจำองค์ แต่ทรงติดอยู่เล็กน้อยที่ว่านางโคสุรกี
นั้นเป็นโคเพศเมีย หากนำมาเป็นพาหนะประจำองค์นั้น ก็ทรงอยากจะได้โคเพศผู้เสียมากกว่า ดังนั้น
พระกศยปะจึงได้นิรมิตกายเป็นพ่อโคตัวผู้แล้วก็ไปผสมพันธุ์สมสู่กับนางโคสุรกี จนกระทั่งแม่โค
ตั้งครรภ์และให้กำเนิดลูกออกมาเป็น โคเพศผู้สีขาวบริสุทธิ์และมีลักษณะดีตั้งตรงดำราเป็นพิเศษ
พระกศยปะจึงได้ประทานนามให้กับโคเือกที่เป็นโอรสนั้นว่า นนทหรือนนทิก และได้ถวายให้เป็น
พาหนะประจำองค์คอยติดตามรับใช้พระศิวะมหาเทพสืบต่อมา แต่ในบางคัมภีร์นั้นก็กล่าวถึงประวัติ
การกำเนิดของโคนนทிரาชนี้แตกต่างออกไปด้วยกล่าวว่าแต่เดิมนั้น โคนนทหรือ นนทิก หรือ โคนอสุกราชนี้
เป็นเทพบุตรองค์หนึ่งบนสรวงสวรรค์ชั้นฟ้า ซึ่งเทพบุตรองค์นี้ก็มีนามว่านนทิก มีหน้าที่เป็นเทพที่
คอยคุ้มครองดูแลบรรดาสัตว์สี่เท้าทั้งปวงที่อาศัยอยู่ในป่าใกล้ๆ กับเขาไกรลาส และเทพนนทิกที่เป็น
เทพที่ครองสัตว์จัตุบาททั้งปวงนั้นก็มักจะนิรมิตองค์เองให้กลายเป็นโคเือก เพื่อให้พระศิวะได้เสด็จ
ประทับไปยังแห่งหนต่าง ๆ จนเป็นเสมือนพาหนะประจำพระองค์ไป โดยปริยาย ซึ่งในคัมภีร์โบราณนั้น
ยังบันทึกไว้ด้วยว่า เทพบุตรนนทิกองค์นี้ไม่ได้เป็นคู่เทพที่จะมาแปลงกายเป็นโคให้พระศิวะได้เสด็จ
ประทับเป็นพาหนะเท่านั้น แต่พระนนทิก ก็ยังเป็นหัวหน้าแห่งเทพบริวารทั้งหลายทั้งปวงของเทพ
พระศิวะอีกด้วย บางคัมภีร์กล่าวว่าพระนนทิกนอกจากจะเป็นเทพผู้ครองสัตว์จัตุบาทหรือสัตว์สี่เท้า
ทั้งหมดแล้ว ยังเป็นเทพที่เป็นนักดนตรีอีกด้วย ยังปรากฏว่าได้เคยร่วมนาฏกรรมรำฟ้อนกับองค์พระศิวะ
บ่อย ๆ โดยรับหน้าที่ตีตะโพนคอยให้จังหวะในขณะที่องค์พระศิวะรำร่าระบำฟ้อน ในวโรกาส
สำคัญ ๆ ต่าง ๆ และนนทิกพิเศษที่เป็นพาหนะประจำองค์พระศิวะและเป็นหัวหน้าเทพบริวารของ
พระศิวะนี้ยังมีความสำคัญอีกมากมายที่ทำให้บรรดามวลมนุษย์ที่บังสรวงบูชาพระศิวะนั้น ก็จึงได้
นิยมบวงสรวงบูชาโคนนทิกด้วย โดยยกย่องให้เป็นโคพิเศษ เป็นโคศักดิ์สิทธิ์ที่เปรียบเสมือนกับเป็น

สัญลักษณ์แห่งพระศิวะมหาเทพ ดังนั้นการที่ชาวฮินดูไม่นิยมฆ่าวัวก็เป็นเพราะเคารพยกย่องและบูชาโคนนทิ ซึ่งเป็นโคศักดิ์สิทธิ์สำหรับมวลมนุษยชนนั่นเอง ตามเทวาลัยหลาย ๆ แห่งของลัทธิไศวนิกาย ก็จะปรากฏว่ามีการสร้างรูปเคารพของวัวนทิไว้ให้ชาวบ้านชาวเมืองได้มาสักการะบูชาด้วย

รูปที่ 2.3 แสดงภาพที่ประทับของพระอิศวร (ศิวะ)

ที่ประทับพระศิวะนั้น ทรงประทับอยู่บนยอดเขาไกรลาส เปรียบเสมือนเป็นวิมานของพระองค์ ตามคัมภีร์นั้นได้บันทึกไว้ว่า พระศิวะเสด็จมาเยือนมนุษยโลกหนึ่งครั้งเท่านั้นในแต่ละปี วันที่จะเสด็จลงมาจากยอดเขาไกรลาสนั้น คือวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือนยี่ และพอถึงวันแรม ๑ ค่ำ เดือนยี่ ก็จะเสด็จกลับสู่ยอดเขาไกรลาสซึ่งเป็นที่ประทับของพระองค์

2.6.2 พระวิฆเนศวร (พิฆเนศ, พิกเนศวร, พระกณेश, กณปติ) เทพแห่งศิลปะ ปัญญา และความรู้

บทบาทความสำคัญของพระพิฆเนศ คนไทยคุ้นเคยกับบรรดาเทพเจ้าทั้งหลายมาช้านาน แต่ในบรรดาเทพเจ้าทั้งหมด คนไทยรู้จักพระพิฆเนศมากที่สุดเพราะท่านเป็นมหาเทพที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตคนไทยมากที่สุดจนกล่าวได้ว่าคนไทยยอมรับในองค์พระพิฆเนศเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นตราประจำกรมกองต่าง ๆ มากมาย พระพิฆเนศเป็นเทพแห่งปราชญ์และความรอบรู้ต่าง ๆ เป็นเทพแห่งขจัดอุปสรรคความขัดข้อง ดังนั้นหากผู้ใดเป็นผู้รู้และต้องการประสบความสำเร็จต่อกิจการทั้งปวงมักจะบูชาพระพิฆเนศก่อน ในอินเดียเองก็มีแนวความเชื่อในเรื่องพระพิฆเนศในทุกลัทธิศาสนาไม่ว่าลัทธิที่ถือองค์พระศิวะเป็นใหญ่ นับถือพระพรหมเป็นใหญ่หรือพระนารายณ์เป็นใหญ่ ทุกลัทธิล้วนให้ความสำคัญต่อพระพิฆเนศทั้งสิ้น ด้วยทุกตำราได้กล่าวถึงที่มาของพระพิฆเนศไว้สูง สำคัญและฤทธิ์มากมีความเฉลียวฉลาดมีคุณธรรมคอยช่วยเหลือปกป้องปราบปรามสิ่งชั่วร้าย และเป็นยอดกตัญญูแม้พระพิฆเนศจะเป็นเทพที่มีความเก่งกาจสามารถยิ่ง แต่ก็เป็นเทพที่สงบนิ่งไม่เย่อหยิ่งทรนงค์อันเป็นคุณสมบัติอันประเสริฐอีกประการหนึ่งของผู้ยิ่งใหญ่อย่างแท้จริง จึงกล่าวได้ว่า พระพิฆเนศเป็นมหาเทพที่ดีพร้อมครบถ้วนด้วยความดีงามสมควรแก่การยกย่องบูชาเป็นนิจ แม้แต่องค์พระศิวะมหาเทพผู้สร้างและพระบิดาแห่ง

องค์พระพิฆเนศวรยังคงกล่าวว่า ไม่ว่าจะกระทำการสิ่งใดหรือทำพิธีบูชาใด ให้ทำการบูชาพระพิฆเนศวร ก่อนกระทำการทั้งปวง “ผู้ใด ต้องการความสำเร็จ ให้บูชาพระพิฆเนศวร” “ผู้ใด ต้องการพ้นจากความขัดข้องทั้งปวง ให้บูชาพระพิฆเนศวร”

รูปที่ 2.4 แสดงภาพพระพิฆเนศวรเทพเจ้าของศาสนาฮินดู

การกำเนิดของพระพิฆเนศ

เชื่อกันว่า ลัทธิการบูชาพระคเณศนั้น น่าจะมาจากชนพื้นเมืองดั้งเดิมของอินเดีย ซึ่งเป็นลัทธิการบูชาสัตว์ หรือลัทธิแห่งชัยชนะเหนือธรรมชาติ ชนพื้นเมืองของอินเดีย เชื่อกันว่าหนูเป็นสัญลักษณ์ของความมิด พระคเณศทรงชี้หนูจึงหมายถึงชัยชนะของแสงอาทิตย์ที่ขจัดความมืดให้สิ้นสุดลง พระคเณศอาจจะมีต้นกำเนิดมาจากการเป็นเทพประจำเผ่าของคนป่า ที่อาศัยอยู่ในป่าเขาอันกว้างใหญ่ของอินเดีย คนเหล่านี้ต้องเผชิญกับฝูงช้างอันน่ากลัวจึงเกิดการเคารพในรูปของช้างขึ้น เพื่อให้ปกป้องคุ้มครองและพัฒนาต่อมาเป็นเทพชั้นสูงของชาวอารยัน ต่อมาได้พัฒนาเป็นเทพผู้ขจัดซึ่งอุปสรรค มีความเฉลียวฉลาดเป็นเลิศ ทั้งยังได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าของเทพที่มีเศียรเป็นสัตว์ทั้งหลาย จนกระทั่งมีการรณาปรกรณ์ให้เป็นโอรสของพระศิวะเทพและพระนางปราวตีในเวลาต่อมา แต่ในแง่ของคัมภีร์ทางศาสนาพราหมณ์ได้บรรยายจุดกำเนิดของพระคเณศไว้หลากหลายตำนานตามความเชื่อในแต่ละลัทธิ พอจะสรุปเป็นหลัก ๆ ได้ดังนี้ ตำนานที่

1. วิฆเนศวรปราบอสูรและรากษส อสูรและรากษสได้ทำการบวงสรวงพระศิวะจนได้คำพรจากพระศิวะหลายประการ ยังให้เหล่าอสูรกลุ่มนี้ฮึกเหิมก่อความเดือดร้อนเป็นอันมาก พระอินทร์จึงทรงนำเทวดาทั้งหลายไปเข้าเฝ้าอ้อนวอนต่อพระศิวะ ขอให้พระองค์ทรงสร้างเทพแห่งความขัดข้องขึ้น เพื่อขัดขวางความพยายามของอสูรและรากษส พระองค์จึงทรงแบ่งส่วนกายหนึ่งให้เกิดบุรุษร่างงามจากครรภ์ของพระนาง ปราวตีและตั้งพระนามว่า “วิฆเนศวร” เพื่อทำหน้าที่ขวางทางอสูร รากษส และคนชั่วมิให้ทำการบัดสีเพื่อขอพรจากพระศิวะ ทั้งยังเป็นผู้เปิดทางอำนวยความสะดวกต่อเทวดาและคนดีเพื่อเป็นหนทางสู่ความสำเร็จ ตำนานที่

2. ปราวตีนำเหงื่อโคลบั้นเป็นลูก ครั้งหนึ่ง ขยาและวิชา พระสหายของนางปราวตีได้แนะนำว่าปกติพระนางมักจะต้องใช้บริวารของพระศิวะอยู่เป็นประจำ ถ้าหากพระนางจะมีบริวารเป็นของตนเองก็คงจะดีไม่น้อย พระนางเห็นด้วย จนวันหนึ่งขณะที่ทรงสร่งน้ำอยู่ตามลำพังก็ทรงนึกถึงคำพูดของพระสหายจึงได้นำเอาเหงื่อโคลออกมาสสร้างบุรุษรูปงาม สั่งให้ไปขึ้นเฝ้าทวาร มิให้

ใครเข้ามาโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นอย่างนี้มาหลายเพลา จนวันหนึ่งพระศิวะได้เสด็จมา ฝ่ายลูกก็ป้องกันแข็งขัน โดยไม่รู้ว่านั้นคือพ่อพระศิวะ โกรธก็เลยสั่งให้ภูติและคณะของตนเข้าสังหารทวารบาลพระองค์นั้น บ้างก็ว่าพระศิวะพุ่งตรีศูลตัดเศียรลูก บ้างก็ว่าพระวิษณุเทพที่มาช่วยรบนั้นใช้จักรตัดเศียร ความทราบถึงพระนางปราวตีจึงเกิดศึกใหญ่ระหว่างเทพและเทพียักษ์บนสวรรค์ ฝ่ายฤษีนารอท อครนทนไม่ได้ จึงได้เป็นทูตสันติภาพขอเจรจากับนางปราวตีเพื่อสงบศึก นางบอกว่าจะสงบศึกก็ต่อเมื่อลูกของนางฟื้นเท่านั้น พระศิวะจึงสั่งให้เทวดาเดินทางไปที่ศเหนือให้เอาศิระษะของสิ่งมีชีวิตสิ่งแรกที่พบมาต่อกับโอรัสของนางปราวตี ปรากฏว่าเทวดาได้เศียรของช้างซึ่งมีงาเพียงข้างเดียวมา เมื่อพระคณศฟื้นขึ้นมา ทราบความจริงว่า พระศิวะคือพระบิดาก็ตรงเข้าไปขอโทษเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ พระศิวะพอใจมากประสาพรให้พระคณศ มีอำนาจเหนือเหล่ามหาเทพและภูติผีทั้งหลาย และทรงแต่งตั้งให้เป็นคณปติ ดำนานที่

3. ขวางทางคนชั่วไปเทวาลัยโสมนาดและโสมีศวร พระนางปราวตีทรงเอน้ำมนต์ที่ใช้ในการสร้างน้ำมาผสมกับเหงื่อโคลป็นเป็นรูปคนแต่มีเศียรเป็นช้างจากนั้นได้นำน้ำจากพระคงคาปะพรมให้มีชีวิตขึ้น เพื่อทำการขัดขวางแก่คนชั่วที่จะไปบูชาศิวลึงค์ที่เทวาลัยโสมนาดและเทวาลัยโสมีศวรเพราะคนเหล่านี้หวังจะไปล้างบาปเพื่อมิให้ตนรททั้งเจ็ดขุม ด้วยเหตุนี้ การที่วันคณศจาตุรติ นิยมเอารูปปั้นพระคณศมาจุ่มน้ำหรือนำเทวรูปปูนขึ้นเล็ก ๆ มาทิ้งตามแม่น้ำคงคา ชะรอยจะมาจากความเชื่อที่ว่าน้ำจากแม่พระคงคาจะทำให้พระคณศมีชีวิตขึ้นมาั่นเอง ดำนานที่

4. พระคณศ กฤษณะอวตาร พระนางปราวตีมีเศียรของพระศิวะไม่มีโอรัส พระศิวะจึงทรงแนะนำให้พระนางทำพิธีป็นขากพรต (พิธีบูชาพระวิษณุเทพ ในวันขึ้น 13 ค่ำเดือนมาฆะ) มีระยะเวลากำหนด 1 ปีเต็มและเมื่อครบกำหนด พระนางจะได้โอรัสซึ่งเป็นพระกฤษณะอวตารไปจุติ ซึ่งทุกอย่างเป็นไปตามคำตรัสของพระศิวะ ทวยเทพทั้งหลายมาร่วมอวยพรในกลุ่มเทพเหล่านี้มีพระศนิ (พระเสาร์) รวมอยู่ด้วย เมื่อพระศนิเหลือบมองพระกุมารทนนโค่นเศียรกุมารก็ขาดจากพระศอกระเด็นไปยังโคโลก ซึ่งเป็นวิมานของพระกฤษณะพระวิษณุจึงเสด็จไปยังแม่น้ำนุชปุภัทรเห็นช้างนอนหัวไปทางทิศเหนือจึงตัดเศียรช้างกลับมาต่อให้กับเศียรกุมารที่หายไป ดำนานนี้เข้าใจว่าเป็นเรื่องที่สร้างโดยกลุ่มที่นับถือพระกฤษณะเป็นใหญ่ ดำนานที่

5. ศิวะ-อูมาแปลงกายเป็นช้างเข้าสมสู่ ครั้งหนึ่งพระศิวะและพระนางปราวตีได้เสด็จมายังแถบภูเขาหิมาลัยได้เห็นช้างสมสู่กันก็บังเกิดความใคร่ พระศิวะจึงได้แปลงเป็นช้างพลาย ส่วนนางปราวตีแปลงกายเป็นช้างพังร่วมสโมสรจนมีลูกเป็นพระคณศ

2.6.3 พระแม่อูมา (ปารพตี หรือ กาลีทูลคา) เทวีแห่งความดีงาม

(ภาคพระแม่กาลีและพระแม่ทูลคา) พระนามที่ปรากฏในคัมภีร์ต่าง ๆ อาทิ พระนางเหมวดี พระนางสยามา พระจันทิกา พระไกรพี พระชคินมาตา พระแม่อูมายังมีอีกหลายภาคด้วยกัน เช่น ภาคหนึ่งซึ่งเป็นภาคที่พระแม่อูมา ไม่ได้มีความสวยงามหมดจดงดงามดังภาคอื่น ๆ แต่ในภาคของพระแม่กาลี นี้พระนางเป็นเทวีที่มีผิวพรรณดำสนิท มีวรกายอ้วนใหญ่ปล่อยผม สยายขาว ประบำ

มิได้รวบขึ้นรัดเกล้าไว้ พระแม่กาลิ มี 10 แขน มีอาวุธร้ายถืออยู่ในทั้ง 10 มือนั้น และที่ริมฝีปากยังมีเลือดไหลหยดเป็นทางยาว และประดับเครื่องแต่งองค์อาภรณ์ไปด้วยสังวาลสายที่ร้อยไว้ด้วยมือ คนที่ตัดมาจากการฆ่าอีกทั้งยังมีงูตัวใหญ่ร้อยคาคองคั้งสังวาลเช่นกัน มือหนึ่งใน 10 มือของเจ้าแม่กาลินี้ได้ถือหวักระโหลกบ้าง บางแห่งก็ว่าไว้ว่าถือหวัักษ์ซึ่งตัดใหม่มีเลือดหยดเป็นรอยไหลเป็นทาง พระแม่กาลิในภาคนี้มีความร้ายเหี้ยมโหดเป็นยิ่งนัก พระแม่โปรดที่จะเสวยเลือดและเห็นคนถูกฆ่าตายเพื่อบูชาอันเป็นการสักการบูชา พระแม่นั้นเอง พิธีตันตระหรือพิธีการเสพสังวาสหมุกก็เป็นอีกพิธีหนึ่ง ซึ่งถือว่าหากทำพิธีสังวาสหมุกเพื่อถวายเป็นการสักการบูชาพระแม่กาลิแล้วพระแม่จะโปรดมาก พิธีตันตระ มีลักษณะการประกอบพิธีกรรมคือ ให้ชายหญิงเข้าโบสถ์หรือที่อันรโหฐานแล้วปิดไฟให้มีมืดมิด จากนั้นให้ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงค่อย ๆ เอื้อมมือคลำไขว่คว้าหา กันหากคลำได้ถูกคู่หนึ่ง ก็จะต้องเสพสังวาสกัน โดยมีเลือกว่าจะเป็นญาติสนิทมิตรสหาย หรือแม่แต่พ่อแม่พี่น้องกันก็ต้องกระทำการสมสู่กัน ในคัมภีร์โบราณเล่าว่ายี่ถ้าเป็นแม่เป็นลูกเป็นพ่อเป็นลูก หรือเป็นพี่น้องกัน หากได้เสพสังวาสกันในพิธีตันตระนี้ก็จะทำให้ได้บุญมาก เพราะพระแม่กาลิจะโปรดปรานมากเป็นพิเศษ นอกจากในภาคของพระแม่กาลิอันคุณันโหดร้ายนี้แล้ว พระแม่อุมายังมีภาคที่ร้ายอีกคือภาคของทุรคา ซึ่งพระแม่จะมีรูปร่างที่อุบาทว์อัปลักษณ์เป็นยิ่งนัก รูปร่างของพระแม่ในภาคนี้สั้นปล่อยผมยาวรุงรังจนจรดเท้า นัยน์ตาโปนเกลือกถลน แดงราวกับเลือด แลบลิ้นยาวจรดทรวงอก ทรวงอกขานถึงระเอว เล็บมือเล็บเท้ายาวเพ้อย มีเขี้ยวเขี้ยวเป็นซี่โครงของคนผูกต่อกันและขึ้นซากศพของคนตายแล้วนั้นนำมาร้อยเป็นต่างหู พระแม่ในภาคทุรคา อันน่าเกลียดน่าสยดสยองนี้มีมือ 12 มือ แต่ละมือถืออาวุธร้ายและซากศพของคนตายน่ากลัวเป็นยิ่งนัก เล่ากันว่าพระแม่อุมานั้นแต่เดิมเกิดขึ้นจากการที่พระศิวะใช้พระหัตถ์ข้างขวาลูบเบา ๆ ที่กลางพระอุระดั่งนั้นพระแม่อุมาก็จึงเกิดขึ้นจากกลางทรวงอกของพระศิวะ นั่นเอง แต่ในบางคัมภีร์ได้เล่าไว้ว่าพระอุมากำเนิดเป็นธิดาของพระทักษะประชาบดีพระอุมานในภาคนั้นมีพระนามว่า พระสติ เป็นชายาของมุนีภพคือพระศิวะ อีกภาคหนึ่งในครั้งนี้นั้นเองที่พระทักษะประชาบดีพระบิดาของพระสติ หรือพระแม่อุมานั้นก็ได้จัดให้มีพิธีขัญกรรม และได้เชิญสวามีของธิดาของพระองค์ซึ่งมีอยู่ หลาย ๑๐ พระธิดานั้นเชิญมาร่วมในงานพิธีนี้ทั้งสิ้น แต่พระมุนีภพหรือพระศิวะในภาคนั้นซึ่งได้เป็นลูกเขยองค์หนึ่งของพระทักษะประชาบดีมิได้รับเชิญให้มาร่วมงาน ด้วย พระสติผู้เป็นธิดาองค์หนึ่งจึงรู้สึกน้อยใจในพระบิดายิ่งนักจึงได้ตัดพ้อต่อว่าไม่เป็นธรรม มีความลำเอียงจึงไม่เชิญพระศิวะ หรือมุนีภพ ผู้เป็นสวามีของ นางมาร่วมในพิธีครั้งนี้เมื่อธิดาต่อว่าแทนสามิตนเช่นนั้น พระทักษะประชาบดีจึงได้โกรธ และได้ดูถูกดูแคลนพระศิวะว่ามีข้อบกพร่องอย่างไรบ้าง พระองค์จึง ไม่ได้เชิญมาร่วมงานพิธีขัญกรรมเช่นลูกเขยคนอื่น ๆ เมื่อได้ฟังพระบิดาสบประมาทพระสวามีเช่นนั้นพระสติจึงเสียพระทัยเป็นยิ่งนัก ถึงกับทำลายพระชนม์ชีพตนเองจนสิ้นพระชนม์ ต่อมาพระสติได้ไปกำเนิด เป็นธิดาของพระหิมวัต และนางเมณฑกาซึ่งก็เป็นความมุ่งหมายของเหล่าเทพที่มีความเห็นใจ และให้พระสติไปกำเนิดประสูติเป็นพระธิดาของกษัตริย์แห่งแคว้นอันใหญ่โตแห่งนั้นในภาคนี้ได้มากำเนิดนี้ว่า พระอุม่า ฝ่ายพระศิวะหรือมุนีภพในภาคนั้นก็ ได้มีความเสียพระทัยเป็นยิ่งนักที่พระสติชายาของพระองค์สิ้นชีวิตไปด้วย เพราะต้องการปกป้อง

และรักษาศักดิ์ศรีของ พระองค์ผู้เป็นสวามีของนาง ดังนั้นพระศิวะจึงได้ออกไปบำเพ็ญพรตอยู่ที่ เทือกเขาหิมาลัย

รูปที่ 2.5 แสดงภาพพระศรึมหาอุมาเทวีเทพเจ้าหญิงของศาสนาฮินดู

2.6.4 พระวิษณุ (นารายณ์) เทพผู้คุ้มครองโลก

พระวิษณุ (นารายณ์) เทพผู้คุ้มครองโลก ความเชื่อของชาวฮินดูปัจจุบันพระองค์ คือเทพผู้ทำหน้าที่บริหารหรือผู้คุ้มครองโลกที่สำคัญ จากคัมภีร์พราหมณ์ คัมภีร์พราหมณ์ปุราณะกล่าวไว้ว่า “พระปรเมศวร” (พระศิวะ) เป็นผู้สร้างพระวิษณุ เหตุมาจากทรงมีพระประสงค์จะสร้างสวรรค์และโลก ซึ่งถือว่าเป็นงานใหญ่นัก จึงได้ทรงต้องการผู้ช่วย โดยการนำหัตถ์ซ้ายมาลูบหัตถ์ขวา จึงบังเกิดเป็นเทพชื่อ “พระวิษณุ” หรือ “พระนารายณ์” พระปรเมศวร ได้สอนศิลปะด้านต่าง ๆ ให้กับพระวิษณุ ในทุกด้าน และให้ประทับอยู่ ณ เกษียรสมุทร เมื่อเกิดเหตุร้ายในโลกมนุษย์ หรือสวรรค์เมื่อใด พระวิษณุ ก็จะมีหน้าที่ไปปราบปรามเหล่าอสูร และผู้ประสังค์ร้ายนั้น ๆ โดยในบางคราวก็จะได้รับการร้องขอจากเหล่ามวลเทพเทวดาบ้าง คัมภีร์มหาภารตะ เล่าไว้ถึงพระนารายณ์แต่เดิมคือฤาษีคนหนึ่ง เป็นบุตรของฤาษีธรรมมะ ได้เดินทางจากโลกมนุษย์สู่สถานที่ของพวกพราหมณ์พร้อมเพื่อนสนิทนามว่า “นร” เพื่อบำเพ็ญเพียรจนได้รับการเคารพบูชาจากเทพเทวดาทั้งมวล ต่อมาได้รับการขอร้องจากเหล่าเทวดาให้ช่วยปราบอสูรที่สร้างความเดือดร้อน ฤาษีทั้งสองจึงได้รับปากช่วยเหลือโดยได้ออกรบกับอสูรจนได้รับชัยชนะ จึงได้รับความเคารพนับถือจากเหล่าเทวดายิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน จนภายหลังฤาษีนารายณ์ได้ออกเดินทางไปบำเพ็ญตบะยังหิมาลัยจนบรรลุผลเป็นพราหมณ์ (ผู้รู้แจ้งทุกสิ่งในโลก) และได้เป็นผู้นำเหล่าพราหมณ์ในเวลาต่อมา จากการยกย่องบูชาตลอดที่ผ่านมาจนเป็นที่รู้จักในนาม “พระวิษณุ (นารายณ์)” พระนามของพระวิษณุ พระนารายณ์ มีผู้ขนานนามเรียกขานจากความแตกต่างกันตามความเชื่อ พระนามตามฤทธิอำนาจ และตามเหตุการณ์ที่ต่างกันตามกาล อาทิ อนันตตะ ไม่สิ้นสุด จตุรภูษ มี 4 กร มูรารี เป็นศัตร์แห่งมูระ นระ (นระระ) ผู้ชาย นารายณ์ ผู้ที่เคลื่อนไปในน้ำ ปัญญาทุท พระผู้ทรงอาวุธทั้ง 5 อย่าง ปิตามพร ทรงเครื่องสี่เหลี่ยม ทโมทร มีเชือกพันเอาไว้รอบเอว กฤษณะ, โควินทะ, โคบาล ผู้เลี้ยงวัว ชลศายิน ผู้นอนเหนือน้ำ พระพิฆณห์ริ ผู้สงวน อนันตไสยง นอนบนอนันตนาคราช ลักขมีบตี ผู้เป็นสามีของพระลักขมี วิษวंबर ผู้คุ้มครองโลก สวภู เกิดเอง เกศวะ มีผมอันงาม กิรีดิน ผู้ใส่มงกุฎ พระวิษณุ พระนารายณ์ ทรงประทับบนสวรรค์ เรียก ไวกูณฐ์ พาหนะ

คือครุฑ พระวรกายสีนิล ฉลองดั่งกษัตริย์ มีมงกุฎ อาภรณ์สีเหลือง มี 4 กร ถือ สังข์ จักร ตรี คทา บ้างก็กล่าวไว้ว่าทรงถือ ดอกบัว ลูกศร ดอกไม้ หรือเชือกบ่วงบาศ หรือสายฟ้า อาวุธประจำที่ใช้ คือ สังข์ จักร คทา ธนู และพระขรรค์

รูปที่ 2.6 แสดงภาพพระวิษณุ

ปฏิบัติการอันสำคัญของพระวิษณุมหาเทพ

เมื่อลัทธินิยมพระวิษณุทรงเป็นใหญ่เหนือมหาเทพทั้งหลายในตรีมูรติ เจริญรุ่งเรืองมากขึ้นในสมัยราชวงศ์คุปตะ ประมาณพุทธศตวรรษที่ 3-6 และกษัตริย์อินเดียในราชวงศ์นี้ ส่วนมากจะนับถือลัทธินี้มาก ทรงรับลัทธินี้ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ และถือว่าการอวตารขององค์พระวิษณุมหาเทพเป็นองค์ประกอบ หรือหัวใจที่สำคัญของลัทธินี้ (Bhagavata) ซึ่งเกิดขึ้นมาในสมัยราชวงศ์คุปตะนี้ และเจริญรุ่งเรืองขึ้นมาเป็นลำดับแม้ว่าราชวงศ์คุปตะจะเสื่อมลงแล้วก็ตามลัทธินี้ก็ยังคงอยู่ ชาวฮินดูก็ยังเคารพบูชาปางอวตารของพระวิษณุมาก แม้กระทั่งในปัจจุบันนี้ก็ตามที่มีการอวตาร (Arataara) หรือในภาษาอังกฤษว่า “Incarnation” แปลว่า “การลงมา” คือการลงมาเกิดเป็นมนุษย์หรือ “การเข้าไปในร่างของมนุษย์” หมายถึง พระวิษณุเสด็จลงมาเกิดบน โลกมนุษย์เป็นภาคเป็นตอนต่าง ๆ กันเพื่อปราบยุคเข็ญในโลกให้หมดสิ้นไป ถือเป็นปฏิบัติการอันสำคัญของมหาเทพพระองค์นี้ เมื่อมีบาปกรรมหนาแน่นบนโลกมนุษย์ พระวิษณุก็จะอวตารลงมาช่วยขจัดปัดเป่าเสีย

พระนารายณ์ 10 ปางสำคัญดังนี้

- ปางที่ 1 วราหาวตาร (อวตารเป็นหมูเผือกมีเขี้ยวเพชร)
- ปางที่ 2 กูรมาวตาร (อวตารเป็นเต่าทอง)
- ปางที่ 3 มัตสยาอวตาร (อวตารเป็นปลาทรายทอง)
- ปางที่ 4 นรสิงหาวตาร (อวตารเป็นครึ่งสิงห์)
- ปางที่ 5 วามनावตาร หรือ ทวิชาวตาร (อวตารเป็นพราหมณ์เดี่ยว)
- ปางที่ 6 มหิงสาวตาร (อวตารเป็นมหิงสา หรือควาย)
- ปางที่ 7 อัปสราวตาร (อวตารเป็นนางฟ้า)
- ปางที่ 8 รามาวตาร (อวตารเป็นมนุษย์ชื่อพระราม)

ปางที่ 9 กลุณดาวตาร (อวตารเป็นพระกฤษณะ)

ปางที่ 10 กัลกยวตาร (อวตารเป็นมนุษย์เรียกว่า วีรบุรุษขี่ม้าขาว)

2.6.5 พระแม่ลักษมีเทพธิดาแห่งความมั่งคั่งและเทพีแห่งความดีงาม

กล่าวถึงการกำเนิดของพระนางลักษมี มีการค้นพบหลักฐานทั้งจากตำนาน เรื่องเล่า และ คัมภีร์ต่างๆ ที่พบมีการกล่าวไว้ต่างกันออกไป ดังนี้ ตำนานนิยายเก่าแก่ของอินเดีย ได้กล่าวถึงช่วงสมัยพระเวทไว้ว่าพระนางลักษมีได้ถือกำเนิดขึ้นในยุคนี้ โดยพระนางเป็นที่ที่มีฐานะร่ำรวยในด้านทรัพย์สินอย่างมากมาย จนเกิดการแย่งชิงพระนางด้วยหวังในทรัพย์สินเหล่านั้น จนกาลต่อมาพระนางลักษมีจึงได้เป็นมเหสีของพระนารายณ์ในที่สุด ส่วนคัมภีร์รามายณะ กล่าวถึงตอนที่เหล่าเทวดาทั้งหลายทำพิธีกวนเกษียรสมุทร เพื่อทำน้ำอมฤต ซึ่งการกวนเกษียรสมุทรนี้ได้บังเกิดสิ่งวิเศษ 14 อย่าง อาทิ น้ำอมฤต นางอัปสร เทวดา สิ่งของวิเศษต่าง ๆ รวมทั้งสัตว์ทเวะ นางอัปสรที่บังเกิดขึ้นในครั้งนี้ได้มีพระนางลักษมีถือกำเนิดขึ้นมาด้วย เมื่อครั้งพระนางลักษมีได้ปรากฏกายขึ้น ประกอบด้วยขณะนั้นพระนารายณ์ทรงอวตารเป็นเต่าใหญ่เพื่อรองรับไม่ให้โลกไว้ ได้แลเห็นพระนางลักษมี จึงเกิดความพึงพอใจ ดังนั้นด้วยอำนาจฤทธิ์เดชที่มีจึงบันดาลให้พระนางมาเป็นชายาของพระองค์ ในด้านคัมภีร์วิษณุปุราณะ กล่าวว่าพระนางลักษมีเป็นธิดาของพระฤาษีภฤคุกับนางชยาตี ตำนานอื่น ๆ กล่าวไว้ดังนี้ พระนางลักษมีเกิดจากดอกบัวหลวง ต่อมาได้เข้าเฝ้าพระนารายณ์โดยได้ถือดอกบัวหลวงไปเข้าเฝ้าด้วย พระนารายณ์เกิดพึงพอใจในพระนางยิ่งนักจึงได้อภิเษกเป็นพระชายาในที่สุด พระนามที่ได้เรียกขานพระนางลักษมี มีมากมาย และมีการกล่าวถึงเรื่องการอวตารของพระนารายณ์ไว้ว่า พระนางลักษมีผู้เป็นชายา จะอวตารลงมาทุกปางที่พระนารายณ์ได้อวตารลงมาด้วยเสมอ ดังจะกล่าวบางส่วนไว้ดังนี้ พระนามเรียกขาน อาทิ ชลธิชา ผู้เกิดแต่น้ำ (เหตุจากคัมภีร์รามายณะ) ปัทมา ผู้มีดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ ภควดี หญิงงามทั้งรูปและกิริยามารยาท มีวาจาไพเราะ เป็นผู้นำแห่งความเจริญทุกประการ การอวตารลงมาของพระนางลักษมี เมื่อพระนารายณ์อวตารลงเป็นพระราม พระนางลักษมี ทรงอวตารเป็นนางสีดา พระนารายณ์อวตารเป็นพระกฤษณะ พระนางลักษมี อวตารเป็นนางรุกมิณี พระนารายณ์อวตารเป็นพราหมณ์เตี้ย (ปางวามนาวตาร) พระนางลักษมี อวตารเป็นนางกมลตา พระนารายณ์อวตารเป็นพราหมณ์ถือขวาน นามปรศุราม (ปางปรศุรามาวตาร) พระนางลักษมี อวตารเป็นนางธรณี รูปเคารพทางศิลปะที่ค้นพบจนถึงปัจจุบัน พระนางลักษมี ประทับยืนบนดอกบัว และถือดอกบัว อาภรณ์ดั่งกษัตริย์ สวมมงกุฎ หรือรูปเคารพที่พระนางประทับนั่งบนดอกบัว พระวรกายสีทอง ทรงถือดอกบัวไว้ บางรูปเคารพที่พบพระนางลักษมี มี 8 กร ทรงถือดอกบัว คันธนู คทา ลูกธนู ลูกธนู หอยสังข์ ลูกบดไม้ และประดัก ส่วนรูปเคารพที่พระนางลักษมี 4 กรนั้น พระวรกายสีทอง ทรงเครื่องประดับ พระกร ถือ ลูกธนู หอยสังข์ ดอกบัว และคทา รูปเคารพที่พบทั้ง 8 กร และ 4 กร ที่ปรากฏให้เห็นมีทั้งพระนางลักษมี ประทับยืน และนั่งบนดอกบัว รูปเคารพที่มี 2 กร ประทับยืนบนดอกบัว ถือ ดอกบัว และหอยสังข์ไว้ รูปเคารพที่พบในศาสนสถานของลัทธิไวษณพนิกาย มีลักษณะของพระนางลักษมี ประทับนั่งบนดอกบัวของพระนารายณ์ พระ

บาทซ้ายของเข้าหาพระบาทขวาตกลงล่าง พระนางมี 4 กร คือ สังข์ จักร ดรี ททา (บางรูปเคารพพระนางลักษมี มี 2 กร คือ ดอกบัวหลวง ทั้ง 2 กร) รูปเคารพพระนางลักษมีนั่งเคียงข้างพระนารายณ์ประทับบนขนคของพระยานาควาสกรี พระองค์ทรงถือดอกบัว รูปเคารพบางรูปพระนางทรงนั่งตักพระนารายณ์ ทรงถือดอกบัวไว้ พระนารายณ์ประทับบนพระยาครุฑ รูปเคารพอื่น ๆ ที่ได้กล่าวถึงและในส่วนที่ไม่ได้กล่าวไว้ คือสิ่งที่ชาวอินเดียในแต่ละยุคสมัยได้สร้างสรรค์ขึ้นมาจากความพอใจของพวกเขา บางก็เกิดจากแนวคิดแรงบันดาลใจของช่างผู้สร้างสรรค์ ความนิยมของผู้คนในแต่ละช่วงสมัย ซึ่งได้ปรากฏลักษณะต่างกันไป และมีความหลากหลายมากนัก

2.6.6 พระขันทกุมาร เทพแห่งสงคราม

พระรูปของพระขันทกุมารที่ปรากฏให้เห็นทั่วไปนั้นเป็นรูปของเทพบุตรที่มีความเยาว์วัย ปรากฏอยู่เป็นหนุ่มน้อยที่ยังไม่เป็นหนุ่มเต็มตัว และไม่ได้มีพระพักตร์ดุคั่นแต่อย่างใดแม้จะเป็นเทพแห่งการศึกสงครามแต่พระขันทกุมารนั้นมีพระพักตร์ที่หมดจดงดงามใสสะอาดเป็นอย่างยิ่งนัก พระวรกายมีสีขาวนวลมีหอกธนูและศรเป็นอาวุธ ประจำกายมีนกงูเป็นพาหนะ นกงูนั้นมีนามว่าปาวณี เมื่อเทพบุตรองค์นี้มีความอ่อนเยาว์จึงไม่ได้ถูกเรียกขานกันว่าเทพแต่ถูกเรียกขานกันว่าเป็นกุมารคือพระขันทกุมาร แต่ยังมีนามอื่นๆอีกซึ่งเรียกกันไปตาม รูปร่างของพระองค์เช่น บางคัมภีร์ได้เรียกพระขันทกุมารเป็นนามของ ยุทธรงค์มยุราสน์ สิทธิเสน มหาเสนามยุรเกตุซึ่งนามต่างๆ เหล่านี้เรียกตามภาระหน้าที่ที่พระขันทกุมารมักเกี่ยวข้องกับตามบทบาทเป็นเทพแห่งการสงคราม พระนามที่เรียกกันตามรูปร่างของพระองค์นั้นก็ยังมีอีก 2-3 นามด้วยกัน คือ ฤชุกาย ทวารศากย์ ทวาทศกร พระขันทกุมารเป็นโอรสของพระแม่อุมา ซึ่งได้กำเนิดขึ้นโดยการยิงบุษปสรของพระกามเทพนั่นเอง ในครั้งที่พระแม่อุมาได้ไปเกิดอีกภพหนึ่งเป็นพระธิดา ของพระหิมวัตน์และเป็นเวลาเดียวกับที่พระอิศวรมีความโหม่นสถึงชายาที่สิ้นพระชนม์ไปคือพระแม่สตี (ซึ่งก็คือพระแม่อุมาในอีกภพหนึ่งนั่นเอง) พระอิศวรจึงได้ไปบำเพ็ญตบะอยู่ที่เทือกเขาหิมาลัยประพุดดองค์เป็นสันยาสิผู้บำเพ็ญตบะให้ลี้มความโหม่นสถึงพระสตีได้นั้น บรรดาทวยเทพทั้งมวลขณะนั้นก็กำลังเดือดร้อน เนื่องจากว่ามีเทพอสูรผู้หนึ่งซึ่งแบ่งภาคไปครองนครตรีปุระและเป็นเทพอสูรซึ่งมีความโหดร้าย ดุคั่น มักจะสร้างความเดือดร้อนให้กับทวยเทพบนสรวงสวรรค์ และมนุษย์โลกทั่วดารกาสูรผู้นี้มีความกำริบเหิมเกริม บรรดาทวยเทพจึงเกรงว่าสรวงสวรรค์ และมนุษย์โลกจะเดือดร้อนถึงกาลพิบัติเป็นแน่แท้ และคงจะปราบได้ยากขึ้นทุกทีจะมีก็แต่พระอิศวรเท่านั้นที่จะปราบได้ แต่ในขณะนั้น พระอิศวรก็ยังบำเพ็ญตบะด้วยความทุกข์เศร้าในการจากไปของชายาผู้เป็นที่รักคงไม่มีเรี่ยวแรง หรือจิตใจมาศึกสงครามปราบ ท้าวดารกาสูรผู้เหิมเกริมได้แน่ ดังนั้นทวยเทพจึงได้ประชุมหรือรื้อกันหาทางให้พระอิศวรหายคลายความทุกข์เศร้าด้วยการให้มีรักใหม่กับพระแม่อุมา จึงได้นัดแนะให้พระกามเทพให้บุษปสรยิงพระอิศวรเพื่อให้บังเกิดความรักใคร่มีจิตปฏิพัทธ์ผูกพันกับพระแม่อุมา ครั้นเมื่อพระอิศวร และพระอุมายุคพันเสนหาวิวาทกันตามความคาดหวังของบรรดาทวยเทพแล้ว พระแม่อุมาก็ให้กำเนิดโอรสองค์หนึ่งคือ พระขันทกุมารองค์นี้นั่นเองต่อมาเมื่อทรงเจริญพรรษาได้เพียงไม่กี่ขวบปีนั้นก็ได้ไปสังหาร

ท้าวदारกาสูร ผู้สร้างความปั่นป่วนให้สวรรค์และโลก ซึ่งก็สามารถปราบปรามได้สำเร็จเรียบร้อย และนี่ก็คืออีกเหตุหนึ่งที่พระขันตกุมารเป็นที่เคารพนับถือในนามของเทพแห่งการรณยุทธ หรือเทพเสนานั่นเอง

2.6.7 พระพรหมมหาเทพแห่งความเมตตาและลิขิตชะตามนุษย์

ในอินเดียสมัยโบราณ พระพรหมเป็นเทพผู้สร้างโลก ได้รับการยกย่องโดยพวกพราหมณ์ ให้มีฐานะเท่าเทียมกับพระวิษณุ (ผู้คุ้มครองโลก) และพระศิวะ (ผู้ทำลายโลก) วิวัฒนาการทางความเชื่อทางศาสนา และศิลปกรรมของอินเดียมีการเปลี่ยนแปลง ตามแคว้นต่าง ๆ เสมอรวมถึงการเปลี่ยนแปลงตามประเพณีความเชื่อในช่วงสมัยนั้น ๆ โดยมีการนับถือตามนิกายต่าง ๆ ของความเชื่อที่มีอยู่นั้น เช่น นิกายไศวะ หรือไศวะนิกาย และไวษณพนิกาย หรือไวษณวนิกาย ทั้ง 2 นิกายให้ความเคารพนับถือเทพ คือพระศิวะ และพระวิษณุเป็นพิเศษ จึงลดความศรัทธาความเชื่อต่อพระพรหมลง และเมื่อเวลาผ่านไป ค.ศ. ที่ 10 ชาวฮินดูจึงหันมาให้ความเคารพ นับถือพระพรหมจากนิกายไศวะ และไวษณพนิกาย ซึ่งมีการแข่งขันกันทางด้านความเชื่ออยู่ พระพรหมจึงกลายเป็นเทพองค์สำคัญขึ้นมาใหม่ โดยมีการสร้างเทวาลัย และรูปปั้นไว้เป็นจำนวนมาก พระพรหมได้รับการนับถือบูชาในฐานะที่พระองค์เป็นผู้สร้างของทุกสิ่งทุกอย่างให้เกิดขึ้นบนโลก พระองค์ทรงเป็นผู้ให้ที่สำคัญ และเป็นผู้กำหนดโชคชะตาของมนุษย์ พระนาม ที่เรียกขานกันมีมากมายนอกเหนือจากพระพรหม หรือ พระพรหมธาดา เป็นต้นว่า ราชคุณ หมายถึง ความมี กิเลสและความปรารถนา และมูลเหตุของการสร้างโลกทั้งปวง สวายัมภู หมายถึง ผู้เกิดเอง กมลสาส์น และปัทมสาส์น หมายถึง ผู้นั่งบนดอกบัว ซึ่งเกิดมาจากสะดือของพระวิษณุ คัมภีร์ฤคเวท ปรากฏพระนาม ปชชาติ คัมภีร์รามายณะ ปรากฏพระนามอื่นๆ คือ ปรมเสศวร วิชิ-เวธาส อทิกวี สนั่น ชาตรีวิชาติรี ปีตามหะ ทรุหิณ-สราษฏริ โลกเศศ ลักษณะทางศิลป รูปเคารพของพระพรหมที่พบในปัจจุบันมีรูปเคารพ 4 ปาง 5 พระนาม ซึ่งมีลักษณะทางศิลป ดังนี้ ปางประชาบดี พระพรหม พระวรกายสีเขียว สวมอาภรณ์หนึ่ง กวางสีดำพาดบ่า มี 4 พักตร์ 4 กร ถือช้อน แจกัน และการทำปางประชานพร ด้านขวาของพระพรหมมีรูปเทพธิดาสรัสวดี ด้านซ้ายของพระพรหม มีรูปเทพธิดาสาวิตรียืนประทับอยู่ พาหนะคือ หงส์ ปางโลกบาล พระพรหมมี 4 พักตร์ 4 กร ถือลูกประคำ หนังสือ ดอกบัว และแจกัน ด้านข้างมีนางสาวิตรี (4 พักตร์) ประทับยืนด้วย ปางวิศวกรรม พระพรหมมี 4 พักตร์ 4 กร ถือ ช้อน หนังสือ แจกัน และลูกประคำ ปางกามลักษณะ ปางปีตมहा พระพรหมมี 4 พักตร์ พระเศษามุ่นขมวด มี 4 กร ถือหนังสือ แจกัน หม้อ และช้อน ในสมัยพระพุทธศาสนาได้ถือกำเนิดแล้วได้ปรากฏภาพสลักในรูปของพระพรหมกำลังเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระพรหมทรงอาภรณ์ดังพราหมณ์ พระกรถือหม้อน้ำ

รูปที่ 2.7 แสดงภาพพระพรหมมหาเทพแห่งความเมตตาและลิขิตชะตามนุษย์

กำเนิดพระพรหม

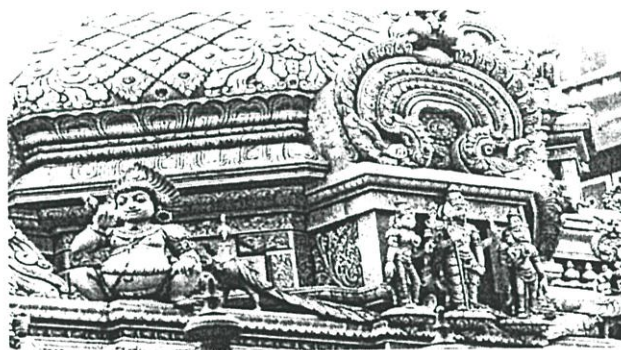
จากคัมภีร์และตำนานมากมายที่กล่าวถึงการกำเนิดของพระพรหม กล่าวไว้ อาทิ คัมภีร์วารหปุราณะ และมหากาพย์มหาภารตะ กล่าวไว้ว่า พระพรหมเกิดจากดอกบัวที่พุดขึ้นจากสะดือของพระวิษณุ ที่บรรทมหลับอยู่บนหลังพระยานันตนาคราชที่เกษียรสมุทร คัมภีร์ปัทมปุราณะ กล่าวไว้ว่า เมื่อครั้งพระวิษณุต้องการสร้างโลก จึงแบ่งภาคออกเป็น 3 ภาค โดยพระพรหม เกิดจากสี่ข้างเบื้องขวา พระวิษณุ (พระองค์) เกิดจากสี่ข้างเบื้องซ้าย พระศิวะ เกิดจากบั้นกลางพระองค์ คัมภีร์มานวธรรมศาสตร์ กล่าวไว้ว่าในครั้งเมื่อโลกยังไม่ปรากฏสิ่งใดๆ (ว่างเปล่า) พระอาทิตย์ (ผู้เกิดเอง) ประสงค์จะสร้างทุกสิ่งจึงสร้างน้ำขึ้นมาก่อน แล้วนำพีชโปรยลงน้ำ เวลาผ่านไปพีชนั้นกลายเป็นไข่ทอง และกำเนิดพระพรหมปรากฏขึ้น นามว่า หิรันครรภ์ หลังจากนั้นพระพรหมจึงแบ่งร่างเป็นชาย-หญิง เพื่อสร้างโลกและมนุษย์ต่อมา ช่วงนี้ขอเล่าถึงตำนานพระเศียรของเทพเจ้าผู้สร้างโลกนามพระพรหม บางส่วนของตำนานกล่าวไว้ว่า เมื่อแรกพระพรหมทรงมี 5 เศียร เรื่องมีอยู่ว่าพระองค์ทรงหลงรักและหวงแหนพระมเหสี (พระมเหสีองค์นี้มีหลายพระนาม อาทิ สรัสวดี สาวตรี พราหมณี) เพื่อคุ้มครองพระมเหสีองค์นี้ด้วยว่าไม่ว่าจะเสด็จที่ใดก็ตาม พระองค์จะทรงใช้ดาที่เศียรทั้ง 5 เศียรของพระองค์เฝ้าติดตามไม่ว่าจะเกิดเหตุใดขึ้นก็ตามจะได้ช่วยทันทุกเวลาต่อมาเศียร 1 ใน 5 เศียรเกิดพุดจากคูดุหมันพระแม่ปารพตี มเหสีของพระศิวะเมื่อพระองค์ทราบเรื่องจึงบันดาลโทสะจนเกิดการต่อสู้กันระหว่าง พระพรหมกับพระศิวะ เมื่อเวลาต่อมาพระพรหมเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ถูกพระศิวะตัดเศียรไปหนึ่งเศียร จึงเป็นเหตุให้พระพรหม เหลือเพียง 4 เศียร นับแต่นั้นเป็นต้นมา บางตำนานกล่าวไว้ว่า พระพรหมทรงถูกพระศิวะใช้ฤทธิ์เพลิงดาที่ 3 ทำให้เกิดไฟเผาผลาญเศียรที่ 5 ของพระพรหมจนมอดไหม้ เพราะกล่าวคำหมิ่นพระศิวะนั้นเอง

2.7 ประวัติการสร้างสถาปัตยกรรมฮินดูในประเทศไทย

2.7.1 วัดพระศรีมหาอุมาเทวี

สร้างประมาณปี 2422 เป็นวัดในศาสนาพราหมณ์ฮินดู นิกายศักติ ซึ่งนับถือเทพสตรีผู้เป็นแม่เป็นใหญ่ในลัทธิ ชาวอินเดียจากรัฐทมิลนาฑูที่อยู่ทางตอนใต้อินเดียได้โดยสารเรือเข้ามาประเทศไทยทางภาคใต้ จากนั้น ได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่คลองสี่ลม โดยประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้างได้ร่วมกันสร้างเทวาลัยของ “องค์พระแม่ศรีมหาอมรินทร์” เพื่อเคารพสักการบูชาขึ้น ต่อมาจึงร่วมกันซื้อที่ดินบริเวณที่ตั้งปัจจุบันแล้วทำการสร้าง โบสถ์หลังใหม่ขึ้น สถาปัตยกรรมของวัดเป็นศิลปะโบราณของอินเดียตอนใต้ผสมผสานกัน ระหว่างสมัยชोलและปาลวะ ซึ่งจะพบในเทวาลัยทางอินเดียตอนใต้ โดยเฉพาะในรัฐทมิลนาฑู ภายในมีองค์พระแม่ศรีมหาอมรินทร์ประดิษฐาน เป็นเทพ ประธานอยู่กลางโบสถ์แวดล้อมด้วยพระพิฆเนศ พระขันธกุมาร พระศิวะ พระกฤษณะ พระวิษณุ พระแม่รัศมี และพระแม่กาลี บริเวณกลางลานเทวสถานมีเทวาลัยขนาดเล็ก ภายในเป็นที่ประดิษฐานศิวลึงกำเนิดพระศรีมหาอุมาเทวีศาลไม้ได้ต้นสะเดาสมัยรัชกาลที่ 5

วัดพระศรีมหาอุมาเทวีนั่น เป็นวัดฮินดูเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย มีอายุตั้งแต่สมัยแผ่นดินพระพุทธเจ้าหลวง เมื่อถนนสี่ลมยังคงเป็นไร่อ้อย มิได้เจริญและเป็นถนนสายธุรกิจอย่างทุกวันนี้ เมื่อปี พ.ศ.2481 ชนเผ่าการะตาราวิฑานา (ทมิฬ) จากอินเดียตอนใต้ได้รอนแรมข้ามทะเลขึ้นบกที่แหลมมลายู กระจายอยู่ตามเกาะพังงา เกาะภูเก็ต นครศรีธรรมราช และบางส่วนไปตั้งรกรากอยู่ที่มาเลเซีย อีกส่วนหนึ่งมุ่งขึ้นสู่เมืองบางกอก

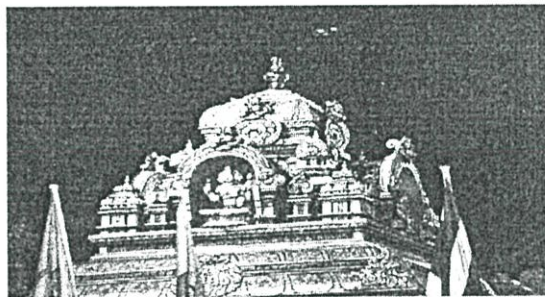
รูปที่ 2.8 แสดงภาพบริเวณหลังคากระเบื้องเซรามิกสถาปัตยกรรมศาสนาฮินดู

ปี พ.ศ. 2422 ชาวทมิฬเริ่มทยอยสู่เมืองบางกอก เพื่อตั้งรกรากหาเลี้ยงชีพตามที่ตนถนัด ในระยะแรก ๆ นั้น มีการตั้งรูปเคารพ “มารีอามัน” หรืออีกนัยหนึ่งว่า พระศรีมหาอุมาเทวี ซึ่งตอนนั้นมีความเชื่อว่า มารีอามัน คือ เทวีผู้บำบัดโรคและรักษาไข้ทรพิษ และเป็นเทพที่ชาวทมิฬให้ความเคารพนับถือมาแต่โบราณ ถนนสายหนึ่งที่ชาวบ้านทมิฬเข้ามาตั้งรกรากคือ “วินด์มิลล์ โรด” (Windmill Road) ชาวต่างชาติ ซึ่งมาจากประเทศเนเธอร์แลนด์ หรือฮอลแลนด์มาตั้งกังหันลมขนาดใหญ่ไว้ที่หัวมุมถนน ฉะนั้นภายหลังจึงมีการเรียกถนนสายนี้ว่า “สี่ลม” ในย่านนั้นสมัยก่อนนั้น

เป็นไร่อ้อย และที่บริเวณหัวลำโพงทุกวันนี้ มีต้นสะเดาอยู่ต้นหนึ่งท่ามกลางไร่อ้อย รูปเคารพของพระมหาเทวี ประดิษฐานอยู่ตรงบริเวณนี้ มีความข่มขืนและเป็นธรรมชาติ ด้วยมีลำคลองเป็นเส้นทางสัญจรด้วย ด้วยเหตุนี้งานประเพณีนวราตรีของวัดพระศรีมหาอุมาเทวี คนทรงพระแม่ ซึ่งทูนหม้อกลาฮัมจึงตกแต่งยอดด้วยใบและดอกสะเดาแขก ในสมัยที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสต่างประเทศ พระองค์เคยเสด็จไปที่ประเทศอินเดีย เมื่อเสด็จกลับเมืองไทย ได้รับสั่งกับชาวทราวินาду ว่า “ทางประเทศอินเดียได้ฝากฝังเอาไว้ มีสิ่งใดที่พระองค์จะช่วยเหลือให้บอก”

ชาวอินเดียเชื้อสายทมิฬมิได้ขอสิ่งใดนอกจากขอสร้างเทวาลัยสำหรับบูชาตามลัทธิประเพณีเท่านั้นเอง พระองค์ทรงมีพระบรมราชานุญาตให้จัดสร้างตามที่ขอได้ เทวาลัยแห่งแรกสำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของชาวฮินดูเชื้อสายทมิฬ สร้างขึ้นที่บริเวณหัวลำโพงเป็นศาลไม้ธรรมดา ๆ ต่อมาเริ่มทรุดโทรมลงตามกาลเวลาจึงได้โยกย้ายไปอยู่ที่บริเวณวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) อยู่จนทุกวันนี้ ที่ได้มีชาวทราวินาดูแยกไปตั้งรกราก ที่แห่งนี้จะมีประเพณีใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะประเพณีการบูชาเทพเจ้าชาวภูเกิดในช่วงเทศกาลกินเจ มีลักษณะการทรงเจ้าลม้ายคล้ายคลึงกับประเพณีดูเซร่าของวัดแขกสีลม มีการใช้ของแหลมเสียบแทงลงไปตามเนื้อตัว เพื่อเป็นการถวายบูชาด้วยการทรมานร่างกายของตน

จะเห็นได้ว่า ชาวทมิฬในสายของภูเกิดก็ดี หรือสายของมาเลเซียบ่อก็ดี เมื่อไปผสมเผ่าพันธุ์ชาวพื้นเมืองอย่างชนชาติจีน ที่มีความเชื่อและศรัทธาในเทพเจ้า ก็เลยการผสมเจ้าเข้าไว้ด้วยกัน ต่างก็เน้นไปที่การแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เสียมาก จนโดนสื่อมวลชนตรวจสอบกันไปก็หลายครั้ง

รูปที่ 2.9 แสดงภาพบริเวณหลังคากระเบื้องเซรามิกสถาปัตยกรรมศาสนาฮินดู

ที่มาเลเซีย – สิงคโปร์ เรียกว่างานดังกล่าวว่า ไตปูซัน

ต้องยอมรับว่าประเพณีแห่เจ้าแม่ศรีมหาอุมาเทวีนั้นเป็นระเบียบเรียบร้อยมากกว่า เป็นผลผลิตจากเทวาลัยเพียงแห่งเดียวเท่านั้น ไม่ได้มาจากสายของค่านักทรงทั้งหลาย แต่กระนั้น ค่านักทรงหลายแห่งนั้น นิยมมาเข้าเฝ้าและทำหน้าที่เปิดค่านักสัญจรบนเส้นทางที่พระเทวียาตราผ่าน แต่นั้นเป็นเพียงการจัดฉากเท่านั้นเอง เพราะอย่างไรเสีย ก็ต้องให้เกียรติกับเจ้าของงาน วัดพระศรีมหาอุมาเทวีได้จัดทะเบียนเป็น “มูลนิธิพระศรีมหาอุมาเทวี” เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2458 งานประเพณีนวราตรีนั้นเป็นประเพณีนั้นเป็นประเพณีที่สืบกันมาเป็นเวลานานร้อยปี อาจหายไปบ้างในช่วงภาวะ

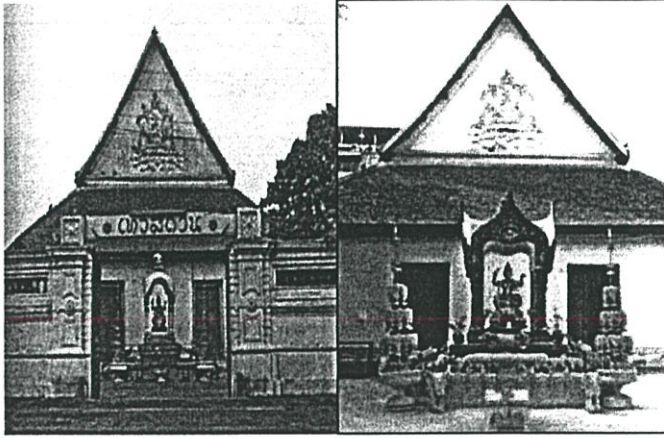
สงครามโลกครั้งที่ 2 มีความเชื่อว่า ช่วงเวลาของประเพณีคูเซร่า หรือ “นวราตรี” จะเป็นช่วงที่พระแม่ และขบวนเทพเสด็จลงมายังโลกเพื่อประทานพรให้กับมนุษย์ทั้งหลาย โดยเฉพาะวันสุดท้าย เรียกกันว่า “วันวิชัยทัตมิ” (วันแห่งชัยชนะ) ซึ่งจะเป็นวันที่ฉลองชัยขององค์พระแม่ที่มีต่ออสูรและหมู่ มารร้าย ซึ่งงานดังกล่าวแต่ละท้องถิ่นก็จะมีตำนานที่แตกต่างกันไป

วัดแขกเดิมเป็นสถานที่จำเพาะของผู้นับถือศาสนาฮินดูเท่านั้น ในตอนบ่ายจะมีการปิดโบสถ์ เพื่ออ่านรามเกียรติ์เพื่อสรรเสริญพระเป็นเจ้า เทศกาลที่ชาวเมืองมีโอกาสเข้าร่วมด้วยคือ เทศกาลแห่ เจ้าแม่วัดแขก ประมาณเดือนตุลาคมของทุกปี "เทศกาลนวราตรี"หรือ "เทศกาลคูเซร่า" มีการจัด ขบวนอัญเชิญเจ้าแม่แห่ไปตามถนนรอบชุมชนฮินดูจากสี่ลมไปเคโซ แล้วย้อนมาที่ถนนขึ้นไปออก ถนนสาทรแล้ววกกลับที่ถนนสุรศักดิ์ เพื่อมายังหน้าวัดที่ถนนสี่ลมอีกครั้งหนึ่ง ในปัจจุบัน วัดแขก เปิดกว้างต้อนรับผู้คนมากขึ้น ทั้งผู้มีจิตศรัทธาของค์พระศรีมหาอุมาเทวีไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดๆ รวมทั้งนักท่องเที่ยวต่างชาติ และมีการสร้างสถาปัตยกรรมแบบอินเดียตอนใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่งโคปุระ หรือซุ้มประตูที่ตกแต่งเป็นรูปปูนปั้นเทพเจ้าต่างๆ

2.7.2 เทวสถานโบสถ์พราหมณ์

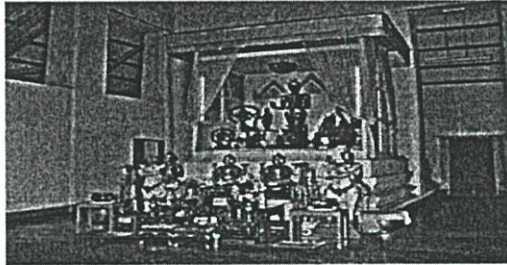
สร้างในสมัย (รัชกาลที่ 1) ในวันที่ 8 เมษายน 2327 เป็นที่รู้จักกันว่าศาสนาฮินดู เป็นศาสนา ที่อยู่คู่สยามประเทศมาช้านาน ในสมัยราชวงศ์จักรี ก็เช่นกัน ที่พระปฐมภักตริย์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ก็ทรงรักษาประเพณีเดิมของฮินดูไว้มากพอสมควร เพราะหลังจากที่ทรง ตั้งพระนครมาได้ 2 ปี พระองค์ก็ทรงโปรดเกล้าฯ ให้พราหมณ์จาก จังหวัด นครศรีธรรมราชขึ้นมา ประกอบพระราชพิธีต่างๆ ขึ้นที่กรุงเทพฯ พระราชพิธีที่สำคัญๆ ในสมัยนั้นได้แก่ พระราชพิธีโล้ชิงช้า เป็นต้น พระองค์ จึงทรงดำริให้จัดสร้างโบสถ์เทวสถาน-พราหมณ์ขึ้นพร้อมๆ กับเสาชิงช้า เพื่อให้เป็นที่พำนักพักอยู่ของนักบวชพราหมณ์ และเพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนพิธีกรรมทางศาสนาขึ้น ในครานั้น เทวสถานแห่งนี้เป็น โบสถ์พราหมณ์ที่ถือ เทพเจ้าสูงสุด 3 องค์คือ พระพรหม พระอิศวร และ พระนารายณ์ จากหน้าประตูโบสถ์ มองตรงไปจะพบกับเทวรูปของ พระพรหมณ์ พระผู้สร้าง ที่ชาวไทยและฮินดู นิยมไปกราบไหว้ของพรเป็นอันมาก ด้านซ้ายมือเป็นเทวรูปของ พระ คณศวร ซึ่งเป็นเทพแห่งศิลปวิทยาการ เทวรูปพระคณศวรนี้ มีการสันนิษฐานว่าเป็นเทวรูปพระคณศวรที่เก่าแก่ที่สุด ในประเทศไทย ลึกเข้าไปยังตัวโบสถ์ จะมีเทวประธานเป็น พระศิวะ ปางประทานพร ตั้งไว้พร้อมเทวรูปองค์อื่นๆ

แม้ว่าเทวสถานนี้จะสร้างขึ้นพร้อมๆ กับเสาชิงช้า และเมื่อหมดยุคของพิธีโล้ชิงช้าในสมัย รัชกาลที่ 7 แต่เทวสถานพราหมณ์แห่งนี้ก็ยังเปิดให้ผู้มีจิตศรัทธาเข้ามาสักการะได้ตามปกติเหมือน เมื่อครั้งรัชกาลที่ 1

รูปที่ 2.10 แสดงภาพเทวสถานโบสถ์พราหมณ์

ประวัติเทวสถาน (โบสถ์พราหมณ์) ตั้งอยู่ ณ เลขที่ 268 ถนนบ้านดินสอ แขวงเสาชิงช้า เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10200 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ครีเสินทรมหาจักรีบรมนาถ พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น เมื่อพุทธศักราช 2327 มีโบสถ์อยู่ 3 หลัง ก่ออิฐถือปูน มีกำแพงล้อมรอบ และทรง โปรดเกล้าฯ ให้สร้างเสาชิงช้าขึ้น เมื่อ วันพุธ แรม 4 ค่ำ เดือน 5 ปีมะโรง พุทธศักราช 2327 ทรงสร้างเทวสถานและเสาชิงช้าขึ้นตาม ประเพณีพระนครโบราณ

รูปที่ 2.11 แสดงภาพเทวรูป ณ. เทวสถานโบสถ์พราหมณ์

เทวสถานหรือที่คนทั่วไปเรียกว่า "โบสถ์พราหมณ์" (ด้วยเป็นเทวสถานที่มีพราหมณ์เป็นผู้ดูแล และพระราชพิธีสำคัญสำหรับพระนคร) ภายในเทวสถานมีโบสถ์อยู่ 3 หลัง "พระศิวะมีรูป 8 รูป ที่เรารู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส รูปหนึ่งคือ ชาติแรกที่พระพรหมผู้สร้างโลกสร้าง (น้ำ) รูปหนึ่งคือ สิ่งที่น่าเครื่องเสวย (เนยใส เป็นต้น) ที่ผู้ทำพิธีใส่เข้าไปในไฟพิธีไปให้เทพ (ไฟ) รูปหนึ่งคือ พราหมณ์ผู้ประกอบขัญพิธี รูปสองรูปคือผู้กำหนดกาลเวลา (พระจันทร์และพระอาทิตย์) รูปหนึ่งคือ สิ่งแทรกซึมอยู่ทั่วจักรวาลและเป็นสิ่งที่ทำให้การได้ยิน เสียงเกิดขึ้นได้ (อากาศ) รูปหนึ่งคือสิ่งที่ คนทั่วไปเรียกว่าเป็นเชื้อพื้นฐานสำหรับทุกสิ่ง (ดิน) และรูปหนึ่งคือสิ่งมีชีวิตทั้งหลายใช้หายใจ (ลม) ขอพระศิวะนั้นโปรดปกป้องรักษาพวกท่านด้วยเถิด"

1. สถานพระอิศวร (โบสถ์ใหญ่)

ก่อสร้างด้วยอิฐถือปูน ไม่มีพาลิโ โบสถ์หลังนี้จะมียขนาดใหญ่กว่าหลังอื่นทุกหลัง หลังคาทำชั้นลด 1 ชั้น หน้าบันด้านหน้ามีเทวรูปปูนปั้นนูน รูปพระอิศวร พระอุมา และเครื่องมงคลรูปสังข์ กลศ กุมภ์ อยู่ในวิมาน ได้รูปวิมานมีปูนปั้นเป็นรูปเมฆและโคนันทิ หน้าบันด้านหลังไม่มีลวดลาย ภายในเทวสถานมีเทวรูปพระอิศวรทำด้วยสำริด ประทับยืนขนาด 1.48 เมตร ปางประทานพร โดยยกพระหัตถ์ทั้ง 2 ข้างและยังมีเทวรูปขนาดกลางอีก 31 องค์ ประดิษฐานในเบญจา (ชุกชี) ถัดไปด้านหลังเบญจามีเทวรูป ศิวลึงค์ 2 องค์ ทำด้วยหินสีดำ ด้านหน้าเบญจามีชั้นลด ประดิษฐานเทวรูปพระพรหม 3 องค์ พระราชครูวามเทพมุนีเป็นผู้สร้าง เมื่อพุทธศักราช 2514 พระสรสวัสดิ์ 1 องค์ (พระนางสรสวัสดิ์นี้ชายลัลลาล ประสาทายาส ชาวอินเดียเป็นผู้ถวาย เมื่อประมาณ 20 ปีมานี้) สองข้างแท่นลคมีเทวรูปพระอิศวรทรงโคนันทิ และพระอุมาทรงโคนันทิเป็นศิลปะปูนปั้นโบราณมีมาแล้วก่อนสมัยรัชกาลที่ 5 ตรงกลางโบสถ์มีเสาลักษณะคล้ายเสาชิงช้า 2 ต้น สูง 2.50 เมตร สำหรับประกอบพิธีชำระล้างในพระราชพิธีตรีชัมพวาย-ตรีปวาย ในวันแรม 1 ค่ำ เดือนยี่ (พระอิศวร พระนางอุมา พระคเณศ) และวันแรม 5 ค่ำ เดือนยี่ (พระนารายณ์) และวันแรม 3 ค่ำ เดือนยี่ (พระพรหม) พิธีชำระล้างในวันแรม 1 ค่ำ และวันแรม 5 ค่ำ เดือนนั้น เป็นพิธีที่มีมาแล้วตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 ส่วนในวันแรม 3 ค่ำ เป็นพิธีที่เพิ่งจัดให้มีขึ้นในสมัยรัชกาลปัจจุบัน ภายหลังจากที่พระราชครูวามเทพมุนีได้จัดสร้างเทวรูปพระพรหมถวายเนื่องในมหามงคลสมัย วันเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 3 รอบ พระนักษัตร เทศกาลแห่เจ้าแม่วัดแขก ประมาณเดือนตุลาคมของทุกปี "เทศกาลนวารตรี" หรือ "เทศกาลคุชเชร่า" มีการจัดขบวนอัญเชิญเจ้าแม่แห่ไปตามถนนรอบชุมชนฮินดูจากสี่ลมไปโคโซ แล้วย้อนมาที่ถนนนี้ไปออกถนนสาทรแล้ววกกลับที่ถนนสุรศักดิ์ เพื่อมายังหน้าวัดที่ถนนสี่ลมอีกครั้งหนึ่งในปัจจุบัน วัดแขกเปิดกว้างต้อนรับผู้คนมากขึ้น ทั้งผู้มีจิตศรัทธาองค์พระศรีมหาอุมาเทวีไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดๆ รวมทั้งนักท่องเที่ยวต่างชาติ และมีการสร้างสถาปัตยกรรมแบบอินเดียตอนใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โคนันทิ หรือซุ้มประตูที่ตกแต่งเป็นรูปปูนปั้นเทพเจ้าต่างๆ

2.8 ศาสนาพราหมณ์ฮินดูในดินแดนสุวรรณภูมิ

สมัยก่อนรัตนโกสินทร์ ศาสนาพราหมณ์ฮินดู ได้เข้ามาสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ ก่อนสมัยทวารวดี คัมภีร์ชาดกในพระพุทธศาสนาเช่นพระมหาชนก คัมภีร์รามายณะก็กล่าวถึงดินแดนในสุวรรณภูมิ และสุวรรณทวีปไว้

เมื่อปี พ.ศ.303 คณาจารย์พราหมณ์ที่ติดตามพระโสณะเถระกับพระอุตรเถระ ศาสนทูตของพระเจ้าอโศก ฯ เข้ามายังสุวรรณภูมิ จุดแรกที่ทั้งสององค์มาประดิษฐานพระพุทธศาสนาที่นครปฐม ตอนนี้นับเป็นยุคแรก ๆ ของพราหมณ์ในประเทศไทย ประจักษ์พยานในการเผยแพร่ศาสนาพราหมณ์ คือ ปฐมกรรม และปูชนียวัตถุของศาสนาเช่นเทวรูป เทวาลัย พบที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี และกาญจนบุรี ที่ตำบลพวงตึก

โบราณวัตถุของพราหมณ์ดังกล่าวมักจะพบคู่กับปฏิมากรรมในพระพุทธศาสนาเช่น เมื่อพบพระพุทธรูป พระเจดีย์ หรือพระปรางค์ ณ ที่ใดก็มักจะพบเทวรูป และเทวสถานของพราหมณ์พร้อมกับวัตถุทางศาสนา เช่น เสาชิงช้า เป็นต้น ณ ที่นั้นด้วยเสมอ

ประมาณปี พ.ศ.1800 พระพุทธศาสนาลัทธิลिंगาวงศ์ ได้แพร่จากอินเดียเข้าสู่ประเทศไทย ตั้งมั่นอยู่ที่สุโขทัย พระมหากษัตริย์ราชวงศ์พระร่วง ทรงเอาพระทัยใส่ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนามาก ในขณะเดียวกันก็ทรงเอาฐานะในศาสนาพราหมณ์อันคู่ด้วย ในราชสำนักมีพราหมณ์ พระศรีมโหสถ พระมหาราชครู เป็นปุโรหิต ถวายความรู้วิทยาการของนักรบและวิทยาการของกษัตริย์ มีการประกอบพิธีกรรมตามพระเวท อันสืบเนื่องมาเป็นพระราชพิธีจนถึงปัจจุบัน

บรรดาพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเบี่ยนชีวิตมนุษย์ และสัตว์ที่เรียกว่า ัญกรรมนั้น คณาจารย์พราหมณ์ในพระราชอาณาจักรไทยได้เลิกไปหมดสิ้น เพราะขัดกับพื้นฐานของสังคมชาวพุทธ คงเหลือแต่การประกอบพิธีสาธยายพระเวท สร้างมงคล ส้างอัมมงคล ดำเนินงานทางศาสนาคู่ไปกับพระพุทธศาสนา อีกทั้งคณาจารย์พราหมณ์ได้เป็นอุบาสก ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา เจริญรอยตามพระยุคลบาท พระมหากษัตริย์แห่งพระราชอาณาจักรไทยมาตั้งแต่โบราณกาล ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดมีคำว่าพุทธกับไสย อิงอาศัยกัน ปัจจุบันมีพิธีกรรมพราหมณ์บางอย่างก็มีพุทธเจือปนเช่น มีพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ท้ายพระราชพิธีรับบวช ตรีปาวาย เป็นต้น เรื่องของพุทธก็มีพราหมณ์แทรก เช่น การเดินประทักษิณรอบวัดสุสานมงคล การจุมเจิมลูกนิมิต การรดน้ำสังข์ให้เจ้านาถ การเบิกพระเนตรพระพุทธปฏิมา เป็นต้น

รูปที่ 2.12 แสดงภาพพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีชาวอินเดีย

พราหมณ์ในพระราชอาณาจักรไทย อาจกล่าวได้ว่าเป็นพราหมณ์สมัยพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่าที่ตั้งของศาสนพิธีของพราหมณ์ และของพุทธที่สำรวจพบในพระราชอาณาจักรไทย มักจะมีเทวรูป ปฏิมากรรมในพระพุทธศาสนาอยู่ในสถานที่เดียวกันเสมอ

จากตำนานและข้อสันนิษฐานต่าง ๆ จะเห็นว่าบรรดาวิชาการต่าง ๆ ที่ได้ศึกษากันมาในสมัยพันกว่าปีมานี้ได้อาศัยวิชาในแขนงอุปเวท อาถรรพเวท เป็นส่วนมากเช่น อายุรเวทว่าด้วยทางเภสัช การปรุงยาและการแพทย์ทุกแขนง นิติเวทว่าด้วยการปกครองกฎหมายจะเขียนแบบแผนของบ้านเมืองเป็นต้น ตลอดจนวรรณคดีเช่น หนังสือเรื่องสมุทโฆษคำฉันท์ ฉบับที่พระมหาราชครูแต่ง และหนังสือจินดามณี ต้นตำราเรียนภาษาไทยซึ่งสมเด็จพระนารายณ์ ฯ โปรดให้พระยาโหราธิบดี

(พราหมณ์) แต่งเอาไว้เพื่อใช้สอนกันมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ เป็นต้น ดังนั้นในสมัยก่อนที่ปรึกษา ราชการงานเมืองจึงมีพราหมณ์ปุโรหิตอยู่ด้วยเสมอ เพราะโดยตำแหน่งเป็นอาจารย์สอนวิชาการ ต่าง ๆ ด้วย

ตระกูลของพราหมณ์ ที่เข้ามาในพระราชอาณาจักรไทยมีอยู่มากมาย ตัวอย่างตระกูลพราหมณ์ สำคัญครั้งสมัยอยุธยาคือ พราหมณ์ศิริวัฒน์ ได้เป็นพระมหาราชครู พระราชปุโรหิตาจารย์ราชสุภาวดี ศรีบรมหงส์วงศ์บริโศดม พราหมณ์ทิวาจารย์ พระมหาราชครู ได้มีลูกหลานให้กำเนิดสกุลสำคัญ ๆ สืบต่อมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ อันเป็นต้นตระกูลทองอิน อินทรพล นรินทรกุล สิงหนเสนี จันทร วิจารณ์วงศ์ ชัชกุล ภูมิตัน บุรณศิริ สุจริตกุล ศิริวัฒน์กุล

หน้าที่ของพราหมณ์ แบ่งออกได้เป็นพราหมณ์โหรดาจารย์ ผู้บูชาในลัทธิพราหมณ์ อุทาคาคา ผู้สวดขับคุชฎีสั่งเวย และพราหมณ์อัครวรย ผู้จัดทำพิธีในลัทธิ

สมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า ได้โปรดเกล้าฯ ให้พราหมณ์จากปักษ์ใต้ ขึ้นมารับสนองพระบรมราชโองการเป็นพราหมณ์ประจำราชสำนัก ปฏิบัติพระราชพิธีสำหรับพระองค์ และพระราชอาณาจักร โดยให้ประกอบพระราชพิธีตรียัมปวาย ไส้ซิงช้า ซึ่งเป็นการขอพรจากพระอิศวร เพื่อให้พระนครมั่นคง แข็งแรง และมีความอุดมสมบูรณ์

พราหมณ์ได้ปฏิบัติทางราชพิธีต่อมาทุกรัชกาล จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า เจ้าอยู่หัว พระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกกรมพิธีพราหมณ์ในกระทรวงวัง

ปัจจุบันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้พราหมณ์ปฏิบัติพระราชพิธีสำหรับ พระองค์และประเทศชาติต่อไป โดยให้ขึ้นตรงต่อสำนักพระราชวัง และปฏิบัติศาสนกิจ ที่เทวสถาน สำหรับพระนครข้างวัดสุทัศนเทพวราราม เสาชิงช้า กรุงเทพฯ ฯ

ตำแหน่งพราหมณ์สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีอยู่หลายตำแหน่งด้วยกันคือ

พระมหาราชครู พระครุุมหิทธรรมราชสุภาวดี นา 10,000

พระราชครู พระครุพิเชษฐราชธิบดีศรีษรคม นา 5,000

พระธรรมศาสตราจโย โหรดาจารย์ ปลัดมหิทธ นา 3,000

พระอัญญาปริชาธิบดีโหรดาจารย์ ปลัดพระครุพิเชด นา 3,000

พระญาณประภาษอธิบดีโหรดาจารย์ นา 3,000

ขุนไชยอาณามหาวิสุทธปริชาจารย์ นาคล 1,500

ขุนจินดาพิรมยพรมเทพวิสุทธีวราจารย์ นาคล 1,500

พระมหาราชครู พระราชปุโรหิตาจารย์ ราชสุภาวดี ฯ นา 10,000

พระราชครู พระครุพิราม ราชสุภาวดี ฯ นา 5,000

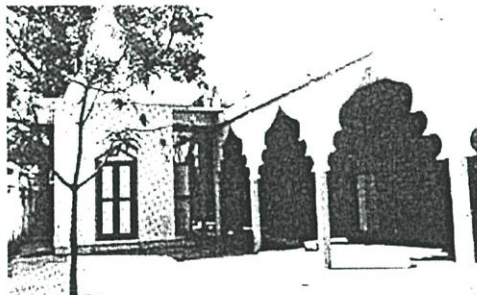
พระเทพราชธาธิบดีศรีวาสุเทพ ปลัดพระราชครูปุโรหิต นา 3,000

พระจักปานีศรีสังวิสุทธิ ปลัดพระครุพิราม นา 3,000

พระเกษมราชสุภาวดี ศรีมณฑลราช เจ้ากรมแพ่งกระเขม นา 3,000

ขุนสุภาพเทพ 1 ขุนสภาสถาพาน 1 ปลัดนั่งศาล นาคล 400
 ขุนหลวงพระไกรศรี ราชสุภาวดี ฯ เจ้ากรมแพ่งกลาง นา 3,000
 ขุนราชสุภา 1 ขุนสภาไชย 1 ปลัดนั่งศาล นาคล 400
 พระครูราชพิทธิ จางวาง นา 1,000
 พระครูอศญาจารย์ เจ้ากรม นา 800
 หลวงราชมณี ปลัดกรม นา 600
 ขุนพรหมไสมย ครูไล่ชิงช้า นา 400
 ขุนธรรมณะรายสมุบาญชีย นา 300
 ขุนในกรม นา 300 หมื่นในกรม นา 200 พราหมเลวรักษาเทวาสถาน นาคล 50
 พระอิสวาธิบดี ศรีสิทธิพิฤทธิบาท จางวาง นา 1,000
 ขุนในกรมพิฤทธิบาท นา 300 หมื่นในกรมพิฤทธิบาท นา 200
 ประแดงราชมณี นา 200

ในปี พ.ศ.2422 ศาสนิกพราหมณ์จากทางภาคใต้ของอินเดียที่อยู่ในไทย ได้ร่วมกันจัดสร้าง
 ศาลาเล็ก ๆ สำหรับประดิษฐานเทวรูปพระแม่อุมาเทวีไว้ไ้เคารพบูชา ต่อมาเมื่อจำนวนศาสนิกชนมี
 มากขึ้น จึงได้ไปสร้างวัดวังวิษณุ โดยศาสนิกชนพราหมณ์อุตรประเทศได้ร่วมกันสร้างขึ้น

รูปที่ 2.13 แสดงโบสถ์ฮินดูบริเวณระเบียง

ศาสนิกชนชาวปักษ์ใต้ แบ่งออกเป็นสองพวกคือ ชิกข์ และพราหมณ์ฮินดู ได้ใช้สถานที่ร่วมกัน
 ปฏิบัติศาสนกิจ ที่บ้านบริเวณหลังวังบูรพา เมื่อมีจำนวนคนมากขึ้นจึงแยกกัน โดยศาสนิกชน
 พราหมณ์ฮินดู ได้ไปสร้างฮินดูสมาช ที่บริเวณใกล้เสาชิงช้า ต่อมาชาวภารตได้รวบรวมกันจัดตั้ง
 สถาบันขึ้น พร้อมกับสมาคมฮินดูธรรมสภา เรียกว่า อารยสมาช เป็นพราหมณ์ฮินดูที่ถือธรรมะเป็น
 ศาสดา ไม่บูชานับถือรูปเคารพใด ๆ

เทวสถานสำหรับพระนคร ตั้งอยู่ที่ถนนบ้านดินสอ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ฯ พระบาท
 สมเด็จพระพุทธยอดฟ้า ฯ ได้โปรดเกล้า ฯ ให้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2327 โดยสร้างเป็นอาคารก่ออิฐ
 ถือปูนสามหลัง มีกำแพงล้อมรอบคือ

สถานพระอิศวร เป็นโบสถ์ถือปูนไม่มีลาย หรือภาพเขียนใด ๆ สร้างแบบเรียบง่าย ภายในมีเทวรูปพระอิศวร เป็นเทวรูปประธาน ขนาดเท่าคนธรรมดาอยู่ในท่าประทับยืน เป็นปางประทานพร อยู่บนเบญจา และยังมีเทวรูปอื่น ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก ได้แก่ พระพิฆเนศวร พระนางอูมา พระอิศวรปางนาฏราช พระนางราธา พระกฤษณะ พระฤๅษีไกลอโกฏิ พระปัญจमुख พระเทวบิดร พระนารายณ์ พระนางลักษมี พระพรหมา พระอิศวรทรงโค ชาวบ้านเรียกโบสถ์หลังนี้ว่า โบสถ์ใหญ่

สถานพระพิฆเนศวร มีขนาดเล็กกว่าสถานพระอิศวร มีพระพิฆเนศวรเป็นประธาน องค์ใหญ่ และองค์เล็ก รองลงมาอีก 4 - 5 องค์ ไม่มีเทวรูปอื่น ๆ เลย ชาวบ้านเรียก โบสถ์กลาง

สถานพระนารายณ์ มีขนาดเท่าสถานพระพิฆเนศวร มีพระนารายณ์เป็นประธาน พร้อมด้วยพระนางลักษมี และพระนางมเหศวรี ทั้งสามเทวรูปประทับอยู่ภายในนุชบกองค์หลัง ชาวบ้านเรียก โบสถ์ริม

เสาชิงช้า สร้างขึ้นพร้อมเทวสถาน อยู่บริเวณหน้าวัดสุทัศนเทพวราราม ใช้ประกอบพิธีได้ ชิงช้า ในพระราชพิธีตรียัมปวาย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2327 เป็นต้นมา จนถึงปี พ.ศ.2476 จึงยกเลิก ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อปี พ.ศ.2475 ได้เลิกกรมพิธีพราหมณ์ พิธีโล้ชิงช้าจึงงดไป แต่พราหมณ์ยังคงทำพิธีตรียัมปวายอยู่ โดยทำอยู่ภายในเทวสถานเท่านั้น และอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์

การปฏิสังขรณ์เสาชิงช้า ครั้งแรกทำเมื่อปี พ.ศ.2463 โดยบริษัทหลุยส์ โอโนเวนส์ จำกัด ต่อมา ในปี พ.ศ.2490 เกิดไฟไหม้เสาชิงช้า เนื่องจากไฟจากรูปได้ตกลงไปในรอยแตก รัฐบาลครั้งนั้น ดำริจะรื้อ แต่เมื่อมีเสียงไม่เห็นด้วยจึงได้ระงับไว้ และมีคำสั่งให้เทศบาลนครกรุงเทพ ซ่อมกระจัดไว้ชั่วคราว ได้มีการเปลี่ยนเสาใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2513

วัดพระศรีอูมาเทวี ตั้งอยู่ที่ถนนปิ่น แขวงสีลม เขตบางรัก กรุงเทพฯ ฯ คณะชาวอินเดียเผ่า ทมิฬ จากอินเดียภาคใต้ สร้างขึ้นเมื่อร้อยปีเศษมาแล้ว องค์เทพ และเทพีต่าง ๆ ได้มาจากประเทศ อินเดีย เริ่มด้วยการสร้างศาลาเจ้าแม่ศรีมหาอูมาเทวี เมื่อประมาณปี พ.ศ.2422 เดิมชื่อว่า ศาลาศรี มาริอัมมัน เป็นที่เคารพบูชาของชาวอินเดีย ชาวไทย และชาวจีนในสมัยนั้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2454 ชาวอินเดียทมิฬที่ได้ตั้งรกรากอยู่ย่านสีลม ได้พร้อมใจกันสร้างเทวาลัยขึ้น และนำองค์เจ้าแม่ มาประดิษฐานเป็นเทวรูปประธาน จากนั้นได้นำเทวรูปต่าง ๆ มาจากอินเดีย มาประดิษฐานไว้ด้วย ชาวบ้านได้ขนานนามวัดนี้ว่า วัดแขกสีลม มีการจัดงานเทศกาลประจำปีนับแต่นั้นมา

ในปี พ.ศ.2498 คณะกรรมการและบรรดาศาสนุศิษย์ ได้พร้อมใจกันสร้างพระพุทธรูปศรีอินราช ประดิษฐานไว้ภายในเทวาลัย ชาวบ้านเรียกว่า หลวงพ่อชินราชวัดแขก

ในปี พ.ศ.2511 ได้มีการอัญเชิญเทวรูปพระอิศวร มาประดิษฐาน ณ บริเวณลานหน้าวัด และจัดให้มีการเวียนเทียนขึ้นในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และตามแต่โอกาสอันสมควร

ในปี พ.ศ.2517 ได้มีการซ่อมแซมปฏิสังขรณ์ และสร้างอาคารหลังใหม่คือ เทวศาลา พร้อมทั้งตกแต่งสถานที่ ขยายบริเวณให้สว่างาม น่ารื่นรมย์กว่าเดิมดังที่เป็นอยู่ปัจจุบัน

ศิลปการก่อสร้างเทวสถานในยุคก่อนถึงยุคปัจจุบันได้สร้างตามแบบสกุลศิลปเผ่าทราวาท อันสืบเนื่องกันมานับแต่สมัยปาลวะ และโจพะ วัคนี้จึงมีลักษณะคล้ายกับเทวาลัยมหาวีมาน แห่งเมืองทันจอร์ มหาเทวาลัยโคปรา แห่งเมืองมตุรา และเทวาลัยจิตตัมภาลัม แห่งเมืองไบราปุระ เป็นต้น

วัดวิษณุ และสมาคมฮินดูสภา ตั้งอยู่ที่ซอยวัดปรก แขวงทุ่งวัดดอน เขตยานนาวา กรุงเทพฯ สร้างเมื่อปี พ.ศ.2463 โดยชาวอุดรประเทศจากอินเดีย ในโครงการของสมาคมฮินดูธรรมสภา ซึ่งได้ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2458 มีการนำเทวรูปต่าง ๆ มาจากประเทศอินเดียมาประดิษฐานในวัด จัดให้มีสุสานฮินดู เพื่อดำเนินพิธีการฌาปนกิจศพของชาวพราหมณ์ฮินดู ชาวซิกข์ และชาวนามธารี ในโบสถ์ใหญ่ มีเทวรูปต่าง ๆ เพื่อสักการะบูชาดังนี้

ตอนกลางมีรูปพระราม นางสีดา พระพรต พระลักษมณ์ พระศัตรุภณ์ หนุมาน ศิวลึงค์ จากแม่น้ำนรมทา พระศาลิคราม จากแม่น้ำนารายณ์

ข้างขวามีรูปพระรามทศดา ข้างซ้ายมีรูปพระนารายณ์ พระแม่ลักษมี พระศิวะ พระแม่ปารพตี พระพิมเนศวร พระกฤษณะ และพระนารายา เป็นต้น หน้าพระราม (ติดกับเสา) ข้างขวาหนุมาน และพระคณศ นอกมณฑปด้านขวา มีรูปพระพุทธรูปปางต่าง ๆ และข้างซ้ายมีพระคัมภีร์พระเวท ในบริเวณวัดวิษณุ มีโบสถ์ย่อยคือ โบสถ์พระแม่ทศดา โบสถ์พระศิวลึงค์ โบสถ์ศิวนาฏราช และโบสถ์หนุมาน

สมาคมอารยสมาช ตั้งอยู่ที่ซอยคอนกุกศ 3 แขวงทุ่งวัดดอน เขตยานนาวา ติดกับฮินดูธรรมสภา อารยสมาชนับถือคัมภีร์พระเวทเป็นองค์บูชาสักการะ มีสวามีทายนันท์เป็นองค์ปรมาจารย์ผู้ให้กำเนิดลัทธินี้

กิตา อาศรมแห่งประเทศไทย ตั้งอยู่ที่ซอยพร้อมศรี ถนนสุขุมวิท กรุงเทพฯ ฯ ถือว่าพระกฤษณะ เป็นใหญ่ พระคัมภีร์ศรีมท ภควท คีตา ถือเป็นหลักในการปฏิบัติ

สมาคมส่งเสริมวัฒนธรรมพราหมณ์ - ฮินดู ตั้งอยู่ที่ซอยสมประสงค์ ถนนเพชรบุรี กรุงเทพฯ เผยแพร่พระธรรมโดยสังคิต และนาฏศิลป์ตามคติของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

สมาคมส่งเสริมวัฒนธรรมพราหมณ์ ฮินดู

สมาคมส่งเสริมวัฒนธรรมพราหมณ์ ฮินดู ตั้งอยู่ที่ซอยสมประสงค์ ถนนเพชรบุรี กรุงเทพฯ เผยแพร่พระธรรมโดยสังคิตและนาฏศิลป์ ตามคติของศาสนาพราหมณ์ ฮินดู

อาศรมวัฒนธรรมไทย - ภารต แผนกสอนลัทธิโยคะ มีสมาชิกผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ ผู้สอนโยคะขึ้นกับศาสนาพุทธหรือศาสนาพราหมณ์ ฮินดู เป็นส่วนมาก

สมาคมฮินดูสมาช ตั้งอยู่ที่ถนนศิริพงษ์ เสาชิงช้า กรุงเทพฯ ฯ ตั้งเมื่อปี พ.ศ.2468 ในชื่อฮินดูสภา และได้เปลี่ยนเป็นฮินดูสมาช เมื่อปี พ.ศ.2493 โดยหลักใหญ่ของสมาคมจะยึดมั่นอยู่กับคำสอนของศาสนาพราหมณ์ฮินดู กิจกรรมที่สำคัญประการหนึ่งของสมาคมซึ่งได้ยึดถือปฏิบัติในตอนต้นคือนัดชุมนุมกันในเวลากลางคืนของทุกวันจันทร์ นอกจากสวดมนต์และขับร้องเพลงถวายพระเจ้าแล้วก็มีกรอ่าน และบรรยายความหมายของคำสอนในคัมภีร์ภควัทคีตา บางครั้งก็มีการอ่านบทความว่า ด้วยเรื่องราวทางศาสนา หรือวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิวิทยาคณ

จากประเทศอินเดียมาแสดงปาฐกถาให้ผู้ชุมนุมฟัง พร้อมทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันด้วย ในปี พ.ศ.2482 ได้มีการตั้งโรงเรียนการทวิทยาลัย มีการสอนภาษาฮินดี และภาษาอังกฤษ ให้เยาวชนอินเดียเป็นพิเศษในเวลากลางคืน โบสถ์เทพมณฑิเตอร์ มีเทวรูปประดิษฐานอยู่หลายองค์ด้วยกัน ดังนี้

- พระนารายณ์ และพระแม่ลักษมี (พระวิษณุ และพระลักษมี) เทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ สัญลักษณ์แห่งการรักษาความดี และต่อสู้ธรรม ถือว่าเป็นผู้ปกครองและบริหารโลก เป็นเจ้าแห่งโมกษะ ส่วนพระแม่ลักษมีได้ชื่อว่าเป็นเทวีแห่งโชคลาภ

- พระราม และภคคีคีตา (พระราม และพระแม่คีตา) พระรามเป็นอวตารปางที่เจ็ดของพระนารายณ์ สัญลักษณ์แห่งการพัฒนาการของสังคม ศาสนา การเมือง และให้แสงสว่างแก่มนุษย์โลก

- พระกฤษณะและพระนางราธา พระกฤษณะเป็นอวตารปางที่แปดของพระนารายณ์ สัญลักษณ์แห่งการรักษาต่อสู้ธรรม สิ่งที่มีอบให้แก่มนุษย์โลกคือ คัมภีร์ภควัดคีตา มีว่าเวลาเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิต เมื่อรับหน้าที่อันใดแล้วควรจะปฏิบัติอย่างจริงจัง และความซื่อสัตย์อีกประการหนึ่งคือเรื่องหลัก กรรมโยค คือ ผลแห่งกรรม ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว

- พระพุทธเจ้า ชาวพราหมณ์อินดูถือว่าเป็นอวตารปางที่เก้าของพระนารายณ์ สัญลักษณ์แห่งความไม่เบียดเบียน (อหิงสา) ด้วยแสงสว่างแห่งสันติ ความรัก ความนับถือ และทำลายความโง่เขลา โดยให้แสงสว่างใหม่ที่เรียกว่า กรรมโยค คือผลแห่งกรรม

- พระศิวะ (พระอิศวร) เป็นเทพเจ้าแห่งการทำลาย สิ่งใดที่มากเกินไปหรือล้นเหลือเกินไปก็จะถูกจัดให้มีความพอดี นอกจากนี้ยังได้ชื่อว่า เป็นเทพเจ้าแห่งศิลปะ และการพ่อนรำเรียกว่า นาฏราช

- พระแม่ทุรคา สัญลักษณ์แห่งความเข้มแข็งและความมีอำนาจสำหรับทำลายอธรรม เป็นอวตารของเจ้าแม่อูมา การนับถือบูชาเช่นเดียวกับเจ้าแม่กาลี จันตี และไวษณวี

- พระพิฆเนศวร (พระกณศ) เป็นโอรสของพระอิศวรและพระแม่อูมา ได้ชื่อว่าเป็นเทพเจ้าแห่งความสมบูรณ์ ความสำเร็จ และเจ้าแห่งศิลปะ เมื่อมีการบูชาต้องทำการบูชาเป็นลำดับแรก

- พระหนุมาน เป็นอวตารของพระศิวะ เพื่อคุ้มครองดูแลพระราม

- พระแม่สตี (รานีสตีเทวี) เป็นพระแม่เทวีที่ทาความดี แสดงความจงรักภักดีต่อสามีโดยเผาพระองค์ตามสามีของท่าน

พราหมณ์ในนครศรีธรรมราช เมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 2 – 3 นักบวชพราหมณ์เผ่าครา วินเดียน ทางภาคใต้ของอินเดียได้เดินทางด้วยเรือจากอินเดีย มุ่งหน้าไปทางทิศตะวันออก ข้ามทะเลอันดามัน ได้พากันมาหลายคณะหลายพวก มาขึ้นฝั่งทางชายทะเลตะวันตกของแหลมปลายแถบเมืองมะริด ทวาย มลิวลย์ มีพวกที่ขึ้นฝั่งที่บ้านทุ่งตึก บนเกาะพระทอง อำเภอกระบุรี ปัจจุบันจังหวัดพังงาปัจจุบัน

หลังจากที่พวกพราหมณ์รู้ภูมิภาคตะวันออกของทวีปเอเชียแล้ว พราหมณ์ที่เป็นพ่อค้าก็เริ่มใช้เส้นทาง โดยผ่านช่องแคบ จากปากคลองปกาไส ไปออกปากแม่น้ำตาปี ที่อ่าวบ้านดอน โดยผ่าน

พื้นที่ของอำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ไปตามช่องแคบที่อยู่ระหว่างเขาหน้าแดงหน้าเรือของ ตำบลพรดินนา ไปตามร่องน้ำที่เป็นคลองสินปุน แล้วไปบรรจบกับแม่น้ำตาปี ในเขตอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผ่านเข้าเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่อำเภอเวียงสระ อำเภอพระแสง อำเภอ พุนพิน แล้วออกทะเลที่อ่าวบ้านดอน

พวกพราหมณ์พ่อค้าได้ใช้เส้นทางนี้อยู่หลายร้อยปีจนช่องแคบดังกล่าวตื้นเขิน ใช้เดินเรือไม่ได้ พ่อค้าอินเดียก็ใช้การแล่นเรือผ่านสิงคโปร์ ที่อยู่ทางปลายสุดของแหลมมลายู เพื่อไปตะวันออกไกล คือจีนและญี่ปุ่น โดยแล่นเรือเรียบริมฝั่งแหลมมลายูข้ามวันออกผ่านเมืองนราธิวาส ปัตตานี สงขลา นครศรีธรรมราช และอ่าวบ้านดอนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วมุ่งไปทางทิศตะวันออก เชียงเหนือประมาณ 20 องศา เข้าทะเลจีนใต้จนถึงประเทศจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี พ่อค้าชาวอินเดีย เหล่านี้ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพราหมณ์ ฮินดู เมื่อไปถึงเมืองไหนก็ปฏิบัติตามลัทธิศาสนาของตน ที่นั่น มีร่องรอยให้เห็นอยู่ในแถบประเทศมาเลเซียตอนบน ในรัฐเคดาห์มีโบสถ์พราหมณ์เก่าแก่ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำบาตู ปาฮัด มีอายุกว่าพันปี และที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

พราหมณ์รุ่นแรกที่ตั้งหลักอยู่ที่บ้านทุ่งตึก บนเกาะพระทอง แล้วต่อมาได้อพยพเข้ามาบน แผ่นดินใหญ่ ตั้งชุมชนที่บ้านคูลา ปัจจุบันคือคูระบุรี จากนั้นได้ย้ายไปอยู่ที่ปากน้ำตะกั่วป่า เรียก หมู่บ้านของตนว่า ตะโกลา เมื่อกว่าพันปีมาแล้ว ได้สร้างเทวสถานขึ้นที่เชิงเขาเหล ตำบลรามณีย์ อำเภอตะกั่วป่า เมื่อประมาณปี พ.ศ.1985 ต่อมาบางส่วนได้อพยพข้ามเขาศก ไปทางตะวันออกเข้าสู่เขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วเดินทางเลียบลำแม่น้ำตาปี ถึงอำเภอท่าขนอน และอำเภอ พุนพิน จากอำเภอพุนพินได้แบ่งออกเป็นสองพวก โดยมุ่งไปทางฝั่งทะเลตะวันออกของแหลมมลายู พวกหนึ่ง อีกพวกหนึ่งเดินบกไปทางทิศใต้ ไปตั้งชุมชนที่อำเภอเวียงสระปัจจุบัน

รูปที่ 2.14 แสดงโบสถ์พราหมณ์นครศรีธรรมราช

ความเป็นมาของพราหมณ์ในนครศรีธรรมราช เมื่อต้นสมัยอยุธยาประมาณปี พ.ศ.1893 เจ้าเมืองรามนคร หรือพาราณสี ในอินเดียได้ส่งราชทูตเข้ามาเจริญทางพระราชไมตรีกับกษัตริย์ไทย กษัตริย์ไทยได้ทรงขอเทวรูปของคณะพราหมณ์ เพื่อเป็นเครื่องหมายแห่งมิตรภาพ คณะพราหมณ์

ได้จัดเตรียมเทวรูป และเครื่องประกอบตามลัทธิคือ พระนารายณ์ พระลักษมี พระมหาวารีบรมหงส์ และชิงช้าทองแดง ขณะเดินทางเรือผ่านช่องแคบมะละกา ได้เกิดพายุใหญ่ พัดพาเรือของคณะศรีพราหมณ์เข้าสู่เมืองท่าตอนใต้ของไทย ทางฝั่งตะวันตกของแหลมมลายูคือ ท่าเมืองปะเหลียน ในเขตเมืองตรัง เมืองตรังขึ้นกับเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งอยู่ในปกครองของกรุงศรีอยุธยา ทางกรุงศรีอยุธยาได้ส่งเรือรบมารับถึงท่าเรือเมืองปะเหลียน แต่ได้เกิดเหตุการณ์เป็นทำนองว่า เทวรูปจะไม่ไปยังกรุงศรีอยุธยา และจะอยู่ในอาณาจักรนครศรีธรรมราช ในบริเวณตำบลท่าน้ำใกล้วัดเสนาเมืองปัจจุบัน กำหนดให้เป็นเทวสถานของคณะพราหมณ์ ได้สร้างอาคารที่เรียกว่า โบสถ์พราหมณ์ หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ และเสาชิงช้า ขึ้นตามลัทธิศาสนาพราหมณ์ ตั้งแต่นั้นมา นาลัทธิพราหมณ์เข้าสู่ราชพิธี เมื่อมีสกุลพราหมณ์เพิ่มจำนวนมากขึ้นตามลำดับพวกพราหมณ์ที่มาจากฝ่ายเหนือคือ พวกที่อพยพผ่านมาทางตะกั่วป่า ข้ามเขาศก เข้าสู่ชานเมืองนครศรีธรรมราชบริเวณพุนพิน ท่าทอง คอนสัก ขนอม สิขล ท่าศาลา จนเข้าตัวเมือง เข้ามาสมทบกับพวกพราหมณ์ที่มาจากพาราณสี ซึ่งได้มาอยู่ที่เมืองนครศรีธรรมราชก่อน ทั้งสองพวกเข้ากันได้สนิท ตั้งวงศ์สกุลพราหมณ์เป็นปึกแผ่นขึ้นในเมืองนครศรีธรรมราช เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชเมื่อมีพิธีการอย่างใด ก็นิยมให้พราหมณ์มาประกอบพิธีให้อย่างกษัตริย์ในอินเดีย เช่น พิธีตรียัมปวาย พิธีสงกรานต์ เป็นต้น

การปฏิบัติตามลัทธิพราหมณ์ เป็นลัทธิสืบเนื่องติดต่อกันมาเป็นพันปี เช่น การถวายข้าวเม่า ข้าวตอก แก่เทพเจ้าของพราหมณ์ กำหนดประกอบพิธีกรรมของพราหมณ์ขึ้นเป็นประจำปีในเดือนสิบสอง แรมค่ำ พอได้ฤกษ์ก็ให้ตามประทีป ลดไม้เทพทัณฑ์ โฉงชิงช้า แห่งงคงคา

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกียงศักดิ์ โกวิทวาณิช (2542 : 128-129) ได้ทำวิจัย เรื่องหลักเกณฑ์พื้นฐานเกี่ยวกับศิลปศาสตร์สิทธิ์ ในการประกอบพิธีกรรมในชุมชนผู้มีความเชื่อได้ สื่อทางศิลปศาสตร์สิทธิ์สามารถช่วยให้สัมผัสและมีประสบการณ์บางอย่างเกี่ยวกับพระเจ้า ศิลปศาสตร์สิทธิ์ ที่แท้แสดงออกถึงความงามและไม่ใช้ความหรรหาคำนิ่งถึงประโยชน์ใช้สอย นั้นแสดงถึงรหัสธรรมอันยิ่งใหญ่ แสดงออกถึงภาพลักษณ์ที่อยู่เบื้องบน โดยการศึกษาจากโบสถ์คริสจักรหลายแห่งในกรุงเทพมหานคร

ผลของการวิจัย

พิธีกรรมต้องการการสนับสนุนจากผลงานทางด้านศิลป์ไม่ว่าจะเป็นด้านสถาปัตยกรรมดนตรี และศิลปะแขนงอื่นๆ การสนับสนุนนี้คำนิ่งถึงหลักสองประการ คือ 1. คุณภาพสูงและดี 2. ความเหมาะสม ผลงานทางด้านศิลป์เหล่านี้พึงหล่อเลี้ยงความเชื่อ และสอดคล้องกลมกลืนกับความหมายที่นำมาใช้ความเหมาะสมนั้นจะหนักไปทางประโยชน์ใช้สอยในพิธีกรรม

1. คุณภาพ นั้นเราสามารถรับรู้ได้ด้วยการเพ่งพิศทางด้านจิตวิญญาณ ด้วยความชื่นชมในคุณค่าและไม่ใช้การวัดกันเพียงด้วยประโยชน์ใช้สอย คุณภาพนี้หมายถึง ไม่ใช่ของปลอมแต่หมายถึงของแท้ที่ไม่ใช่คุณภาพต่ำที่ทำลวกๆ หรือหลอกหลวง

2. ความเหมาะสม หมายถึง ในสงกรณีดังต่อไปนี้

- สามารถสื่อถึงคุณค่าที่พิธีกรรมสามารถแสดงออกได้ นั่นคือความศักดิ์สิทธิ์น่าเคารพ
- เป็นประโยชน์ต่อพิธีกรรมและสอดคล้องกับพิธีกรรมส่วนนั้นๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นแนวความคิดการออกแบบวัดฮินดูในประเทศไทยโดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการวิจัยได้ดังนี้

- 3.1 ประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
- 3.3 การตรวจสอบเครื่องมือ
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร คือ

ผู้ที่เข้ามาสักการในวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม)	จำนวน	300	คนต่อวัน
ผู้ที่เข้ามาสักการะโบสถ์เทพมณเฑียร	จำนวน	100	คนต่อวัน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

ผู้ที่เข้ามาสักการในวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม)	จำนวน	50	คน
ผู้ที่เข้ามาสักการะโบสถ์เทพมณเฑียร	จำนวน	50	คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม
2. แบบสำรวจ

ในการสร้างเครื่องมือผู้วิจัยยึดหลักในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาขอบเขตเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อของทางศาสนาฮินดู หลักทฤษฎีทางสถาปัตยกรรมเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ต่างๆ รวมทั้งทั้งศึกษาบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. ผู้วิจัยได้สร้าง และแบบสอบถามโดยสร้าง ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และครอบคลุมเนื้อหาสาระในการทำวิจัยซึ่งมีรายละเอียดในการทำเครื่องมือดังนี้

แบบสอบถาม จัดทำทั้งหมด 100 ชุด

1. สอบถามพฤติกรรมของผู้ใช้สถานที่ของวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) และ โบสถ์เทพมณเฑียร ทั้งศาสนิกชนที่นับถือศาสนาฮินดู และประชาชนต่างศาสนาที่ต่างๆ ไปที่เข้ามา มัศจรรย์ตามหลักจารีตประเพณีทางศาสนาในปัจจุบัน
2. สอบถามลักษณะการใช้อาคารและปัญหาทางสถาปัตยกรรมวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) และ โบสถ์เทพมณเฑียร ตามหลักการทางศาสนาฮินดู
3. สอบถามลักษณะทางกายภาพ
4. สอบถามแนวทางการออกแบบวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม)และ โบสถ์เทพมณเฑียร ให้สอดคล้องกับจารีตประเพณีทางศาสนาและพฤติกรรมของผู้ใช้ในปัจจุบัน

แบบสำรวจ โดยการนับจำนวนประชากรที่เข้ามาสักการะใช้สถานที่ ตั้งแต่วันจันทร์-วันอาทิตย์ สำรวจพฤติกรรมของผู้เข้ามาใช้สถานที่เพื่อนำไปเป็นข้อมูลเพื่อออกแบบสอบถามต่อไป

3.3 การตรวจสอบเครื่องมือ

3.3.1 เครื่องมือเมื่อเสร็จแล้ว แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบอีกครั้ง

3.3.1.1 ดำเนินการแก้ไขเครื่องมือแล้ว ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และภาษาที่ใช้โดยมีรายชื่อนามผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. อาจารย์พิสิทธิ์ เจริญสุข	ผู้อำนวยการกรมกองศาสนูปถัมภ์
กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ
2. อาจารย์สุทธิพงษ์ โอพารสฤกษ์กุล	สถ.605ส สถาปนิกผู้เชี่ยวชาญในการ
ออกแบบศาสนสถานของศาสนาพุทธ
ฮินดู ซิกซ์
3. อาจารย์มฤคินทร์ นิยมทัศน์	อาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยี
อุตสาหกรรม ภาควิชา สถาปัตยกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ไปยังวัด 2 แห่ง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

3.4.2 เมื่อเก็บข้อมูลแล้วผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ได้ มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คำร้อยละจำแนกตามสภาพแวดล้อม ในปัจจุบัน ความคิดเห็น พฤติกรรมและความต้องการของผู้ใช้สถานที่วัดศาสนาฮินดูในประเทศไทย 2 แห่ง ตามข้อคำถามในสิ่งต่างๆ ดังนี้ แบบสอบถาม เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของวัดศาสนาฮินดูในประเทศไทย วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ โดยใช้สถิติจากผู้เข้ามาใช้บริการในวัดฮินดู คิดเป็นร้อยละ เมื่อได้ค่าทางสถิติแล้ว จึงนำมาเปรียบเทียบกับ การวิเคราะห์ข้อมูลด้านแนวความคิด ในการเชื่อถือศาสนาฮินดูมีผลต่อหลักเกณฑ์ในการจัดองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม ซึ่งจะนำไปสู่ การนำเสนอรูปแบบของแนวความคิดการออกแบบวัดฮินดูในประเทศไทย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง แนวความคิดการออกแบบวัดฮินดูในประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยทำการสำรวจเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อพิธีกรรม ลักษณะทางสถาปัตยกรรมการก่อสร้างรูปแบบอาคารตามหลักการทางศาสนาฮินดู การเข้ามาใช้สถานที่ สภาพแวดล้อมทิศทางการวางตำแหน่งของอาคาร ประติมากรรมเทวรูปทางศาสนาฮินดู องค์ประกอบต่างๆ การสังเกตช่วงเวลา ระยะเวลาและตำแหน่งที่ทำกิจกรรม รวมถึงการสัมภาษณ์แนวความคิดและความคิดเห็นของผู้ใช้สถานที่ในปัจจุบัน

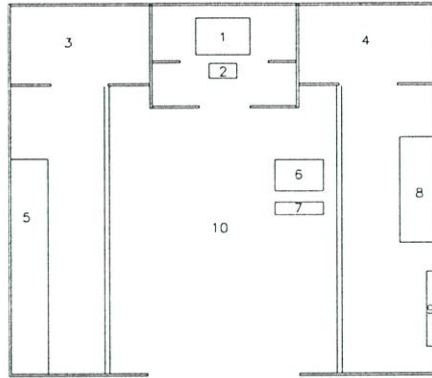
โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และแบบสอบถาม ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล และนำผลที่ได้มาใช้เป็นแนวความคิดส่วนหนึ่งประกอบกับหลักทฤษฎีทางสถาปัตยกรรม เพื่อนำเสนอแนวความคิดในการออกแบบให้สอดคล้องกับความเชื่อ ความศรัทธา และแบบแผนที่ถูกต้องในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาฮินดู

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจ

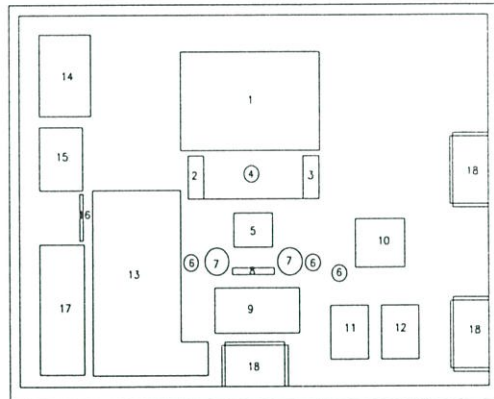
แบบสำรวจ ที่ใช้เป็นแบบสำรวจที่ศึกษาสภาพแวดล้อมของโบสถ์ฮินดู (กลุ่มตัวอย่าง) ที่ต้องการทราบถึงสภาพแวดล้อมในปัจจุบันของศาสนสถานฮินดู โดยแบ่งเนื้อหาในการสำรวจออกเป็น 5 หมวด ดังนี้

- หมวดความเป็นมาในการก่อตั้ง
- หมวดสภาพแวดล้อมที่ตั้ง
- หมวดการเข้าถึง
- หมวดการใช้ที่ดิน
- หมวดการวางผังอาคาร
- หมวดรูปแบบอาคารทางสถาปัตยกรรม
- หมวดเทคนิคการก่อสร้าง

วัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม)

รูปที่ 4.2 แสดงแบบแปลนภายในโบสถ์วัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม)

รูปที่ 4.3 แสดงแบบแปลนผังบริเวณวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม)

ประวัติของโครงการ

สร้างประมาณปี 2422 เป็นวัดในศาสนาพราหมณ์ฮินดู นิกายศักติ ซึ่งนับถือเทพสตรีผู้เป็นแม่เป็นใหญ่ในลัทธิ ชาวอินเดียจากรัฐทมิลนาฑูที่อยู่ทางตอนใต้อินเดียได้โดยสารเรือเข้ามาประเทศไทยทางภาคใต้ จากนั้นได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่คลองสีลม โดยประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้างได้ร่วมกันสร้างเทวาลัยของ “องค์พระแม่ศรีมหามารีอัมมัน” เพื่อเคารพสักการบูชาขึ้น ต่อมาจึงร่วมกันซื้อที่ดินบริเวณที่ตั้งปัจจุบันแล้วทำการสร้างโบสถ์หลังใหม่ขึ้น สถาปัตยกรรมของวัดเป็นศิลปะโบราณของอินเดียตอนใต้ผสมผสานกัน ระหว่างสมัยชोलและปาลวะ ซึ่งจะพบในเทวาลัยทางอินเดียตอนใต้โดยเฉพาะในรัฐทมิลนาฑู ภายในมีองค์พระแม่ศรีมหามารีอัมมันประดิษฐาน เป็นเทพ ประธาน อยู่กลางโบสถ์แวดล้อมด้วยพระพิฆเนศ พระขันธกุมาร พระศิวะ พระกฤษณะ พระวิษณุ พระแม่รัศมี และพระแม่กาตี บริเวณกลางลานเทวสถานมีเทวาลัยขนาดเล็ก ภายในเป็นที่ประดิษฐานศิวลึง

สภาพแวดล้อม

ตั้งอยู่ในชุมชนย่านถนนสายสีลมเป็นย่านธุรกิจที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร มีอาคารพาณิชย์โดยรอบประกอบการค้าขาย สภาพการจราจรเนื่องจากเป็นย่านชุมชนเมืองที่ประกอบธุรกิจทำให้การจราจรบริเวณถนนสีลมหนาแน่นมาก โดยเฉพาะเวลาเร่งด่วน ซอยถนนปั่นทางเข้าออกมีรถมาก เนื่องจากเป็นซอยเชื่อมต่อระหว่างถนนสายหลัก 2 สาย คือ ถนนสีลมและถนนสาทร ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยรอบของวัดแขกสีลมคือ การจราจรที่ติดขัด สถานที่จอดรถไม่เพียงพอ มีการค้าขายกีดขวางทางจราจรไม่เป็นระเบียบ ส่วนปัญหาภายในวัดแขกสีลมคือ การระบายของควันทูบไม่มีการระบายอากาศที่ดีพอเนื่องจากสถานที่คับแคบ สถานที่อยู่ติดถนนใหญ่ทำให้มีเสียงรบกวนบ้างแต่ไม่มากเนื่องจากมีกำแพงโดยรอบและภายในวัดมีการเปิดเสียงเพลงบูชาเทพเจ้า

การเข้าถึง

ทางรถยนต์เข้าถึงโครงการได้ 2 ทาง คือด้านหน้าติดถนนสีลม โครงการอยู่ปากทางเข้าซอยถนนปั่น อีกด้านติดถนนสาทร โครงการจะอยู่ด้านหลัง ซึ่ง 2 ถนนนี้สามารถทะลุถึงกันได้ ถนนภายในซอยถนนปั่นจะมี 2 เลน กว้างประมาณ 10 เมตร ทางด้านถนนสีลมฝั่งตรงข้ามวัดแขกจะมีซอยทะลุไปยังถนนสุรวงศ์ หลายซอยคือ ซอย 18 และซอย 20 ทางเข้าถึงโครงการจึงมาได้หลายทาง ทางรถโดยสารมีรถประจำทางผ่านหลายสาย ใกล้บริเวณทางด่วนลงสีลม และใกล้รถไฟฟ้าใต้ดิน และ BTS สถานีรถไฟฟ้าศาลาแดง ซึ่งอยู่ในถนนสายเดียวกัน

การใช้ที่ดิน

ด้านหน้าโครงการติดถนนสีลม ด้านข้างติดซอยถนนปั่น ด้านหลังสุดซอยถนนปั่นจะติดถนนสาทร ที่ดินบริเวณนั้นเป็นที่ดินที่ทำธุรกิจหลายประเภท ทั้งด้านถนนสีลมทั้งซ้ายและขวาของโครงการจะเป็นอาคารพาณิชย์ประกอบการค้าขายและบริษัท เช่นเดียวกับด้านถนนสาทรก็เป็นย่านธุรกิจชั้นนำของประเทศ มีโรงเรียน โรงพยาบาล และมีรถไฟฟ้า BTS ผ่านถนนสาทร ส่วนภายในซอย

ถนนนั้นก็เป็นแหล่งธุรกิจตั้งแต่ด้านถนนสี่ลมจรดถนนสาทร ภายในซอยจะมีทั้งอาคารพาณิชย์ โรงแรม ที่พัก บริษัทต่างๆ มากมาย ที่ดินที่ใช้ในการจอดรถสำหรับผู้เข้ามาใช้โครงการจะจอดรถอยู่ภายใน ซอยข้างถนนเป็นสาเหตุของการจราจรติดขัด

ผังอาคาร

ผังอาคารของวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสี่ลม) เป็นอาคารแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง 8 เมตร ยาว 12 เมตร โดยหันหน้าออกไปทางทิศตะวันออก ภายในโบสถ์มีองค์ประกอบดังนี้ ด้านในสุดของโบสถ์จะเป็นที่ประดิษฐานขององค์พระแม่อุมาเทวีซึ่งเป็นประธานของวัดนี้มีการกันเป็นสัดส่วนไม่ให้บุคคลภายนอกเข้าถึงพระองค์นอกจากพรหมณ์ผู้ประกอบพิธีเท่านั้น การก่อสร้าง ลึกถึง 2 ชั้น ด้านข้างขวาพระแม่อุมาเทวีจะเป็นห้องที่ขึ้นออกมาประดิษฐานพระพิศเนศวรบุตร คนโตทางด้านซ้ายพระแม่อุมาเทวีจะทำเป็นห้องขึ้นขึ้นมาเช่นกันประดิษฐานพระขันตุมารบุตร คนเล็ก ส่วนด้านข้างขวาภายในโบสถ์จะประดิษฐานเทวรูปองค์เทพเจ้าที่สำคัญของศาสนาฮินดูเรียงกันมาโดยมีพระพุทธรูปเจ้าของศาสนาพุทธเป็นอันดับแรกตรงทางเข้า ต่อมาเป็นพระพิศเนศวร พระศิวะ พระวิษณุ พระขันตุมาร พระแม่ลักษมี พระแม่สุรัสวดี พระแม่อุมาปางกาลิ พระแม่อุมาปางทศรดา ส่วนด้านซ้ายของโบสถ์ จะมีเทพเจ้า 2 พระองค์ คือ พระแม่อุมา และพระศิวะ ปางร้ายรำ และเป็นที่ตั้งวางถาดผลไม้เครื่องสักการะ ชั้นวางแผ่นเซียมซี ช่วงกลางจะเป็นทางเดิน กว้าง 1.5 เมตร มีแถบกัน การนั่งบูชาจะนั่งบริเวณข้างทางเดิน นั่งได้ 2 ด้าน ประมาณด้านละ 2 เมตร

ภายนอกโบสถ์ด้านขวาของโบสถ์จะประดิษฐานเทพเจ้าที่สำคัญที่มีประวัติลงมาสร้าง เป็นอาคารเปิดหันหน้าไปทางทิศเหนือ กว้าง 9 เมตร ลึก 2 เมตร และถัดไปจะมีโครงสร้าง หินแกรนิตเป็นยันต์ของพระแม่ลักษมี ขนาด 5x5 เมตร และด้านข้างจะเป็นอาคารสำนักงานของ คณะกรรมการวัดเป็นอาคารชั้นเดียวถัดไปจะเป็นห้องน้ำสำหรับผู้เข้ามาใช้บริการ ซึ่งจะต้องเสียค่าบริการครั้งละ 5 บาท

ภายนอกโบสถ์ ด้านซ้ายจะเป็นที่ประดิษฐานของแท่นศิวลึงค์เป็นสัญลักษณ์ตัวแทนพระศิวะ (พระสวามีของพระแม่อุมาเทวี) โครงสร้างเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า 1.5 x 1.5 เมตร ถัดไปด้านหน้าจะเป็น โครงสร้างเปิดแทนประดิษฐานพระพรหม และเทพอารักษ์

ด้านหน้าของโบสถ์ จะเป็นที่ประกอบพิธีบูชาองค์เทพที่ว่างกระดางรูปแทนวางเทียนและ ที่เติมน้ำมันตะเกียง

โดยรอบ โบสถ์ประธานจะมีทางเดินโดยรอบกว้างประมาณ 2 เมตร และจะมีลานสี่เหลี่ยม ผืนผ้ากว้างประมาณ 3 x 9 เมตร สำหรับการตั้งบูชาชั่วคราวงานพิธีตามเทศกาลของทางศาสนา ฮินดูที่จะมีการบูชาเทพตามวันประสูติของแต่ละองค์ การจัดให้อยู่ภายนอกโบสถ์เนื่องจากพิธีกรรม ทางศาสนาฮินดูนั้นจะเป็นการบูชาองค์เทพด้วยไฟโดยมีพราหมณ์เป็นผู้นำในการประกอบพิธีมีการ สวดบูชาของไฟและ โยนพิมเสนให้ไฟลุกโชนช่วงจึงต้องจัดงานที่กลางแจ้ง

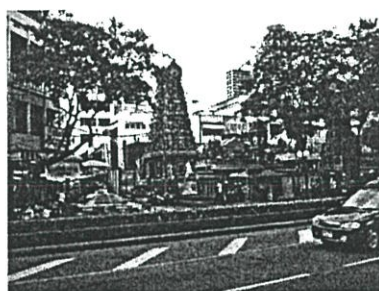
รูปแบบอาคารทางสถาปัตยกรรม

รูปแบบของ โบสถ์เป็นรูปแบบของสถาปัตยกรรมของทางอินเดียตอนใต้ เน้นการใช้สีสรรหลากหลาย วัสดุภายนอกจะตกแต่งผนังด้วยกระเบื้องเซรามิกลวดลายแบบอินเดีย และจะมีเทวรูปของเทพเจ้าต่างๆ ของทางศาสนาฮินดูประดับตามผนังเป็นทั้งแบบลอยตัวและแบบนูน หลังคาโบสถ์จะตกแต่งเป็นองค์เทวรูปแบบลอยตัวสร้างด้วยปูน และปิดด้วยกระเบื้องเซรามิกการประดับตกแต่งหลังคาโบสถ์จะตกแต่งเทวรูปเป็นชั้นๆ ตามความเชื่อของทางศาสนา ตามประวัติขององค์เทพต่างๆ ซึ่งเป็นความเชื่อของทางศาสนาฮินดูถึงการแบ่งแยกชนชั้นเทพเจ้าของศาสนาฮินดูก็มีชนชั้นเหมือนการแบ่งชนชั้นตามวรรณะของทางศาสนาฮินดูในประเทศอินเดีย สถาปัตยกรรมวัดพระศรีมหาอุมาเทวี จึงเป็นลักษณะที่โดดเด่นในการใช้สีสรรที่แปลกกว่าศาสนสถานของฮินดูในประเทศไทยที่อื่นๆ ซึ่งบางแห่งจะเรียบง่าย ความหนาแน่นของรูปปั้นเทวรูปที่ติดบริเวณหลังคาและผนังโบสถ์ รวมถึงการใช้สีสรรที่หลากหลายแปลกตา ก็มีนันททัศนคติที่แตกต่างกันออกไปจากผู้เข้าชม บางท่านกล่าวว่าน่าศรัทธาศักดิ์สิทธิ์ บางท่านกล่าวว่าแปลกตาโดดเด่นกว่าดีกรอบด้าน หรือ ก็มีที่กล่าวว่าดูหนาแน่นอึดอัด

วัสดุภายในอาคาร ใช้หินแกรนิตสีเทาดำทั้งหมด เช่นผนัง แท่นบูชา พื้น เสา ตามความเชื่อของทางศาสนาฮินดูเชื่อว่าหินเป็นพลังแห่งเทพเจ้าทั่วจักรวาลดูดซับสิ่งที่ไม่ดี ความทุกข์ ของมวลมนุษย หินยังให้พลังความเชื่อมั่นและสิ่งที่ดี ศาสนสถานของฮินดูจึงนิยมใช้หินมาเป็นองค์ประกอบของการก่อสร้าง โบสถ์วิหารของศาสนาฮินดู

รูปที่ 4.4 บริเวณถนนสีลม

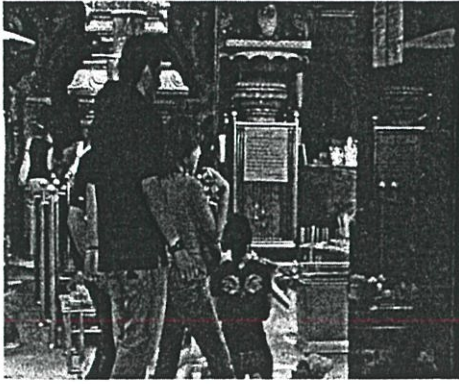
รูปที่ 4.5 บริเวณถนนสีลมหน้าวัดแขกสีลม

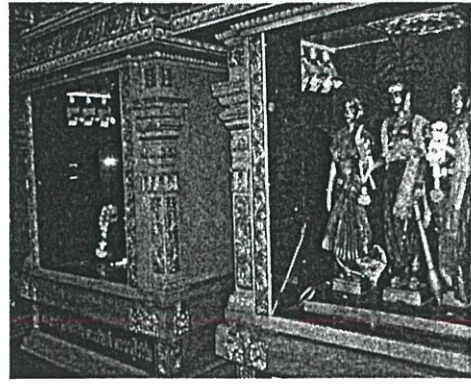
รูปที่ 4.6 บริเวณด้านหน้าวัดแขกสีลม

รูปที่ 4.7 เทวรูปผนังด้านหน้า

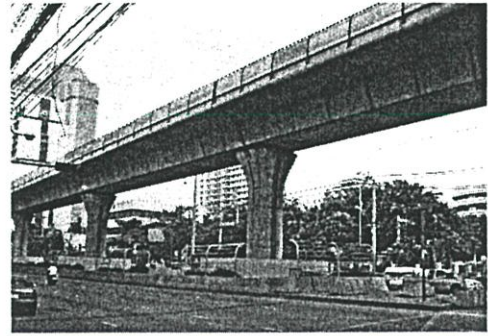
รูปที่ 4.8 บริเวณภายนอกโบสถ์ที่จตุรปู

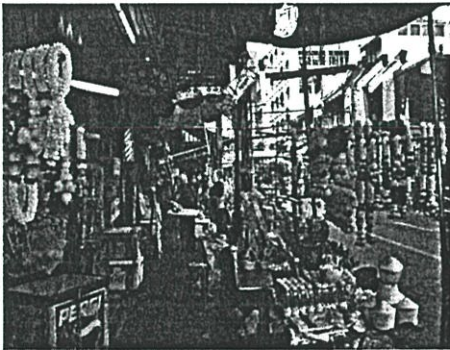
รูปที่ 4.9 บริเวณเทวรูปด้านข้างขวาโบสถ์

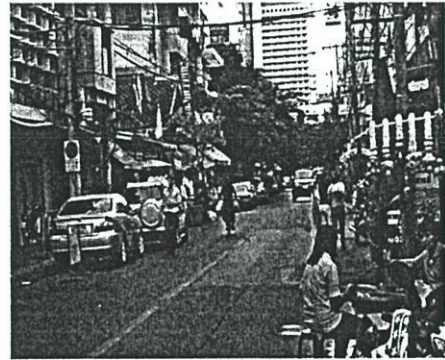
รูปที่ 4.10 อาคารพาณิชย์ซอยถนนปั้น

รูปที่ 4.11 บริเวณถนนสาทร

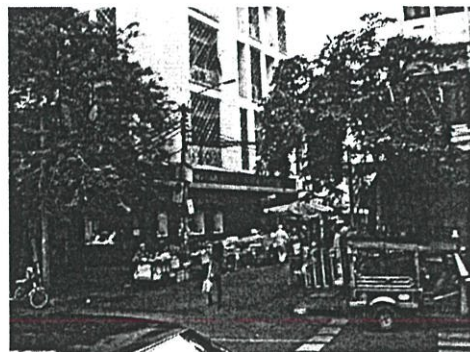
รูปที่ 4.12 บริเวณข้างวัดแขก

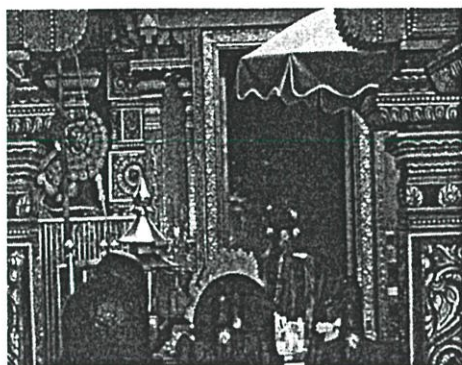
รูปที่ 4.13 ที่จอดรถผู้ใช้บริการ

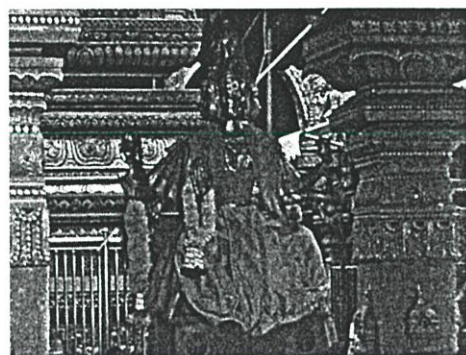
รูปที่ 4.14 ซอยถนนปั้นด้านสารธร

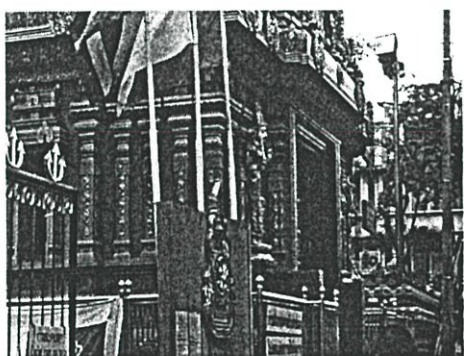
รูปที่ 4.15 ซอยทะเลถนนสุรวงศ์

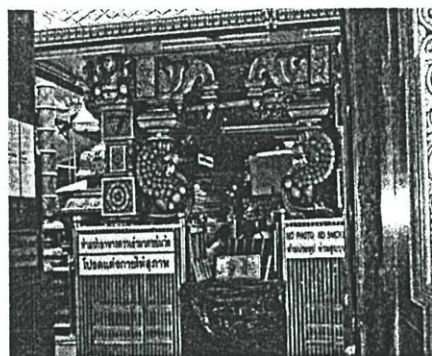
รูปที่ 4.16 บริเวณศิวลึงค์

รูปที่ 4.17 บริเวณพระพรหมณ์

รูปที่ 4.18 บริเวณประตูทางเข้า

รูปที่ 4.19 บริเวณร้านขายของนุชา

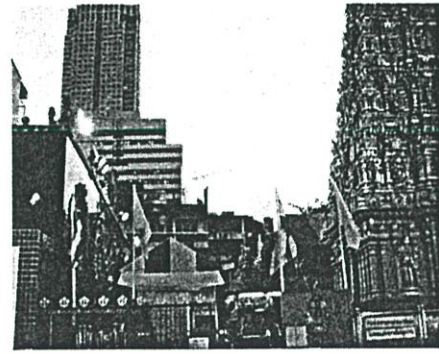
รูปที่ 4.20 ป้ายประวัติวัดพระศรีมหาอุมาเทวี

รูปที่ 4.21 บริเวณที่ประดิษฐานเทวรูป

รูปที่ 4.22 ป้ายชื่อวัดพระศรีมหาอุมาเทวี

รูปที่ 4.23 มุมมองตึกโดยรอบ

4.1.2 การศึกษาลักษณะทางกายภาพของ โบสถ์เทพมณเฑียร

ชื่อสถานที่ - โบสถ์เทพมณเฑียร

สร้างในปี พ.ศ. 2468

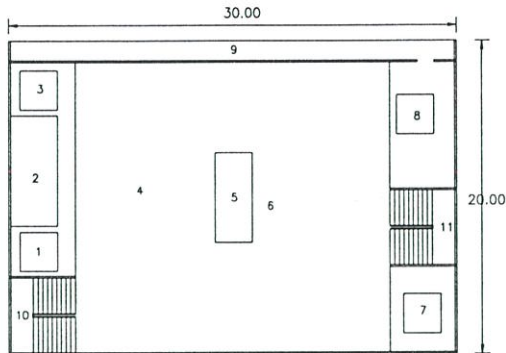
ที่ตั้ง - ตั้งอยู่เลขที่ 136/1-2 ถนนศิริพงษ์ แขวงสำราญราษฎร์ เขตพระนคร

กรุงเทพมหานคร 10200 โทร.02-2238494 , 02- 2214360 02-6211451-2

ประเภทการท่องเที่ยว - ประวัติศาสตร์ / วัฒนธรรม

กระทรวงที่ดูแล - กระทรวงวัฒนธรรม

หน่วยงานที่ดูแล - กรมการศาสนา

รูปที่ 4.26 รูปแบบแปลนโบสถ์เทพมณเฑียร

1. ชุ่มประดิษฐานพระแม่อุมาเทวี
2. แทนสักการะเทวรูปเทพเจ้าทั้งหมดของศาสนาฮินดู
3. ชุ่มประดิษฐานพระแม่ทูลคา
4. บริเวณนั่งประกอบพิธี
5. บริเวณนั่งประกอบพิธีสำหรับพราหมณ์
6. บริเวณเล่นดนตรีประกอบการสวดมนต์
7. ชุ่มประดิษฐานพระพรหมณ์
8. ชุ่มประดิษฐานศิวลึงค์ (สัญลักษณ์พระศิวะ)
9. ระเบียง
10. ทางขึ้นลง
11. ทางขึ้นลงสำหรับพราหมณ์ไปยังชั้น 4 (ที่พักอาศัย)

ประวัติของโบสถ์เทพมณเฑียร

โบสถ์เทพมณเฑียร หรือชาวฮินดูในประเทศไทยนิยมเรียกว่า (ถารตะ) ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งให้เป็น สมาคมฮินดูสมาช ตั้งอยู่ที่ถนนศิริพงษ์ เสาชิงช้า กรุงเทพฯ ๑ ตั้งเมื่อปี พ.ศ.2468 ในชื่อฮินดูสภา และได้เปลี่ยนเป็นฮินดูสมาช เมื่อปี พ.ศ.2493 โดยหลักใหญ่ของสมาคมจะยึดมั่นอยู่กับคำสอนของศาสนาพราหมณ์ฮินดู กิจกรรมที่สำคัญประการหนึ่งของสมาคมซึ่งได้ยึดถือปฏิบัติในตอนต้น คือนัดชุมนุมกันในเวลากลางคืนของทุกวันจันทร์ นอกจากสวดมนต์และขับร้องเพลงถวายพระเจ้าแล้วก็มี การอ่าน และบรรยายความหมายของคำสอนในคัมภีร์ภควัทคีตา บางครั้งก็มีการอ่านบทความว่า ด้วยเรื่องราวทางศาสนา หรือวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิวิฑฒนาคุณ

จากประเทศอินเดียมาแสดงปาฐกถาให้ผู้ชุมนุมฟัง พร้อมทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันด้วย

ในปี พ.ศ.2482 ได้มีการตั้งโรงเรียนภารตวิทยาลัย มีการสอนภาษาฮินดู และภาษาอังกฤษ ให้เยาวชนอินเดียเป็นพิเศษในเวลากลางวัน เป็นเทวสถานของชาวฮินดู อยู่ในบริเวณเดียวกับโรงเรียน ภารตวิทยาลัย ภายในเทวสถานเป็นที่ประดิษฐานองค์เทพที่เคารพสักการะบูชาเทพมณเฑียร ตั้งอยู่ ถนนบำรุงเมืองใกล้วัดสุทัศน์ เป็นเทวสถานเฉพาะของชาวฮินดู เปิดเวลา 08.00-17.00 น. สถานที่ จอครดบริเวณลานหน้าศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร เมื่อ 80 ปีที่ผ่านมา ในวันเทศกาลวิชัยทศมี ปี พ.ศ. 2468 หนึ่งในวันสำคัญของศาสนิกชนชาวฮินดู ชาวภารตในประเทศไทย ได้ถือเป็นวันอุดม ฤกษ์อันสำคัญ จึงพร้อมใจกันจัดตั้งสมาคมเพื่อรวมใจชาวภารตให้เป็นหนึ่ง ณ อาคารเล็ก ๆ หลัง หนึ่งในย่านหลังวังบูรพา ใน นาม "ฮินดูสภา" ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็น " สมาคมฮินดูสมาช " จนถึง ปัจจุบัน

กิจกรรมของสมาคมฯ ได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง นับจากวันก่อตั้งอาคารที่ทำการคูหาเดียว ในหลังวังบูรพา ต้องขยับขยายเป็น 3 คูหาติดต่อกันในเวลาต่อมา และด้วยเห็นความสำคัญต้องการ สนับสนุนการศึกษาของเหล่าเยาวชนของชาติจึงได้จัดตั้ง "โรงเรียนภารตวิทยาลัย" ขึ้นในบริเวณ เดียวกัน โดยมี "อาจารย์เพทาย อมาตยกุล" เป็นอาจารย์ใหญ่ท่านแรก ผู้ซึ่งได้สร้างความสำเร็จ รุ่งเรืองให้กับโรงเรียนภารตวิทยาลัย อย่างใหญ่หลวง และด้วยความรุ่งเรืองนี้เอง จากเดิมที่นักเรียน ชายและหญิงแยกกันเรียน ด้วยความจำเป็นในการใช้พื้นที่ โรงเรียนจึงเปลี่ยนการเรียนมาสู่ระบบ สหศึกษาโดยใช้ระเบียบและหลักสูตรการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการอย่างเข้มงวด รับนักเรียน ไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา จึงมีเยาวชนทั้งไทย อินเดียและจีนร่วมเรียนเคียงบ่าในชั้นเรียนเดียวกันฉันทันทีนี้เอง นอกจากหลักสูตรการศึกษาของกระทรวงฯ แล้ว โรงเรียนภารตวิทยาลัยยังได้รับอนุญาต ให้นำวิชาภาษาฮินดูและภาษาอังกฤษมาสอนในภาคพิเศษอีกด้วย คณะกรรมการบริหารสมาคมฯ มีความมุ่งมั่นตั้งแต่ต้น ที่จะเห็นความเป็นปึกแผ่นของสมาคมฯ และโรงเรียนภารตวิทยาลัยตั้งใจ ใคร่เห็นสมาคมฯ และโรงเรียนตั้งอยู่บนพื้นที่ของตนเอง ความตั้งใจนี้จะงักอยู่ระยะหนึ่งจากภาวะ ของสงครามโลกครั้งที่ 2 และไม่นานนักหลังสงครามสงบ ปณิธานดั้งเดิมก็ได้รับการสืบสานจน สำเร็จ ด้วยการซื้อที่ดินแปลงที่เป็นที่ตั้ง ในปัจจุบันนี้ ในปลายปี พ.ศ. 2491 อีกไม่กี่เดือนหลังจากนั้น ในวันมหาสงกรานต์ที่ 13 เมษายน 2492 สมาคมฯ ได้ประกอบพิธีศิลาฤกษ์อาคารหลังแรก โดยได้รับ เกียรติจาก ฯพณฯ ภควัดคยาต เอกอัครราชทูตอินเดียประจำประเทศไทยในสมัยนั้น มาเป็นประธาน ซึ่งอาคารดังกล่าวนี้ ได้รับการก่อสร้างจนสำเร็จในอีก 1 ปีต่อมา หลังจากความสำเร็จ

ในการก่อสร้างอาคารสมาคมฮินดูสมาช และ โรงเรียนภารตวิทยาลัยแล้ว จึงได้ทำการก่อสร้าง โบสถ์เทพมณเฑียรขึ้น และได้อัญเชิญเทพปฏิมา ปฏิมาของพระผู้เป็นเจ้าและเทพดาอันเป็นที่เคารพ สักการะของชาวฮินดู มาจากประเทศอินเดีย (พร้อมกับแผ่นหินอ่อนแกะสลักทั้งหมด) และอัญเชิญ ดินศักดิ์สิทธิ์จากพุทธสังเวชนียสถานที่สำคัญ 4 แห่ง อันได้แก่ ลุมพินี (สถานที่ประสูติ), พุทธคยา (สถานที่ตรัสรู้), สารนาถ (สถานที่แสดงปฐมเทศนา) และ กุสินารา (สถานที่ปรินิพพาน) พร้อมกัน นี้ได้อัญเชิญน้ำจากแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ในอินเดีย เช่น แม่น้ำคงคา ขมุนา และสุรัสวดี ฯลฯ มารวมกัน

และนำมาประดิษฐานไว้ ณ โบสถ์เทพมณเฑียร แห่งนี้ เพื่อเป็นที่สักการะของเหล่าศาสนิกชนทั้งหลาย โดยสมาคมฯ ได้จัด พิธีเฉลิมฉลองการเปิดโบสถ์แห่งนี้อย่างยิ่งใหญ่ ในวันที่ 11 มิถุนายน 2512 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงพระมหากรุณาธิคุณเสด็จพระราชดำเนินมาทรงเป็นองค์ประธานในพิธี พระมหากรุณาธิคุณในครั้งกระนั้น ได้จารึกในความทรงจำของบรรดาเหล่าชาวภารต ผู้เข้ามาพึ่งในพระบรมโพธิสมภารโดยถ้วนทั่ว ตราบนานเท่านาน และจะขอดจำพระเกียรติที่ได้รับพระราชทาน ในปัจจุบัน โบสถ์แห่งนี้ ได้เป็น ศูนย์รวมจิตใจของชาวภารต โดยเฉพาะชาวฮินดูในประเทศไทยในการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ทั้งของชาวฮินดูและชาวไทยอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเป็นประจำครั้งกระนั้น ไปจนตราบชีวิตจะหาไม่

สภาพแวดล้อม

ตั้งอยู่ชุมชนที่มีที่พักอาศัยเบาบาง ห่างจากแหล่งผู้คนพลุกพล่าน แต่ไม่ไกลจากถนนหลักของชุมชน จึงมีการจราจรที่สะดวก ใกล้สถานที่ทางศาสนาหลายแห่งอาทิเช่น วัดสุทัศน์ โบสถ์พรหมณ์ เสาชิงช้า และใกล้กับสถานที่ราชการอาทิเช่น ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร จัดได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมทั้งทางศาสนาพุทธและศาสนาฮินดูและยังใกล้สวนสาธารณะชื่อสวนรมณนาถเป็นสถานที่พักผ่อนขนาดใหญ่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสาธารณะที่สวยงาม ประชากรในชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นประชากรไทยที่นับถือศาสนาพุทธและมีความเชื่อถือศรัทธาในเทพเจ้าของทางศาสนาฮินดู

การเข้าถึง

โบสถ์เทพมณเฑียรตั้งอยู่ริมถนนศิริพงษ์ ฝั่งตรงข้ามคือถนนอนุสาวรีย์ ทางด้านขวาดัดถนนบำรุงเมือง ทางด้านซ้ายมือคือถนนเจริญกรุง มีตรอกซอยที่สามารถทะลุไปยังสถานที่สำคัญ ของกรุงเทพคือท้องสนามหลวง ถนนราชดำเนิน การเดินทางโดยรถโดยสารสามารถเดินทางได้สะดวก เนื่องจากมีรถโดยสารประจำทางผ่านหน้าโครงการหลายสาย

การใช้ที่ดิน

บริเวณด้านหลังโบสถ์จะติดกับแหล่งชุมชนและสำนักงานประกอบธุรกิจขนาดเล็ก โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ด้านหน้าฝั่งตรงข้ามจะเป็นวัดสุทัศน์เทพวราราม ด้านขวาจะเป็นโรงเรียนเบญจมราชาลัย ถัดไปจะเป็นอาคารพานิชส่วนใหญ่จะประกอบธุรกิจการค้าพระพุทธรูปไปจรดถนนบำรุงเมือง ด้านซ้ายติดซอยแดงไบลีย์ ถัดไปจะเป็นบริษัทธนเสริม และมีอาคารพานิชเรียงไปจนถึงสวนรมณนาถ ทะลุออกไปยังถนนสายหลักคือถนนเจริญกรุง

รูปที่ 4.27 ถนนศิริพงษ์ด้านหน้าโบสถ์เทพมณเฑียร

ผังอาคาร

ผังอาคารของ โบสถ์เทพมณเฑียรจะมีลักษณะเป็นรูปตัวยูจะแบ่งหน้าที่การใช้งานเป็น 4 ส่วนหลักๆ คือ

1. อาคารศาสนสถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนาฮินดู
2. อาคารจัดตั้งเป็นสมาคมฮินดูสมาช
3. อาคารเรียนของโรงเรียนภารตวิทยา
4. อาคารพักผ่อนของพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีกรรม

ส่วนประกอบพิธีกรรมทางศาสนาจะอยู่ช่วงกลางบริเวณชั้น 3 ของอาคาร พื้นที่บริเวณประกอบพิธีจะมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าประมาณ 400 ตารางเมตร ผังจะถูกแบ่งเป็น 4 ส่วนคือ

1. ที่ตั้งประดิษฐานเทวรูปเทพเจ้า
2. โถงที่นั่งของผู้ที่เข้ามาทำพิธีบูชา
3. แท่นสำหรับพราหมณ์นำทำพิธีนำสวด
4. แท่นสำหรับพราหมณ์เล่นดนตรีประกอบการสวด

ส่วนที่พักผ่อนของพราหมณ์และที่แต่งตัวประกอบพิธีกรรมทางศาสนาจะอยู่บริเวณชั้น 4 ซึ่งบุคคลภายนอกไม่สามารถเข้าไปได้

ทางเข้ามาใช้บริการจะขึ้นทางบันไดตั้งแต่ชั้นล่างขึ้นมาจะพบส่วนพิธีกรรมชั้น 3 จัดเป็นโถงขนาดใหญ่มีซุ้มเทวรูปเทพเจ้าบูชาโดยรอบ ส่วนกลางของพื้นที่จะเป็นแท่นอาสนะของพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีจะมีที่ตั้งของบทสวดและไมโครโฟน และมีการเล่นดนตรีประกอบในการสวดมนต์อยู่บริเวณด้านข้าง โดยใช้เครื่องดนตรี 4 ชนิด 1. กลอลแขก 2. ปี่แขก 3. กีตาร์แขก 4. หีบเพลง พื้นจะยกระดับขึ้นมา 50 เซนติเมตร ผู้ที่เข้ามาสักการะจะนั่งรอบบริเวณ โบสถ์เทพมณเฑียรไม่มีแท่นสำหรับจตุรูปเทียมนูชาเนื่องจากการระบายอากาศไม่ดีพอ และเป็นการป้องกันการเกิดอัคคีภัยเนื่องจากที่ประกอบพิธีกรรมจัดอยู่ในอาคารชั้น 3 ซึ่งเป็นโครงสร้างต่อเนื่องติดกับอาคารเรียนของโรงเรียนภารตวิทยา

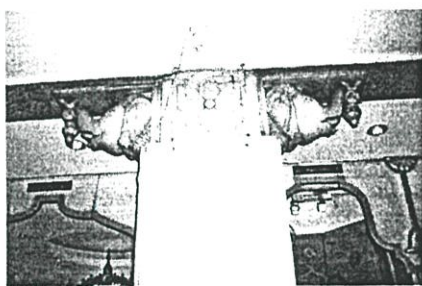
รูปแบบอาคารทางสถาปัตยกรรม

รูปแบบอาคารทางสถาปัตยกรรมของ โบสถ์เทพมณเฑียรรูปแบบอาคารภายนอกจะเป็นแบบอินเดียประยุกต์ เป็นอาคารก่ออิฐฉาบปูนประดับด้วยหินอ่อนบริเวณตีกส่วนกลางที่มีลักษณะเป็นรูปตัวยูทั้งหมด 4 ชั้น การใช้สอยอาคารนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วนได้แก่

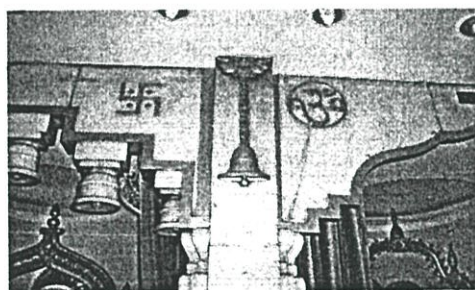
1. อาคารศาสนสถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนาฮินดู
2. อาคารจัดตั้งเป็นสมาคมฮินดูสมาช
3. อาคารเรียนของโรงเรียนภารตวิทยา
4. อาคารพักอาศัยของพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีกรรม

อาคารศาสนสถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนาฮินดู

จัดอยู่ในตำแหน่งกลางของอาคารรูปตัวยู ใช้พื้นที่ของ บริเวณชั้น 3 ทั้งหมด ทางเข้าศาสนสถานจึงไม่ใช่ประตู ใช้บันไดในการเข้าถึงโดยการเดินขึ้นตั้งแต่ชั้น 1 ขึ้นมา พื้นที่ใช้สอยในการประกอบพิธีกรรมจะใช้บริเวณชั้น 3 ทั้งหมด ลักษณะทางสถาปัตยกรรม ผนังทางขึ้นบันไดใช้หินอ่อนประดับด้วยรูปภาพเรื่องราวประวัติของศาสนาฮินดู รวมไปถึงภาพบนฝาผนังที่บอกเล่าเรื่องราวในคัมภีร์ภควัดคีตา ภายในศาสนสถานจะเป็นรูปแบบพื้นที่โล่ง มีการเจาะช่องแสงเป็นหน้าต่างมีลวดลายตามแบบอินเดียใช้สีทองเป็นองค์ประกอบ จำนวน.....ช่อง พื้นปูด้วยพรมสีแดง ฝ้าเรียบสีขาวประดับโคมไฟดวงกลมกรอบสีทองติดพัดลมเป็นช่วงๆ การตกแต่งบริเวณที่ตั้งเทวรูปเทพเจ้าของทางศาสนาฮินดู ระดับพื้นหินอ่อนเทาขาวยกสูงขึ้นไป 2 ชั้นๆ ละ 10 เซนติเมตร ก่อนถึงฐานเทวรูป ส่วนฐานเทวรูปยกขึ้นจากระดับพื้นสูง 2 ชั้นเช่นกันชั้นละ 20 เซนติเมตร รวมทั้งหมด 60 เซนติเมตร กรอบผนังมีทั้งหมด 2 ชั้นใช้หินอ่อนเทาขาว โดยชั้นนอกหัวเสาจะสร้างเศียรช้างแกะสลักด้วยหินอ่อนเทาขาวประดับ

รูปที่ 4.28 หัวเสาเศียรช้าง

รูปที่ 4.29 สัญลักษณ์บริเวณหัวมุมของซุ้ม

ชั้นในกรอบหินอ่อนเทาขาวแบ่งเป็นช่องลวดลายกรอบสี่ทงลักษณะสถาปัตยกรรมอินเดียมี
ตัวอักษรสีทองสัญลักษณ์ทางศาสนาฮินดู เรียกว่าตัวอักษร “โอม ”

เทวรูปเทพเจ้าที่ประดิษฐาน

1. พระพุทธรเจ้า (ศาสดาของศาสนาพุทธ)
2. พระนารายณ์ - พระลักษมีมหาเทวี
3. พระศิวะ
4. พระสุรัสวดี
5. พระอุมาเทวี
6. พระพิฆเนศวร์
7. พระขันธกุมาร
8. พระราม - พระแม่สีดา
9. พระกฤษณะ - พระมเหสี
10. หนุมาน

บริเวณด้านนอกโดยรอบทั้ง 4 ทิศ ยังประกอบด้วยซุ้มหินอ่อนเทาขาวประดิษฐานเทวรูป

ดังนี้

1. พระแม่อุมาเทวี
ซุ้มใช้วัสดุหินอ่อนหลังคาเป็นชั้นๆ มีเสา 4 ต้น
2. ศิวลึงค์ (สัญลักษณ์ของพระศิวะ)
ซุ้มใช้วัสดุหินอ่อนหลังคาเป็นชั้นๆ มีเสา 4 ต้น
3. พระพรหมณ์
ซุ้มใช้วัสดุก่ออิฐฉาบปูนหลังคาใช้กระจกสีสันในการตกแต่งมีเศียรช้างทั้ง 4 มุม
4. พระแม่ทุรคา
ซุ้มใช้วัสดุหินอ่อนหลังคาเป็นชั้นๆ มีเสา 4 ต้น

สมาคมฮินดูสมาช

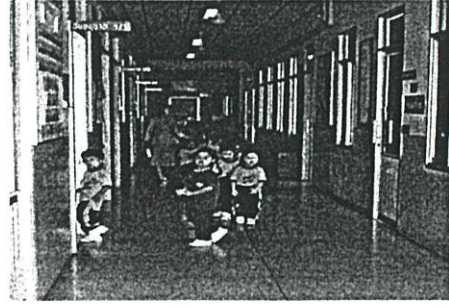
จัดอยู่ในตำแหน่งกลางของอาคารรูปตัวยู ใช้พื้นที่ของ บริเวณชั้น 2 จะเป็นส่วนสำนักงาน
ใช้ในการดำเนินงานของทางสมาคม พื้นที่ด้านหน้าทางเข้าจะมีบอร์ดแสดงกิจกรรมของทางสมาคม
ชั้นที่ 2 จะแบ่งเป็นสโมสรที่ใช้ในการพบปะสังสรรค์ของชาวฮินดูที่อยู่ในประเทศไทยและยังเป็น
สโมสรในการจัดงานแต่งงาน งานเฉลิมฉลอง งานรื่นเริงต่างๆ จึงชาวฮินดูในประเทศไทย

โรงเรียนภารตวิทยา

จัดอยู่ด้านซ้ายและด้านขวาและชั้นล่างอาคารกลางจะเป็นใช้พื้นที่ในการเรียนการสอน
ตั้งแต่ชั้น 1-4 แบ่งเป็นแต่ละห้องตามลำดับชั้นการศึกษามีตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 – ประถมศึกษาปีที่ 6

รูปที่ 4.30 อาคารเรียนอนุบาล

รูปที่ 4.31 อาคารเรียนอนุบาล

รูปที่ 4.32 อาคารเรียนประถมศึกษา

รูปที่ 4.33 อาคารเรียนประถมศึกษา

อาคารพักอาศัยของพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีกรรม

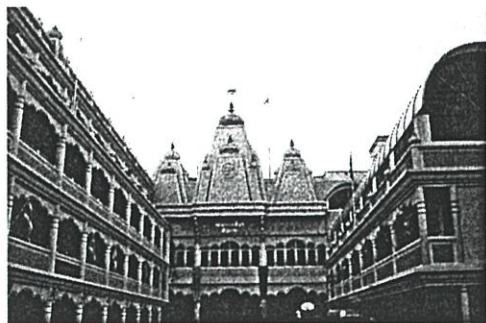
จัดอยู่ในตำแหน่งกลางของอาคารรูปตัวยู ใช้พื้นที่ของ บริเวณชั้น 4 ซึ่งจัดเป็นที่พักอาศัยของพราหมณ์ผู้ทำการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา โดยคนภายนอกไม่สามารถขึ้นไปได้

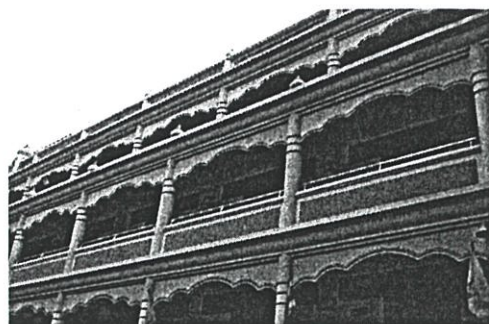
รูปที่ 4.34 อาคาร โบสถ์เทพมณเฑียร

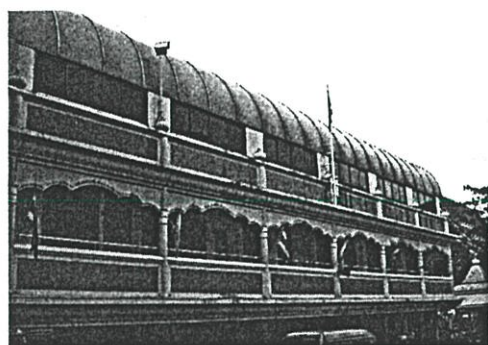
รูปที่ 4.35 บริเวณด้านหน้าป้ายสมาคม

รูปที่ 4.36 อาคารโบสถ์เทพมณเฑียร

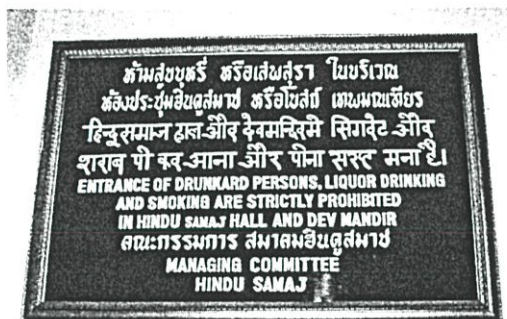
รูปที่ 4.37 อาคารเรียนโรงเรียนการตะ

รูปที่ 4.38 อาคารเรียนโรงเรียนการตะ

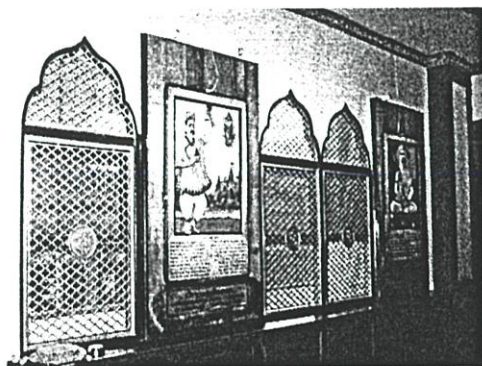
รูปที่ 4.39 เทวรูปด้านหน้าพระแม่สุรัสวดี

รูปที่ 4.40 ป้ายข้อกำหนดของทางสมาคม

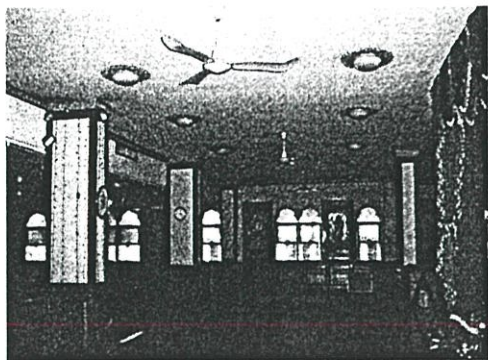
รูปที่ 4.41 ภาพวาดติดผนังทางขึ้น

รูปที่ 4.42 บริเวณหน้าต่าง

รูปที่ 4.43 บริเวณที่นั่งประกอบพิธีกรรม

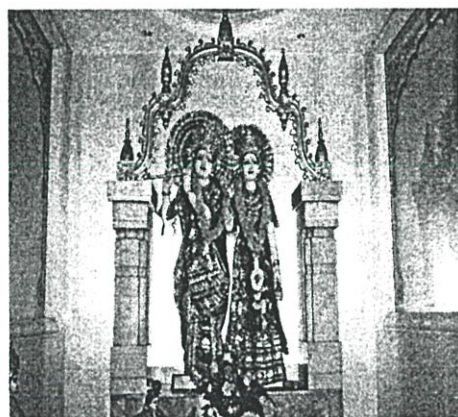
รูปที่ 4.44 บริเวณที่นั่งประกอบพิธีกรรม

รูปที่ 4.45 เทวรูปพระวิษณุ-พระแม่ ลักษมี

รูปที่ 4.46 เทวรูปพระพิศเนศวร

รูปที่ 4.47 เทวรูปพระกฤษณะ-พระมเหสี

รูปที่ 4.48 เทวรูปพระศิวะ

รูปที่ 4.49 เทวรูปพระราม-พระแม่สีดา

รูปที่ 4.50 เทวรูปพระพุทธเจ้า

รูปที่ 4.51 เทวรูปพระอุมาทูรคา

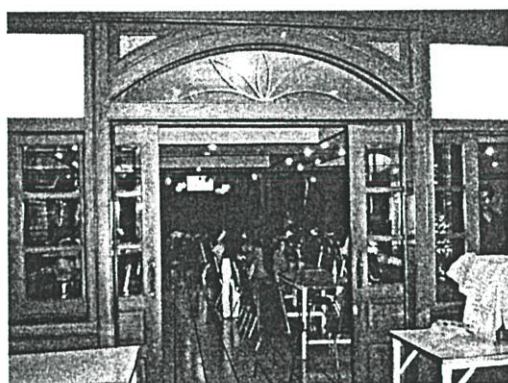
รูปที่ 4.52 ชุ่มเทวรูปพระพรหมณ์

รูปที่ 4.53 ชุ่มศิวลึงค์ (สัญลักษณ์พระศิวะ)

รูปที่ 4.54 หลังคาชุ่มพระแม่ทุรคา

รูปที่ 4.55 สโมสรฮินดูสมาช (ชั้น 2)

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามผู้ที่เข้ามาใช้สถานที่วัดศาสนาฮินดู (กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 85 คน ในวันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ เวลา 8.00 – 20.00 น. โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างผู้เข้ามาใช้สถานที่จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้สถานที่		n = 100 จำนวน	n = 100 ร้อยละ
เพศ	ชาย	32	32
เพศ	หญิง	68	68
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	2	2
	ตั้งแต่ 20 - 29 ปี	30	30
	ตั้งแต่ 30 - 39 ปี	35	35
	ตั้งแต่ 40 - 49 ปี	10	10
	ตั้งแต่ 50 - 59 ปี	23	23
	ตั้งแต่ 60 - ขึ้นไป	-	-
	รวม	100	100

จากตารางที่ 4.1 จะพบว่าผู้เข้ามาใช้สถานที่ในการสักการะ ร้อยละ 68 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 32 เป็นเพศชาย ในเรื่องอายุของผู้เข้ามาใช้สถานที่ในการสักการะ ส่วนมากมีอายุ 30 - 39 ปีคิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมา อายุ 20 - 29 ปีคิดเป็นร้อยละ 30 อายุ 50 - 59 ปีคิดเป็นร้อยละ 23 อายุ 40 - 49 ปีคิดเป็นร้อยละ 10 อายุ ต่ำกว่า 20 ปีคิดเป็นร้อยละ 2 ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนอาชีพผู้เข้ามาใช้สถานที่ในการสักการะ

อาชีพของผู้ใช้สถานที่	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ	18	18
เจ้าของกิจการ	38	38
นักเรียนนักศึกษา	14	14
พนักงานบริษัทเอกชน	20	30
ทำสวนทำไร่	-	-
อื่นๆ ปรุคระนุ	10	10
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.2 จะพบว่าผู้เข้ามาใช้สถานที่ในการสักการะ ร้อยละ 38 เจ้าของกิจการ เป็นอาชีพที่มามากที่สุด ร้อยละ 20 พนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 18 รับราชการ ร้อยละ 14 เป็นนักเรียนนักศึกษา ร้อยละ 10 คือ อื่นๆ ปรุคระนุ (กิดผู้ไม่ประสงค้บอกอชีพ) ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนครั้งการเข้ามาสักการะ

ผู้เข้ามาใช้สถานที่ในการสักการะ	จำนวน	ร้อยละ
1 ครั้ง	3	3
มากกว่า 1 - 5 ครั้ง	17	17
มากกว่า 5 - 10 ครั้ง	25	25
มากกว่า 10 - 15 ครั้ง	20	30
มากกว่า 15 ขึ้นไป	35	35
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.3 จำนวนครั้งในการสักการะจะพบว่าผู้เข้ามาใช้สถานที่ในการสักการะ ร้อยละ 35 มามากกว่า 15 ครั้งซึ่งเป็นการมาที่มากที่สุด ร้อยละ 25 มาจำนวน 5 - 10 ครั้ง ร้อยละ 20 มาเป็นจำนวน 10 - 15 ครั้ง ร้อยละ 17 มาเป็นจำนวน 1 - 5 ครั้ง ร้อยละ 3 มาเป็นจำนวน 1 ครั้งซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.4 แสดงจุดประสงค์หลักในการเข้ามา ณ.ศาสนสถาน

จุดประสงค์หลักของท่านที่มาสวดมนต์	จำนวน	ร้อยละ
นับถือศาสนาฮินดู	11	11
จับจ่ายวัตถุมงคล	-	-
ศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์	88	88
เที่ยวชมสถาปัตยกรรม	1	1
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.4 จุดประสงค์หลักของผู้เข้ามาใช้สถานที่ในการสักการะ ร้อยละ 88 มาเนื่องจากศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ. สถานที่แห่งนี้ ร้อยละ 11 เป็นผู้นับถือศาสนาฮินดู ร้อยละ 1 เป็นผู้เข้ามาเที่ยวชมสถาปัตยกรรมซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนร้อยละของผู้เข้ามาใช้สถานที่ในการสักการะ จำแนกตามลักษณะการมาร่วมพิธีบูชาฯ

ท่านมาร่วมสักการะพร้อมกับใคร	จำนวน	ร้อยละ
มาตามลำพัง	41	41
มาพร้อมครอบครัว	15	15
มาพร้อมเพื่อน	44	44
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.5 ผู้เข้ามาใช้สถานที่ในการสักการะ ร้อยละ 44 มาพร้อมเพื่อนซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุด ร้อยละ 41 มาตามลำพัง ร้อยละ 15 มาพร้อมครอบครัวซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.6 แสดงการมาบูชาวันใดบ้าง

วันที่มาบูชา	จำนวน	ร้อยละ
ทุกวัน	12	12
วันศุกร์	16	16
วันหยุด เสาร์ อาทิตย์ และวันสำคัญทางศาสนาฮินดู	52	52
อื่นๆ (ไม่แน่นอนกำหนดไม่ได้)	20	20
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.6 แสดงวันของผู้เข้ามาใช้สถานที่ในการสักการะ ร้อยละ 52 มาในวันหยุด เสาร์ อาทิตย์ และวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุด ร้อยละ 20 ไม่แน่นอนกำหนดไม่ได้ ร้อยละ 16 มาวันศุกร์ ร้อยละ 12 มาทุกวัน ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.7 แสดงเวลาการมาบูชา

เวลาที่มาบูชา	จำนวน	ร้อยละ
7.00 - 9.00 น.	12	12
9.00 - 11.00 น.	32	32
16.00 - 18.00 น.	36	36
18.00 - 20.00 น.	20	20
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.7 แสดงเวลาของผู้เข้ามาใช้สถานที่ในการสักการะ ร้อยละ 36 มาในเวลา 16.00-18.00 น. ซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุด ร้อยละ 32 มาในเวลา 9.00 - 11.00 น. ร้อยละ 20 มาในเวลา 18.00 - 20.00 น. ร้อยละ 12 7.00 - 9.00 น. ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.8 แสดงการกลับมาสถานที่อีกครั้ง

การกลับมาสถานที่	จำนวน	ร้อยละ
ไม่	-	-
กลับ	100	100
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.7 แสดงการกลับมาอีกครั้ง ร้อยละ 100 กลับมาอีกครั้ง เนื่องจากทุกท่านมีความศรัทธาต่อศาสนสถานและเทพเจ้าศาสนาฮินดู

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม พฤติกรรมศาสนิกชน และปัญหาอุปสรรคในการมาสักการะ

ส่วนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่และที่รวมกิจกรรม

ตารางที่ 4.9 สอบถามถึงบริเวณที่น่าสนใจ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

บริเวณที่น่าสนใจ	จำนวน	ร้อยละ
ประตูทางเข้า	28	28
แท่นบูชาศิวลึงค์	39	38
โดยรอบอุโบสถ	57	57
ภายในอุโบสถ	59	59
ซุ้มเทวรูป	62	62

จากตารางที่ 4.9 แสดงบริเวณที่น่าสนใจของผู้เข้ามาใช้สถานที่ในการสักการะ ร้อยละ 62 สนใจซุ้มเทวรูป ซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุด ร้อยละ 59 สนใจภายในอุโบสถ ร้อยละ 57 สนใจรอบอุโบสถ ร้อยละ 39 สนใจแท่นบูชาศิวลึงค์ ร้อยละ 28 สนใจประตูทางเข้า ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.10 สอบถามถึงความสนใจให้มีการส่งเสริมกิจกรรม เช่น งานประเพณี งานแห่เทวรูป งานเฉลิมฉลองต่างๆ หรือไม่

การจัดกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ควร	100	100
ไม่ควร	-	-
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.10 แสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรม ร้อยละ 100 ควรจัดให้มี เนื่องจากทุกท่านมีความศรัทธาต่อศาสนสถานและเทพเจ้าศาสนาฮินดูจึงสมควรจัดพิธีแห่งองค์เทพเจ้าเพื่อเป็นการสักการะที่ยิ่งใหญ่

ตารางที่ 4.11 สอบถามถึงสถานที่ในการจัดกิจกรรมบริเวณใด (วัดพระศรีมหาอุมาเทวี)

บริเวณจัดกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ภายในวัดแขก	4	8
ถนนสีลม	46	92
ในซอยถนนปิ่น	-	-
รวม	50	100

จากตารางที่ 4.11 แสดงความคิดเห็นบริเวณการจัดกิจกรรม ร้อยละ 92 จัดที่ถนนสีลม ซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุด ร้อยละ 8 จัดภายในวัดแขกซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.12 สอบถามถึงสถานที่ในการจัดกิจกรรมบริเวณใด (โบสถ์เทพมณเฑียร)

บริเวณจัดกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ภายในเทวสถาน	6	12
ภายนอกเทวสถาน(ลานกิจกรรม)	27	54
โดยรอบเสาชิงช้า	17	34
รวม	50	100

จากตารางที่ 4.12 แสดงความคิดบริเวณการจัดกิจกรรม ร้อยละ 54 จัดที่ภายนอกเทวสถาน บริเวณลานกิจกรรม ซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุด ร้อยละ 34 จัดโดยรอบเสาชิงช้า ร้อยละ 12 จัดภายในเทวสถานซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.13 สอบถามถึงปัญหาที่พบเห็นภายในวัดที่ควรแก้ไข

ปัญหาที่พบภายในวัดที่ควรแก้ไข	จำนวน	ร้อยละ
ความแออัดของสถานที่	60	60
การใช้วัสดุของอาคารไม่มีการระบายความร้อน	34	34
กิจกรรมต่างๆ ไม่มีการแบ่งแยกอย่างชัดเจน	6	6
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.13 แสดงความคิดถึงปัญหาที่ควรแก้ไข ร้อยละ 60 ปัญหาความแออัดของสถานที่ ซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุด ร้อยละ 34 การใช้วัสดุของอาคารไม่มีการระบายความร้อน ร้อยละ 6 กิจกรรมต่างๆ ไม่มีการแบ่งแยกอย่างชัดเจนซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.14 สอบถามถึงบริเวณที่ควรปรับปรุง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

บริเวณใดที่คิดว่าควรมีการปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
ด้านหน้าทางเข้า	-	-
บริเวณที่นั่งนุชภายนอกอุโบสถ	77	77
การระบายควันรูป	56	56
บริเวณที่นั่งนุชภายในอุโบสถ	86	86
บริเวณห้องน้ำ	12	12

จากตารางที่ 4.14 แสดงความคิดเห็นถึงปัญหาที่ควรปรับปรุง ร้อยละ 86 บริเวณที่นั่งนุชภายในอุโบสถซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุด ร้อยละ 77 บริเวณที่นั่งนุชภายนอกอุโบสถ ร้อยละ 56 การระบายควันรูป ร้อยละ 12 บริเวณห้องน้ำซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับที่ว่างโล่ง

ตารางที่ 4.15 สอบถามที่ว่างโล่ง (ภายนอกอุโบสถ) สำหรับการสักการะนุชามีความเพียงพอหรือไม่ (วัดพระศรีมหาอุมาเทวี)

ความเพียงพอของที่ว่างโล่งภายนอกอุโบสถ	จำนวน	ร้อยละ
เพียงพอ	-	-
ไม่เพียงพอ	50	100
รวม	50	100

จากตารางที่ 4.15 แสดงว่าพื้นที่ภายนอกอุโบสถ (วัดพระศรีมหาอุมาเทวี) ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ร้อยละ 100

ตารางที่ 4.16 สอบถามที่ว่างโล่ง (ภายนอกอุโบสถ) สำหรับการสักการะบูชาที่มีความเพียงพอหรือไม่ (โบสถ์เทพมณเฑียร)

ความเพียงพอของที่ว่างโล่งภายนอกอุโบสถ	จำนวน	ร้อยละ
เพียงพอ	50	100
ไม่เพียงพอ	-	-
รวม	50	100

จากตารางที่ 4.16 แสดงว่าพื้นที่ภายนอกอุโบสถ (โบสถ์เทพมณเฑียร) เพียงพอต่อความต้องการ ร้อยละ 100

ตารางที่ 4.17 สอบถามที่ว่างโล่ง (ภายในอุโบสถ) สำหรับการสักการะบูชาที่มีความเพียงพอหรือไม่ (วัดพระศรีมหาอุมาเทวี)

ความเพียงพอของที่ว่างโล่งภายในอุโบสถ	จำนวน	ร้อยละ
เพียงพอ	-	-
ไม่เพียงพอ	50	100
รวม	50	100

จากตารางที่ 4.17 แสดงว่าพื้นที่ในอุโบสถ (วัดพระศรีมหาอุมาเทวี) ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ร้อยละ 100

ตารางที่ 4.18 สอบถามที่ว่างโล่ง (ภายในอุโบสถ) สำหรับการสักการะบูชาที่มีความเพียงพอหรือไม่ (โบสถ์เทพมณเฑียร)

ความเพียงพอของที่ว่างโล่งภายในอุโบสถ	จำนวน	ร้อยละ
เพียงพอ	42	84
ไม่เพียงพอ	8	16
รวม	50	100

จากตารางที่ 4.18 แสดงว่าพื้นที่ภายในอุโบสถ (โบสถ์เทพมณเฑียร) ร้อยละ 84 เพียงพอต่อความต้องการ ร้อยละ 16 ไม่เพียงพอต่อความต้องการ

ตารางที่ 4.19 สอบถามถึงความเห็นในการพัฒนาโดยรอบ

ความคิดเห็นการพัฒนาโดยรอบ	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วย	-	-
ไม่เห็นด้วย	100	100
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.19 แสดงความเห็นในการพัฒนาโดยรอบ ร้อยละ 100 เห็นด้วยให้มีการพัฒนา

ตารางที่ 4.20 สอบถามถึงความเห็นควรมีสิ่งประกอบบริเวณใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

สิ่งประกอบบริเวณที่ควรมี	จำนวน	ร้อยละ
ป้ายบอกข้อมูล	10	10
ศาลาที่พัก	78	78
โทรศัพท์สาธารณะ	6	6
ม้านั่งพักผ่อน	86	86
ถังขยะ	95	95
ไฟฟ้า	55	55
ห้องน้ำ - ส้วมสาธารณะ	77	77
ป้ายบอกทาง	56	56
น้ำดื่มบริการ	12	12

จากตารางที่ 4.20 แสดงความคิดเห็นถึงส่วนประกอบที่ควรมี ร้อยละ 95 ถังขยะซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุด ร้อยละ 86 บริเวณที่นั่งพักผ่อน ร้อยละ 78 ศาลาที่พัก ร้อยละ 77 บริเวณห้องน้ำ ร้อยละ 56 ป้ายบอกทาง ร้อยละ 55 ไฟฟ้า ร้อยละ 12 น้ำดื่ม ร้อยละ 10 ป้ายบอกข้อมูล ร้อยละ 6 โทรศัพท์สาธารณะ ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมของศาสนสถานฮินดู

ตารางที่ 4.21 สอบถามความเห็นชื่นชอบความงามบริเวณใด

บริเวณที่ชื่นชอบทางสถาปัตยกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ซุ้มทางเข้า - ออก	13	13
ที่ตั้งเทวรูป	62	62
โครงสร้างผนังโดยรอบ	22	22
อื่นๆ (ระบุว่าทั้งหมด)	3	3
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.21 แสดงความคิดเห็นถึงความชื่นชอบ ร้อยละ 62 ที่ตั้งเทวรูป จำนวนที่มากที่สุด ร้อยละ 22 โครงสร้างผนังโดยรอบ ร้อยละ 13 ชุ่มทางเข้าออก ร้อยละ 3 อื่นๆ (ระบุไว้ทั้งหมด) ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.22 สอบถามความเห็นการให้โชนสีในการตกแต่ง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้โชนสีตกแต่ง	จำนวน	ร้อยละ
สีเข้มเกินไป	17	17
สีอ่อนเกินไป	-	-
สีหลากหลาย	22	22
สีแปลกตากว่าที่อื่น	61	61
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.22 แสดงความคิดเห็นถึงการให้โชนสี ร้อยละ 61 สีแปลกตากว่าที่อื่น ซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุด ร้อยละ 22 สีหลากหลาย ร้อยละ 17 สีเข้มเกินไป ร้อยละ 3 อื่นๆ ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.23 สอบถามความเห็นขนาดอาคารควรมีลักษณะอย่างไร

ลักษณะของขนาดของอาคาร	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดใหญ่โอโถง	2	2
ขนาดพอเหมาะตกแต่งเรียบง่าย	16	16
ขนาดกลางตกแต่งหรูหรา	5	5
ขนาดพอเหมาะตกแต่งตามวัฒนธรรมฮินดู	80	80

จากตารางที่ 4.23 แสดงความคิดเห็นถึงขนาดของอาคาร ร้อยละ 80 ขนาดพอเหมาะตกแต่งตามวัฒนธรรมฮินดู จำนวนที่มากที่สุด ร้อยละ 16 ขนาดพอเหมาะตกแต่งเรียบง่าย ร้อยละ 5 ขนาดกลางตกแต่งหรูหรา ร้อยละ 2 ขนาดใหญ่โอโถง ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นทั่วไป

ตารางที่ 4.24 สอบถามความเห็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของศาสนสถาน

สิ่งสำคัญที่สุดของศาสนสถาน	จำนวน	ร้อยละ
เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	13	13
เป็นสถานที่ประกอบพิธีบูชา	5	5
เป็นที่พึ่งทางจิตใจของผู้มีความทุกข์	5	5
เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวฮินดู	11	11
อื่นๆ (สำคัญทั้งหมด)	66	66
รวม	100	100

จากตารางที่ 4.24 แสดงความคิดเห็นความสำคัญของศาสนสถาน ร้อยละ 66 สำคัญทั้งหมด จำนวนที่มากที่สุด ร้อยละ 13 เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ร้อยละ 11 เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวฮินดู ร้อยละ 5 เป็นสถานที่ประกอบพิธีบูชา เป็นที่พึ่งทางจิตใจของผู้มีความทุกข์ ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.25 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับการประสบปัญหาในการมาร่วมพิธีบูชา

(วัดพระศรีมหาอุมาเทวี) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ปัญหาในการมาร่วมพิธีบูชา	จำนวน	ร้อยละ
ที่นั่งไม่เพียงพอ	47	95
ช่องทางเดินระหว่างที่นั่งแคบ	50	100
มองไม่เห็นองค์พระแม่อุมาเทวี	3	6
อากาศภายในร้อนอบอ้าว	28	56
เสียงรบกวนจากภายนอก	1	2
สถานที่คับแคบ	48	96
ระยะทางไกลไม่สะดวกการเดินทาง	-	-

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)

ปัญหาในการมาร่วมพิธีบูชา	จำนวน	ร้อยละ
แสงสว่างไม่เพียงพอ	5	10
ถึงขยะไม่เพียงพอ	-	-
ที่วางรองเท้าไม่เพียงพอ	2	4
ห้องน้ำ - ห้องส้วม	2	4
สิ่งอำนวยความสะดวกคนพิการ	-	-
ร้านค้าไม่เพียงพอ	-	-
เชื่อมซีไม่เพียงพอ	6	12

จากตารางที่ 4.25 แสดงความคิดเห็นปัญหาของสถานที่ ร้อยละ 100 ช่องทางเดินระหว่างที่นั่งแคบ จำนวนที่มากที่สุด ร้อยละ 96 สถานที่คับแคบ ร้อยละ 95 ที่นั่งไม่เพียงพอ ร้อยละ 56 อากาศภายในร้อนอบอ้าว ร้อยละ 12 เชื่อมซีไม่เพียงพอ ร้อยละ 10 แสงสว่างไม่เพียงพอ ร้อยละ 4 มองไม่เห็นองค์พระแม่อุมาเทวี และที่วางรองเท้าไม่เพียงพอ ห้องน้ำ – ห้องส้วม ร้อยละ 2 เสี่ยงรบกวนจากภายนอก ซึ่งเป็นจำนวนน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.26 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับการประสบปัญหาในการมาร่วมพิธีบูชา (โบสถ์เทพมณเฑียร) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ปัญหาในการมาร่วมพิธีบูชา	จำนวน	ร้อยละ
ที่นั่งไม่เพียงพอ	-	-
ช่องทางเดินระหว่างที่นั่งแคบ	-	-
มองไม่เห็นองค์พระแม่อุมาเทวี	-	-
อากาศภายในร้อนอบอ้าว	13	26
เสี่ยงรบกวนจากภายนอก	11	22
สถานที่คับแคบ	-	-
ระยะทางไกลไม่สะดวกการเดินทาง	-	-

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

ปัญหาในการมาร่วมพิธีบูชา	จำนวน	ร้อยละ
แสงสว่างไม่เพียงพอ	5	10
ถังขยะไม่เพียงพอ	-	-
ที่วางรองเท้าไม่เพียงพอ	-	-
ห้องน้ำ - ห้องส้วม	45	90
สิ่งอำนวยความสะดวกคนพิการ	-	-
ร้านค้าไม่เพียงพอ	-	-
เชื่อมซีไม่เพียงพอ	-	-

จากตารางที่ 4.26 แสดงความคิดเห็นปัญหาของสถานที่ ร้อยละ 90 ห้องน้ำ - ส้วม จำนวนที่มากที่สุด ร้อยละ 26 อากาศภายในร้อนอบอ้าว ร้อยละ 22 เสียงรบกวนจากภายนอก ร้อยละ 10 แสงสว่างไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นจำนวนน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.27 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่สำคัญที่สุดที่สื่อถึงศาสนสถาน
(วัดพระศรีมหาอุมาเทวี)

สัญลักษณ์ที่สำคัญที่สุด	จำนวน	ร้อยละ
เทวรูปองค์ประธาน (พระแม่อุมา)	47	94
ศิวลึงค์	-	-
รูปแบบของสถาปัตยกรรมของวัด	3	6
พราหมณ์ที่ทำการประกอบพิธี	-	-
อื่นๆ (ทั้งหมด)	-	-
รวม	50	100

จากตารางที่ 4.27 แสดงความคิดเห็นสัญลักษณ์ที่สำคัญ ร้อยละ 94 เทวรูปองค์ประธาน (พระแม่อุมา) จำนวนที่มากที่สุด ร้อยละ 6 รูปแบบของสถาปัตยกรรมของวัด ซึ่งเป็นจำนวนน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.28 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่สำคัญที่สุดที่สื่อถึงศาสนสถาน
(โบสถ์เทพมณเฑียร)

สัญลักษณ์ที่สำคัญที่สุด	จำนวน	ร้อยละ
เทวรูปองค์ประธาน	23	46
คิ่วลิ่งค์	-	-
รูปแบบของสถาปัตยกรรมของวัด	-	-
พราหมณ์ที่ทำการประกอบพิธี	27	54
อื่นๆ (ทั้งหมด)	-	-
รวม	50	100

จากตารางที่ 4.28 แสดงความคิดเห็นสัญลักษณ์ที่สำคัญ ร้อยละ 54 พราหมณ์ที่ทำการประกอบพิธี จำนวนที่มากที่สุด ร้อยละ 46 เทวรูปองค์ประธาน ซึ่งเป็นจำนวนน้อยที่สุด

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง แนวความคิดการออกแบบวัดฮินดูในประเทศไทย การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการก่อสร้างตามหลักศาสนาฮินดู การประดับตกแต่งภายในศาสนสถานองค์ประกอบที่มีความหมายประวัติความเป็นมา การเลือกใช้วัสดุก่อสร้างที่มีที่มาจากความหมายผนวกกับความเชื่อทางศาสนา ตลอดจนถึงการศึกษากฎติกรรมของผู้เข้ามาใช้โครงการความเชื่อถือที่มีต่อศาสนสถาน รวมถึงศึกษาสภาพแวดล้อมโดยรวมของวัดศาสนาฮินดู รวมถึงการใช้แบบสอบถามถึงสภาพการใช้สถานที่และความต้องการของผู้มาใช้สถานที่ในปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวคิดในการออกแบบศาสนสถานทางศาสนาฮินดูที่ถูกต้องแบบแผนตามหลักของทางศาสนาฮินดูในประเทศไทย ให้เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เข้ามาใช้สถานที่

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 5.1.1.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้วัดฮินดูในประเทศไทย
- 5.1.1.2 เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพวัดฮินดูในประเทศไทย
- 5.1.1.3 เพื่อเสนอแนวความคิดในการออกแบบวัดฮินดูในประเทศไทย

5.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ

ผู้ที่เข้ามาสักการในวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) จำนวน 300 คนต่อวัน
ผู้ที่เข้ามาสักการะโบสถ์เทพมณเฑียร จำนวน 100 คนต่อวัน

กลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

ผู้ที่เข้ามาสักการในวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) จำนวน 50 คน
ผู้ที่เข้ามาสักการะโบสถ์เทพมณเฑียร จำนวน 50 คน

5.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม
2. แบบสำรวจ

ในการสร้างเครื่องมือผู้วิจัยยึดหลักในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาขอบเขตเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อของทางศาสนาฮินดู หลักทฤษฎีทางสถาปัตยกรรมเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ต่างๆ รวมทั้งทั้งศึกษายทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. ผู้วิจัยได้สร้าง และแบบสอบถามโดยสร้าง ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และครอบคลุมเนื้อหาสาระในการทำวิจัยซึ่งมีรายละเอียดในการทำเครื่องมือดังนี้

แบบสอบถาม จัดทำทั้งหมด 100 ชุด

1. สอบถามพฤติกรรมของผู้ใช้สถานที่ของวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) และโบสถ์เทพมณเฑียร ทั้งศาสนิกชนที่นับถือศาสนาฮินดู และ ประชาชนต่างศาสนาต่างๆ ไปที่เข้ามานมัสการตามถักจารีตประเพณีทางศาสนาในปัจจุบัน
2. สอบถามลักษณะการใช้อาคารและปัญหาทางสถาปัตยกรรมวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) และ โบสถ์เทพมณเฑียร ตามหลักการทางศาสนาฮินดู
3. สอบถามลักษณะทางกายภาพ
4. สอบถามแนวทางการออกแบบวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) และ โบสถ์เทพมณเฑียร ให้สอดคล้องกับจารีตประเพณีทางศาสนาและพฤติกรรมของผู้ใช้ในปัจจุบัน

แบบสำรวจ โดยการนับจำนวนประชากรที่เข้ามาสักการะใช้สถานที่ ตั้งแต่วันจันทร์-วันอาทิตย์ สำรวจพฤติกรรมของผู้เข้ามาใช้สถานที่เพื่อนำไปเป็นข้อมูลเพื่อออกแบบสอบถามต่อไป

5.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับศาสนสถานทางศาสนาฮินดู ความเชื่อพิธีกรรมทางความคิดเห็นทางด้านสถาปัตยกรรม และปัญหาต่างๆภายในวัดฮินดู และใช้การถ่ายรูปเพื่อเป็นการสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถานที่ทั้ง 2 แห่งตามที่กำหนดไว้ จึงนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบข้อมูลแบบสอบถามจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้อง ได้แก่

1. อาจารย์พิสิทธิ์ เจริญสุข	ผู้อำนวยการกรมกองศาสนูปถัมภ์
กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ
2. อาจารย์สุทธิพงษ์ โอพาสถยศิริกุล	สท.6055 สถาปนิกผู้เชี่ยวชาญในการ
ออกแบบศาสนสถานของศาสนาพุทธ
ฮินดู ชิกซ์

3. อาจารย์วุฒิคุณ นิชมัทสน์ อาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
ภาควิชาสถาปัตยกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม ที่ได้แก้ไขแล้วทั้ง 2 ชุด ไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 2 แห่ง คือ วัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) และโบสถ์เทพมณเฑียร เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลในการวิจัย

3. ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่เข้ามาใช้สถานที่จนครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

5.1.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. พฤติกรรมของผู้ใช้วัดฮินดูในประเทศไทย ผลการวิเคราะห์ประชากรส่วนมากที่เข้ามาสักการะวัดฮินดูในประเทศไทยจะเป็นประชากรที่ไม่ได้นับถือศาสนาฮินดู เข้ามาโดยความเลื่อมใสความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประดิษฐานในวัด และจะเข้ามาเป็นประจำเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาฮินดู

2. ลักษณะทางกายภาพ ผลการวิเคราะห์ยังขาดปัจจัยความสะอาดจากสภาพความไม่เป็นระเบียบการจัดวางการค้าโดยรอบส่งผลถึงปัญหาการจราจรที่ติดขัด ระบบการระบายอากาศจากควันทูบไม่เพียงพอทำให้ผู้เข้ามาใช้สถานที่เกิดอาการแสบตา สถานที่คับแคบไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากรที่เข้ามาใช้สถานที่ ขาดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ตู้น้ำดื่ม ที่นั่งพักผ่อน

3. ความคิดในการออกแบบวัดฮินดูในประเทศไทย ผลการวิเคราะห์ การออกแบบควรออกแบบให้ถูกต้องตามหลักการทางศาสนารูปแบบที่เรียบง่ายเหมาะสมไม่ซับซ้อน เน้นการออกแบบในการสร้างบรรยากาศที่สงบและเป็นที่น่าศรัทธา และจัดพื้นที่ให้เพียงพอต่อจำนวนประชากรที่เข้ามาใช้บริการออกแบบให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและการจัดวางตำแหน่งที่เหมาะสม ออกแบบระบบระบายอากาศให้มีการไหลเวียนถ่ายเทอากาศได้สะดวก ระบบแสงควรจัดให้มีแสงที่สว่างเพียงพอไม่มีมืดหรือสว่างจ้าเกินไป จัดภูมิทัศน์ให้ร่มรื่นมีที่นั่งพักผ่อนหรือเป็นจุดนัดหมาย

จากการใช้แบบสอบถามในการดำเนินการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่เข้ามาใช้สถานที่ในการสักการะส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68 อายุที่เข้ามามากที่สุดอยู่ระหว่าง 30 – 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 35 อาชีพที่เข้ามาใช้สถานที่มากที่สุดคือเจ้าของกิจการ คิดเป็นร้อยละ 38 จำนวนครั้งของผู้ที่เข้ามาสักการะมากกว่า 15 ครั้งขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 35 จุดประสงค์หลักของการเข้ามาสักการะส่วนมากศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คิดเป็นร้อยละ 88 การเข้ามาส่วนมากจะมาพร้อมเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 44 การเข้ามาบูชาส่วนมากจะเข้ามาในวันหยุด เสาร์ อาทิตย์ และวันสำคัญทางศาสนาฮินดู คิดเป็นร้อยละ 52 เวลาที่เข้ามาสักการะมากที่สุด 16.00 – 18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 36 การกลับมา ณ.สถานที่นี้อีกครั้งส่วนมากกลับมาอีก คิดเป็นร้อยละ 100 บริเวณที่เป็นที่สนใจมากที่สุดคือซุ้มเทวรูป คิดเป็นร้อยละ 62 การจัดกิจกรรมส่วนมากสมควรจัด คิดเป็นร้อยละ 100 สถานที่จัด

ส่วนมากบริเวณถนนสี่ลม คิดเป็นร้อยละ 92 และภายนอกเขตสถานทานกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 54 ปัญหาที่พบในวัดที่ควรแก้ไขมากที่สุดคือความแออัดของสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 60 บริเวณที่ควรปรับปรุงมากที่สุดคือบริเวณที่นั่งภายในอุโบสถ คิดเป็นร้อยละ 86 ที่ว่างโล่งส่วนมากจะไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 50 การพัฒนาโดยรอบส่วนมากเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 100 สิ่งประกอบที่ควรจะมีมากที่สุดคือถังขยะ คิดเป็นร้อยละ 95 รองลงมาคือนั่งพักผ่อน คิดเป็นร้อยละ 86 ความชอบในสถานที่ส่วนมากคือที่ตั้งเทวรูป คิดเป็นร้อยละ 62 การให้โทนีสี่ส่วนมากคิดว่าแปลกตากว่าที่อื่น คิดเป็นร้อยละ 61 ขนาดของอาคารส่วนมากพอในขนาดพอเหมาะตแต่งตามวัฒนธรรมฮินดู คิดเป็นร้อยละ 80 สิ่งที่สำคัญที่สุดของศาสนสถานส่วนมากคือสำคัญทั้งหมดคือ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นสถานที่ประกอบพิธีบูชา เป็นที่พึ่งของผู้มีความทุกข์ เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวฮินดู คิดเป็นร้อยละ 66 ปัญหาที่ได้รับจากการเข้ามาสักการะมากที่สุดคือช่องทางเดินคับแคบ คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาสถานที่คับแคบ คิดเป็นร้อยละ 96 ห้องน้ำ คิดเป็นร้อยละ 90 สิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญที่สุดของทางศาสนาคือเทวรูปองค์ประธาน คิดเป็นร้อยละ 94

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องแนวความคิดต่อความศรัทธาของสถาปัตยกรรมฮินดู สามารถสรุปสภาพแวดล้อม พฤติกรรม พื้นที่ใช้สอย รูปแบบทางสถาปัตยกรรม ปัญหา และความต้องการของผู้ใช้สถานที่ประกอบบรรณกรรมและทฤษฎีในบทที่ 2 นำมากำหนดเป็นแนวความคิดในการออกแบบวัดศาสนาฮินดูในประเทศไทย ได้ดังนี้

5.2.1 หลักการออกแบบแปลนรวม

หลักการออกแบบแปลนรวมของวัดฮินดูนั้นจะเน้นให้เหมาะสมกับหลักการของทางศาสนา วัฒนธรรมที่เหมาะสมร่วมถึงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของประเทศไทย โดยที่โบสถ์ควรมีความสว่างามสะท้อนภาพความเป็นฮินดู และสะท้อนความเป็นมิตรความร่วมมือการรวมตัวของคนฮินดูและต่างศาสนาเชื่อมโยงความสัมพันธ์ส่วนต่างๆ ของโบสถ์ ดังนั้น รูปแบบของโบสถ์ฮินดูโดยภาพรวมจะต้องสะท้อนภาพของความศักดิ์สิทธิ์การชุมนุมของบรรดาเทพเจ้าในศาสนาฮินดู ให้ได้รับถึงบรรยากาศการบำเพ็ญภาวนา (contemplation) และบรรยากาศของความอบอุ่นเป็นที่พึ่งทางจิตใจ โดยการออกแบบให้จุดศูนย์รวมของจิตใจของผู้ที่เข้ามามุ่งไปยังจุดเดียวกัน การรวมที่ตั้งประดิษฐานของเทวรูปเทพเจ้าที่จัดเป็นกลุ่มแบ่งชั้นตามลำดับชั้นความสำคัญและให้ถูกต้องตามหลักของทางศาสนาฮินดู โดยจัดให้สัญลักษณ์ทางศาสนาอยู่บริเวณด้านบนช่วงกลาง การตกแต่งในโบสถ์องค์ประกอบของวัสดุออกแบบตามหลักศาสนามีที่มาและความหมาย เช่น เสา ผนัง ลวดลายต่างๆ พื้นที่ในการนั่งประกอบพิธีจัดให้สอดคล้องกับจำนวนคนไม่แออัด

โดยเมื่อมองภาพรวมแล้วจะต้องสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ เชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับทุกส่วน และการจัดประโยชน์ใช้สอยต่างๆ ก็ต้องส่งเสริมบรรยากาศการบูชาและประกอบพิธีกรรมอย่างเต็มที่ด้วย

5.2.2 รูปแบบทางสถาปัตยกรรม

ในการออกแบบโบสถ์ทางศาสนาฮินดูนั้นจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ และการนำเอาวัฒนธรรมของฮินดูมาออกแบบให้ถูกต้องตามหลักการทางศาสนา โดยเป็นรูปแบบที่เป็นอินเดียร่วมสมัย เพื่อให้เหมาะสมกับสถานที่ตั้งในประเทศไทยแต่ที่สำคัญคือเน้นความถูกต้องและความหมาย ดังนั้นการออกแบบต้องอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดมา และถ่ายทอดออกมาด้วยความร่วมสมัย ประยุกต์ใช้แบบที่เรียบง่าย (simplicity) ไม่หรูหราจนเกินไปสำหรับประเทศอินเดียนั้นมีวัฒนธรรมการแบ่งชนชั้นวรรณะแต่เมื่อสร้างศาสนาสถานในประเทศไทยจะต้องคำนึงถึงความเสมอภาคของทุกคนชั้นวรรณะสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องไม่ออกแบบให้ขาดความน่าเคารพไป

5.2.3 ลักษณะการจัดพื้นที่ใช้สอยของวัด

การเข้ามาใช้พื้นที่ของวัดทางศาสนาฮินดูแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ 1. การเข้ามาสักการะเทวรูปเทพเจ้าเพื่อขอพรเป็นสิริมงคล 2. การเข้ามาทำการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การสวดบูชาเทพเจ้า 2 เวลา เช้า-เย็น 3. การเข้ามาทำการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามวันสำคัญทางศาสนาฮินดู เช่น วันนวราตรี วันศิวะราตรี ฯลฯ การใช้พื้นที่ของทางศาสนาฮินดู

ประเภทที่ 1. การเข้ามาสักการะผู้เข้ามาใช้โครงการจะเป็นประจำและใช้สถานที่ในโบสถ์เพื่อทำการบูชาองค์เทพเจ้า จะเป็นการหมุนเวียนกันเข้ามาทั้งวัน ไม่ได้เป็นการนั่งนานๆ เป็นการกราบสักการะขอพรเสร็จสิ้นกิจแล้วก็กลับออกไป

ประเภทที่ 2. การเข้ามาประกอบพิธีทางศาสนาประจำวันคือการสวดมนต์ช่วงเวลาเช้า-เย็น ใช้สถานที่ในโบสถ์เป็นการนั่งกับพื้นเรียงกันมีพราหมณ์นำสวดมนต์ เวลานั้นจะหยุดการสักการะชั่วคราวเมื่อเสร็จสิ้นพิธีกรรมการสวดมนต์ บางส่วนก็อยู่เพื่อจะสักการะเทพเจ้าต่อ บางส่วนสักการะก่อนสวดมนต์แล้วก็ทยอยกันออกไป

ประเภทที่ 3. การเข้ามาทำการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา จะจัดขึ้นเป็นประจำตามวันเกิดของเทพเจ้าแต่ละองค์ จะใช้พื้นที่บริเวณลานเอนกประสงค์ด้านนอกโบสถ์เพื่อทำการประกอบพิธี เนื่องจากการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาฮินดูนั้นใช้ไฟในการบูชาเทพเจ้าจึงต้องจัดท่ากลางแจ้ง พื้นที่ภายนอกโบสถ์ในการประกอบพิธีจะกั้นระหว่างพื้นที่ประกอบพิธีกรรมกับผู้ที่ยังมาร่วมงาน โดยที่มีพราหมณ์จะอยู่ในบริเวณที่ตั้งของพิธี แต่ถ้าเป็นพิธีใหญ่คือพิธีแห่เทพเจ้าในวันนวราตรีนั้น จะมีแต่พราหมณ์และคณะกรรมการผู้ที่มีส่วนร่วมในวัดฮินดูจะอยู่ในบริเวณวัด ส่วนผู้ที่เข้ามาสักการะจะอยู่บริเวณรอบนอกเพื่อชมขบวนแห่ที่แห่รอบสถานที่ เช่น

ถนนสีลม โดยไม่ได้ทำการเดินรอบวัดหรือรอบโบสถ์เนื่องจากวันนาราตรีเป็นวันที่สำคัญที่สุดของชาวฮินดูผู้คนในวันนั้นจึงมีเป็นจำนวนมากทั้งชาวฮินดูและต่างศาสนา

5.2.4 พิธีกรรมกับรูปแบบสถาปัตยกรรม

พิธีกรรมของทางศาสนาฮินดูนั้นนับว่ามีบทบาทสำคัญในชีวิตของชาวฮินดู พิธีกรรมจะแสดงออกซึ่งการกระทำสื่อถึงความเชื่อ ความศรัทธา โดยใช้ทางเทวรูปเทพเจ้า และประติมากรรมศิวลึงค์ (สัญลักษณ์ของพระศิวะ) และตัวอักษรที่แสดงถึงศาสนาฮินดู โอม เป็นเครื่องหมายถ่ายทอดความศรัทธารวมถึงลักษณะทางสถาปัตยกรรมด้วย

รูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่นำมาใช้ในการประกอบพิธีกรรม จะต้องช่วยส่งเสริมการประกอบพิธีกรรมนั้นๆ เพื่อให้ชาวฮินดูถึงบรรยากาศในพิธีกรรมตั้งแต่เริ่มเข้ามาสักการะจนเดินทางกลับหลังเสร็จพิธีกรรม เพราะฉะนั้นรูปแบบรูปแบบของสถาปัตยกรรมต้องสร้างความรู้สึกเพื่อทำให้พิธีกรรมสมบูรณ์ โดยเอื้อให้สอดคล้องกับการประกอบพิธีกรรมในด้านต่างๆ เช่น ความสูงของโบสถ์ สื่อให้เกิดความเคารพสงบนิ่ง ในส่วนระดับของพื้นต่างๆต้องออกแบบให้สามารถให้เดินผ่านสะดวกเข้าออกง่ายเนื่องจากโบสถ์ของทางศาสนาฮินดูจะเป็นการนั่งกับพื้นโดยไม่มีเก้าอี้นั่ง การออกแบบผนังต้องใช้วัสดุที่ทำให้รู้สึกเย็น ทางศาสนาฮินดูนิยมใช้หินในการตกแต่งผนังเพราะความเชื่อที่สื่อถึงพลังจักรวาล สงบ เย็น มีสมาธิ ภายนอกนำการออกแบบภูมิสถาปัตย์เข้ามาช่วยในการปรับสมดุลทางอากาศ ปรับความรู้สึกที่สับสน วุ่นวาย ค่อยเปลี่ยนเป็นความสงบ ร่มรื่น เมื่อถึงตัวอาคารก็จะเกิดความรู้สึกที่พร้อมกับการบูชาสักการะหรือร่วมพิธีกรรมทางศาสนาได้อย่างสบายใจ

5.2.5 การจัดผังบริเวณของศาสนสถานฮินดูที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

จากการสำรวจวัดฮินดู 2 แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าการจัดผังบริเวณมักหันหน้าไปทางทิศตะวันออกจากความเชื่อทางศาสนาฮินดูว่า พระสุริยะเทพ หรือ พระอาทิตย์ จะให้พลังที่ดีต่อสถานที่นั้นๆ โบสถ์ของวัดฮินดูที่หน้าโครงการที่ติดถนนใหญ่จึงไม่ได้หันออกด้านหน้า แต่จะมีประตูทางเข้าด้านหน้าเพียงแต่ตัวโบสถ์ไม่ได้หันตาม การออกแบบนั้นในทางศาสนาฮินดูเป็นความเชื่อที่ว่าเน้นหลักของความศักดิ์สิทธิ์เป็นหลักในการออกแบบ หรือ ถ้าตัวอาคารหันหน้าออกถนนใหญ่เช่นเป็นอาคารที่ต้องใช้ร่วมกับอาคารอื่นๆ เช่นอาคารเรียน การออกแบบภายในโบสถ์ จะใช้การหันทิศของเทวรูปมาช่วยจึงไม่เป็นการผิดหลักศาสนาวัฒนธรรม

5.2.6 การจัดภูมิทัศน์

ในบริเวณรอบๆ โบสถ์ควรนำการจัดวางภูมิทัศน์มาใช้ เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศ และสร้างความร่มรื่น และช่วยลดปัญหาทางด้านมลภาวะต่างๆ เช่น ป้องกันเสียงจากภายนอกโครงการ ป้องกันแดด ควบคุมควันรูป สร้างมุมมอง แต่จากความต้องการของผู้เข้ามาใช้โครงการนั้นมักจะใช้บริเวณโดยรอบเป็นที่นั่งพักผ่อน พบปะกัน ทั้งก่อนและหลังการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

5.2.7 การระบายอากาศของโบสถ์

การระบายอากาศของตัวอาคารนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้อาคารรับลม และอากาศที่มีการไหลเวียนไปในส่วนต่างๆ ของบริเวณโบสถ์ ควรออกแบบให้มีช่องเปิดบริเวณผนังโดยรอบของอาคาร เพื่อให้สามารถรับลมได้เต็มที่ โดยที่ไม่กระทบในความร้อนของดวงอาทิตย์ และเรื่องฝนที่จะสาดเข้าสู่ตัวอาคาร เนื่องจากการออกแบบให้มีหลังคาชั้นบริเวณระเบียงรอบๆ โบสถ์ อีกทั้งตัวอาคารหันไปทางทิศตะวันออก เพื่อสามารถรับลมทิศใต้ได้ และตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งเป็นลมร้อนของทุกปี

บริเวณหลังคาควรออกแบบให้สูงเป็นลักษณะโคมของทางอินเดีย ทำให้มีการระบายความร้อนจากหลังคาได้ เพื่อส่งเสริมให้บรรยากาศที่เย็นสบายเหมาะแก่การสักการบูชาและประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

5.2.8 ระบบแสงสว่างของโบสถ์

การจัดระบบของแสงสว่าง และการควบคุมแสงภายในอาคารโบสถ์ นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งในเรื่องประโยชน์ใช้สอยที่ต้องคำนึงถึงในการออกแบบโบสถ์ฮินดู แสงต้องดึงดูดความสนใจในระหว่างที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

ต้องคำนึงถึงแสงที่เข้ามาจากภายนอกอาคารที่ควรเพียงพอไม่มีมืด หรือสว่างจนเกินไปเพราะส่งผลต่อพิธีกรรม เช่น มองหนังสือสวดมนต์ไม่เห็น อ่านใบทำนายเข็มซีไม่เห็น รวมถึงการใช้แสงประดิษฐ์ต่างๆ ช่วงเทวรูปเพื่อเสริมบรรยากาศทางความเชื่อ

5.2.9 องค์ประกอบในการออกแบบและด้านประโยชน์ใช้สอยของโบสถ์ฮินดู

1. บริเวณแท่นประดิษฐานเทวรูปเทพเจ้า

การออกแบบควรจัดให้อยู่ภายในสุดช่วงกลางซึ่งเป็นจุดรวมสายตาของผู้เข้ามานมัสการ เทวรูปเทพเจ้าทุกพระองค์ที่สำคัญทางศาสนาฮินดูตั้งรวมเป็นหนึ่งเดียวเพื่อให้ผู้ที่เข้ามาสักการะโดยไม่ต้องเดินรอบเป็นการประหยัดพื้นที่ และสื่อให้ถึงการรวมเทพรวมพลังในการขจัดปัดเป่าสิ่งไม่ดี ความทุกข์ รวมถึงการขอพรจากทุกพระองค์ โดยจัดเรียงกันตามความสำคัญตามหลักของทางศาสนา แท่นที่ตั้งเป็นหินแกรนิตซึ่งความเชื่อของศาสนาฮินดู หิน คือพลังความแข็งแกร่งของจักรวาล ยกสูงเป็นเหมือนชั้นลอยขึ้นมาจากพื้น 2.00 เมตร มีราวเสดกนเลสกันตกแต่งบริเวณหัวราวรูปแบบอินเดีย

2. สัญลักษณ์ทางศาสนา

ความหมายของคำว่า โอม พยางค์ศักดิ์สิทธิ์คำว่า “โอม” นี้ มักจะเขียนเป็นอักษรเทวนาครี ซึ่งได้บ่งบอกถึงตรีมูรติหรือ ๓ มหาเทพผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในศาสนาฮินดู ในกัมภีร์ของพราหมณ์นั้น กล่าวถึงพระศิวะว่าทรงเป็นมหาเทพซึ่งมีผู้นับถือนับถือบูชากันแพร่หลายและกว้างขวางมากกว่าเทพองค์อื่น ๆ กำเนิดของพระศิวะนั้น ปรางู เป็นเรื่องที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละยุค ดังนี้ ต่อมาศาสนาพราหมณ์หรือศาสนาฮินดู ได้มีการพัฒนาตัวเองขึ้นมาจากศาสนาพราหมณ์เมื่อ

๓๐๐-๑,๐๐๐ BC. เกิดมีคัมภีร์และวรรณคดีทางศาสนาขึ้นมามากมาย ปรัชญาต่าง ๆ ก็แตกแขนงออกไปมาก ซึ่งยุคของศาสนาพราหมณ์นับแต่การวิวัฒนาการดั้งเดิม

ออกแบบติดบนผนังเป็นตัวอักษรสีทองขนาดใหญ่เพื่อสื่อถึงความเป็นศาสนาฮินดู

รูปที่ 5.1 สัญลักษณ์ศาสนาฮินดู โอม

3. ประติมากรรมศิวลึงค์

ตำนานศิวลึงค์ในหนังสือศาสนาพราหมณ์ในอาณาจักรขอม ของศาสตราจารย์ ม.จ.สุภัทรดิศ ดิศกุล กล่าวไว้ว่า ศิวลึงค์หรือองค์กำเนิดของเพศชาย ซึ่งเป็นเครื่องหมายของความอุดมสมบูรณ์นี้ แสดงถึงอำนาจในการสร้างสรรค์ของพระอิศวร ศิวลึงค์นี้แทรกกลงไปในพื้นดินซึ่งแสดงโดยฐานคือ โยนิ (ได้แก่ฐานสี่เหลี่ยม) แต่นอกจากศิวลึงค์ธรรมชาติ (สวยมภูวลึงค์) อีกได้แก่ แท่งหินซึ่งตั้งอยู่เหนือพื้นดินหรือยอดภูเขา ศิวลึงค์ธรรมชาติเหล่านี้แทรกกลงไปในพื้นดินได้เอง ด้วยอำนาจแห่งการสร้างสรรค์ที่มีอยู่นอกจากนั้นยังมีตำนานของศิวลึงค์อีกเรื่องหนึ่ง ที่กล่าวถึงต้นกำเนิดของศิวลึงค์ (ลึงโคทภพ) ว่า ครั้งหนึ่งพระพรหมและพระนารายณ์ทรงโต้แย้งกันว่า ใครจะเป็นใหญ่กว่ากัน ก็บังเกิดมีแท่งขนาดใหญ่ปรากฏขึ้น เทพทั้งสององค์ต่างพากันสงสัย จึงพิสูจน์เพื่อให้ได้รู้ โดยที่พระพรหมกลายร่างเป็นหงส์บินขึ้นไปในอากาศหาลาย ส่วนพระนารายณ์ ก็กลายร่างเป็นหมูป่าตรงเข้าขุดคุ้ย โคนเสาว่าจะอยู่ลึกลงไปเท่าใด แต่ก็ไม่ถึงจุดหมายเสียที ทั้งสองพระองค์จึงเริ่มต้นกล่าวสรรเสริญพระอิศวร พระอิศวรพอพระทัย จึงปรากฏออกมาตรงกลางแท่งเสานั้น พระเนตรที่สามของพระศิวะก็ส่องสว่างเจิดจ้าออกมาเป็นแสงอาทิตย์ แสงจันทร์ และแสงไฟเมื่อพระศิวะทรงประกาศถึงตรีมูรติ คือ การรวมกันของพระพรหม พระนารายณ์ พระอิศวร (ศิวะ) แล้วร่างของพระองค์ก็หายไป เหลือไว้แต่ศิวลึงค์ที่ยังคงอยู่เหนือพื้นดิน ศิวลึงค์แห่งจักรวาล จึงกลายเป็นศิวลึงค์แห่งพื้นดิน ชาวฮินดูที่เคารพนับถือพระศิวะเป็นใหญ่ จะถือว่าศิวลึงค์เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นสัญลักษณ์แทนองค์มหาเทพ

รูปที่ 5.2 ประติมากรรมศิวลึงค์ (สัญลักษณ์ของพระศิวะ)

4. แทนวางถวายเครื่องสักการะ

ออกแบบให้อยู่ด้านล่างของแทนบูชาสำหรับวางเครื่องสักการะซึ่งผู้เข้ามาสักการะจัดถวาย โดยเครื่องสักการะที่นิยมนำมาบูชาได้แก่ กล้วย นม มะพร้าวอ่อน การบูร หมากพลู พวงมาลัย ส่วนใหญ่จะร้อยด้วยดอกดาวเรือง ทุกอย่างนำรวมกันจัดเป็นถาดนำมาตั้งเพื่อบูชาเทพเจ้า

วัสดุที่ใช้ในการทำแทนจัดให้เป็นแทนก่ออิฐฉาบปูนปูทับด้วยหินแกรนิตเพื่อให้กลมกลืนกับวัสดุตกแต่งอย่างอื่นและยังแข็งแรงสามารถรองรับของที่วางได้

5. ตู้ทำบุญ

เป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับศาสนสถานในการที่จะนำไปจ้จไปทำนุบำรุงวัด เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ซ่อมแซมบำรุงอาคาร ฯลฯ การตั้งตู้ทำบุญควรตั้งให้ชัดเจนต่อสายตาผู้เข้ามาสักการะ การตั้งควรตั้งด้านหน้าเทวรูป และด้านข้างของตู้ใบเสียงเซียมซี ตัวตู้ทำด้วยไม้มีฝาเปิดปิดด้านหลังมีช่องสอดปัจจัยด้านบนของตู้ ขนาด 50x80 เซนติเมตร

6. แทนที่นั่งสำหรับประกอบพิธีกรรมของพราหมณ์

ตั้งอยู่ด้านข้างซุ้มศิวลึงค์ติดผนังด้านขวาของโบสถ์ เป็นแทนที่ตกแต่งด้วยวัสดุทำจากไม้ สะดวกต่อการเคลื่อนย้าย เนื่องจากพิธีกรรมในโบสถ์อาจมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ตามแต่ละเทศกาลหรือความน่าจะเป็นของแต่ละพิธีกรรมนั้นๆ แทนที่นั่งสำหรับพราหมณ์มีไว้ใช้ในการนำสวดบูชาเทพเจ้าตามเวลาที่กำหนด

7. ที่นั่งสำหรับสักการบูชาสำหรับผู้เข้ามาสักการะ

การนั่งบูชาของชาวฮินดูจะนั่งบนพื้นมีการหมอบกราบเหมือนทางศาสนาพุทธ พื้นที่นั่งจึงจัดอยู่ช่วงกลางโดยรอบ เว้นทางเดินช่วงกลางสำหรับเดินเข้าไปสักการะโดยปูพรมสีแดงเป็นทางยาว ตั้งแต่ด้านหน้าประตูทางเข้าโบสถ์จนถึงแทนสักการะเทพเจ้า วัสดุที่ใช้ในการปูพื้นใช้หินแกรนิตสีเทา-ขาว ตามความเชื่อในด้านพลังของหินของศาสนาฮินดู

8. อ่างน้ำมนต์

ตั้งไว้บริเวณด้านข้างซ้ายของศิวลึงค์ น้ำมนต์ของทางศาสนาฮินดูจะทำการประกอบพิธีปลุกเสกโดยพราหมณ์ ตามความเชื่อของศาสนาฮินดูที่น้ำมนต์ที่ปลุกเสกโดยใช้บทสวดนี้เปรียบเสมือน

น้ำที่ศักดิ์สิทธิ์จากเทพเจ้าที่ประทานมาจากแม่น้ำคงคา ซึ่งศาสนาฮินดูมีความเชื่อว่าแม่น้ำคงคาเป็นแม่น้ำที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ออกมาจากมวยผมของพระอิศวรหรือพระศิวะ พราหมณ์ผู้ที่อยู่ประจำโบสถ์จะทำการรินใส่มือผู้ที่เข้ามาสักการะเพื่อให้นำไปพรมบนศีรษะบางคนอาจจะดื่มหรือลูบหน้าตามความเชื่อ

9. ตู้เซียมซี

ตั้งไว้ด้านข้างซ้ายของโบสถ์ติดผนัง ตู้ทำจากวัสดุไม้เป็นช่องๆ สำหรับวางกระดาษ

จำนวน 30 ช่อง

10. ร้านขายเครื่องสักการะ

จัดอยู่บริเวณด้านหน้าทางเข้าโบสถ์ด้านขวา กั้นเป็นห้องสำหรับจำหน่ายเครื่องบูชาที่ทางวัดได้จัดเตรียมไว้สำหรับจำหน่ายรายได้จากการจำหน่ายจะเป็นการจัดสรรปันส่วนในการบำรุงวัด โดยการจัดเป็นถาด มีเครื่องบูชาครบ กล้วย มะพร้าว พวงมาลัย การบูร หมากพลู นมกล่อ่ง รูปเทียน ราคาจัดอยู่ที่ชุดละ 60 บาท

11. ร้านขายวัตถุมงคล

จัดอยู่บริเวณด้านหน้าทางเข้าโบสถ์ด้านซ้าย กั้นเป็นห้องสำหรับจำหน่ายวัตถุมงคลที่ทางวัดได้ทำการปลุกเสกจัดเตรียมไว้สำหรับจำหน่ายรายได้จากการจำหน่ายจะเป็นการจัดสรรปันส่วนในการบำรุงวัด โดยจะมี เทวรูปจำลองขนาดต่างๆ เหรียญรูปเทพเจ้า ยันต์ ศิวลึงค์จำลอง เป็นต้น

5.2.10 การตกแต่งภายในโบสถ์

ลักษณะ และรูปแบบในการตกแต่งภายในเน้นความเรียบง่าย ตกแต่งตามหลักของศาสนาฮินดู วัสดุที่นำมาตกแต่งสื่อถึงความหมายและที่มาของศาสนาและความเชื่อของศาสนาฮินดู การจัดวางและที่วางในโบสถ์จัดให้มีการสักการะและสักการะได้สะดวกไม่หนาแน่น เครื่องประดับในการตกแต่งจัดตามแบบของสถาปัตยกรรมและศิลปะของประเทศอินเดีย โดยใช้สีสันที่สดใสผสมผสานกลมกลืน สะท้อนถึงความน่าเชื่อถือ ทั้งนี้เพื่อเป็นการยกระดับให้เป็นสถานที่ที่ศักดิ์สิทธิ์มีค่า ในส่วนที่ให้ความสำคัญมากที่สุดคือ ที่ประดิษฐานของเทวรูปเทพเจ้าศาสนาฮินดู และสัญลักษณ์ของศาสนาฮินดูคือ โอม ซึ่งเป็นจุดรวมของพิธีกรรม

5.2.11 สิ่งอำนวยความสะดวก

อาคารที่ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้โบสถ์สมบูรณ์มากขึ้นในปัจจุบัน เช่น อาคารหรือลานเอนกประสงค์สำหรับประกอบพิธีกรรมกลางแจ้ง ลานสำหรับจุดเทียนและเติมน้ำมันตะเกียง สำนักงาน บ้านพักพราหมณ์ ที่นั่งพักผ่อน สวนหย่อม ที่จอดรถ เหล่านี้ควรจัดให้อยู่ในบริเวณที่ใกล้กันหาได้สะดวกไม่ซับซ้อนและใกล้กับโบสถ์ เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้เข้าชม ส่วนของห้องน้ำห้องส้วมควรมีจำนวนที่เพียงพอและตั้งอยู่ในตำแหน่งที่ไม่รบกวนการประกอบพิธีในโบสถ์ในเรื่องของกลิ่น และเสียงน้ำ จัดอยู่โดยรอบของโบสถ์แต่เป็นตำแหน่งที่หาได้ง่ายไม่ไกลจนเกินไป จุดบริการสำหรับวัดฮินดูเนื่องจากวัดของทางศาสนาฮินดูเป็นวัดที่มีขนาดพื้นที่ไม่ใหญ่เนื่องจากต้องให้สมดุลกับจำนวนประชากรผู้ที่เข้ามาใช้โครงการจุดบริการที่สำคัญมี ที่วางรองเท้า (จัดอยู่บริเวณ

ด้านหน้าของโบสถ์) เนื่องจากการเข้าไปสักการะนั้นต้องถอดรองเท้าก่อนเข้าอาคาร ลานเอนกประสงค์ และลานสักการะจตุรปูเปียนอยู่บริเวณด้านหน้าโบสถ์ ดังขยะ ตั้งเป็นจุดๆ ทั้งหมดเป็นสิ่งที่ได้พบ จากความต้องการของผู้ที่ศรัทธาศาสนาฮินดูและชาวฮินดูในปัจจุบัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

ในการสร้างอาคารศาสนสถานต่างๆ นั้น สิ่งที่ต้องคำนึงที่สุดคือ ในเรื่องของพิธีกรรม ความเชื่อ ความศรัทธา ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความต้องการในด้านอื่นๆ ตามมา เช่น การวางผังอาคารให้อาคารหันตามทิศ รูปร่างทางสถาปัตยกรรมที่ยังมีบางกลุ่มคิดว่าจำเป็นต้องเป็นแบบวัฒนธรรมทางประเทศอินเดีย ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาแนวความเชื่อความศรัทธาต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมซึ่งเชื่อว่ามีผลโดยแท้จริงต่อความรู้สึกศรัทธาของผู้เข้ามาใช้สถานที่ การออกแบบโดยยึดหลักศาสนาวัฒนธรรมเป็นการจำลองรูปแบบการก่อสร้างของทางประเทศอินเดียมาประยุกต์ในขอบเขตที่เหมาะสมไม่ผิดหลักการทางศาสนา การจัดวางองค์ประกอบที่ถูกต้องและสามารถบ่งบอกความหมาย ซึ่งแนวความคิดในบทที่ 5 นี้ ส่วนหนึ่งอ้างอิงมาจาก ศาสตราจารย์ ร.ต.ท.แสง บณวิฑูร. 2522. ศรีมัททกวัฑิตตา แปลไทยโดย จำนงค์ ทองประเสริฐ ถอนภาคสันตฤต จากอักษร เทวานาครี กรุงเทพมหานคร หอสมุดแห่งชาติ ในด้านของความหมาย สัญลักษณ์ องค์ประกอบที่สำคัญทางศาสนาฮินดู

5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงลักษณะศิลปกรรม จิตรกรรม และประติมากรรมของโบสถ์ฮินดู
2. ควรศึกษาถึงสภาพทางสถาปัตยกรรมของโบสถ์ฮินดูเก่า เพื่อดำเนินการในเรื่องการอนุรักษ์ปฏิสังขรณ์โบสถ์ของศาสนาฮินดูที่มีอยู่
3. ควรศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรม และแนวความคิดในการออกแบบโบสถ์ให้เป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ ที่มีผลต่อความรู้สึกที่ผู้ใช้สถานที่ได้รับรู้ต่อพื้นที่ประโยชน์ใช้สอย ความศรัทธา บรรยากาศและวัฒนธรรม

5.5 การนำเสนอแนวความคิดในการออกแบบ

จากการวิจัยเรื่องแนวความคิดต่อความศรัทธาของสถาปัตยกรรมฮินดู ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลทางด้านสถาปัตยกรรมและความเชื่อศรัทธาความหมายของสัญลักษณ์ทางศาสนาที่จะนำมาประดับตกแต่งในการก่อสร้างโบสถ์ จากศาสนสถานของศาสนาฮินดู 2 แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร คือ วัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) โบสถ์เทพมณเฑียร ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล และ

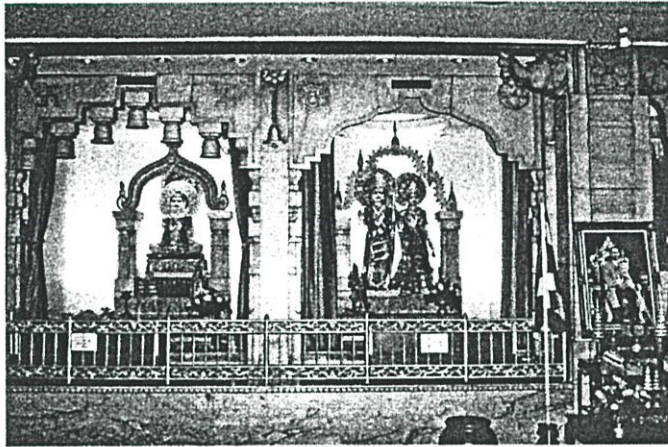
สรุปผลการวิจัย นำเสนอเป็นแนวความคิดในการออกแบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยแบ่งการนำเสนอเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการวิจัย และทำการกำหนดแนวความคิดในการออกแบบ โดยจัดทำเป็น โครงร่างแนวความคิดในการออกแบบ (Schematic Design)

ตอนที่ 2 นำเสนอโครงร่างงานออกแบบสถาปัตยกรรม (Preliminary Design) โบสถ์ศาสนาฮินดู

หลักการออกแบบแปลนของโบสถ์ศาสนาฮินดู

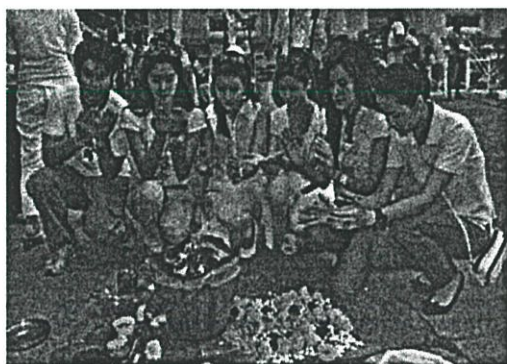
1. เน้นการมองเห็นเทวรูปเทพเจ้าทุกพระองค์อย่างชัดเจน เทพเจ้ามีจุดศูนย์กลางร่วมเป็นหนึ่ง มีสัญลักษณ์ทางศาสนาเป็นจุดศูนย์กลางหมายถึงการรวมเทพเจ้าทุกพระองค์เป็นหนึ่งเดียว
2. สร้างบรรยากาศให้เกิดความสงบ ความเชื่อ ความศรัทธา

รูปที่ 5.3 แสดงเทวรูปศูนย์รวมจิตใจทางศาสนาฮินดู

- พิธีกรรมกับรูปแบบสถาปัตยกรรม

1. รูปแบบสถาปัตยกรรมจะต้องช่วยเสริมการประกอบพิธีกรรม
2. ระดับพื้นที่เข้าออกง่าย / ขบวนแห่ตามเทศกาลต่างๆ การเคลื่อนย้ายเทวรูปเชิญออกมาเพื่อประกอบพิธี
3. บริเวณทางเข้า ปรับสภาพแวดล้อมเพื่อพร้อมกับการร่วมพิธี
4. รูปแบบสถาปัตยกรรมจะต้องสร้างบรรยากาศในการศรัทธา
5. ความสูงของโบสถ์ เพื่อให้ความรู้สึกลำเนา ศรัทธา

รูปที่ 5.4 แสดงการประกอบพิธีกรรมของศาสนาฮินดู

รูปที่ 5.5 ทางเข้าออกของสถานี

รูปที่ 5.6 แสดงความสูงของโบสถ์ฮินดูที่จะส่งผลกระทบต่อความเคารพศรัทธา

6. ศิลปวัฒนธรรมประยุกต์ ไม่ซับซ้อน หรือจัดวางมากจนเกินไป ออกแบบเรียบง่าย ร่วมสมัย แต่ยังคงไว้ซึ่งสถาปัตยกรรมของประเทศอินเดีย ตามประเพณีวัฒนธรรม ตามหลักศาสนาที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงรูปทรงให้อาคารของศาสนาฮินดูสร้างเข้ากับสภาพแวดล้อมของประเทศที่ตั้งศาสนสถานได้ ดังนั้นแม้จะทำการสร้างศาสนสถานฮินดูในประเทศไทย การสร้างนั้นก็ต้องยังคงไว้ซึ่งรูปแบบประเพณีตามสถาปัตยกรรมของทางฮินดูในประเทศอินเดีย

- ลักษณะพื้นที่ใช้สอย

1. พื้นที่ใช้สอยของศาสนสถานฮินดูเน้นการประกอบพิธี และการใช้พื้นที่ในการสักการะเป็นหลัก

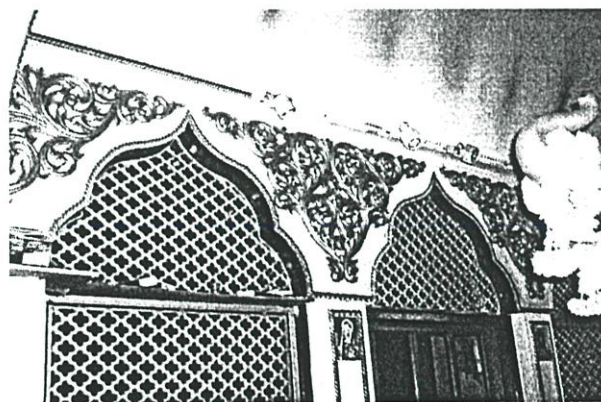
- ง่ายต่อการนั่งคุกเข่า การนั่งสวดมนต์ การลุก การเดิน การขึ้น
- สะดวกในการเข้าออก
- มีพื้นที่สำหรับนั่งเพียงพอ

2. มีพื้นที่สำหรับการเคลื่อนย้ายเทวรูปเพื่อเชิญประกอบพิธีในเทศกาลทางศาสนา
 - เทวรูปประดิษฐานชั้นลอยมีบันไดที่กว้างพอที่จะอัญเชิญ
 - ทางเดินแนวยาวรูปทรงแปดเหลี่ยม ใช้สำหรับการเดินโดยเฉพาะ
3. มีพื้นที่ใช้สอยและประกอบพิธีกรรมภายนอกอาคาร
 - ส่วนลานกิจกรรมหรือลานเอนกประสงค์ สำหรับประกอบพิธีกรรม ศาสนาฮินดูมีการบูชาเทพเจ้าโดยการใช้ไฟเป็นสื่อ เรียกว่า พิธีบูชาไฟ ประกอบพิธีโดยพราหมณ์ โดยจะมีผู้ร่วมพิธีอยู่โดยรอบ ดังนั้นลานกิจกรรมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและควรจัดอยู่ในพื้นที่โล่งไม่มีสิ่งบดบัง
 - สวนพักผ่อน
 - ทางเดินโดยรอบโบสถ์เพื่อทำการแห่
 - ลานสำหรับจตุรูปเทียนบูชา เนื่องจากในโบสถ์ไม่สามารถจตุรูปเทียนในการบูชาได้ เนื่องจากการระบายอากาศไม่เพียงพอ ทางศาสนาฮินดูใช้รูปในการบูชาครั้งละ 9 ดอก ดังนั้นจึงควรจัดบริเวณลานภายนอกอาคาร

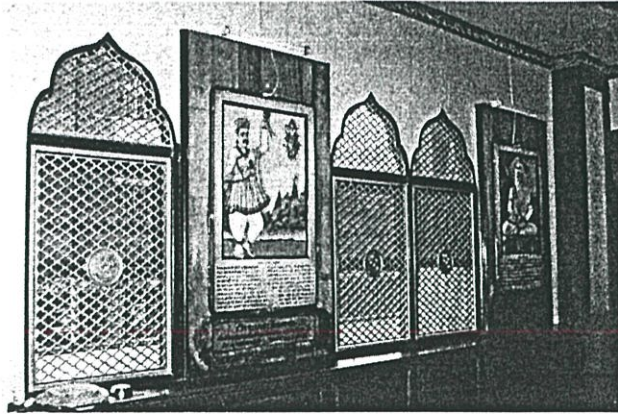

รูปที่ 5.7 ลานจตุรูปเทียนบูชาภายนอกอาคาร

- การระบายอากาศของโบสถ์
- อากาศสามารถไหลเวียน – มีช่องเปิดและหลังคาที่สูง รับลมได้ดี

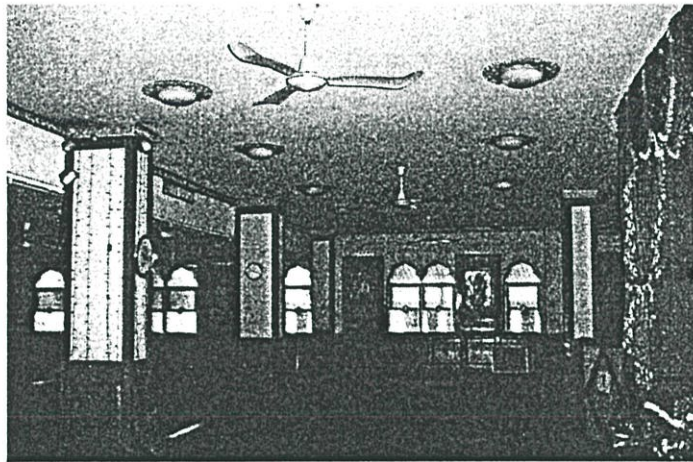
รูปที่ 5.8 แสดงช่องหน้าต่างในการระบายอากาศ

รูปที่ 5.8 (ต่อ)

- ระบบแสง

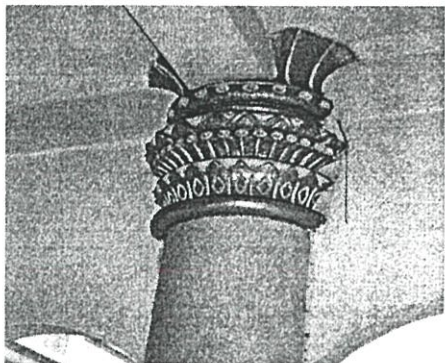
จัดจำนวนไฟฟ้าให้เพียงพอต่อการประกอบพิธีกรรม ไม่มีคและไม่สว่างจ้าจนเกินไป เน้นจุดที่ให้ความสำคัญ เช่น ที่ประดิษฐานเทวรูปเทพเจ้า เพื่อสร้างบรรยากาศความศรัทธา

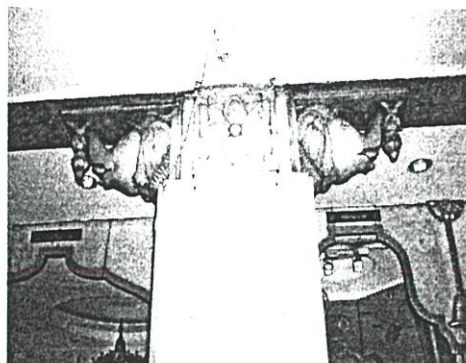
รูปที่ 5.9 ด้านในของโบสถ์ในการจัดไฟ

- การตกแต่งภายใน

ตกแต่งให้สะท้อนถึงความเชื่อทางศาสนาฮินดู และตกแต่งในรูปแบบของทางสถาปัตยกรรมภายในของอินเดีย โดยใช้วัสดุที่มีคุณภาพสะท้อนถึงความเป็นฮินดู เช่น การแกะสลักลวดลายลงบนหัวเสา การใช้ผ้าที่มีลวดลายของประเทศอินเดีย ใช้สัญลักษณ์ทางศาสนาตกแต่งตามจุดต่าง รูปภาพประวัติศาสตร์ของศาสนาแต่ละพระองค์ การตกแต่งส่งผลต่อความเชื่อถือศรัทธาละมึที่มาจากความหมายมีป้ายบอกเล่ากฎข้อห้ามคำเตือนต่างๆ ของทางศาสนา เพื่อให้ผู้ที่เข้ามาได้อ่านและปฏิบัติตามให้ถูกต้อง

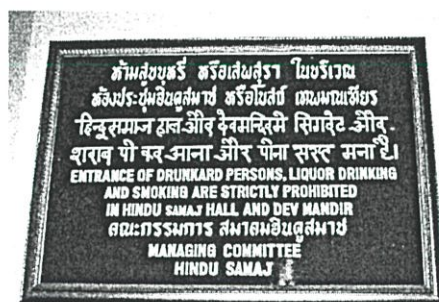
หัวเสาตาแบบอินเดีย

หัวเสาแกะสลักหินอ่อนเตียรช่าง

รูปภาพการตะ

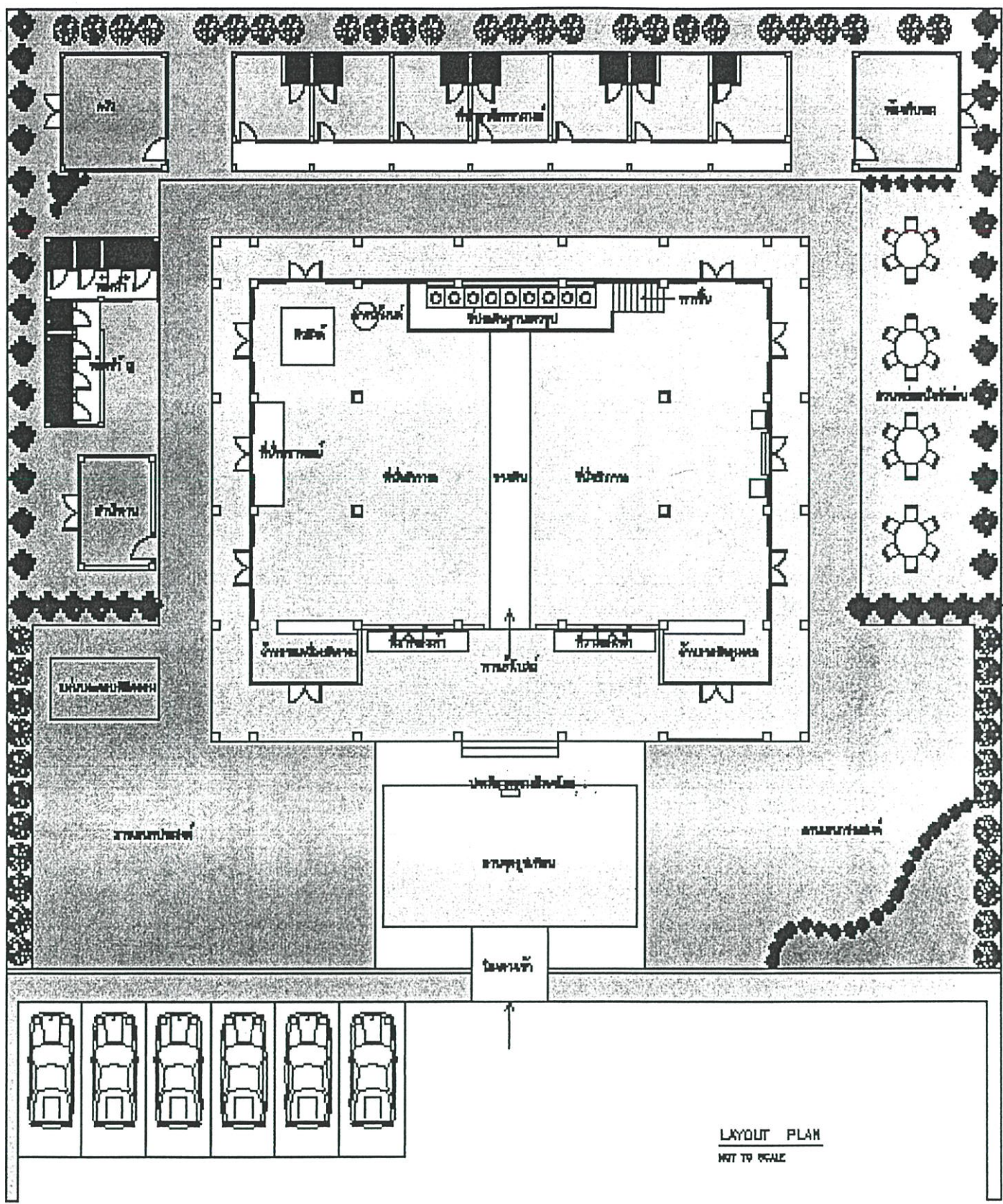
ป้ายกฎคำเตือนของสถานที่

รูปที่ 5.10 แสดงการตกแต่งภายในแบบอินเดีย

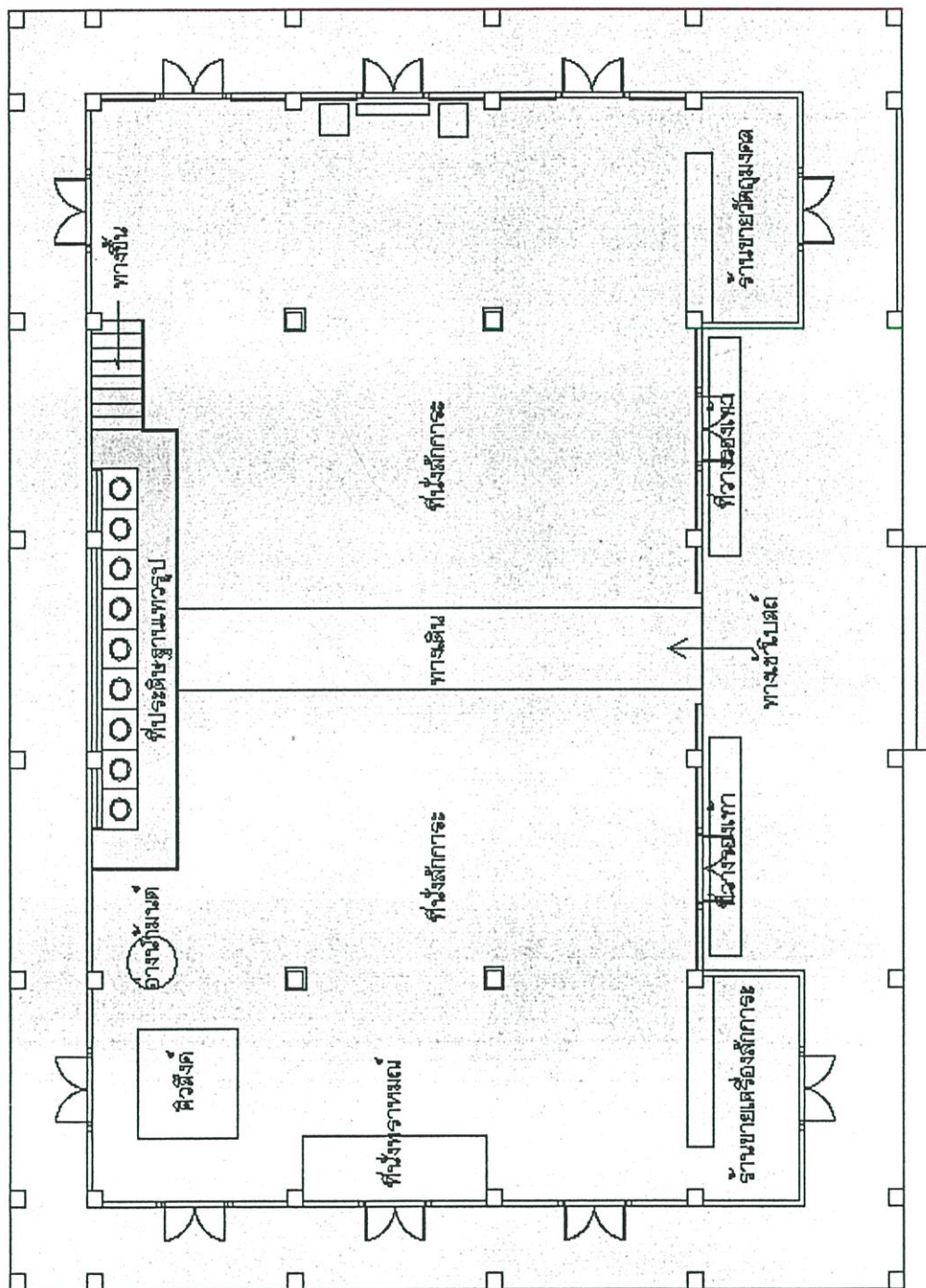
- การจัดภูมิทัศน์

การจัดต้นไม้เป็นแนวรอบ โครงการทั้งไม้ยืนต้น และคลุมดิน

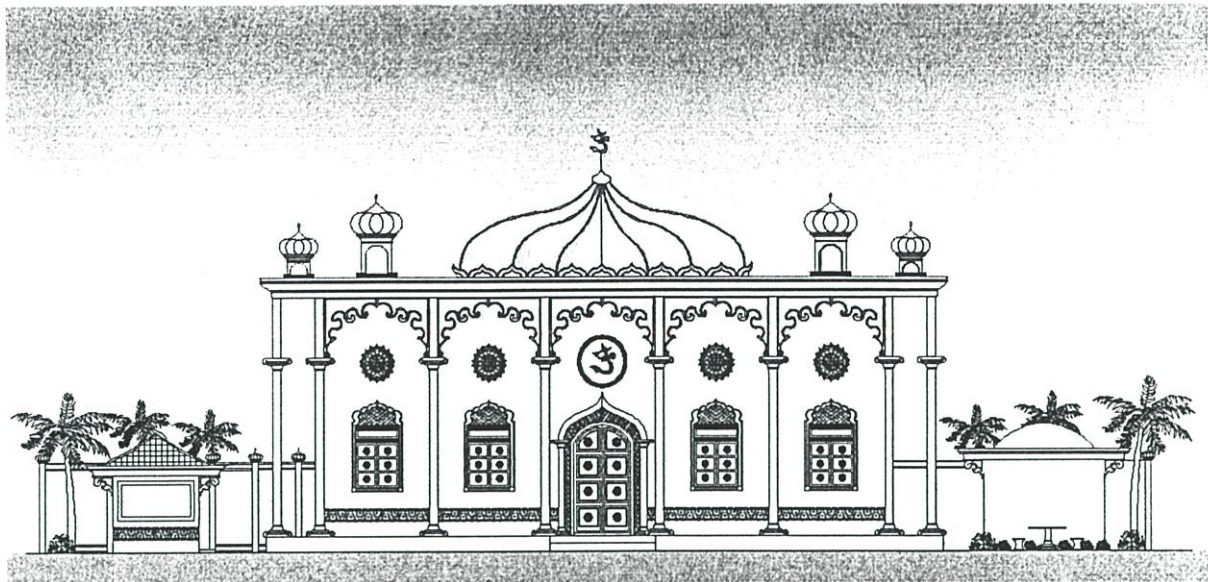
1. เป็นการป้องกันเสียงรบกวนจากภายนอกโครงการ
2. เป็นการช่วยลดสถานะแวดล้อมในโครงการ เช่น ควันรูป กลิ่นกำยาน
3. เป็นการช่วยให้โครงการดูร่มรื่นสวยงามเป็นร่วมเงาต่อผู้เข้ามาใช้โครงการ
4. เป็นที่นั่งพักผ่อน

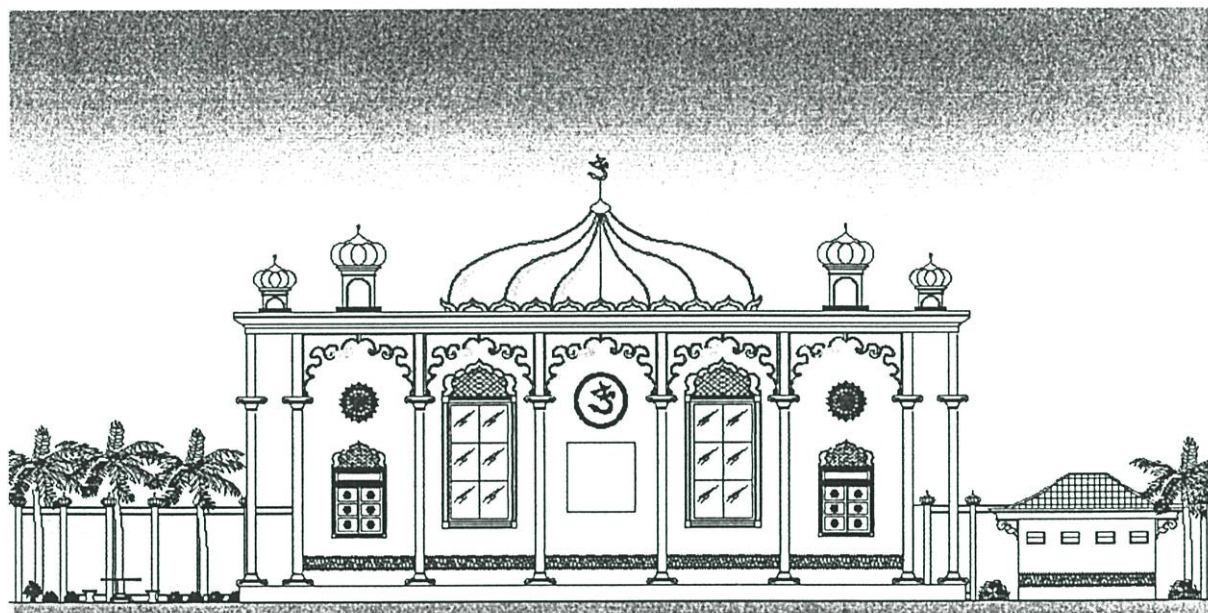
แปลนผังโครงการ

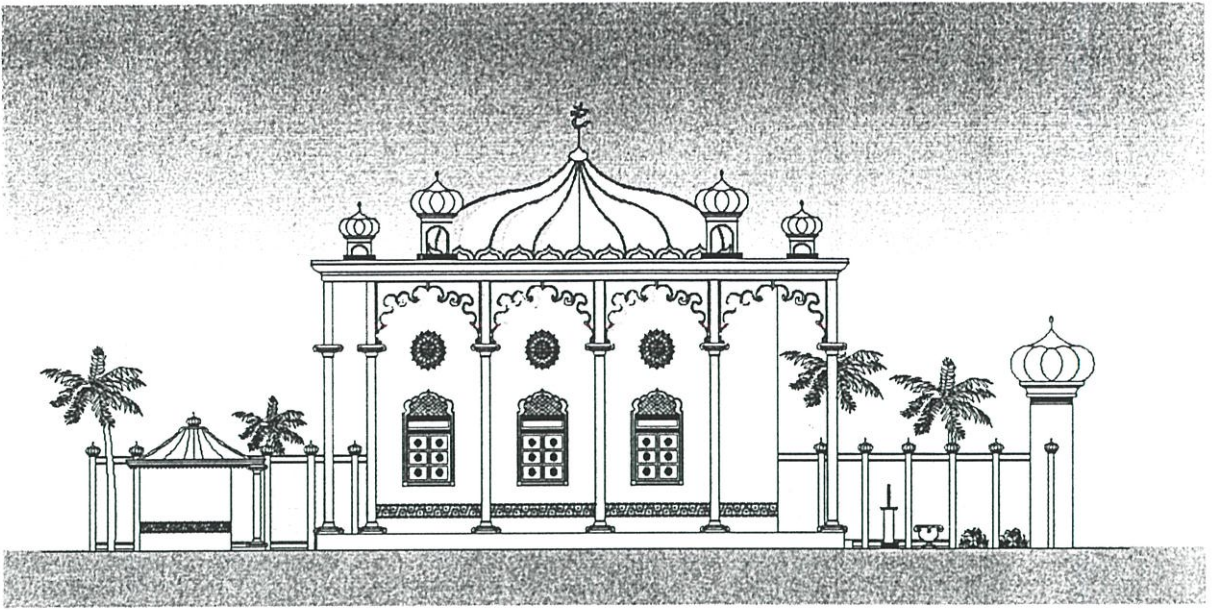
แปลน

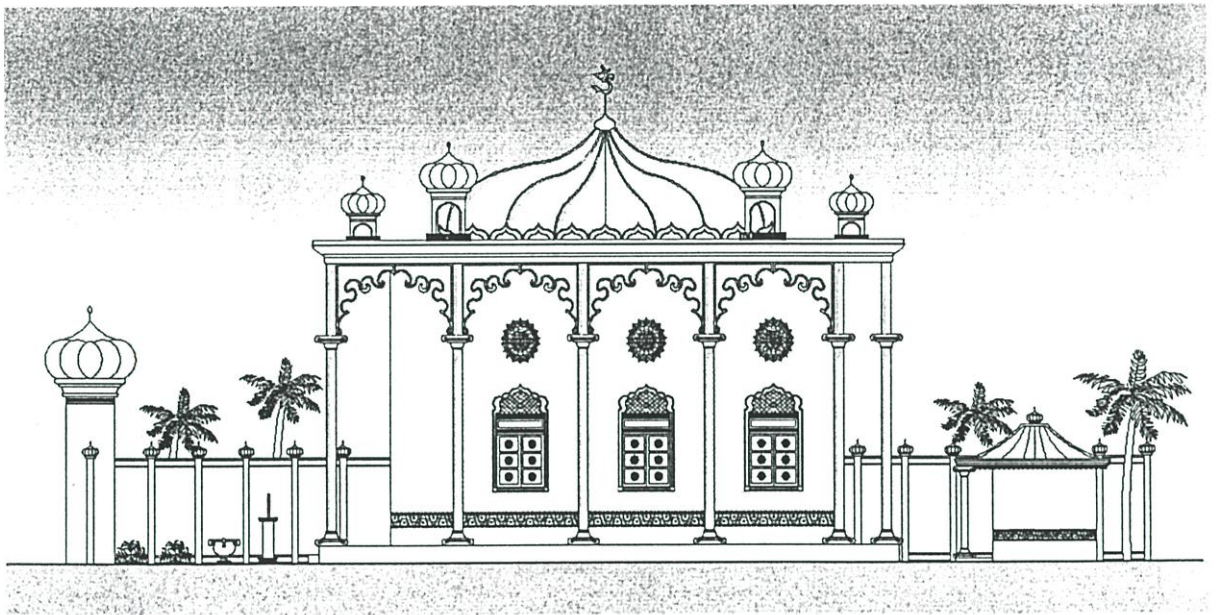
รูปด้านหน้า

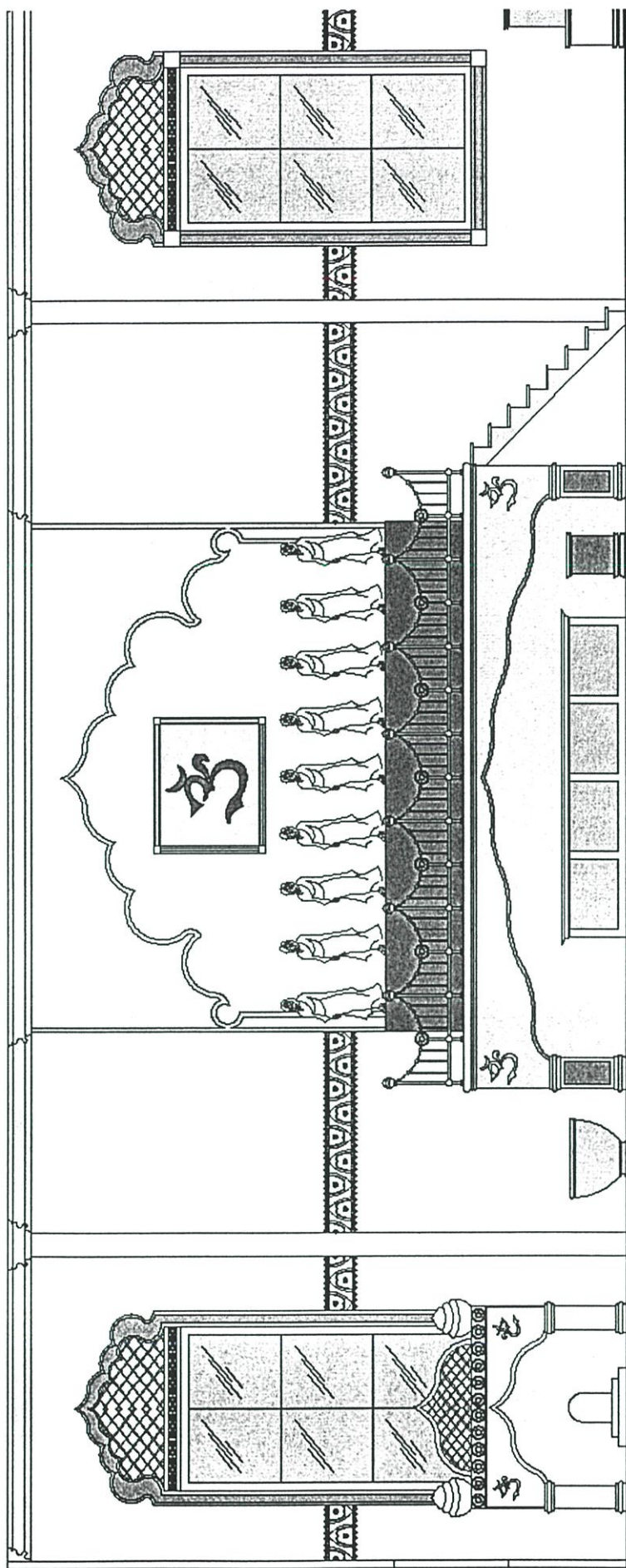
รูปด้านหลัง

รูปด้านขวา

รูปด้านซ้าย

ตกแต่งภายใน

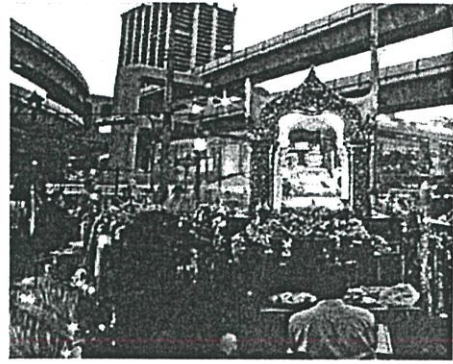
1. สัญลักษณ์ศาสนาฮินดู (โอม) 2. เทวรูปศาสนาฮินดู 3. แทนประดิษฐาน 4. ผู้ประดิษฐานตีวติงค์ 5. อ่างน้ำมนต์ 6. แทนวางเครื่องสักการะ 7. ตู้บริจาค
8. ตู้ใส่ใบเซียมซี 9. บันไดทางขึ้น-ลงยกระดับ 2.00 เมตร 10. หน้าต่างบานเปิดกระจกตีฟ้าโปร่งแสง

บรรณานุกรม

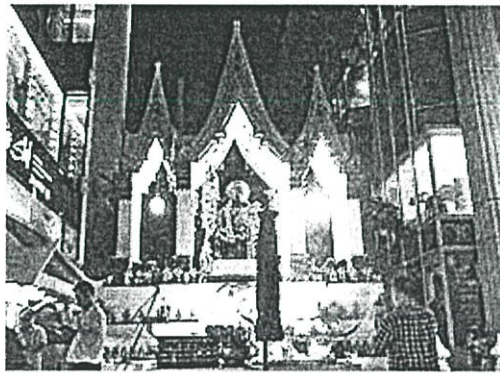
- กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ. 2519. **หลักธรรมในศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู**.
 กิตติ วัฒนสมหัทธม. 2548. **ตรีเทพปกรณัม**. กรมศิลปากร กรุงเทพมหานคร หอสมุดแห่งชาติ.
 เกียงศักดิ์ โกวิทวาณิช. 2542. **หลักเกณฑ์พื้นฐานเกี่ยวกับศิลปะศักดิ์**. กรุงเทพมหานคร :
 หอสมุดแห่งชาติ.
 ทองประเสริฐ ถอนภาคสันสฤต จาก อักษรเทวนาครี. กรุงเทพมหานคร : หอสมุดแห่งชาติ.
 กรุณา กุศลาลัย. 2542. **หนังสือ พราหมณ์ พุทธ ฮินดู**. กรุงเทพมหานคร : หอสมุดแห่งชาติ.
 โชคดี สกกลมณี. 2536. **หนังสือ พราหมณ์ พุทธ ฮินดู**. กรุงเทพฯ : แม่แฝง หอสมุดแห่งชาติ.
 นิษฐา หุ่นเกษม. 2546. **พฤติกรรมในบริบททางสังคมอินเดีย**. บทความมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน
 ลำดับที่ 264 เดือน พฤษภาคม 2546.
 ปรีชา มานะวุฒิเชรฐ. 2544. **ฮินดูธรรม**. กรุงเทพมหานคร : หอสมุดแห่งชาติ
 พระมหานิกัร สุวรรณดี. 2544. **การศึกษวิเคราะห์หลักความเชื่อเรื่องระบบวรรณะของชาว
 ฮินดูในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : หอสมุดแห่งชาติ.
 ไพศาล นาควิกรม. 2000. **แนวทางการศึกษาเชิงเทววิทยา การสร้างโบสถ์**. กรุงเทพมหานคร :
 หอสมุดแห่งชาติ.
 มนตรี จันท์ศิริ. 2547. **ตำนานมหาเทพฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท. หอสมุดแห่งชาติ.
 เจริณี , ยี . วี . 2537. **พิชัยสงครามฮินดูโบราณ**. กรุงเทพมหานคร : หอสมุดแห่งชาติ.
 วิทยา ศักยภินันท์. 2549. **หนังสือศาสนาฮินดู**. ภาควิชาปรัชญาและศาสนา. คณะมนุษยศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นครราชสีมา. 2544. **ศาสนา
 เปรียบเทียบ พุทธ – ฮินดู**. กรุงเทพมหานคร หอสมุดแห่งชาติ
 สมสกุล เผ่าจินดามุข. 2536. **การเปรียบเทียบแนวความคิด เรื่อง เป้าหมายสูงสุดของชีวิตศาสนาฮินดู**.
 กรุงเทพมหานคร : หอสมุดแห่งชาติ.
 สมบัติ พลายน้อย. 2472. **เทวนิยาย ประวัติเทพ**. กรุงเทพมหานคร : หอสมุดแห่งชาติ
 แสง บนวิฑูร. 2522. **ศรีมัทภควัทิตตา แปลเป็นภาษาไทยโดย จำนงค์
 องค์การศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู** กรุงเทพมหานคร หอสมุดแห่งชาติ

ภาคผนวก

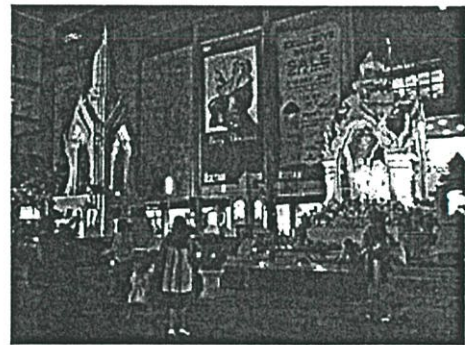
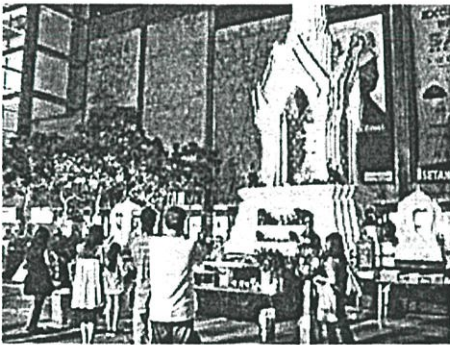
ภาคผนวก ก
ภาพประกอบ

พระพรหมณ์เอราวัณ (ราชประสงค์)

พระอินทราเทพ (ราชประสงค์)

พระตรีมูรติและพระพิศเนศวร (ราชประสงค์)

ภาพเทพเจ้าศาสนาฮินดู

พระศิวะ

พระพิศเนศวร

พระแม่อุมา(ภาคทูลรดา)

พระพรหมณ์

พระแม่ลักษมี

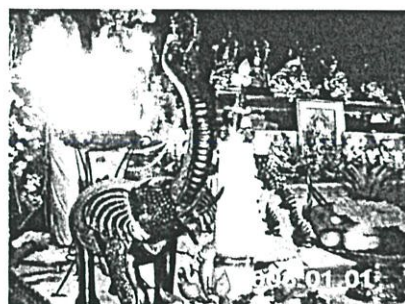
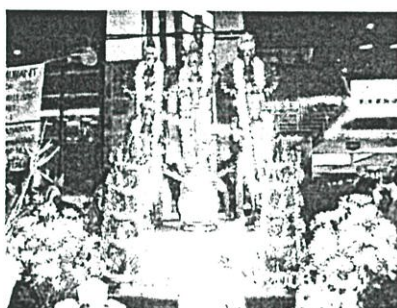
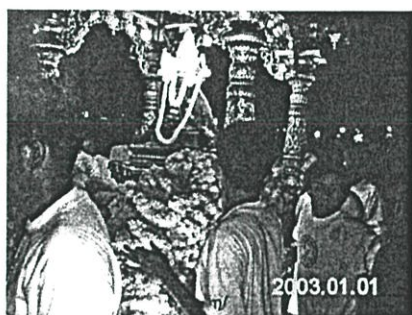

พระนารายหรือพระวิษณุ

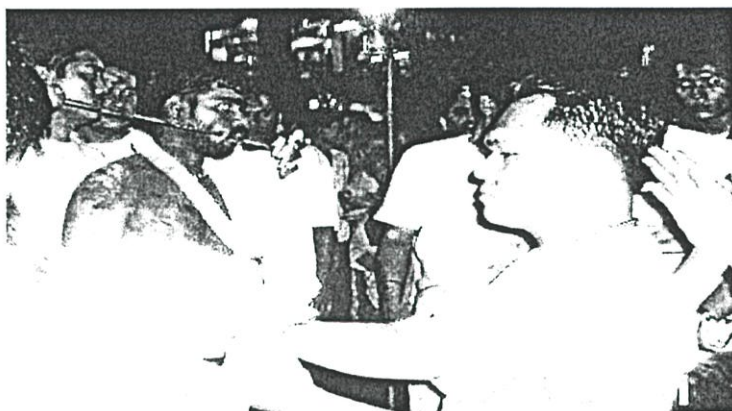
ภาพการประกอบพิธีกรรม

การบวงสรวงของพราหมณ์ไทย

พิธีนวราตรี (ถนนสีลม)

ร่างทรงชาวอินดูในพิธีนวราตรี

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามประกอบการวิจัย

แบบสอบถามประกอบการวิจัย

เรื่อง

แนวความคิดต่อความศรัทธาของสถาปัตยกรรมฮินดู

วัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม)

คำชี้แจงประกอบแบบสอบถาม

โครงการวิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวความคิดของสถาปัตยกรรมของศาสนาฮินดูที่เข้ามาตั้งอยู่ในประเทศไทย ในกรณีวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) และโบสถ์พราหมณ์ (เสาชิงช้า) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็น ความพึงพอใจ พฤติกรรมของผู้ใช้ศาสนสถาน ปัญหาสิ่งแวดล้อม ความต้องการในการมาใช้สถานที่บนพื้นฐานทางความเชื่อความศรัทธาทางศาสนาฮินดู ของผู้ที่มาใช้ในปัจจุบัน

เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และใช้เป็นแนวความคิดส่วนหนึ่งประกอบกับหลักทฤษฎีทางสถาปัตยกรรม เพื่อเป็นแนวความคิดในการออกแบบวัดทางศาสนาฮินดูที่ถูกต้องตามหลักการทางศาสนา และวัฒนธรรม

โดยการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ผู้วิจัยจึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบแบบสัมภาษณ์ และความต้องการเพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่เป็นจริงไปสู่กระบวนการในการออกแบบโดยคำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาเท่านั้น ซึ่งจะไม่เป็นผลเสียหายต่อตัวผู้ออกแบบสัมภาษณ์แต่อย่างใด ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณา ณ โอกาสนี้

นางสาวเมธกาญจน์ โอปารสฤษดิ์กุล

นักศึกษาปริญญาโท ค.อ.ม.

(สาขาสถาปัตยกรรม)

ผู้วิจัย

พ.ศ.2550

แบบสอบถามประกอบการวิจัย

เรื่อง

แนวความคิดต่อความศรัทธาของสถาปัตยกรรมฮินดู

วัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม)

สำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาสักการะ ณ. วัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาใส่เครื่องหมาย X ลงในช่อง และเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ

 ชาย หญิง

2. อายุ..... ปี

3. อาชีพ

☐ รับราชการ, รัฐวิสาหกิจ	☐ พนักงานบริษัทเอกชน
☐ เจ้าของกิจการ	☐ ทำสวนทำไร่
☐ นักเรียน, นักศึกษา	☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. ท่านเคยมาท่องเที่ยวสักการะ ณ. วัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) กี่ครั้ง

1 ครั้ง

มากกว่า 1 ครั้ง จำนวน.....ครั้ง

5. จุดประสงค์หลักของท่านที่มา ณ. วัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) คือ.....

☐ นับถือศาสนาฮินดู	☐ ศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ. ที่แห่งนี้
☐ จับจ่ายซื้อวัตถุมงคล	☐ เที่ยวชมสถาปัตยกรรม ซึ่งถือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่งในย่านสีลม
☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....	

6. ท่านมาบูชาพร้อมกับใคร

มาตามลำพัง

มาพร้อมครอบครัว กี่คน.....คน

มาพร้อมเพื่อน กี่คน.....คน

อื่นๆ.....

7. ท่านมาบูชาในวันใดบ้าง

- ทุกวัน
- วันศุกร์ (วันพระแม่)
- วันหยุด เสาร์ อาทิตย์ และวันสำคัญทางศาสนาอื่นดู
- อื่นๆ.....

8. ท่านมาบูชาในเวลาใด

- 7.00 – 9.00 น.
- 9.01 – 11.00 น.
- 16.00- 18.00 น.
- 18.00- 20.00 น.

9. ท่านจะกลับมา ณ. วัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขกสีลม) อีกครั้งหรือไม่

- ไม่ สาเหตุ.....
- กลับมาอีกครั้งเพราะ.....

ตอนที่ 2. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม พฤติกรรมศาสนิกชนและ ปัญหา

อุปสรรคในการท่องเที่ยว

กรุณาใส่เครื่องหมาย X ลงในช่อง และเติมข้อความลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่และที่รวมกิจกรรม

1. สถานที่ใดที่ท่านสนใจบริเวณวัดพระศรีมหาอุมาเทวี ณ.จุดใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ประตูทางเข้าที่แกะสลักไม้ทั้ง 2 ด้าน ภายในอุโบสถ
- แท่นบูชาสิวลึงค์พระศิวะ ด้านข้างซ้ายซุ้มเทวรูป
- โคจรอบอุโบสถ อื่นๆ โปรดระบุ.....

2. ท่านคิดว่าควรจะมีกิจกรรมส่งเสริมกิจกรรม เช่น จัดงานประเพณี งานแห่เทวรูป งานเฉลิมฉลองต่างๆ หรือไม่

- ควร โปรดตอบข้อ (2.1)
- ไม่ควร เพราะเหตุใด.....

2.1 ท่านที่คิดว่าควรให้มีการจัดเทศกาล และงานเฉลิมฉลองต่างๆ ที่บริเวณใด

- ภายในวัดพระศรีมหาอุมาเทวี
- ถนนสีลม
- ในซอยถนนนี้ อื่นๆ โปรดระบุ.....

3. ปัญหาที่ท่านพบเห็นภายในวัดที่ควรแก้ไขมีอะไร

- ความแออัดของสถานที่
- การใช้วัสดุของอาคารไม่มีการระบายความร้อน
- กิจกรรมต่างๆไม่มีการแบ่งแยกอย่างชัดเจน
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. บริเวณใดที่ท่านคิดว่าควรมีการปรับปรุง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ด้านหน้าทางเข้า
- บริเวณที่นั่งบูชาภายในอุโบสถ
- บริเวณที่นั่งบูชาภายนอก
- บริเวณห้องน้ำ
- การระบายควันรูป
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับที่ว่างโล่ง

1. ท่านคิดว่าที่ว่างโล่ง (ภายนอกอุโบสถ) สำหรับการสักการะบูชาบริเวณวัดพระศรีมหาอุมาเทวี มีความเพียงพอหรือไม่

- เพียงพอ
- ไม่เพียงพอ

2. ท่านคิดว่าที่ว่างโล่ง (ภายในอุโบสถ) สำหรับการสักการะบูชาบริเวณวัดพระศรีมหาอุมาเทวี มีความเพียงพอหรือไม่

- เพียงพอ
- ไม่เพียงพอ

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ถ้าจะพัฒนาบริเวณโดยรอบวัดพระศรีมหาอุมาเทวี

- เห็นด้วย
- ไม่เห็นด้วย เพราะเหตุใด.....

4. ท่านคิดว่าวัดพระศรีมหาอุมาเทวีควรมีสิ่งประกอบบริเวณอะไรได้บ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ป้ายบอกข้อมูล
- ถังขยะ
- ศาลาที่พัก
- ไฟฟ้า
- โทรศัพท์สาธารณะ
- ห้องน้ำ - ส้วม สาธารณะ
- ม้านั่งพักผ่อน
- ป้ายบอกทาง
- ที่ค้ำน้ำบริการ
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมของวัดพระศรีมหาอุมาเทวี

1. ท่านชื่นชอบความงดงามของสถาปัตยกรรมบริเวณชั้วไหนของวัดพระศรีมหาอุมาเทวี

☐ ชั้วประตูทางเข้า - ออก	☐ โครงสร้างผนังโดยรอบ
☐ บริเวณหลังคา	☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

2. การให้โทนสีในการตกแต่งวัดพระศรีมหาอุมาเทวีท่านคิดว่าอย่างไร

☐ สีเข้มเกินไป	☐ สีหลากหลาย
☐ สีอ่อนเกินไป	☐ สีแปลกตากว่าที่อื่น
☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....	

3. ขนาดของอาคารโบสถ์ควรมีขนาดอย่างไรมากที่สุด

☐ ขนาดใหญ่โอโถง	☐ ขนาดกลางตกแต่งหรูหรา
☐ ขนาดพอเหมาะตกแต่งเรียบง่าย	☐ ขนาดพอเหมาะตกแต่งตามวัฒนธรรมฮินดู

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นทั่วๆ ไปเกี่ยวกับวัดพระศรีมหาอุมาเทวี

1. ท่านคิดว่าสิ่งสำคัญที่สุดของวัดพระศรีมหาอุมาเทวี

☐ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	☐ เป็นที่พึ่งทางจิตใจของผู้มีความทุกข์
☐ เป็นสถานที่ประกอบพิธีบูชา	☐ เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวฮินดู
☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....	

2. ท่านประสบปัญหาในการมาร่วมพิธีบูชาอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ที่นั่งไม่เพียงพอ	☐ แสงสว่างไม่เพียงพอ
☐ ช่องทางเดินระหว่างที่นั่งคับแคบ	☐ ถังขยะไม่เพียงพอ
☐ มองไม่เห็นองค์พระแม่อุมาเทวี	☐ ที่ว่างรองเท้าไม่เพียงพอ
☐ อากาศภายในโบสถ์ร้อนอบอ้าว	☐ ห้องน้ำ - ห้องส้วม สาธารณะ
☐ เสียงรบกวนจากภายนอก	☐ สิ่งอำนวยความสะดวกคนพิการ
☐ สถานที่คับแคบ	☐ ร้านค้าไม่เพียงพอ
☐ ระยะทางไกลไม่สะดวกต่อการเดินทาง	☐ เข็มขัดไม่เพียงพอ
☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....	

3. สัญลักษณ์สำคัญที่สุดที่สื่อให้ทราบว่าเป็นวัดพระศรีมหาอุมาเทวี

- เทวรูปองค์ประธาน (พระแม่อุมา) รูปแบบของสถาปัตยกรรมของวัด
- ศิวลึงค์ พราหมณ์ที่ทำการประกอบพิธี
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

แบบสอบถามประกอบการวิจัย

เรื่อง

แนวความคิดต่อความศรัทธาของสถาปัตยกรรมฮินดู

โบสถ์พราหมณ์ (เสาชิงช้า)

คำชี้แจงประกอบแบบสอบถาม

โครงการวิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวความคิดของสถาปัตยกรรมของศาสนาฮินดูที่เข้ามาตั้งอยู่ในประเทศไทย ในกรณี โบสถ์พราหมณ์ (เสาชิงช้า) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็น ความพึงพอใจ พฤติกรรมของผู้ใช้ศาสนสถาน ปัญหาสิ่งแวดล้อม ความต้องการในการมาใช้สถานที่บนพื้นฐานทางความเชื่อความศรัทธาทางศาสนาฮินดู ของผู้ที่ใช้ในปัจจุบัน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และใช้เป็นแนวความคิดส่วนหนึ่งประกอบกับหลักทฤษฎีทางสถาปัตยกรรม เพื่อเป็นแนวความคิดในการออกแบบวัดทางศาสนาฮินดูที่ถูกต้องตามหลักการทางศาสนา และวัฒนธรรม

โดยการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ในหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ผู้วิจัยจึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบแบบสัมภาษณ์ และความต้องการเพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่เป็นจริงไปสู่กระบวนการในการออกแบบโดยคำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาเท่านั้น ซึ่งจะไม่เป็นผลเสียหายต่อตัวผู้ออกแบบสัมภาษณ์แต่อย่างใด ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวเมธากัญจน์ โอพารสฤกษ์กุล

นักศึกษาปริญญาโท ก.อ.ม.

(สาขาสถาปัตยกรรม)

ผู้วิจัย

พ.ศ.2550

แบบสอบถามประกอบการวิจัย

เรื่อง

แนวความคิดต่อความศรัทธาของสถาปัตยกรรมอินดู
สำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาสักการะ ณ. โบสถ์พราหมณ์ (เสาชิงช้า)

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาใส่เครื่องหมาย X ลงในช่อง และเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ..... ปี

3. อาชีพ

รับราชการ, รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน
 เจ้าของกิจการ ทำสวนทำไร่
 นักเรียน, นักศึกษา อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. ท่านเคยมาท่องเที่ยวสักการะ ณ. เทพมณเฑียร กี่ครั้ง

1 ครั้ง
 มากกว่า 1 ครั้ง จำนวน.....ครั้ง

5. จุดประสงค์หลักของท่านที่มา ณ. เทพมณเฑียรคือ.....

นับถือศาสนาอินดู ศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ. ที่แห่งนี้
 จีบจ่ายซื้อวัตถุมงคล เข้าร่วมสถาปัตยกรรม ซึ่งถือเป็นสถานที่
ท่องเที่ยวแห่งหนึ่งในย่านนี้
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

6. ท่านมาบูชาพร้อมกับใคร

มาตามลำพัง
 มาพร้อมครอบครัว กี่คน.....คน
 มาพร้อมเพื่อน กี่คน.....คน
 อื่นๆ.....

7. ท่านมาบูชาในวันใดบ้าง

- ทุกวัน
- วันศุกร์
- วันหยุด เสาร์ อาทิตย์ และวันสำคัญทางศาสนาอื่นดู
- อื่นๆ.....

8. ท่านมาบูชาในเวลาใด

- 7.00 – 9.00 น.
- 9.01 – 11.00 น.
- 16.00- 18.00 น.
- 18.00- 20.00 น.

9. ท่านจะกลับมา ณ. เทพมณเฑียร อีกครั้งหรือไม่

- ไม่ สาเหตุ.....
- กลับมาอีกครั้งเพราะ.....

ตอนที่ 2. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม พฤติกรรมศาสนิกชนและปัญหาอุปสรรคในการท่องเที่ยว
กรุณาใส่เครื่องหมาย X ลงในช่อง และเติมข้อความลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่และที่รวมกิจกรรม

1. สถานที่ใดที่ท่านสนใจบริเวณเทพมณเฑียร ณ.จุดใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ประตูทางเข้าที่แกะสลักไม้ทั้ง 2 ด้าน	☐ ภายในอุโบสถเทวรูปต่างๆ
☐ แท่นบูชาศิวลึงค์พระศิวะ	☐ ด้านข้างซ้ายซุ้มเทวรูป
☐ โดยรอบอุโบสถ	☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

2. ท่านคิดว่าควรจะมีกิจกรรมส่งเสริมกิจกรรม เช่น จัดงานประเพณี งานแห่เทวรูป งานเฉลิมฉลองต่างๆ หรือไม่

- ควร โปรดตอบข้อ (2.1)
- ไม่ควร เพราะเหตุใด.....

2.1 ท่านที่คิดว่าควรให้มีการจัดเทศกาล และงานเฉลิมฉลองต่างๆ ที่บริเวณใด

- ภายในเทศบาล
 ภายนอกเทศบาล
 โดยรอบเสาชิงช้า อื่นๆ โปรดระบุ.....

3. ปัญหาที่ท่านพบเห็นภายในวัดที่ควรแก้ไขมีอะไร

- ความแออัดของสถานที่
 การใช้วัสดุของอาคารไม่มีการระบายความร้อน
 กิจกรรมต่างๆไม่มีการแบ่งแยกอย่างชัดเจน
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. บริเวณใดที่ท่านคิดว่าควรมีการปรับปรุง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ด้านหน้าทางเข้า บริเวณที่นั่งบูชาภายในอุโบสถ
 บริเวณที่นั่งบูชาภายนอก บริเวณห้องน้ำ
 การระบายกลิ่นรูป อื่นๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับที่ว่างโล่ง

1. ท่านคิดว่าที่ว่างโล่ง (ภายนอกอุโบสถ) สำหรับการสักการะบูชา มีความเพียงพอหรือไม่

- เพียงพอ
 ไม่เพียงพอ

2. ท่านคิดว่าที่ว่างโล่ง (ภายในอุโบสถ) สำหรับการสักการะบูชา มีความเพียงพอหรือไม่

- เพียงพอ
 ไม่เพียงพอ

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ถ้าจะพัฒนาบริเวณโดยรอบ

- เห็นด้วย
 ไม่เห็นด้วย เพราะเหตุใด.....

4. ท่านคิดว่าควรมีสิ่งประกอบบริเวณอะไรได้บ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ป้ายบอกข้อมูล ถังขยะ
 ศาลาที่พัก ไฟฟ้า
 โทรศัพท์สาธารณะ ห้องน้ำ - ส้วม สาธารณะ
 มานั่งพักผ่อน ป้ายบอกทาง

ที่ค้ำน้ำบริการ

อื่นๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมของเทพมณเฑียร

1. ท่านชื่นชอบความงดงามของสถาปัตยกรรมบริเวณช่วงไหน

- ชุ่มประตูทางเข้า - ออก โครงสร้างผนังโดยรอบ
 ที่ตั้งเทวรูป อื่นๆ โปรดระบุ.....

2. การให้โทนสีในการตกแต่งท่านคิดอย่างไร

- สีเข้มเกินไป สีหลากหลาย
 สีอ่อนเกินไป สีแปลกตากว่าที่อื่น
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

3. ขนาดของอาคารโบสถ์ควรมีขนาดอย่างไรมากที่สุด

- ขนาดใหญ่โอโง่ง ขนาดกลางตกแต่งหรูหรา
 ขนาดพอเหมาะตกแต่งเรียบง่าย ขนาดพอเหมาะตกแต่งตามวัฒนธรรมฮินดู

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นต่างๆ ไปเกี่ยวกับเทพมณเฑียร

1. ท่านคิดว่าสิ่งสำคัญที่สุดของเทพมณเฑียร

- เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่พึ่งทางจิตใจของผู้มีความทุกข์
 เป็นสถานที่ประกอบพิธีบูชา เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวฮินดู
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

2. ท่านประสบปัญหาในการมาร่วมพิธีบูชาอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ที่นั่งไม่เพียงพอ แสงสว่างไม่เพียงพอ
 ช่องทางเดินระหว่างที่นั่งคับแคบ ถังขยะไม่เพียงพอ
 มองไม่เห็นองค์พระแม่อุมาเทวี ที่วางรองเท้าไม่เพียงพอ
 อากาศภายในโบสถ์ร้อนอบอ้าว ห้องน้ำ - ห้องส้วม สาธารณะ
 เสียงรบกวนจากภายนอก สิ่งอำนวยความสะดวกคนพิการ
 สถานที่คับแคบ ร้านค้าไม่เพียงพอ
 ระยะเวลาไกลไม่สะดวกต่อการเดินทาง เชื่อมชีไม่เพียงพอ
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

3. สัญลักษณ์สำคัญที่สุดที่สื่อให้ทราบว่าเป็นเทพมณเฑียร

☐ เทวรูปองค์ประธาน (พระแม่อุมา)	☐ รูปแบบของสถาปัตยกรรมของวัด
☐ ศิวลึงค์	☐ พราหมณ์ที่ทำการประกอบพิธี
☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....	

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นางสาวณเอกกาญจน์ โอพารสฤกษ์ดีกุล
วัน เดือน ปีเกิด	1 พฤศจิกายน พ.ศ.2517
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	279 ซอยน้อมจิต ถนนริมคลองประปา ตำบลบางซื่อ อำเภอบางซื่อ กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ปีการศึกษา 2544 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม จากสถาบันราชภัฏพระนคร ปีการศึกษา 2550 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาสถาปัตยกรรม จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง